

3-82.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

პროლეტარული მწერლობა

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის
ყოველთვიური საოცობადობრივ-პოლიტიკური
და

მხატვრულ-ლიტერატურული
ორგანო

№ 12

დეკემბერი

1 9 3 0

წალიწაღი მეოთხე

სახელგამის 1-ლი სტამბა.
პლუჩანოვის გამზირი № 91.
მთავ. № 2368. შუგ. № 1244.
ტირაჟი 1.500.

საპ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის შესახებ

საპ. კ. პ. (ბ) ცეკას ბიუროს 30 ნოემბრის დადგინდება

1. სირცოვ-ლომინაძის ორპირული ბლოკი თავის ბრძოლაში პარტიის წინააღმდეგ ცდილობდა გამოეყენებია ლიტერატურული ფრონტი, რისთვისაც ხრწნიდა პროლეტარული მწერლობის ორგანიზაციებს და კერძოდ ამ მიზნით იყენებდა ცალკე ანტიპარტიულ ელემენტებს დაჯგუფებაში, რომელიც არსებობდა „ლიტერატურული ფრონტის“ სახელწოდებით. ამ ცდების ყველაზე მკაფიო გამოხატულებას წარმოადგენს ლომინაძის მოღვაწეობა ა/კ პროლეტარულ ლიტერატურული ორგანიზაციების ხელმძღვანელობის დარგში. ა/კ პრ. მწერ. ასოციაციის მერყევი ნაწილი (ტატულაძე და სხვ.) გადაიქცა ლომინაძის ლიტერატურულ აგენტურად, რომელიც უსიტყვოდ ასრულებდა ყველა მის დირექტივას. ეს დირექტივები მთელ რიგ შემთხვევებში პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის კომფრაქციებში ტარდებოდა პარტიული დირექტივების წესით. ლომინაძის, ახუნდოვის და სხვ. უშუალო მონაწილეობით ამ ფრაქციებზე და პარტიათბირებზე იღებდნენ აშკარა „მომემარცხენო“ ტიპის რეზოლუციებს, რომლებიც შემოქმედებითი დისკუსიის ნიღაბ ქვეშ მიმართული იყო პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციების საკავშირო გაერთიანების ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის თავის უმთავრეს ნაწილში სწორი და პარტიის ხაზთან ყველაზე უფრო შეფარდებული ხაზის წინააღმდეგ და „ლიტერატურული ფრონტის“ ხაზის დასაცავად (ა/კ პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს 14 აგვისტოს რეზოლუციის და სხვ.).

2. ლომინაძის მოღვაწეობა, რომელიც მიმართული იყო იქეთ-კენ, რომ საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია გადაექცია ორპირული ბლოკის ერთ-ერთ დასაყრდენ ბაზად კულტურულ ფრონტზე სასტიკ წინააღმდეგობას შეხვდა საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის უმრავლესობის მხრივ. საქარ. პროლ. მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის ორი სექტემბრის რეზოლუცია,

ძირითადად სწორი, დროულად ანიშნებდა პარტიული ხაზის დამახინჯებას აქცეკასიაში ლიტერატურული პოლიტიკის დარღში. საქარ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის უმრავლესობის ღონისძიებების წყალობით პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია მთლიანად არ აღმოჩნდა იარაღად სირკოვ-ლომინაძის ბლოკის ხელში, და ლომინაძის ლიტერატურულ აგენტურას — ტატულოვშინას — წინააღმდეგობა გაუწია.

3. ლომინაძის ორპირული მუშაობის ხელის შეწყობამ საქართველოს კომპარტიის (ბ) ცეკას ყოფ. პირველი მდივნის ამხ. ლ. ლოლობერიძის მხრივ თავისი მკაფიო გამოხატულება ჰპოვა ლიტერატურულ ფრონტზე. ლოლობერიძის უშუალო მონაწილეობით და მისი ზეგავლენით საქარ. პრ. მწერ. ასოც. ფრაქციამ უმნიშვნელო უმრავლესობით უარყო საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის 2 სექტემბრის რეზოლუცია. ამხ. ლოლობერიძის აშკარად მემარჯვენე შეხედულებები კულტურული პოლიტიკის დარღში დაემთხვა ლომინაძის „მომემარცხენო“ გადახვევებს ამ დარგში. ამ მემარჯვენე შეხედულებების მიხედვით ლოლობერიძე მთლიანად ასრულებდა ლომინაძის დავალებებს. მან საქარ. კ. პ. (ბ) ცეკას ბიუროს გაუფრთხილებლად მოხსნა საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა ამხ. ბუჯიძის მეთაურობით, რომელიც წინააღმდეგობას უწევდა ლომინაძეს პროლეტარული ლიტერატურის გასახრწნელად მიმართულ მის ანტიპარტიულ მოღვაწეობაში.

საქარ. კომ. პ. (ბ) ცეკას ბიურო აღნიშნავს, რომ ლოლობერიძის მხრივ აშკარა მემარჯვენე ელემენტების დაცვა საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის შიგნით, ისე ბურჟუაზიულ-რეაქციონური ფენების დაცვა ქართულ ლიტერატურაში განსაკუთრებით მკაფიოდ მქლავნდება წინააღმდეგობის გაწევაში ცეკას იმ დადგენილების განხორციელებაში, რომელიც შეეხებოდა საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ამოცანებს.

4. საქარ. კ. პ. (ბ) ცეკას ბიურო აღნიშნავს პარტიის იმ ცალკე წევრების პოზიციის პოლიტიკურ შემცდარობას, რომლებიც აქტიურ მონაწილეობას იღებდნენ ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ბრძოლაში საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციაში (ვოლსკი, ეული და სხვ.). ცეკას ბიურო სთხოვს აკ. საოლქო კომიტეტს გამოიკვლიოს ლიტერატურის დარგში ლომინაძის ანტიპარტიული ხაზის ყველაზე უფრო აქტიურად გამტარებელის — ტატულოვის მოღვაწეობა.

5. საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას ბიურო სრულიად დაუშვებლად სთვლის იმ ფაქტს, რომ საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის უკანასკნელ პლენუმზე არჩეულმა სამდივნომ პრესაში გამოსაქვეყნებლად გადასცა ფრაქციის

პლენუმის რეზოლიუცია, რომელიც შეიცავდა ზოგ მუხლს „მემა-
 რცხენე“ ბიკ არ იყო მიღებული საქარ. პრ. მწერ. ასოც. გამგეობის „მემა-
 რცხენე“ მიერ, რაც არსებითად წარმოადგენდა ორპირულ მანევრს. ცეკას
 ბიურო ავალებს საქარ. კ. პ. (ბ) ცენტრალურ საკონტროლო კომისიას
 გამოიკვლიოს ამ საქმის გარემოებები დამნაშავეების პარტ-პასუხის-
 გებაში მისაცემად.

6. ცეკას ბიურო საქარ. პრ. მწერ. ასოც. გამგეობის ფრაქციის წი-
 ნაზე აყენებს ამოცანას: სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე-„მემარცხენე“
 ბლოკის გავლენის ყოველგვარ ნაშთებთან ასოციაციაში შემდგომ
 მტკიცე ბრძოლას და ამ გავლენის კონკრეტული მატარებლის გამო-
 აშკარავებას, აგრეთვე პარტიული ხაზიდან ყოველგვარი მემარჯვენე-
 „მემარცხენე“ ოპორტუნისტულ გადახვევის გამოაშკარავებას მხა-
 ტვრული ლიტერატურის დარგში.

ბოლშევიკური თვითკრიტიკის დაცვასთან ერთად საქარ. პროლ.
 მწერ. ასოც. ფრაქციამ უნდა განაგრძოს საქმე პროლეტლიტერატუ-
 რის ძალების კონსოლიდაციისა პარტიის გენერალურ ხაზის საფუ-
 ძველზე, შეურიგებელი ბრძოლა აწარმოოს ორ ფრონტზე — მემარ-
 ჯვენე საფრთხესთან, როგორც მთავარ საფრთხესთან ეხლანდელ
 ეტაპზე, „მემარცხენე“ გადახრასთან და მათდამი შემაჯავებლო-
 ბასთან.

ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანის სახით საქ. კ. პ. (ბ) ცე-
 კას ბიურო საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ფრაქციის წინაშე აყენებს
 ამოცანას მუშაობის გაძლიერებისა ლიტერატურულ-თანამგზავრ
 ჯგუფებთან და შეურიგებელ ბრძოლის გაშლას ბურჟუაზიულ-რეა-
 ქციონურ, პროლეტარიატისადმი მტრულად განწყობილ ფენებთან
 საქართველოს ლიტერატურაში.

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასო- ციაციის მესამე კლენუშის რეკოლუცია

(პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის მფარველობის და მისი ამოცანების შესახებ)

1. საბჭოთა კავშირის საერთაშორისო ძლიერების შემდგომი გან-
 მტკიცების სახალხო მეურნეობის სოციალისტური რეკონსტრუქციის,
 პროლეტარიატის გაშლილი კლასობრივი შეტევის, ინდუსტრიალი-
 ზაციის სწრაფი ტემპების და ლენინის პარტიის რკინისებური მთლიან-
 ნობის გვერდით და ამ პირობათა ხელის შეწყობის და უშუალო ზეგავ-
 ლენის გზით თანდათან მტკიცდება და იზრდება პროლეტარიატის პე-
 გემონია კულტურულ-იდეოლოგიურ ფრონტზე. საბჭოთა კავშირის
 მოწინავე ქვეყნად გარდაქმნა მოითხოვს მშრომელი მასების ნახევრად
 კულტურული ჩამორჩენილობის ლიკვიდაციას, რაც სოციალიზმის გა-
 მარჯვების აუცილებელი პირობაა. სოციალისტური მშენებლობის
 ბუმბერაზული მიღწევები უდავო ფაქტია. სოციალიზმმა დაიკავა
 გადამწყვეტი სიმაღლეები მრეწველობაში, იგი იმარჯვებს სოფლის მე-
 ურნეობაში და იპყრობს მბრძანებელ სიმაღლეებს იდეოლოგიურ
 ფრონტზე. გაშლილი სოციალისტური შეტევა ყველა ფრონტზე. —
 ასეთი იყო დირექტივა მეთექვსმეტე პარტყრილობისა, რომელიც წარ-
 მოადგენდა ბოლშევიკური რიგების ფოლადისებური მთლიანობის
 დემონსტრაციას. ლიტერატურის ფრონტზე სოციალისტური შეტევის
 მთავარ მიზანს წარმოადგენს პროლეტარული ლიტერატურის ჰეგე-
 მონიის მიღწევების ყოველმხრივი უზრუნველყოფა. პროლეტარული
 მწერლობის შეუჩერებელი განვითარება ჰეგემონიის მიღწევის გზით
 მიიმართება. პროლეტარულ მწერლობის საზოგადოებრივ-აქტიური
 როლი თანდათან იზრდება. ეს დიდი იდეურ-ლიტერატურული მოძ-
 რაობა იქცევა მილიონიანი მშრომელი მასების ინტენსიურ ყურადღე-
 ბას. პარტიის მეთექვსმეტე ყრილობაზე სპეციალური გამოსვლები იყო
 ლიტერატურის შესახებ, რაიც დღემდე პროლეტარული მწერლობის ისტო-
 რიას არ ახსოვს. ეს ფაქტი მოწმობს პროლეტარული მწერლობის პო-

ლიტიკურ-საზოგადოებრივი როლის ზრდას. პროლეტარული მწერლობა ფართო პროლეტარულ მასების საქმედ იქცევა და მუშათა გაწვევა მწერლობაში, რაც დღევანდლობის ამოცანაა, პროლეტარული ლიტერატურის განვითარების ახალ ეტაპს წარმოადგენს. მშრომელი მასებიდან მომავალი ტალღა, ახალი მუშური კადრების სახით, მოწმობს იმ ფაქტს, რომ პროლეტარული ლიტერატურა არის არა ცალკეული ადამიანების, არამედ მთელი კლასის საქმე.

რუსეთის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის „რაპის“ და საერთოდ საკავშირო პროლეტმწერალთა გაერთიანების გენერალური ლოზუნგია ბრძოლა ორ ფრონტზე, ბრძოლა მემარჯვენე (როგორც მთავარი საშიშროების) და „მემარცხენე“ გადახრების და ამ გადახრებთან შემარცხებლობის წინააღმდეგ. აღსანიშნავია აგრეთვე ის გარემოებაც, რომ ამ უკანასკნელ ხანებში პარტიის შიგნით არსებობს მემარჯვენე და „მემარცხენე“ ელემენტების ორგანიზაციული გაერთიანება პარტიის მთლიანი ხაზის წინააღმდეგ საბრძოლველად. ასეთი მოვლენა სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკი. მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკი თავის გამოძახილს ჰპოულობს პროლეტარული მწერლობის რიგებშიაც. ამ ფაქტს მკაფიოდ ადასტურებს „ლიტფრონტის“ მდგომარეობა, რომელშიაც გაერთიანდენ, ერთის მხრით, მემარჯვენე პერევერზევის მოწაფეები (ბესპალოვი, გელფანდი და სხვ.) ხოლო მეორე მხრივ — „მემარცხენე“ რადიკალიზმით ცნობილი „რაპის“ ძველი ოპოზიციის ნაშთები ვარდინ-ლეღევიჩის ჯგუფიდან (როდოვი, ბეზიმენსკი, გორბაჩევი და სხვ.). ამრიგად ბლოკი ქანაობდა მემარჯვენე და „მემარცხენე“ საზღვრებს შორის და, ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ფრაქციად გადაქცეული, თავის რიგებში ანტიპარტიულ ელემენტებს აფარებინებდა თავს.

პლენუმი აღნიშნავს, რომ „რაპის“ ლოზუნგების განხორციელების გარეშე შეუძლებელია პროლეტარულ ლიტერატურის ბოლშევიზაცია, მუშათა ბირთვის აღზრდა და წამოწევა. ამ ღონისძიებამ უნდა მოახდინოს ლიკვიდაცია რეკონსტრუქციის დამკვერელი ტემპებისაგან პროლეტარული მწერლობის შიგნით არსებული ჩამორჩენილობისა, უნდა გაღრმავდეს და გაძლიერდეს თვითკრიტიკა პროლეტარულ მწერლობაში და გამოეცხადოს სასტიკი ბრძოლა თვითკრიტიკის ჩახშობის ყოველგვარ ცდას. ბოლშევიკური ბასრი თვითკრიტიკა უნდა გარდაიქცეს აუადმყოფური მოვლენების აღმოფხვრის მთავარ საშუალებად, მან უნდა შესძლოს ყოველგვარი გადახრების სრული გამომეღაფრება.

საქარ. პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის გამგეობის მე-5 პლენუმის კმაყოფილებით აღნიშნავს, რომ საანგარიშო პერიოდში ^{დაქვეყნდა} მთლიანად და სავსებით დადასტურა „რაპპის“, „ემმარცხენე“ და საქ. პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის ლიტერატურულ-პოლიტიკურ-შემოქმედებითი გენერალური ხაზის სისწორე. ჩვენს ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ-იდეოლოგიური პროცესები ზეგავლენას ახდენს ლიტერატურის ყველა ფენაზე, თანამგზავრული ფრთა კი ამგვარად საწინააღმდეგოდ უპირისპირდება ლიტერატურის რეაქციონურ ნაწილს. პლენუმი ამასთანავე ხაზს უსვამს „რაპპის“ უდიდეს როლს პროლეტმწერალთა რიგების ოპორტუნისტებისა, „ემმარცხენე“ წვრილბურჟუაზიულ და ფაქტიურად გლასიური შტრის დამხმარე სირცოვ-ლომინაძის ჯგუფის აგენტებისაგან გაწმენდის საქმეში. პლენუმი ავალებს ნაპოსტოველურ ხელმძღვანელობას შეურობებელი ბრძოლის წარმოებას, პარტიის დირექტივების საფუძველზე, როგორც სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკის აგენტების, ისე ყოველგვარი გადახვევების და მათდამი შემაროგებლობის წინააღმდეგ.

2. პლენუმი ხაზგასმით აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომ უკანასკნელ ხანებში ა-კ. პარტორგანიზაციის ხელმძღვანელობის შიგნით მომხდარმა მოვლენებმა თავისი ზეგავლენის კვალი დააჩინა პროლეტარულ მწერლობას. სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკი შეეცადა თავისი ორპირული და ანტიპარტიული ხაზის ვატარებას პროლეტარულ ლიტერატურაში, ლომინაძეს სურდა ლიტერატურული ფრონტი გადაუქცია ლენინური პარტიის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად და ამით ხელი შეეწყო პროლეტარული მწერლობის რიგების დეზორგანიზაციისა და რღვევისათვის. ამ გარემოებას ადასტურებს ის ფაქტი, რომ „ლიტფრონტში“ აღმოჩნდნენ ისეთი ელემენტები, რომელნიც სირცოვ-ლომინაძის ორპირული ბლოკის აქტიურ მონაწილეებს წარმოადგენენ. ხსენებული „ლიტფრონტი“, როგორც უპრინციპო გაერთიანება პროლეტარული ლიტერატურის მოძრაობის მემარჯვენე და „მემარცხენე“ ელემენტებისა, საიმედო თავშესაფარი აღმოჩნდა ცალკეული ფრაქციონერებისათვის, რომელნიც, იყენებდნენ რა პარტიის ნდობას, იმავე დროს ეწეოდნენ საზიზღარ გამცემლურ მუშაობას. ამგვარი მოვლენების გაუთვალისწინებლობის და საერთოდ კი შემოქმედებითი დისკუსიის საზღვრების გადალახვის გზით „ლიტფრონტი“ გადაიქცა ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ორგანიზაციად „რაპპის“ შიგნით და დაიწყო უპრინციპო ბრძოლა პროლეტარული მწერლობის გენერალური ხაზის წინააღმდეგ. სრულიად ბუ-

ნებრივად, ლომინაძის სიმპატიები „ლიტფრონტისაკენ“ გადაიხარა და იგი შეეცადა საქ. კ. პ. (ბ) საოლქო კომიტეტის პირველ მდიანად ყოფნის დროს ა-კ. პროლეტმწერლობის ორგანიზაციებისათვის თავზე მოეხვია „ლიტფრონტის“ „მემარცხენე“ აშკარა ყალბი შეხედულებები და ლეფისტურ-მეჭანისტური პლატფორმა. ლომინაძის ლიტერატურული მოღვაწეობის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა ა-კ. პრ. მწერ. ასოც. დაეპირისპირებინა „ვოაპპისათვის“, პარტიის სწორი ხაზისათვის მხატვრულ მწერლობაში. ლომინაძის მოქმედებამ დასაყრდენი იპოვა ა-კ. პრ. მწერ. ასოციაციის მემარჯვენე-მემარცხენე ელემენტებში, რომელნიც ტატულოვის მეთაურობით დაირაზმენ ნაპოსტოველობის, როგორც იდეური მოძრაობის, წინააღმდეგ. ტატულოვი აშკარა მემარჯვენე შეცდომების (თანამგზავრობის, როლის ვორინსკისებური შეფასება, პერევერზევის მენშევიკური მეთოდოლოგიის გამართლებების ცდები, მემარჯვენე-მემარცხენე გადახრების შესაძლებლობის უარყოფა პროლეტარულ ლიტერატურაში და სხვ.) შემდეგ სავესებით შეუერთდა „ლიტფრონტის“ „მომემარცხენო“ პოზიციებს და ლომინაძის დირექტივების მიხედვით ა-კ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს მიაღებინა აშკარა ბლოკისტური რეზოლუცია. ამ რეზოლუციაში ბოლშევიკური თვითკრიტიკის მაგიერ აშკარა დემაგოგიური და ცილისწამებლური ბრალდებებია „რაპპის“ წინააღმდეგ. ა-კ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობის 14 აგვისტოს რეზოლუცია მიღებულ იქნა ლომინაძის და ახუნდოვის უშუალო მონაწილეობით. გარდა ამ მომენტისა, ლომინაძე (ტატულოვის შემწეობით) ხშირად უხეშად ამახინჯებდა „ვოაპპის“ გენერალურ ხაზს. ლომინაძის ამგვარ მუშაობას შედეგად მოჰყვა ტატულოვიზინის ზრდა:

ტატულოვი და მისი ჯგუფი აშკარად იყენებდენ პრესას „ნაპოსტოველური“ ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ საბრძოლველად, რაც გამოიხატებოდა დისკუსიის არაამხანაგური ფორმით წარმართვაში. ხსენებული დისკუსია ხშირად გვერდს უხვევდა ფაქტების ობიექტურ გაშუქებას და ცდილობდა სახელი გაეტეხა საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობისათვის, რომელიც შეურყევლად იცავდა „ვოაპპის“ ლიტერატურულ-პოლიტიკურ შემოქმედებითს პოზიციებს.

ა-კ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის 14 აგვისტოს რეზოლუცია აშკარად პოლიტიკურად შეემცდარ ანტიპარტიულ დოკუმენტს წარმოადგენს! მასში სავესებით მიჩქნალული იყო ორ ფრონტზე ბრძოლის პრინციპები. საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის ნაპოსტოველურმა ხელმძღვანელობამ შესძლო სრული გამოაშკარავება უპ-

რინციბო ტატულოვშინისა, რომელიც სავსებით დაეწეა „ბლოკის“ დემაგოგიურ ჩხირკედლეობის და უპრინციპო კინკლაობის კრიტიკებზე. პლენუმი განსაკუთრებით აღნიშნავს, რომ სწორი შემოქმედებითი პლატფორმის გამომუშავება შესაძლებელია მხოლოდ მთლიანი ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის საფუძველზე. „ბლოკისტური“ დისკუსიის უნაყოფობა იმაში მდგომარეობდა, რომ იგი შეეცადა „კაპპის“ შიგნით მეორე ლიტპოლიტიკური ორგანიზაცია შეექმნა. ასეთი ცდა არსებითად ნაპოსტოველობის წინააღმდეგ იყო მიმართული, და „ლიტფრონტი“ შეეცადა გადაქცეულიყო საკავშირო ორგანიზაციად.

3. უპრინციპო „ბლოკი“, „ლიტფრონტად“ წოდებული, არ წარმოადგენდა მხოლოდ შემოქმედებით დაჯგუფებას. როდესაც ბლოკის წევრები დემაგოგიურად აცხადებდნენ, რომ „რაპპის“ ხელმძღვანელობა ხელს უწყობდა ახალი „კუმანიზმის“ ზრდას, „კლასობრივი ზავის“ ქადაგებას, რომ ვითომ იგი პროლეტარულ მწერლობაში ნერგავს „ბურჟუაზიული ლიტერატურის უცუდეს თვისებებს“, — ეს უკვე გარკვეული პოლიტიკური ცილისწამებაა და არა შემოქმედებითი უთანხმოება. ხსენებულმა ბლოკმა თავისი კრიტიკით დაამახინჯა არა მარტო ნაპოსტოველობის შემოქმედებითი ლოზუნგები, არამედ მან არა სწორად გააშუქა ლენინური კულტურული რევოლუციის საკითხები.

„ლიტფრონტი“ დაგროვდა ფრაქციული ელემენტები და ის ჩამოყალიბდა ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ფრაქციად. იღებს რა მხედველობაში პლენუმი ამ გარემოებას, სავსებით სწორად სთელის და ესალმება „რაპპის“ სამდივნოს დადგენილებას „ლიტფრონტის“ დაშლის შესახებ. ეს დაშლა იყო შედეგი ხანგრძლივი ლიტერატურული ბრძოლისა. ამ ბრძოლის დროს ტატულოვი, როგორც ლომინაძის აგენტი ლიტერატურაში, შეეცადა ა-კ. ლიტორგანიზაციები ბლოკის შხარეზე გადაეყვანა.

საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა გადაჭრით წინააღმდეგა ამგვარ მოქმედებას, რაც გარკვევით გამოიხატა საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის 2 სექტემბრის რეზოლუციაში. ამ რეზოლუციის გარშემო დაირაზმა საქ. პრ. მწერ. ასოც. აბსოლუტური უმრავლესობა, სომხური სექცია. აბ. პრ. მწერ. ცენტრალური წრე, სამხრეთ ოსეთის პრ. მწერ. ასოციაცია, ქუთაისის და აჭარისტანის განყოფილებები, საქართველოს პრ. მწერ. ასოციაციის ხელმძღვანელობა სათანადო სიმაღლეზე აღმოჩნდა და

სასტიკი წინააღმდეგობა გაუწია ლომინაძის ხაზის მომხრეთა ცენტრალურ ბრძოლას ლიტერატურაში.

საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ხელმძღვანელობაში ფარდა ახალა ლომინაძის ლიტერატურული აგენტურის უპრინციპობას და მის სისტემატიურ ორპირულ მანევრებს.

პლენუმი განსაკუთრებით ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ ა-კ. საოლქო კომიტეტის გაზეთმა „მოლოდოი რაბოჩის“ ფრიად უარყოფითი როლი ითამაშა ლიტერატურული პოლიტიკის გატარების საქმეში. გაზეთი, რომელსაც ხელმძღვანელობდენ აშკარა ბლოკისტური ელემენტები (ჩაუსკი, ტატულოვი, კრეიტანი და სხვ.), სისტემატიურად ათავსებდა ცილისწამებლური ხასიათის წერილებს, რომლებშიაც აშკარად იბრძოდნენ ნაპოსტოველური პრინციპების ძირეულ რევიზიისათვის და ამავე დროს ეწეოდნენ საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის დისკრედიტიზაციას. მათ გამოსვლებში არსებული ჯანსაღი თვითკრიტიკის ელემენტები იჩქალეზბოდა ცილისწამებებში და უპრინციპო გამოსვლებში. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს „მოლოდოი რაბოჩის“ მოქმედება, რომელმაც ისეთივე როლი ითამაშა ა-კავკასიაში, როგორც რუსეთში „ლიტერატურნაია გაზეტამ“ ოლხოვის რედაქტორობის დროს. „მოლოდოი რაბოჩი“ მტკიცედ იღვა „ბლოკის“ შემოქმედებითი პლატფორმის საფუძველზე ტატულოვის წაქეზებით ცდილობდა საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ხაზის გამრუდებას.

პლენუმი განსაკუთრებით აღნიშნავს ვოლსკის მოქმედებას, რომელმაც „ახ. კომუნისტი“ გამოიყენა ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის. გარდა ამისა, ვოლსკიმ ჯერ თვით ა-კ პრ. მწერ. ასოც. სამდიენოს ფრაქციის და შემდეგ ახ. პრ. მწერ. ცენტრალური წრის სხდომაზე ხმა მისცა ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაციის სამდიენოს უმრავლესობის 14 აგვისტოს ფრაქციულ რეზოლუციას. ვოლსკი მთელი თვეების განმავლობაში, ტატულოვის წაქეზებით, ტატულოვთან ერთად იბრძოდა ამ რეზოლუციის პოპულარიზაციისათვის.

გაზეთ „ახ. კომუნისტი“-ს გამოსვლებში ასოციაციის მუშაობის ირგვლივ იყო რიგი სწორი შენიშვნებსა, სუსტი მხარეების სწორი შეფასება, მაგრამ ეს კრიტიკა ხშირად ემთხვეოდა „ლიტტრონტულ“ კრიტიკას და ცილისწამებულ და ასოციაციის ყველა დადებით მუშაობის გაბიბრუებად გადაიქცეოდა ხოლმე, რითაც ტატულოვის მიზანი სრულდებოდა პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის დისკრედიტიზაციის სახით.

პლენუმში აღნიშნავს, რომ ზოგიერთი ამხანაგი იმ ბრძოლაში, რომელიც აწარმოებდა საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა, მერყეობას იჩენდა, როგორც, მაგალითად, აშხ. ეული, რომელიც მერყეობის შემდეგ აშკარად გადავიდა „ზაპის“ რეზოლუციის პოზიციებზე, რითაც ობიექტურად ხელი შეუწყო ტაქტულოვშინის ზრდასა და მისი პოზიციების გამაგრებას.

ამხანაგების მცირე ჯგუფმა, (ნევეროვიჩი, კრეიტანი და სხვები) არამც თუ ვერ შესძლეს სწორი პარტიული ხაზისათვის ბრძოლა ლიტერატურაში, არამედ ყოველად დაუშვებელი მეთოდებით იბრძოდნენ საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ. ამ მხრივ როგორც მათ, ისე ტაქტულოვშინის ყველა წარმომადგენელმა და საქ. პრ. მწერ. ასოციაციაში არსებულმა მემარჯვენე ჯგუფმა ხელი შეუშალეს, თავისი უპირიციპო კინკლაობის წყალობით, ასოციაციის ხელმძღვანელობას მთელი რიგი წაშლაწყებების დამთავრებაში. ამ ამხანაგების მოქმედება ხელს უშლიდა მთლიანი კონსოლიდაციის შესაძლებლობას. ლომინაძის პოლიტიკის წყალობით ა.კ. პრ. მწერ. ორგანიზაციები დაუპირისპირდნენ ბელორუსის, რუსეთის და უკრაინის პრ. მწერ. ასოციაციებს და საერთოდ პროლეტმწერალთა საკავშირო მოძრაობას. ამით ობიექტურად ა.კ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს პოზიციას ა.კ. ორგანიზაციები გათიშვისაკენ მიჰყავდა.

4. პლენუმს საქიროდ მიიჩნია აღნიშნოს ის არანორმალური მდგომარეობა, რაც გამოიხატა საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის მთლიანად მოხსნაში. ეს ხელმძღვანელობა არსებითად მოხსნილ იქნა, როგორც ნაპოსტოველური, სასტიკად მებრძოლი პარტიის ხაზის დამახინჯების წინააღმდეგ შატერულ მწერლობაში. ეს პროცესი ჩაატარა საქ. ცეკას ყოფილმა მდივანმა აშხ. ლ. ლოლობერიძემ, რომელმაც ლომინაძის დირექტივების მიხედვით აიძულა ფრაქცია უარყო საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის 2 სექტემბრის რეზოლუცია. ფაქტია აშხ. ლოლობერიძის მიერ მემარჯვენე ხაზის დაცვა ფედერაციის რეორგანიზაციის საკითხთან დაკავშირებით და მის მიერ დაცვა აშკარა მემარჯვენე ელემენტებისა პრ. მწერ. ასოც. შემადგენლობიდან. იგი აფერხებდა ცეკას ბიუროს დადგენილების განხორციელებას. ამავე დროს ეს გარემოება ხელს უწყობდა მემარჯვენე რეაქციონური მწერლობის აქტივობას. აშხ. ლ. ლოლობერიძის მემარჯვენე პოზიციებმა, და საერთოდ პრ. მწერ. ასოციაციისადმი დამოკიდებულებამ, კერძოდ გამოხატუ-

ლები პირობა ამხ. დ. ვოლსკის გამოსვლებში გახ. „ახ. კომუნისტური“
 ვოლსკიმ პრაქტიკულად განახორციელა ლ. ლენინის „მემარჯვენე“
 მარჯვენე ხაზი (ლიტერატურის ფრონტზე), ის მიზნად ისახავდა მოე-
 მზადებინა ნიადაგი პრ. მწერ. ასოციაციის ხელმძღვანელობის მოხს-
 ნისათვის, სისტემატიურად ცდილობდა ასოციაციის აქტივის დაქსაქ-
 სვას, რისთვისაც ამხ. ლ. ლოლობერიძემ საქ. პრ. მწ. ასოციაციის პ-მე-
 მდივნად დანიშნა.

წვრილბუჩუკი იდეოლოგიის წნევის ნიადაგზე პროლეტ-
 მწერლობაში ფეხს იკიდებს და იკიდებდა მემარჯვენე-„მემარცხენე“
 გადახრები. მემარჯვენე გადახრა პრ. მწერლობაში არსებითად მემარ-
 ჯვენე რეაქციონურ ლიტერატურას უკავშირდება. იგი ცდილობს
 მიჩქმალოს კლასობრივი ბრძოლის მნიშვნელობა. მემარჯვენე შეც-
 დომები პროლეტარულ მწერლობაში თავს იჩენს აგრეთვე შემოქმე-
 დებით ფრონტზე.

პლენუმი აღნიშნავს, რომ ამ მხრივ შეცდომები დაუშვეს ამხ.
 ერმილოვმა, ლიბედინსკიმ და სხვებმა, რითაც საგრძობლად ამახინ-
 ჯებდნენ „რაპპის“ გენერალურ ხაზს.

ამასთანავე ერთად არ უნდა იქნას დავიწყებული ბრძოლა „მე-
 მარცხენე“ ინტელიგენტური რადიკალიზმის წინააღმდეგ, რომელიც
 „მემარცხენე“ ფრაზებით შეიარაღებული, მემარჯვენე საქმეებს აკე-
 თებს.

პლენუმი ავალებს საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ნაპოსტოველურ
 ხელმძღვანელობას განაგრძოს და გააძლიეროს გადაამწყვეტ-
 ი ბრძოლა, როგორც მემარჯვენე, ისე „მემარ-
 ცხენე“ გადახრების. მათთან შემარიგებლობის
 და აგრეთვე ყოველგვარი ორპირულ ფრაქცი-
 ული მუშაობის წინააღმდეგ. ორპირობა უკანა-
 სჯნელ ხანებში ოპორტუნისტული, ფრაქციუ-
 ლი მუშაობის პოპულარულ ფორმად გადა-
 იქცა.

პლენუმი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ მიმდინარე მომენტში ასო-
 ციაციის ხელმძღვანელობის გადაუდებელ ამოცანას წარმოადგენს
 პროლეტმწერლობის რიგების გამუშურება. ამ მხრივ ასოციაციის
 ხელმძღვანელობამ თავისი ყურადღების ცენტრში უნდა გადაიტანოს
 დამკვრელ მუშათა გაწვევა. მუშათა კლასი უკვე აქტიურად ჩაება
 პროლეტარულ ლიტერატურულ საქმეებში. საქ. პრ. მწერ. ასოცი-
 აციის ხელმძღვანელობამ უნდა შესძლოს მუშათა მასების მოწინავე

ელემენტების გამოყვანა ლიტერატურულ ასპარეზზე საქართველოში, ასოციაციამ ამ მხრივ უკვე გადადგა სათანადო ნაბიჯები, საბჭოთა და პროლეტარულ მწერალთა მნიშვნელოვანი ნაწილი პრაქტიკულად ჩაება ქარხნების საქმიანობაში და დაიწყო ბრძოლა საწარმოო საფინანსო გეგმების შესასრულებლად. ეს ღონისძიებები არ არის საკმარისი.

პლენუმი ავალებს საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობას განაახლოს დაწყებული საქმე დამკვრელ მუშათა მწერლობაში გაწვევისა. ამ ღონისძიებების გზით პროლეტარული მწერლობა უნდა გადაიქცეს თავისი კლასის ხელში აქტიური იარაღად სოციალისტური ხუთწლედისათვის ბრძოლაში. დამკვრელი მუშები, აქტიური ამხანაგები, მხატვრული ლიტერატურით დაინტერესებული ქარხნის ბეჭდვითი სიტყვის მუშეობები, — აი ძირითადი ბაზა, საიდანაც უნდა იქნას წამოწეული და დაწინაურებული პრ. მწერალთა ახალი კადრები.

5. პლენუმი აღნიშნავს იმ ფაქტს, რომ ასოციაციის ნაპოსტოველურმა ხელმძღვანელობამ სერიოზული მუშაობა ჩაატარა ფედერაციის რეორგანიზაციისათვის ნიადაგის მოსამზადებლად. მაგრამ ეს მაინც საკმარისი არ არის. უნდა გაძლიერდეს და გაცხოველდეს პროლეტმწერლობის დელეგაციის მუშაობა ფედერაციაში და საბოლოოდ დასრულდეს ფედერაციის რეორგანიზაცია. სოციალისტური მშენებლობის განვითარების მიმდინარე პერიოდში სხვადასხვა განზრით ისმება თანამგზავრთა დამოკიდებულების საკითხი. რეკონსტრუქციის პერიოდის თანამგზავრი ძირეულად განსხვავდება ადღგენითი პერიოდის თანამგზავრისაგან. ქართულ ლიტერატურაში საგრძნობი ვახდა ძალთა უადრესი დიფერენციაცია, რაც გამწვევებელი კლასობრივი ბრძოლის შედეგს წარმოაგენს. პრ. მწერლობის ზრდასთან ერთად, მოწინავე თანამგზავრების აქტიური ფენა საესებით გამოეყო ნეიტრალურად განწყობილ მწერალთა რიგებს და ამრიგად იგი თავის მუშაობით ცდილობს გადავიდეს თანამგზავრობიდან მოკავშირეების პოზიციამდე. დღეს თანამგზავრობა არ არის დეკლარატიული საქმე. მწერლობის მოწინავე ნაწილი ცდილობს გვერდში ამოუდგეს საბჭოთა ლიტერატურის ავანგარდს — პროლეტარულ მწერლობას — და დაეხმაროს მასებს კულტურული რევოლუციის საქმეში.

პროლეტმწერლობამ უნდა შესძლოს თანამგზავრების ფართო ფენებს შორის მუშაობის გაძლიერება და ამავე დროს ზოლმევიკური შეურაცხლობით ბრძოლა ბურჟუაზიულ-რეაქციონერი ლიტერატურის წინააღმდეგ.

6. პლენუმი უერთდება საქ. პროლ. მწერ. ასოციაციის კენჭის
 დიუმის 2 სექტემბრის რეზოლუციის ლიტერატურულ-პოლიტიკურ
 და შემოქმედებითი საკითხების გარშემო, როგორც ძირითადში სწორს;
 ამასთანავე ერთად პლენუმი იწონებს საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ხელ-
 მძღვანელობის მოქმედებას, რომელიც მიმდინარე დისკუსიის პერიო-
 დში ა.კ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს 14 აგვისტოს „ბლოკის-
 ტური“ რეზოლუციის სასტიკ კრიტიკას. პლენუმი ესალმება იმ ბრძო-
 ლას, რომელიც მიმართული იყო ლომინაძის ხელმძღვანელობით მი-
 ლებული რეზოლუციის წინააღმდეგ.

პლენუმი ძირითადში იღებს „რაპის“ შემოქმედებით პლატფორ-
 მას, რომელიც აგებულია დიალექტიური მატერიალიზმის პრინცი-
 პებზე. დიალექტიური მატერიალიზმი უნდა გადაიქცეს პრ. მწერლო-
 ბის შემოქმედებით ნეთოდად.

პლენუმი ავალებს ასოციაციის ხელმძღვანელობას აწარმოოს სას-
 ტიკი ბრძოლა ყოველგვარ ლიტერატურულ-პოლიტიკური დაჯგუფე-
 ბის წინააღმდეგ ასოციაციის შიგნით. უნდა გამოაშკარავებულ და
 ძირშივე აღკვეთილ იქნას ასეთი ცდები. ამავე დროს ხელი უნდა შეეწ-
 ყოს შემოქმედებითი ჯგუფების ჩამოყალიბებას, რომელსაც მიზნად
 ექნება შემოქმედებითი შეჯიბრების საფუძველზე ასწიოს პრ. მწერ-
 ლობის შემოქმედებითი დონე.

7. პლენუმს საჭიროდ მიაჩნია მიუთითოს საქ. პრ. მწერ. ასოცი-
 აციის ხელმძღვანელობას წარსულში დაშვებული შეცდომების საბო-
 ლოო გამოსწორების და ამ შეცდომების განმეორების შესაძლებლო-
 ბის წინააღმდეგ ბრძოლის აუცილებლობაზე. საქარ. პრ. მწერ. ასო-
 ციაციის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობიდან ცალკეული ამხანა-
 გების მიერ დაშვებული იქნა შეცდომები. პლენუმი აღნიშნავს იმ უარ-
 ყოფით მოვლენებს, რომ ზოგიერთმა უპრინციპო ამხანაგებმა საღი
 კრიტიკის მაგიერ ხელი მიჰყვეს ცალკეული ამხანაგების დისკრედი-
 ტიზაციას. პლენუმი ხაზს უსვამს იმ ფაქტს, რომ საქ. პრ. მწერ. ასო-
 ციაციის პროლეტლიტერატურული შემოქმედებითი ხაზი საეგვბით
 სწორი იყო. ეს, რასაკვირველია, არ ნიშნავს შეცდომებზე ხელის და-
 ფარებას, მათ მიუფრეხებას. საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის ხელმძღვანე-
 ლობამ ყოველგვარი შეცდომა უნდა გამოასწოროს. პრ. მწერლობამ
 უნდა გააძლიეროს ბრძოლა საკუთარი რიგების განმტკიცებისა და
 გაძლიერებისათვის.

საჭიროა ასოციაცია შეუდგეს დამკვრელი ტემპებით მუშაობას.
 მის წინაშე უამრავი ამოცანა დგას. ამათში უმთავრესია: გაშლილი

ბრძოლა ორ ფრონტზე, თანამგზავრებს შორის აღმწარტეფუშაძე
 მუშაობის წარმოება, ბრძოლა რეაქციონური მწერლებს წინააღმდეგ
 შემოქმედებითი პლატფორმის დამუშავება, დამკვერელ მუშათა გაწ-
 ვევა მწერლობაში, ბრძოლა საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას მიმართვის პოპულია-
 რიზაციისათვის, რიგების გადახალისება და ზოლშევიზაცია. ეს ამო-
 ცანები შეიძლება გადაიჭრას მხოლოდ ყოველგვარი ჯგუფობრივი
 კინკლაობის საბოლოო აღკვეთის გზით. პროლეტარული მწერლობა
 უნდა შედგეს მთლიანი კონსოლიდაციის გზაზე, იგი მტკიცედ უნდა
 იდგეს პარტიის გენერალური ხაზის სადარაჯოზე.

საქართველოს ლენინური კომკავშირის მეათე ყრილობის ტრიბუნაიდან

საქ. კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრის მდივნის
ა. მ. ს ა მ ს ო ნ მ ა მ უ ლ ი ა ს მიერ კომ-
კავშირის მეათე ყრილობაზე გაკეთებული
პოლიტიკური მოხსენებიდან

სოციალისტური მშენებლობა ახალ ეტაპზე უსათუოდ გამოიწვევს კლასიური მტრების გამმაგებულ წინააღმდეგობას ყველა ფრონტზე.

ჩვენ ვნახეთ კლასიური მტრების წინააღმდეგობა სამეურნეო ფრონტზე.

მაგრამ კლასიური მტრები გვებრძვიან აგრეთვე იდეოლოგიისა, ლიტერატურისა და ხელოვნების ფრონტზე.

კლასიური მტერი ძალიან კარგად აფასებს ხელოვნების როლს და ცდილობს გამოიყენოს ის, როგორც ფართო მასებზე პოლიტიკური ზეგავლენის მოხდენის მძლე იარაღი.

თეატრის დარგში მეტად თვალსაჩინოდ მქადავდება კლასიური ბრძოლა. ჩვენი თეატრი, რომელიც თანამგზავრ თეატრად უნდა ჩაითვალოს, ჯერ კიდევ არ განთავისუფლებულა ნაციონალისტური და ბურჟუაზიულ-მეშინური გემოვნებისაგან. რას ნიშნავს პასკვილური კომედიის — „კაკალ გულში“ — დადგმა, რომელიც კლასიური მტრის სარკაზმით დასცინის დაწინაურებას და საბჭოთა აპარატს. ამ კომედიაში თვითკრიტიკის ნიღაბქვეშ მეშინები და ობივატელები ხითხითებენ. აქ ფრთას შლიან მათი მტრული განწყობილებანი. ანდა რა არის შეღლის პიესის „ბეატრიჩეს“ დადგმა. რამდენიმე საათის განმავლობაში საბჭოთა მაყურებელს უჩვენებენ იმას, რომ ვიღაც დეგენერატი ფეოდალი ცდილობს საკუთარ ქალიშვილს დაეთულოს, — ეს მეტი რომ არა ვთქვათ, ნიშნავს საბჭოთა თეატრის ამოცანების არ გაგებას, ან და კიდევ დადგმა არსებითად რეაქციონური პიესისა, როგორც არის რომაქიძის „ლამარა“.

პროლეტარული დრამატურგიის სექტორი ჯერჯერობით სუსტია. ჩვენ გვაქვს მხოლოდ თითო-ორი პირველი ცდები, პირველი მიღწევები, მუშათა კლუბებში და სოფლის სცენაზე კიდევ უფრო მე-

ტია მეშჩანური, მავნებელი, ხოლო ზოგჯერ აშკარად კონტრუქციულ-ლუციონური ძველი პიესები.

კლასიური ბრძოლა სწარმოებს აგრეთვე კინოს სფეროშიაც. ამას წინად ჩვენ გვქონდა ფაქტი (არსებითად) პიესის „კაკალ გულში“ კინოფიკაციისა „ბებიაჩემის“ სახით. ჩვენი კინო-წარმოება ჯერჯერობით ვერ გვაძლევს ისეთ ძალებს, რომელნიც შესძლებენ დაუპირისპირდენ საზღვარგარეთის (და აგრეთვე ჩვენი) ბურჟუაზიულ-მეშჩანურ ფილმებს; ეს ფილმები კი ისწრაფვიან გახრწნან ან შეასუსტონ მასიური მუშა და გლეხი მსაყურებლის აქტიური რევოლუციონური ნებისყოფა.

მუსიკის დარგში ჯერ კიდევ გაბატონებულია მეშჩანურ-ობივალტური, ფეოდალურ-ბურჟუაზიული გემოვნება და იდეოლოგია.

მწვავე კლასიური ბრძოლა სწარმოებს მხატვრული ლიტერატურის ფრონტზე. ადგილი აქვს მკვეთრ გარდატეხას და ძალთა გადაჯგუფებას. მხატვრულად გაძლიერებული და იდეოლოგიურად განმტკიცებული გამოდის პროლეტარული ლიტერატურა. პროლეტარულმა ლიტერატურამ გადასდგა ნაბიჯები თავისი იდეური ჰეგემონიის უზრუნველყოფის გზაზე. პროლეტარული ლიტერატურის ზრდას უპირისპირდება ფეოდალურ-ბურჟუაზიული კულაკური ლიტერატურის ნაშთები. მერყევ წვრილბურჟუაზიულ მწერალთა შორის ადგილი აქვს ფენებად დაყოფას. მათი განსაზღვრული ნაწილი ბურჟუაზიულ-კულაკური ლიტერატურის პოზიციაზე გადადის, ნაწილი კი პროლეტარულ იდეოლოგიას უახლოვდება.

მწერალთა რეაქციონური ნაწილი აქტიურად იბრძვის. ქართველ მწერალთა აკადემიური ასოციაცია, ინგოროყვას და სხვ. მეთაურობით, რეაქციონური მწერლობის ორგანიზაციული ციხე-სიმაგრე იყო. „აკადემიკოსებს“ ჰქონდათ თავისი გამომცემლობა „ქართული წიგნი“. რომლის გარშემოც მათ დარაზმეს რეაქციონური, ნაციონალისტური ინტელიგენცია. საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციამ შესწლო განედევნა პოზიციებიდან ეს „აკადემიკოსები“ და მათი ყველაზე უფრო „კოლორიტული“ წარმომადგენელი — ინგოროყვა, გეროხტი ქიქოძე, სეით დედუარიანი და სხვ. აკადემიურმა ასოციაციამ პროლეტარულ და საბჭოთა მწერლობისა და საბჭოთა საზოგადოებრიობის კომუნისტური კრიტიკის გავლენით, თავისი თავი დაშალა. გამომცემლობა „ქართული წიგნი“ ამ „აკადემიკოსებს“ წაეპრთვი და ამჟამად ხდება აღნიშნული გამომცემლობის გასაბჭოება. თითოეული კლასიკის, რომელიც ინგოროყვამ „ქართული წიგნის“ საშუალებით გამოუშვა (სათანადო შერჩევით და კომენტარიებით), ცო-

ცხალი პროპაგანდისტი იყო რეაქციონური, ნაციონალისტური უღმრთოებისა.

უკანასკნელ ხანებში ლიტერატურის რეაქციონური ფრონტი ძლიერდება. მერყევ მწერალთა ერთი ნაწილის ხარჯზე ზოგიერთი მწერალი, რომელსაც წინად თანამგზავრობის პრეტენზია ქონდა, აშკარად მემარჯვენე ბანაკში გადავიდა. ასე მოიქცა, მაგალითად, მწერალი მიხ. ჯავახიშვილი.

ამ პროცესებთან ერთად ლიტერატურაში იზრდება და მტკიცდება ნამდვილ თანამგზავრთა რაზმი, ისეთი თვალსაჩინო პოეტი, როგორც არის გალაქტიონ ტაბიძე, სწორედ იმის მაჩვენებელია, რომ ყველაფერი, რაც ქართულ ლიტერატურაში ჯანსაღი და სიცოცხლისუნარიანია, ორგანიულად იცვლება და რევოლუციის მხარეზე გადადის. ასეთსავე მაგალითს წარმოადგენს საუკეთესო ნაწილი მემარცხენე მწერალთა ჯგუფიდან.

პარტიის ხაზი ლიტერატურის სფეროში, რომელიც განუზრვლად ტარდებოდა მთელი წლების განმავლობაში, არსებითად შემდეგში გამოიხატება: დაუნდობელი, შეურიგებელი ბრძოლა მწერალთა რეაქციონური ნაწილის წინააღმდეგ, გამოაშკარავება მათი მოქმედების კლასიურად მტრული ბუნებისა; დახმარების გაწევა პროლეტარულ მწერლებსათვის ჰეგემონიის მოპოების საქმეში.

სრულიად საკავშირო კომპარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ცნობილი რეზოლუცია პარტიის პოლიტიკის შესახებ ლიტერატურის სფეროში (1925 წ.), რომელმაც ამ წლების განმავლობაში თავისი ყველა დებულების სისწორე დაგვიმტკიცა, აყენებდა თანამგზავრებისადმი დიფერენციალური მიდგომის ამოცანას, გვაძლევდა დირექტივას მათდამი ტაქტიკური და ფრთხილი მოპყრობის შესახებ.

საბჭოთა ლიტერატურის განვითარების დღევანდელ ეტაპზე თანამგზავრობის პრობლემა სხვაგვარად უნდა დაისვას. რეკონსტრუქციული პერიოდის თანამგზავრებს ახალი მოთხოვნები უნდა წაუყენონ. რევოლუციის მიღება და საბჭოთა ხელისუფლებისადმი „თანაგრძნობა“ — ეს თანამგზავრისათვის სრულიადაც საკმარისი არ არის.

თანამგზავრი უნდა შეუერთდეს სოციალისტური შტრევის ტემპს. მან უნდა შეიგნოს პარტიის ისეთ ღონისძიებათა სისწორე, როგორცაა კულაკობის, როგორც კლასის ლიკვიდაცია მთლიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე და სხვ. თანამგზავრმა უნდა გაიზიაროს მუშათა კლასის ძირითადი სოციალისტური ამოცანები დღევანდელ ეტაპზე და მონაწილეობა მიიღოს ამ ამოცანების გადაწყვეტაში. ასეთი თანამგზავრი მუშათა კლასის „მოკავშირედ“ გადაიქცევა.

ძირითადი ლიტერატურული ორგანიზაციები, რომელსაც პარტია უყრდნობა, პრინციპულად მწერალთა ასოციაციაა.

პროლეტარული ლიტერატურა გაიზარდა, გაფართოვდა, განმტკიცდა და ძლიერ მიმდინარეობად გადაიქცა, რომელიც ლიტერატურის რეაქციონურ ნაწილს უპირისპირდება. მომწიფდენ პროლეტარულ მწერალთა ნორჩი კადრები. მწერალთა რეაქციონური ფრონტის მიმართ შეტევამ დიდი წინააღმდეგობა გამოიწვია ამ ფრონტის წარმომადგენელთა მხრივ. რეაქციონური მწერლები შეეცადენ გაელენა მოეხდინათ პროლეტარულ მწერალთა ნაკლებ შტაკიც და ნაკლებ გამოზრდილ ელემენტებზე. ყველაზე უფრო მძიმე მდგომარეობის დროს, როდესაც პროლეტარული მწერლები გადაჭრით ებრძოდნენ რეაქციონურ ფრონტს, საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის რიგებში გაჩნდა მემარჯვენე ჯგუფი (ვაკლი, ბუხნიკა-შვილი, სამსონიძე, ზომლითელი, ლისაშვილი), რომელიც ამ ასოციაციის ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ გამოვიდა. ეს ჯგუფი ამკარად იცავდა რეაქციონურ-ბურჟუაზიულ მწერლებს. მათ შეიტანეს განცხადება ცენტრალურ კომიტეტში, სადაც სწირდნენ, რომ საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის ხაზი უვარჯისია, რომ „ცისფერ-ყანწილები“ და ჯავახიშვილი და სხვ. არ არიან თანამგზავრები (მათი აზრით კი ისინი თანამგზავრები იყვნენ) „და ამაში უთუოდ ბრალი მიუძღვის სუსტ ხელმძღვანელობას და ხაზის უვარჯისობას. რასაც დღემდე ადგილი ჰქონდა მწერალთა ფედერაციის მიმართ პროლეტარულ მწერალთა მხრივ“.

ამ ჯგუფმა საერთო ენა გამონახა რეაქციონურ მწერლებთან და, მათთან შეკავშირებულმა, ბრძოლა დაუწყო. სრულიად დაუშვებელი ინტრიგებისა და კინკლაობის მეთოდებით, საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობას, რომელიც სწორ ხაზს ატარებდა. მეორე მხრით, ამიერკავკ. პროლ. მწერ. ასოციაციაში მოხდა ისეთი ამბები, რასაც მკიდრო კავშირი ჰქონდა ლომინაძის ხაზთან. საქმე ის არის, რომ ლომინაძეს ლიტერატურაში თავისი ხაზი ჰქონდა, ხაზი, რომელიც ორგანიზულად მისი პოლიტიკური გეზიდან გამომდინარეობდა. იგი მომხრე იყო ოპოზიციონური დაჯგუფებისა, რომელიც თავის თავს „ლიტფრონტს“ უწოდებდა; ეს ბლოკი („ლიტფრონტი“) იბრძოდა რუსეთის პროლ. მწერ. ასოც. სწორი ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის წინააღმდეგ. „ლიტფრონტი“ ობიექტუ-

რად, საერთოდ, გამოიყენა სირცოვ-ლომინაძის ორპირმა ბლოკმა, რომელიც ცდილობდა შეექმნა მისგან ერთ-ერთი დასაყრდენი ხაზი კულტურულ ფრონტზე პარტიის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში. ლომინაძის ჯგუფი „ლიტფრონტის“ შიგნით უშუალოდ ეყრდნობოდა იმ ორპირებს, რომელნიც ამჟამად პარტიიდან გამორიცხულნი არიან (ზონინი, ვალპერინი, პანკრუშინი და სხვ.) ამ გარემოებამ ყველაზე მკვეთრად აკავკასიაში იჩინა თავი. ლომინაძემ, რომელიც აკ. საოლქო კომიტ. მდივანი იყო, გადაწყვიტა აკ. პრ. მწერ. ასოციაცია თავისი ორპირული ანტიპარტიული პოლიტიკის ერთ-ერთ საიმედო დასაყრდენად გაეხადა.

ლომინაძეს არა ერთხელ დაუბარებია თავისთან ამიერკავკ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელი ბუაჩიძე და ამიერკავკასიის საოლქო კომიტეტის კულტ. პროპ. განყოფილებისა და ამიერკავკასიის პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის მომუშავე — ტატულოვი და მიუცია მათთვის წინადადება თავიანთი პოზიცია შეეცვალათ. ტატულოვი სწრაფად შეეგუა ლომინაძის ხაზს. ამიერკავკ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს ფრაქციის სხდომაზე, აგვისტოს 14-ს, ლომინაძემ გაატარა „ლიტფრონტის“ ხაზი.

ამის შემდეგ საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმმა ამხ. ბუაჩიძის ხელმძღვანელობით მიიღო რეზოლუცია, რომელიც ლომინაძის ხაზს მკვეთრად უპირდაპირდებოდა. სისტემატიური წინააღმდეგობისა და ბრძოლისათვის საქართველოს პროლეტმწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობა, ამხ. ბუაჩიძის მეთაურობით, ლომინაძისა და მის კვალზე დამდგარ ლოლობერიძის გავლენით, მოხსნილ იქნა.

საქართველოს კომპარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ბიურომ განიხილა ეს საკითხი და გამოიტანა სპეციალური დადგენილება, რომელშიაც პოლიტიკური მხრით შეაფასა ლიტერატურულ ფრონტზე შექმნილი მდგომარეობა. ამ დადგენილებაში კერძოდ გამოძველებულია და შეფასებული ლოლობერიძის პოზიცია კულტურის სფეროში, როგორც მემარჯვენე ოპორტუნისტული.

ამჟამად საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია ნორმალურ მუშაობას იწყებს; მან უკანასკნელ დროს სერიოზული პოლიტიკური გამოცდა ჩააბარა, მაგრამ საჭიროა, რომ ამხანაგებმა ფხიზლად შეაფასონ თავიანთი გამარჯვება. გაშალონ თვითკრიტიკა და ბრძოლა ორ ფრონტზე, დაუნდობელად შეუტიონ თანამედროვე ეტაპზე მთავარი მემარჯვენე საფ-

რთხის ყოველგვარ გამოხატულებას, „მემარცხენე“ გადახვევებს მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკს და მათთან შემარტვებას. მაგონს საქიროთა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობას, ლიტერატურულ ფრონტზე გამართული ბრძოლიდან გამარჯვებით გამოსულს, არ მოუვიდეს თავბრუდახვევა ამ გამარჯვებიდან. ამნაირი გაფრთხილება ჩვენ აუცილებლად უნდა მივცეთ. საქიროთა დაუნდობელი ბრძოლის წარმოება ლიტერატურის რეაქციონურ ფრონტთან. საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია ამჟამად ატარებს დამკვირვებელ მუშათა გაწვევას ლიტერატურაში. ეს დიდი, პოლიტიკურად მნიშვნელოვანი ღონისძიებაა, რომლის განხორციელებითაც მუშათა ელემენტები პროლეტარულ ლიტერატურაში გაძლიერდებიან. საქიროთა, რომ როგორც საერთოდ, ისე ამ საქმეშიც პროლეტარულ მწერლებს ყოველგვარი დახმარება აღმოუჩინოს პარტიულმა და კომკავშირულმა საზოგადოებრიობამ.

კლასიური მტერი გვებრძვის ისეთი პოზიციებიდანაც, რომელიც ჩვენში ნაკლებ ექვემდებარება იწვევს. მაგალითად, „პრავდა“-ს მოჰყავს საინტერესო ცნობა ლენინის სახელწოდების ერთი ბიბლიოთეკის მუშაობის შესახებ. სახლი, სადაც ერთ დროს ვლადიმერ ილიჩი ცხოვრობდა, გადაცემულ იქნა სპეციალურად მისი სახელობის ბიბლიოთეკის მოსაწყობად. ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელად დანიშნეს ვინმე ვინოგრადოვი. ხოლო საბავშვო განყოფილების გამგედ ამ უკანასკნელმა თავისი და დააყენა.

ბიბლიოთეკა აქტიურად აწვდიდა რელიგიურ წიგნებს, როგორც ბავშვებს, ისე მოზრდილებს; ბავშვებს აძლევდნენ „მხიარული“ ლექსებით მდიდარ წიგნებს:

„Повсюду благовест гудит,
Из всех церквей народ валит,
Заря глядит уже с небес,
Христос воскрес, Христос воскрес“.

მოზრდილთა განყოფილებაში რელიგიური წიგნები ფორმალისტანთის არქივში დააწყვეს და პოლიტგანათლების სამმართველოს შეატყობინეს — დაძველებული ლიტერატურის ბალასტი თავიდან მოშორებულიყო.

ამავე დროს რელიგიური წიგნები არქივიდან ეძლეოდათ დიასახლისებს და მოსამსახურეებს. გამოყენებულ იქნა ძველი ნაცადი ხერხი: საბჭოთა წიგნში სდებდნენ ბროშურას „В скорби богу покорне“.

ამ მხრივ უცოდველი არც ჩვენი ბიბლიოთეკებია. მაგალითად, ვანათლების მუშაკთა კავშირის ბიბლიოთეკიდან 9-10 წლის ბავშვებს აძლევენ ძველ ჟურნალს „მოამბე“.

ყოველივე ეს იმას გვეუბნება, რომ საჭიროა გავაძლიეროთ კლასიური სიფხიზლე სამეურნეო და კულტურული ფრონტის ყველა დარგში.

კლასიურ მტრებს ხელიდან უნდა გამოვტაცოთ ხელოვნებაც, ლიტერატურაც, ბიბლიოთეკაც და წიგნიც. ჩვენ უნდა გავაძლიეროთ ბრძოლა პროლეტარული თეატრისათვის, პროლეტარული ხელოვნებისათვის, პროლეტარული ლიტერატურისათვის, საბჭოთა წიგნისა, საბჭოთა ბიბლიოთეკისა, საბჭოთა საბავშვო ლიტერატურისათვის და სხვ.

პროლეტარული მწერლების გამოსვლა საქარ. კომკავშირის მეათე ყრილობაზე

ამხ. ბენ. ბუაჩიძის სიტყვა *)

ამხანაგებო! მიმდინარე პერიოდში სწარმოებს გაშლილი სოციალისტური შეტევა ყველა ფრონტზე. სასტიკად მწვევდება კლასიური ბრძოლა. კულაკობის, როგორც კლასის ლიკვიდაცია მთლიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე, — შეურყეველ საფუძვლებს უქმნის სოციალისტურ სოფელს. სოფლის ბურჟუაზიის — კულაკობის — წარმომადგენლები, კაპიტალიზმის კირისუფალნი; აწარმოებენ მანებლობას, ფარულად და აშკარად ამზადებენ ინტერვენციას.

ამ პროცესთან დაკავშირებით დამახასიათებელია მემარჯვენე და „მემარცხენე“ გადახრები პარტიისა და კომკავშირის რიგებში. ამ გადახრების სოციალური საფუძველი ერთი და იგივეა. ერთის მხრივ — წვრილბურჟუაზიული ლიბერალიზმი, მეორეს მხრივ — წვრილბურჟუაზიული რადიკალიზმი. მემარჯვენე და „მემარცხენე“ გადახრის ერთგვარი სოციალური ბუნება განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ დადასტურდა სირცოვ-ლომინაძის თვალთმაქცური მემარჯვენე — „მემარცხენე“ ბლოკის გამომჟღავნების დროს.

არ არსებობს არც ერთი ფრონტი, სადაც კლასიური ბრძოლა გამწვევებული არ იყოს. გამონაკლისს იდეოლოგიის, კულტურის ფრონტიც არ შეადგენს.

კულტურული რევოლუცია ახალ, მაღალ ეტაპზე გადადის. ჩვენ ვიცით ლენინური დებულება, რომელიც მასში მდგომარეობს, რომ სოციალიზმის გამარჯვება შეუძლებელია კულტურული რევოლუციის მოხდენის გარეშე. კულტურული რევოლუცია აუცილებელი პირობაა ადამიანთა მასალის გარდაქმნისათვის, ახალი ადამიანის შექმნისა და ჩამოყალიბებისათვის. საყოველთაო სავალდებულო სწავლა არის უდიდესი პროცესი, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს ადამიანთა მასების გარდაქმნას. კულტურული რევოლუციის ახალი ეტაპის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანი ის არის, რომ თანდათან ისპობა უფსკრული

*) გასწორებული სტენოგრაფიული ანგარიში. რ. ე. დ.

ფიზიკურ და გონებრივ მომუშავეთა შორის. ფეოდალური და ბურჟუაზიული საზოგადოებრიობის დროს არსებობდა მანუჭბანაშაშა კულტურული რევოლუცია სპობს საზღვარს გონებრივ და ფიზიკურ მომუშავეთა შორის. ერთის მხრივ, შრომა იქცევა „საქმედ სინდისის, საქმედ სახელის, საქმედ გმირობის“, მეორეს მხრივ — ფიზიკურად მომუშავე გონებრივი მუშაობის ყველა ფრონტზე ამეღავნებს თავს. მუშათა კლასი იპყრობს კულტურის უმაღლეს სფეროებსაც. ეს ფრიად მნიშვნელოვანი მოვლენაა, რადგან კლასიური მტერი ცდილობს გამოიყენოს კულტურის, კერძოდ მწერლობის ფრონტი. ჩვენ ვიცით, კლასიური მტრის ერთი დამახასიათებელი მანევრი, როდესაც მტერი დამარცხებას განიცდის ყველა ფრონტზე, ის ცდილობს თავისი ენერგია იდეოლოგიურ ფრონტზე გადაიტანოს და გამაგრდეს ამ სფეროში. კლასიურ მტერს პირდაპირი ბრძოლის საშუალება აღარ აქვს და ის იდეოლოგიურ ბრძოლას მიმართავს. ავიღოთ თვალსაჩინო მაგალითი საქართველოს სინამდვილიდან. კონტრრევოლუციონური პარტიების ის ბელადები, მენშევიკური სალაყბოს, პარლამენტის ის ნაფიცი წევრები, რომელთაც საქართველოს გასაბჭოების დროს ვერ მოასწრეს საზღვარ-გარეთ წასვლა, შემთხვევით თუ ნებით აქ დაჩრენ, შევიდნენ მწერალთა კავშირში და დაიწყეს მწერლობაში მუშაობა. ცხადია, რომ მათი ეს მუშაობა საბჭოთა სინამდვილის წინააღმდეგ იყო და არის მიმართული.

„სხვა“ საქმეებისაგან განტვირთულ ნოე ჟორდანიას „ვეფხისტყაოსნის“ გამოკვლევაზე დაუწყია მუშაობა. მისი გზაც აქეთ არის. დეე, ედავოს ინგოროყვას „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ, არკვიოს, თუ როგორია სიყვარული რუსთველის გმირების, არკვიოს, შოთას უყვარდა თამარი თუ პირიქით და ა. შ. იმ დროს, როდესაც საბჭოთა კავშირში და საქართველოში სოციალიზმი შენდებდა, წითელ მოსკოვში საფრანგეთის იმპერიალიზმის აგენტებს ასამართლებენ, სისხლიან პუენკარე-ომს დამბლა ეცემა და გულისფრიალი უტყდება, ნოე ჟორდანია უკეთეს საქმეს ვერ გაიჩენდა. საპნის ბუშტივით გამდნარი მენშევიკური მთავრობის მეოცნებე თავმჯდომარე „რუსთაველიანა“-თი ირობს თავს. ამ მაგალითის მიხედვით არ იფიქროთ, რომ ჩვენი კლასიური მოწინააღმდეგეების მწერლობაში მუშაობა მშვიდ და უწყინარ ფორმებში მიმდინარეობს. კლასიური მტრები ლიტერატურის სფეროშიდაც აქტიურად ამეღავნებენ თავის კლასიურ სახეს, მწერლობის საშუალებით იბრძვიან თავისი კლასიური ინტერესებისათვის. ეს მდგომარეობა გვაეაღმდეგებულებს ამ ფრონტზედაც დავრახმოთ ყურადღება.

განსაკუთრებით კომკავშირის ყრილობამ უნდა მიაქციოს მანვი-
ლი ყურადღება ლიტერატურის ფრონტს. კომკავშირულ-ორგანიზაცი-
ციები ყოველთვის აქტიურად იყვნენ მწერლობის საქმეებში და მწერ-
ტერესებულნი. კომკავშირული ახალგაზრდობა ბოლშევიკურად იბრ-
ძოდა ამ ფრონტზე. დღეს ეს დაინტერესება და ბრძოლა კიდევ მე-
ტად უნდა გავაძლიეროთ.

ჩვენ ჯერ არავითარ შემთხვევაში არ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ლი-
ტერატურის ფრონტზე ყველაფერი რიგზეა, პროლეტარული მწერ-
ლობა გამარჯვებულია და რეაქციონური ფრონტი აღარ არსებობს.

მწერლობის რეაქციონური ფრონტი კიდევ არსებობს, იბრძვის,
იკრებს ძალებს და საომარ პოზიციებზე ანაწილებს მათ. დღევანდელ
პერიოდში რეაქციონურმა ფრონტმა სახე იცვალა. აუცილებელია
ამისთვის ანგარიშის გაწევა, ამხანაგი მამულია თავის მოხსენებაში
შეჩერდა „აკადემიურ მწერალთა ასოციაციაზე“. ეს ასოციაცია უმ-
თავრესად რევოლუციამდე გამომქლავებულ რეაქციონურ მწერალ-
თა ძალებს აერთიანებდა, უკანასკნელ ხანებამდე ეს „აკადემიკო-
სები“ ფრთხილად და მტკიცედ იყვნენ დაბანაკებული თავის ორგანი-
ზაციაში. ფარულად და აშკარად აქაზრავდნენ თავის კლასიურ საქ-
მეებს. აკადემიური ასოციაცია, რეაქციონური ხელმძღვანელობის —
ინგოროყვას ჯგუფის მეთაურობით ხელს უშლიდა ქართული მწერ-
ლობის გასაბჭოებას. ამ „აკადემიკოსების“ გზა — რეაქციის გზაა, მა-
თი მიზანია — შეინარჩუნონ და განამტკიცონ ქართული მწერლობის
ეროვნული მთლიანობა. ჩვენ ყველამ ვიცით, რომ ეროვნული მთლიან-
ობა არ არსებობს. ჩვენ ვიბრძვით ასეთი მთლიანობის წინააღმდეგ.
კლასიური საზოგადოებრიობის დროს ყველა სფეროში კლასიურ და-
ნაწილებასთან გვაქვს საქმე. პროლეტარულმა მწერლობამ ძირეულად
დაარღვია ქართული მწერლობის ეროვნული მთლიანობა. ჩვენთან ერ-
თად მუშაობს და იბრძვის ქართული მწერლობის ჯანსაღი, სიცოც-
ხლის უნარის მქონე მემარცხენე თანამგზავრული ფრთა, ეს ფრთა
თანდათანობით არღვევს და თიშავს მწერლობის მთლიან „ეროვნულ“
ფრონტს. როგორც საერთოდ ბურჟუაზიისათვის ხელსაყრელია მთე-
ლი ერის სახელით ლაპარაკი, ისე მწერლობის სფეროშიაც რეაქციო-
ნური ნაწილია ეროვნული მთლიანობის მედროშე. ცხადია, რომ ინ-
გოროყვას ჯგუფს არ მოსწონს პროლეტარული მწერლობის ზრდა.
მწერლობის ჯანსაღი ნაწილის გათანამგზავრულება. და კიდევაც
აქტიურად იბრძვის ეს ჯგუფი ამ მათთვის გამანადგურებელ პრო-
ცესებს.

მწერლობის ფეოდალურ-ბურჟუაზიული ფენები და წვრილბურჟუაზიული მწერლობის მემარჯვენე ნაწილი სოლიდარულად ერთად ნდობით უტევენ პროლეტარულ მწერლობას. დღეს *თანამშრომლებს* პროეტენიების განმსხადებელი. „ცისფერყანწელთა“ ჯგუფის წარმომადგენელი, რევოლუციის პირველ წლებში თამამად უწოდებდა პროლეტარულ მწერლებს „Обозная сволочь революции“. რასაკვირველია, ასეთ გამოთქმას დღეს ვერცერთი „ყანწიანი“ თუ უყანწო მწერალი ვერ გაბედავს, ვინაიდან პროლეტარული მწერლობა ძლიერ ძალას წარმოადგენს, მაგრამ პროლეტარული მწერლობის წინააღმდეგ აშკარა გამოსვლები მაინც ფაქტია. მოვუსმინოთ ერთ „ცისფერყანწელს“ ნ. მიწიშვილს, რომელიც რამდენიმე თვის წინედ პროლეტარული მწერლობის შესახებ შემდეგს ლაპარაკობდა:

„თავისთავად ეს არაფერს არ მოასწავებს, გარდა კვლით დამტკიცებულ ამბავისა, რომ ძველი მიდის, ახალი მოდის. მაშასადამე, გამარჯვებაც ახალს დარჩება“.

შემდეგ კიდევ განაგრძობს მიწიშვილი „ფილოსოფოსობას“:

„ოცი წლის ვაეკაცს თუ შეუძლია გმირობის ჩადენა, როგორ ვიმარჩიელოთ ოცი წლით ადრე, რომ ვველა გუშინ დაბადებული ბავშვები უსათუოდ გმირები გახდებიან. ძნელია ამის თქმა, როგორც ძნელია იმის მტკიცება, რომ კარგ დედ-მამას უსათუოდ კარგი შვილი ეყოლება“.

როგორ უნდა გავიგოთ ამ ოკრიბული ოხუნჯობის კლასიური შინაარსი? ეს არის მიკიბულ-მოკიბული სიტყვების ბლაგვი თამაში, პროლეტარული მწერლობის წინააღმდეგ გალაშქრება. მიწიშვილი პროლეტარული მწერლობის არსებობას „მიდი-მოდის“ ზნაში აქცევს, უარყოფს მის არსებობას და მასზე ლაპარაკი მარჩიელობად მიაჩნია. რაც შეეხება კარგი დედ-მამის შესახებ „ფილოსოფოსობას“, აქ შემდეგი უნდა განვაცხადოთ: არსად არ დამტკიცებულა რომ ქართული მწერლობა კარგი დედ-მამა პროლეტარული მწერლობისათვის: არსებობს ერთი ტიპი გამოყრუებული მოხუცებისა, რომელთაც გონიათ, რომ ქვეყანა მათი არსებობით დაიწყო და მათთან ერთად მთავრდება. ახლა შევეხოთ ამ იდეოლოგიით, „სულით“, კლასიური ინტერესებით და შემოქმედებითი შესაძლებლობებით მოხუცების თავაგდებულ დამოკიდებულებას პროლეტარული მწერლობისადმი. ეს „ბრწყინვალე კეთილშობილნი“ აღშფოთებულნი არიან — როგორ თუ გუშინ დაბადებულმა ბავშვებმა უნდა შესცვალონ ასეთი კარგი დედ-მამაო! ერთი კომკავშირელი სტუდენტის თავზე პროფ. ნუცუბიძე რისხვას აფრქევს. ამ სტუდენტს, რომელმაც „გაბედა“ მასთან შედავება, პროფ. ნუცუბიძემ, „კეთილშობლიურად“ აღშფოთე-

ბულმა, მიხალა: შენ კიდევ პროტოპლაზმა იყავ, მე რომ მარქსისტი ვიყავიო...

არის კატეგორია იმდაგვარად დაბრმავებული ხალხის, რომელთაც ვერ გაუგიათ და ვერ შეგუებიან იმ აზრს, რომ ამ „პროტოპლაზმას“ დღეს შეუძლია მემარჯვენე, რეაქციონური პროფესურის წინააღმდეგ გამოსვლა და დღეს ეომება მათ.

„ქართულ მწერლობას“ ვერ გაუგია, რომ პროლეტარული მწერლობა ვაეკაცდება და უპირისპირდება რეაქციონურ მწერლობას. „ქართული მწერლობის“ ამ ფრთას არ სურს სინამდვილეს თვალეზში შეხედოს. მან კარგად იცის პროლეტარული მწერლობის დღევანდელი მტკიცე მდგომარეობა და მისი პერსპექტივები. მაგრამ სწორედ ეს არ მოსწონთ მათ, რადგან მათთვის ფრიალ სახიფათო მოვლენასთან აქვთ საქმე.

ზოგიერთ მათგანს არაფერი ექნება საწინააღმდეგო, თუ პროლეტარული მწერლობა მომავალში მაინც მათი გზებით წარიმართება. მაგალითად: მწერალი ქიაჩელი, რომელსაც თანამგზავრის პრეტენზიებიც აქვს, ასეთ პერსპექტივებს უსახავს პროლეტარულ მწერლებს:

„დღეს თუ პროლეტარული მწერლობა ერთერთი შტო, შენაკადი არის, ხელ მისი პერსპექტივა უნდა იყოს, რომ ის თვითონ გახდეს ეროვნულ მწერლობად. სხვანაირი პერსპექტივა ამ მწერლობის მე ვერ წარმომიდგენია“.

ქიაჩელის მიხედვით, პროლეტარული მწერლობა არ უნდა იყოს კლასიურად განსხვავებული ფრონტი ქართულ მწერლობაში არამედ ის უნდა გაითქვიფოს და შეუდლდეს ქართულ მწერლობას, რომ ამით დამყარდეს მშვიდობიანობა, სიწყნარე და სათნოება დედ-მამასა და შვილებს შორის.

არსებობენ ისეთი ვითომცდა მარქსისტებიც, რომელნიც ხელოვნების და მწერლობის კლასიურობას უარყოფენ და თავს კი მარქსისტს უწოდებენ. მენშევიკების ერთი ცნობილი ბელადთაგანი, დღეს რომ „ყოფილად“ ითვლება, რომლის იდეოლოგიაშიაც ყველაფერი ყოფილა, გარდა მარქსიზმისა, — სეთ დევდარიანი რამდენიმე თვის წინად ასეთ რამეს სწერდა:

„ხელოვნების საკითხებში მე არ ვშორდები პლენანოვის მსოფლმხედველობას. პლენანოვის ესთეტიკა მარქსიდან გამოდის. მარქსის დედააზრი არ არის, რომ კლასთა ურთიერთობა ახდენს ბუნებრივ ზეგავლენას მხატვრულ შემოქმედებაზე. ეს ურთიერთობა რამდენადაც რთული და მრავალფეროვანია, იმდენად ცოცხალია იდეოლოგიურ-მხატვრული შემოქმედება“.

„დღეს იმ გარემოცვაში, რომელსაც ეხება თქვენი გაზეთის წერილი (ეს წერილი სეთ დევდარიანმა მისწერა გაზ. „ახ. კომუნისტ“), არ არის კლას-

სებში და კლასთა ურთიერთობა. არის ფენები და მიმართულებები, არის ურთიერთობა და ურთიერთობის ბუნებრივი ზეგავლენა ლიტერატურაზე. არის უფრო ხელოვნური მონოპოლიური შემოქმედება ერთი მიმართულებასა და ნარჩენებზე“.

მაშასადამე, სეით დევდარიანი მარქსიზმის სახელით ამტკიცებს, რომ ხელოვნებაში — მწერლობაში — არ არის კლასიური მიმდინარეობანი, არ არის კლასიური ზეგავლენა ლიტერატურაზე. დღევანდელი ქართული მწერლობა მას მშვიდობიან ოჯახად წარმოუდგენია, რომლის მყუდროებას, მისი აზრით, ვილაც „ბოროტი სულები“ არღვევენ, კლასებს იგონებენ და საერთოდ რაღაცას ჩხიკინებენ, „ხელოვნურ მონოპოლიას ქმნიან“. ასეთია მენშევიკური გონების წარმოდგენა. სეით დევდარიანისებური მარქსიზმი პავლე ინგოროყვას რეაქციონური იდეოლოგიის ტყუპია. აკი კიდევაც სეით დევდარიანი ინგოროყვასთან ერთად იბრძვის ახალი ძალების წინააღმდეგ. სეით დევდარიანი შემთხვევით არ არის კონსტანტინე გამსახურდიას თანამებრძოლი და იდეოლოგი. ეს, ამ უკაცრავად პასუხია მარქსისტისათვის ბუნებრივი და შესაფერისი გზაა.

ჩვენ ვაწარმოებთ ბრძოლას რეაქციონური მწერლების და მათი იდეოლოგიების წინააღმდეგ. „აკადემიურ მწერალთა ასოციაციის“ დახვედებული პოზიციების შერყევა, მათი დაშლა — მნიშვნელოვანი მოვლენაა.

ჩვენი მუშაობის დადებით შედეგებს უნდა მივაწვროთ გამოცემლობა „ქართული წიგნის“ „აკადემიკოსთა“ საკუთრებიდან გამოორიცხვა. „ქართული წიგნი“ აკადემიკოსებისათვის მოქმედი აგიტპროპი იყო. თითოეული კლასიკოსის მათ გამოცემაში, მათი კომენტარიებით, მათი დალაგებით და საერთო გაშუქებით, — ნაციონალიზმის და რეაქციის პრაპაგანდისტი იყო; თანამედროვე მწერლობიდან კი მხოლოდ რეაქციონურ მწერლებს სცემდნენ.

ცხადია, ეს უკვე ჩატარებული საქმიანობა სრულებით არ ამოწურავს და არ ასრულებს ინგოროყვას ჯგუფთან და მის უახლოეს თანამებრძოლ ჯავახიშვილ-ჭიქოძის (ყოფილი არიფიონი) ჯგუფთან შემდგომი ბრძოლის ამოცანებს.

გარდა ამკარა რეაქციონური ფრონტისა, ყურადღების მიქცევას საჭიროებს ერთი დამახასიათებელი ფრთა მწერლობისა. ეს არის ი. ელემენტები მწერლობაში, რომელნიც რევოლუციის სადღეგრძელოების წარმოთქმის გზით იწაფებიან.

დღეს შემდგენაირად უნდა დავაყენოთ საკითხი: ზოგადი, ზერეულე, უშინაარსო, დეკლარატიული ანდა ყოველნაირი სადღეგრძელო-

ები ოქტომბრის რევოლუციისადმი არავითარი დამსახურება არაა. პირიქით: ეს არის მიტმასნება, მლიქვნელობა. საჭიროა სახელმწიფო დიპლომატიის, რევოლუციის პერსპექტივების ორგანიული შეგარძნობა, განცდა. მხოლოდ და მხოლოდ ასეთ მწერლობას, ასეთ მწერლებს შეიძლება მიეკუთვნოს საბჭოთა მწერლის სახელი. ტალღებში მწერლობა კი მტერია საბჭოთა მწერლობისა, მისი გამყალბებელია. საბჭოთა, თანამგზავრული და მით უმეტეს მოკავშირე მწერლების სახელი მოპოებულ უნდა იქნას მავნე იდეოლოგიასთან, ტრადიციებთან, რეაქციონურ მწერლობასთან ბრძოლით, ორგანიული შემოქმედებითი მუშაობით.

ამ თვალსაზრისიდან გამომდინარე, საჭიროა გავარკვიოთ ქართულ მწერლობაში მოქმედი ზოგიერთი ჯგუფის საკითხი. მაგალითისათვის ავიღოთ „ცისფერყანწელთა“ ჯგუფი. ამ ჯგუფში არიან ცალკეული თანამგზავრები, ღირსეული მწერლები; მათში არიან როგორც რეაქციონური ელემენტები, ისე აშკარა ზერელები, მიტმასნებითი და მლიქვნელი ელემენტებიც. საერთო გზა, გადამწონი კურსი „ცისფერყანწელებისა“ — მახინჯი გზაა საბჭოთა მწერლობისათვის. „ყანწელები“ თამამად და ბუნებრივად გამოდიან მწერლობის რეაქციონური ფრონტის ვეკილებად, მოციქულებად, როდესაც ჩვენ ვაპირებდით საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ნამდვილ საბჭოთა ორგანიზაციად გადაქცევას და ამ მიზნით გავაძლიერეთ შეტევა რეაქციონური ფრონტის წინააღმდეგ „ყანწელები“ გამოდიოდნენ მათ მოციქულებად, მათ დამცველებად. არსებითად „ყანწელები“ აქტიურად გვიშლიდნენ ხელს რეაქციონერებთან ბრძოლაში. ეს მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ „ყანწელები“ მათი ახლობელები არიან. ბოლოს და ბოლოს ხაინტერესოა ერთი მხარეც. რას ნიშნავს ეს სახელი: „ცისფერყანწელები“? ვფიქრობთ, რომ უკვე დიდი ხანია დროა დაუფიქრდნენ ნამდვილი საბჭოთა ელემენტები ჯგუფიდან „ცისფერყანწელები“ იმ გარემოებას, რომ ამ თავად-აწნაურული დარდიმანდობის დროში შეუძლებელია საბჭოთა მწერლობაში მუშაობა.

თანამგზავრული მწერლობის საკითხთან დაკავშირებით დღეს ჩვენ მწერლობის ყველა ძალას აშკარად უნდა დაეუსვათ საკითხი საბოლოო და მტკიცე გამორკვევისა. ან იქით, ან აქეთ. მესამე გზა არ არსებობს. ნეიტრალობა კლასიური ბრძოლის იარაღია, ეს კლასიური მტრის ნიღაბია. თანამგზავრი აქტიური თანამებრძოლი უნდა იყოს. რეკონსტრუქციის პერიოდის თანამგზავრი ფრიალ საგრძნობლად განსხვავდება აღდგენითი პერიოდის თანამგზავრისაგან. დღეს თანამგზავრი მოკავშირე უნდა გახდეს. თანამგზავრი ისეთი მწერალი უნდა

იყოს, რომელიც არამც თუ სცნობს და იღებს საბჭოთა სინკრეტული სოციალისტურ აღმშენებლობას, არამედ აქტიურად მასში. ასეთი ფრთა მწერლობაში მტკიცდება და იზრდება. თუ მემარჯვენე თანამგზავრები ამკარად გადავიდნენ ბურჟუაზიული მწერლობის ბანაკში, მეორე ნაწილი მტკიცედ უახლოვდება პროლეტარულ იდეოლოგიას და მოკავშირის სახელს იხვეჭავს. საჭიროა დავებმართ ამ მწერლებს მათი შემდგომი ზრდის უზრუნველსაყოფად, მერყევი ფენების გადასამუშავებლად.

შემდეგი საკითხი: ამხანაგებო! უკვე დროა ერთგვარ პრაქტიკული ხასიათის ღონისძიებებს მივმართოთ, რომ საქართველოში ხელი შევეწყუოთ გლეხური მწერლობის შექმნას და ზრდას. გლეხური მწერლობა, თანამგზავრ მწერლობას შორის, პროლეტარულ მწერლობის უახლოესი თანამგზავრი და მოკავშირე ფრთაა. დღეს ჩვენ უნდა დავსვათ საკითხი კოლმეურნეობის და საბჭოთა მეურნეობის მწერლობის შექმნის შესახებ. საჭიროა შევექმნათ პირობები, რომ აღვზარდოთ მწერლები კოლმეურნეობათა და საბჭოთა მეურნეთა მასებიდან და იმ გლეხებიდან, რომელნიც ჯერ კიდევ გაერთიანებული არ არიან კოლმეურნეობებში. იმ ქვეყანაში, სადაც საგრძნობი ნაწილი გლეხობაა, იმ ქვეყანაში, სადაც ღარიბი და საშუალო გლეხობა იძლევა ძალებს ყველა ჩვენ ფრონტში. — საჭიროა გვყავდეს გლეხური მწერლობა. ეს მით უმეტეს, რომ არსებობს კულაკური მწერლობა, რომელიც მემარჯვენე მიმდინარეობათა მეომარი ძალაა. განსაკუთრებით კომკავშირმა უნდა შეასრულოს დიდი როლი გლეხური მწერლობის შექმნაში. მან უნდა ჩააბას ღარიბი და საშუალო გლეხობა მწერლობაში. ამისათვის ჩამოყალიბებულ უნდა იქნეს უჯრედები უპირველეს ყოვლისა კოლმეურნეობებში, საბჭოთა მეურნეობებში. ამ ღონისძიებებით ადვილად შევსძლებთ საკითხის დადებითად გადაჭრას.

პროლეტარული მწერლობა დღეს იქცევა ისეთ ფრონტად, რომელიც უპირდაპირდება მთელ რეაქციონერ მწერლობას. პროლეტარული მწერლობა სასტიკად იბრძვის ამ მწერლობის წინააღმდეგ. პროლეტარული მწერლობის მიერ მუშავდება საზოგადოებრივად აქტუალური ახალი თემები და მასალები. გაიზარდა პროლეტარული პროზა, პოეზია, დრამატურგია. ჟურნალი „პროლეტარული მწერლობა“ იდეოლოგიურად და თვისობრივად მოწინავე ხდება. კომკავშირული ახალგაზრდობა აქტიურად და ნაყოფიერად მუშაობს მწერლობის ფრონტზე. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის მიერ მიმდინარეობს მათი გაბედული წამოწყება მწერლობაში. მათ ზრდას ყოველმხრივ ეწყობა ხელი. პროლეტარული მწერლობა მტკი-

ცე ნაბიჯით მიდის ჰეგემონიის გზით, მაგრამ აშკარა ყურადღებას აქცევს იმ ნება რომ გავაცხადოთ: პროლეტარულმა მწერლობამ მწერლობაზე უფრო მეტად უნდა აქცევდეს ჰეგემონიის მოპოვებას.

ჰეგემონია ნიშნავს მოწინავე, წამყვან, იდეოლოგიურად და მხატვრულად უკეთეს მწერლობად გახდომას, მკითხველთა უდიდეს მასებზე გავლენის მოპოვებას. პროლეტარული მწერლობა ამ გზით მიდის, მაგრამ ასეთი ჰეგემონია მას ჯერ არა აქვს. პროლეტარულ მწერლობას ბევრი სუსტი მხარე აქვს. ის ჯერ კიდევ არ არის გადაქცეული ისეთ მწერლობად, რომელიც ჩვენ რეკონსტრუქციულ პერიოდს შეეფერება. პროლეტარული მწერლობა ვერ უსწორდება რეკონსტრუქციის პერიოდის ტემპებს. ჩამოვრჩით, ჯერ კიდევ არა გვაქვს ისეთი მწერლობა, რომელიც ასახავდეს დღევანდელ გრანდიოზულ მშენებლობას, აყენებდეს, ამუშავებდეს და სჭრიდეს უდიდეს საკითხებს. ჯერ არა გვაქვს არცერთი ისეთი ნაწარმოები, რომელშიც ნათლად და ყოველმხრივ იყოს მოცემული უდიდესი სოციალისტური მშენებლობა და თავგანწირული ბრძოლა ყველა ფრონტზე. სუსტად მიმდინარეობს პროლეტარული მწერლობის გამუშურება. ახლა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია ატარებს დამკვირვებელ მუშათა გაწვევას მწერლობაში, პროლეტარული მწერლობის მომავალი გზები ამ გაწვევამ უნდა განსაზღვროს. ერთხელ და საბოლოოდ უნდა მოვულოთ ბოლო იმ გარემოებას, როდესაც მწერლობაში მუშაობის წინასწარი პირობები ქონდა მხოლოდ ბურჟუაზიულ და წვრილბურჟუაზიულ ინტელიგენციას. უნდა შევქმნათ ყოველგვარი პირობა, რომ მუშათა კადრები აღიზარდონ და ძლიერ ძალად გამოვიდნენ მწერლობაში. ისე რომ ზღვარი გონებრივ და ფიზიკურ მუშაობას შორის და ამის საწინააღმდეგო ნიშანი მწერლობაში დამკვირვებელ მუშათა გაწვევაა. ამ საშუალებით განმტკიცდება და გაიშლება ნამდვილი ბოლშევიკური მწერლობა.

მუშური ფენის სისუსტე პროლეტარულ მწერლობაში ხელს უწყობს მარჯვენა და „მარცხენა“ გადახრებს. ზოგჯერ გადახრა გადაგვარებამდე მიდის. თითოეულმა თქვენგანმა იცის გადახრიდან გადაგვარება. ერთ დროს ისეთი თვალსაჩინო პროლეტარული მწერლის, როგორცაა იონა ვაკელი. ამ ამოვლენებთან დაკავშირებით, პროლეტარული მწერლობის აქტუალური ამოცანაა შეუწყობელი ბრძოლის წარმოება ორ ფრონტზე. მემარჯვენე-„მემარცხენე“ საშიშროებასთან ბრძოლის საკითხთან დაკავშირებით, საჭიროა ხაზგასმით იქნას აღნიშნული ის გარემოება, რომ ზოგიერთი ამხანაგი გამოდის ერთგვარი კაპიტულიანტური ხაზით და აძლიერებს მემარჯვენე გადახ-

რებს პროლეტარულ მწერლობაში. ავიღოთ ცეკას ყოფილი მდივნის ლევან ლოლობერიძის ხაზი მწერლობაში. ის მფარველად და მძღველად მძღვენილობდა მემარჯვენე ჯგუფს პროლეტმწერლობის შიგნით. ის რომ მოხდა ეს ამბავი? იმიტომ, რომ მას უყვარდა პროლეტმწერლობის რომელიმე ჯგუფი? არავითარ შემთხვევაში. ის იცავდა „ცისფერყანწელებს“, პროლეტარული მწერლობის გარეშე არსებულ მემარჯვენე მწერლობას. ამ დაცვისათვის მას უნდოდა გამოეყენებინა პროლეტარული მწერლების მემარჯვენე ჯგუფი, და გამოიყენა კიდევაც. ამხ. სამსონ მამულიამ პირდაპირ და სწორედ დაახასიათა პროლეტარულ მწერალთა მემარჯვენე ჯგუფი. ეს ჯგუფი გამოვიდა რეაქციონურ მწერლობასთან ჩვენი ბრძოლის უმწვავეს პერიოდში. ისინი აცხადებდნენ პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხაზს უვარგისად. ფაქტიურადაც და კონკრეტული მითითებითაც იცავდნენ ჩვენი შეტევისაგან ჯავახიშვილს, აბაშელს, „ცისფერყანწელებს“, ამხ. ლ. ლოლობერიძე ამბავებდა ამ პროლეტარულ მწერალთა მემარჯვენე ჯგუფის ლაშქრობას ასოციაციის ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ, რითაც აძლიერებდა რეაქციონური მწერლობის ფრონტს. აი რას ამბობდა ამის შესახებ თვითონ მემარჯვენე პროლეტარულ მწერალთა ჯგუფის (რომელთა უმრავლესობამაც დღეს თავისი შეცდომები შეიგნო და აღიარა) წარმომადგენელი ამხ. პ. სამსონიძე საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის ერთ-ერთ სხდომაზე:

„მე პირდაპირ ვიტყვი. ამხ. ლოლობერიძე რომ იყოს აქ პირში ვეტყვდი. უშუალოდ სიტყვები ვიხმარე ერთხელ. ის მოსაზრებანი, რაც ჩვენ დავწერეთ, მისი მოსაზრებანიც იყო, მე სულელი არ ვიყავი, როდესაც ვამბობდი, რომ ამხ. ლ. ლოლობერიძე ზურგს გვიკერს ამ მოთხოვნის დებებში. მაგრამ სხვადასხვა მოსაზრების გამო ლოლობერიძემ გადაიღარა ეს. მოსკოვში რომ წავიდა, ორჯერ ვიყავი მასთან და მითხბო: არავითარი მემარჯვენეობის შესახებ არ იქნება ლაპარაკი, ჩვენ, ამხანაგებო, შეიძლება შევეცდით ამა თუ იმ თანამგზავრის შესახებ, მაგრამ როგორ შეიძლება ჩვენ მემარჯვენეს იარლიკი მოგვაწებოთ? ლოლობერიძემ სთქვა, რომ ეს გამოსვლა არ იქნება განხილული როგორც მემარჯვენე, მაგრამ შემდეგ, რომ თავისი თავი გამოეყენა გენერალური ხაზის ასპროცენტთან დამცველად, ჩვენ მიგვაყვრა მემარჯვენის იარლიკი“ (საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის სხდომის სტენოგრაფიული ანგარიშიდან. 26 ნოემბერი, 30 წელი).

ამრიგად, ამ ჯგუფს ლ. ლოლობერიძე იყენებდა თავისი მემარჯვენე ხაზის გასატარებლად მწერლობაში, პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობა კი ატარებდა და ატარებს პარტიის ხაზს. ცხადია, რომ ლოლობერიძე წინააღმდეგი იქნებოდა ასეთი ხელმძღვანელობის, მით უმეტეს, რომ ეს ხელმძღვანელობა ებრძოდა მის მემარჯვენე ხაზს მწერლობაში. ლ. ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზის

შესახებ მწერლობაში პირდაპირ და მკაფიოდ ლაპარაკობს საქ. კ. 31
(ბ) ცეკას ბიუროს 30 ნოემბრის დადგენილება:

„საქართველოს კომპარტიის ცეკას ბიურო აღნიშნავს, რომ ლოლობერიძის მხრივ, როგორც აშკარა მემარჯვენე ელემენტების დაცვა საქართველოს პროლეტ-მწერალთა ასოციაციის შიგნით, ისე ბურჟუაზიულ-რეაქციონური ფენების დაცვა ქართულ ლიტერატურაში მკაფიოდ შედეგადმდებოდა წინააღმდეგობის გაწევაში ცეკას იმ დადგენილების გატარებისათვის ცხოვრებაში, რომელიც საბჭოთა მწერლობის ამოცანებს შეეხებოდა“.

ამგვარი იყო ლოლობერიძის პოზიციები—მისი საერთოდ ბატონური დამოკიდებულების დროს პროლეტარული მწერლობის მიმართ. (ხმა — „სად იყავი მაშინ?“). თქვენ არ იფიქროთ, რომ ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზზე მწერლობაში ვლაპარაკობთ მაშინ, როდესაც ის აღარ არის ცეკას მდივანი. არა, პირიქით, ჩვენ მთელი წლების განმავლობაში ვებრძოდით ლოლობერიძის ხაზს. და მან კარგად იცოდა, რომ მისი მემარჯვენე ხაზი ჩვენ სახელმძღვანელოდ კი არ გვქონდა, კი არ გვიყვარდა, არამედ გვეჯავრებოდა (ტაში). მთელი რიგი წლების განმავლობაში გვაქვს ბრძოლა, ეს ბრძოლა მიმართული იყო რეაქციონური მწერლობის წინააღმდეგ, მემარჯვენეების წინააღმდეგ პროლეტარულ მწერლობაში, ლოლობერიძის და მისი ხაზის გამგრძელებელი კაპიტულიანტების პოზიციების წინააღმდეგ.

უკანასკნელად ლოლობერიძემ გაშლილი ფრონტით გაილაშქრა პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ, რომელიც გაუხრელად ატარებდა პარტიის ხაზს მწერლობაში, პრაქტიკულად ანხორციელებდა იმ დადგენილებას საბჭოთა მწერლობის ფედერაციის შესახებ, რომელზედაც ლაპარაკობს საქართველოს კომპარტიის ცეკას ბიუროს 30 ნოემბრის დადგენილება. სამწუხაროდ, პროლეტმწერლობის ასოციაციაზე ლოლობერიძის ამ გალაშქრების განხორციელებაში დიდი წილი მიუძღვის ისეთ ორგანოს, როგორცაა გაზეთი „ახალგაზრდა კომუნისტი“, რომლის რედაქტორს ვოლსკის განსაკუთრებული დამსახურება აქვს ლ. ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზის გატარების საქმეში.

პროლეტარულ მწერალთა საუკეთესო ძალები კომკავშირში აღზრდილი. პროლეტარული მწერლობა ყოველთვის ხელი-ხელჩაკიდებული მუშაობდა კომკავშირთან. განსაკუთრებით ყოველთვის მკიდრო კავშირი გვქონდა კომკავშირის პრესასთან. მაგრამ უკანასკნელ ხანებში, სწორედ იმ დროს, როდესაც პროლეტმწერლობა გააფრთხილეს ბრძოლას აწარმოებდა რეაქციონური მწერლობის მემარჯვენეების წინააღმდეგ, კომკავშირის გაზეთის რედაქტორმა ვოლს-

კომკავშირის პროლეტარობის ხელმძღვანელობის და ხაზის წინააღმდეგ. ამ გარემოებას დოკუმენტალურად დავამტკიცებთ. „ეთანხმები თუ არა კომკავშირის ცუკას ბიუროს დადგენილებას“ ამხანაგი ასტრეცატუროვი ნუ ღელავს ასე.

რატომ ვდავობთ ჩვენ და ვოლსკი? რატომ მოხდა დაპირდაპირება პროლეტარობას და „ახალგაზრდა კომუნისტს“ შორის? ამხანაგებო! მე ყრილობის წინაშე ვალდებულად ვთვლი თავს მოვახსენო მას იმ ვებერთელა წერილების ხაზი და მთავარი აზრი, რომელნიც ოთხი თვის განმავლობაში იბეჭდებოდნენ „ახ. კომუნისტ“-ში ლიტერატურის საკითხების შესახებ. ყრილობა ამ საკითხით დაინტერესებულია. მთელი კომკავშირული მასა აქტიურად ეტანებოდა და ეცნობოდა პროლეტარობის საკითხებს. ეს ასეა, მით უმეტეს უკანასკნელ ხანებში, როდესაც პროლეტარობამ სასტიკი ბრძოლა გადაიტანა ერთი მხრივ ლობინაძევიშინის წინააღმდეგ, მეორეს მხრივ ლობინაძევიშინის ხაზის წინააღმდეგ. ვოლსკის გამოსვლა „ახ. კომუნისტის“ ფურცლებზე და მისი გუშინდელი რეპლიკა „ვინა ხართ თქვენ?“ არ იყო შემთხვევითი. ეს არ არის კომკავშირის პასუხი ჩვენს მიმართ. ვინ მისცა ვოლსკის ასეთი განცხადების უფლება? ცხადია, მხოლოდ საკუთარმა უპასუხისმგებლობამ. ეს თავხედობა კომკავშირთან არაფრით არ არის დაკავშირებული. ვოლსკის გამოსვლა „ახალგაზრდა კომუნისტ“-ში არ იყო თვითკრიტიკის ხაზით, მას სულ სხვა სახე ჰქონდა. არავინ არ დაიჯერებს იმ ამბავს, თითქოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში იმდენად ცუდი კომუნისტები, იმდენად ცუდი კომკავშირელები არიან, რომ ისინი საკუთარ ნაკლზე მითითებას არ ღებულობდნენ. ჩვენ ნაკლი, უარყოფითი მხარე ბევრი გვაქვს. ეს უნდა გაითვალისწინოს კომკავშირის მებრძოლმა ორგანომ, გაარკვიოს ჩვენი ნაკლი, სუსტი მხარეები. ეს უპირველეს ყოვლისა ჩვენთვისაა კარგი. ჩვენ ამას ვრჯდნობთ, შეგნებული გვაქვს და ვესალმებით ყოველგვარ თვითკრიტიკას, მით უმეტეს „ახალგაზრდა კომუნისტი“-სას. მაგრამ საქმე ისაა, რომ ვოლსკის გამოსვლა არ იყო თვითკრიტიკა. ეს იყო ლეგან ლობინაძევიშინის ხაზით გამოსვლა, გამოსვლა, დაკვეთილი და სავსებით შეგნებული. როდესაც ამხ. ბუჯიაშვილს საქ. კომკავშირის ყრილობაზე მოხსენების დროს შევეკითხე, თუ რა დამოკიდებულება ჰქონდა ლეგან ლობინაძეს „ახალგაზრდა კომუნისტის“ ჩვენ წინააღმდეგ გამოსვლასთან, მან განაცხადა, რომ „ახ. კომუნისტმა“ ნიადაგი მოამზადა პროლეტარალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის მოხსენისათვის, რომ მან საბაზი მისცა მკითხველების ფართო ფენების თავაგდებული დამოკიდებულე-

ბას პროლეტარული მწერლობისადმი.

თქვენ უნდა გენახათ, როგორი ატმოსფერა შექმნილია პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ირგვლივ, როგორც მოინდომა მან დაერაზმა კომკავშირის რაიკომები პროლეტმწერალთა ასოციაციის წინააღმდეგ. მე არ ვამბობ — კომკავშირის რაიონული ორგანიზაციები გამოვიდნენ პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის წინააღმდეგ-მეთქი. — ვოლსკიმ ეს ვერ შესძლო, მაგრამ მოინდომა კი, თქვენ უნდა გენახათ ტატანაშვილის აღელვება, როდესაც ეს საკითხი იჩინოდა კომკავშირის ცეკაში. მან განაცხადა — მობრძანდით ლენ-რაიონში. ჩვენ თქვენი არ გვეშინიაო. რასაკვირველია აქ ამხანაგი ტატანაშვილი არაფერ შუაშია. ამხ. ტატანაშვილს უთხრეს: „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს რედაქციამ პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში აღმოაჩინა მტრები და, არიქა, დაეცხთ მათო, თავისთავად ამხანაგ ტატანაშვილთან ჩვენ არასოდეს არავითარი ბრძოლა არ გვქონია, შეცდომა მხოლოდ ისაა, რომ წარმოიდგინა, თითქოს ჩვენთან რამე აქვს საბრძოლველი და ისეთ მეომარ განწყობილებაზე დადგა პროლეტარული მწერლობის წინააღმდეგ, ვითომც მართლაც მტრები ისხდნენ პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში. ამხ. ზუჯიაშვილმა შეაფასა „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს გამოსვლა, მაგრამ დასკვნა არ გაუკეთებია, დასკვნა კი მთავარია, საქირთა მოვლენებს თავისი სახელი დავარქვათ. ჩვენ მოვითხოვთ უსახელოდ ჩატარებული „მოღვაწეობისათვის“ შესაფერისი დასკვნის გაკეთებას!

ამხანაგებო! *) მე მინდა მოვახსენო ყრილობას იდეოლოგიური ფრონტის მდგომარეობის შესახებ, უკეთ — ამ ფრონტის ერთი ნაწილის — ლიტერატურის — მდგომარეობის შესახებ, განსაკუთრებით პროლეტარულის, სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკის გამომჟღავნებასთან დაკავშირებით. თუ მოკლედ შევებებით ლიტერატურულ ფრონტს, უნდა აღვიშნოთ, რომ საერთოდ იდეოლოგიური ფრონტი კლასიურ ძალთა დანაწილების მიხედვით არაფრით არ განსხვავდება ჩვენი მუშაობის, ჩვენი ბრძოლის დანარჩენი ფრონტებისაგან.

ლიტერატურის ფრონტზე გამწვავებული კლასიური ბრძოლა მიმდინარეობს. კლასიურ მტრებს მშვენივრად აქვთ შეგნებული მხატვრული მწერლობის მნიშვნელობა კლასიური ბრძოლის მიზნებისათ-

*) ამხ. ბუაჩიძის სიტყვა საკავშირო კომკავშირის ორგანიზაციების აკავაკა-ხის მე-9 ყრილობაზე

ვის, ჩვენ ვიცით თითოეული მწერლობის — სომხურე, ქართული, თურქული, რუსული მწერლობის სინამდვილიდან, რომ უდაბლეს მტერი მუშაობს მწერლობაში, რომ არსებობს და იბრძვის მწერლობის რეაქციონური ფრონტი.

უკანასკნელ ხანებში ლიტერატურის ძალთა გადაჯგუფება მიმდინარეობს. ერთის მხრივ — აქტიურდება რეაქციონური ფრონტი. მეორეს მხრივ — იზრდება მწერლობის პროლეტარული ბირთვი, ძლიერდება იან რევოლუციის ლიტერატურული თანამგზავრები, მოკავშირენი.

თუ ჩვენ ძალიან მოკლედ მოვხაზავთ პროლეტარული მწერლობის მდგომარეობას, უნდა აღვნიშნოთ ამ ყრილობაზე, რომ ამიერკავკასიის ხალხთა პროლეტარული მწერლობა გაიზარდა, განმტკიცდა და ამ პერიოდში, წარასულთან შედარებით, ეს მწერლობა ძლიერ ძალას წარმოადგენს. როდესაც ამას ვამბობთ, ცხადია, არ უნდა გავხვიადოთ პროლეტარული მწერლობის მიღწევები, უნდა აღვნიშნოთ, რომ პროლეტარულ მწერლობას ჯერ კიდევ აქვს სუსტი მხარეები, ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ შევძელით შეგვექმნა ახალი მნიშვნელოვანი მუშათა კადრები. მე კომკავშირის ყრილობაზე ესვამ შემდეგ საკითხს: მთელი ამიერკავკასიის კომკავშირულ ორგანიზაციათა ყურადღება უნდა გაძლიერდეს პროლეტარული მწერლობის მიმართ, განსაკუთრებით ახ. პროლეტარული მწერლობის მიმართ, ჩვენ ფრონტილად უნდა მოვეპყროთ ახ. პროლეტარულ მწერლობას. კომკავშირის საერთო მუშაობაში ახალგაზრდა კომკავშირულ მწერლებთან მუშაობამ უნდა დაიჭიროს მეტი ადგილი, ეს მუშაობა კომკავშირული ორგანიზაციების ორგანიზულ ნაწილად უნდა გადაიქცეს. ამიერკავკასიაში პროლეტარული მწერლები ჯერ კიდევ საკმარისად არ არიან გამოზრდილი. ამის შედეგია სხვადასხვა გადახრა, მარჯვნივ და „მარცხნივ“ ქანაობა.

უნდა ვთქვათ, რომ ლომინაძე უდიდეს ყურადღებას აქცევდა პროლეტარულ მწერლობას. ჩვენ გაოცებული ვიყავით, რომ პარტიული ხელმძღვანელობა ესოდენ ყურადღებას აქცევდა ლიტერატურის ფრონტს, მაგრამ ლომინაძის ყურადღება პროლეტარული მწერლობისადმი არ იყო ისეთი ყურადღება, რომელიც ხელს შეუწყობდა მის სწორ ზრდასა და ხაზის სიმტკიცეს. ლომინაძეს სურდა პროლეტარული მწერლობის ანტიპარტიული მიზნებისათვის გამოყენება, ის აქტიურად მონაწილეობდა პროლეტარული მწერლების თათბირებში და ცდილობდა ამიერკავკასიის ხალხთა პროლეტარული მწერლობა გამოეყენებინა და გადაეყვანა მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკის ხა-

ზით ლიტერატურაში. რას მიაღწია ლომინაძემ? ლომინაძე წინადადებებს იძლეოდა ამიერკავკასიის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია შეერთებოდა მემარჯვენე - „მემარცხენე“ ლიტერატურულ ბლოკს, რომელიც მოქმედებდა რუსეთის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში. ეს ბლოკი, შემდეგ „ლიტფრონტად“ წოდებული, ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ფრაქციას წარმოადგენდა. მასში თავი შეაფარეს სირცოვ-ლომინაძის თვალთმაქცური მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ბლოკის მონაწილეებმა (ზონინი, კავრაისკი, ვალპერინი, ნუსანოვი და სხვ), რომელნიც დღეს პარტიიდან არიან გამორიცხული. ეს ბლოკი იბრძოდა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სწორი ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის და შემოქმედებითი პრინციპების წინააღმდეგ. ლომინაძემ, რომელიც ამ ბლოკის მომხრე იყო, თავისი აქტიური მონაწილეობით და წნევით შესძლო თავისი ხაზით წაყვანა ამიერკავკასიის პროლეტარული მწერლობის მნიშვნელოვანი ძალები.

უკანასკნელ ხანებში ბევრი ლაბარაკია ე. წ. ტატულოვშინაზე, კრილობის მონაწილეებმა უსათუოდ ძირითადად იციან, თუ რა არის ტატულოვშინა. ტატულოვშინა ეწოდება ლიტერატურაში გამოქვეყნებულ ლომინაძეეშინას, ლომინაძეს თავისი ხაზი ჰქონდა ლიტერატურის სფეროშიაც. ამ ხაზს ლიტერატურის სფეროში ჩვენ სავსებით სამართლიანად ვუწოდეთ ტატულოვშინა. ამ ჯგუფის ხელმძღვანელი ტატულოვი ლომინაძის ლიტერატურული აგენტი იყო; ის პროლეტარული მწერლობის, ისეთი ერთ-ერთი ხელმძღვანელთაგანი იყო, რომელმაც მოლიანად და საესებით უღალატა თავის ძველ პრინციპებს და მიემხრო ლომინაძის ხაზს. მის ასეთ ცვალებადობას ხელი შეუწყო, ჩინოვნიკურ უსახობასთან ერთად, მისმა მემარჯვენე შეცდომებმა, რომლითაც ის ცნობილია პროლეტარულ მწერლობაში. პროლეტარული მწერლობა რომ გაყოლოდა ლომინაძის ანტიპარტიულ ხაზს მწერლობაში. ამიტომ მობილიზაციაქმნილ იქნა სათანადო ორგანოები, უპირველეს ყოვლისა პრესა. დიდი წნევის შემდეგ, აზერბეიჯანის და სომხეთის პრ. მწერალთა ასოციაცია გაჰყვა ლომინაძის ხაზს. საქართველოში ლომინაძის ხაზი სასტიკ წინააღმდეგობას შეხვდა. პროლეტარულმა მწერლობამ გამოააშკარავა ლომინაძის ხაზი. ის სასტიკ წინააღმდეგობას შეხვდა და უკუგდებულ იქნა ლომინაძის საერთოდ თვალთმაქცური ანტიპარტიული ხაზის გამოქვეყნებამდე.

ამხანაგებო! ჩვენ ჩვენი მუშაობის ფრონტზე სასტიკი და გაბედული პასუხი გავცით ლომინაძის ანტიპარტიული ხაზის გამოვლინებას. ამან, ცხადია, დიდი თავდასხმა გამოიწვია საქართველოს

პროლეტარულ მწერალთა უმრავლესობაზე. ამან გამოიწვია დევნა და თავდასხმები, მაგრამ, რაც ყველაზე მეტად სამწუხაროა, აქ თავდასხმებსა და დევნაში არა უმნიშვნელო წვლილი მიუძღვის კომკავშირის პრესას და კომკავშირის ზოგიერთ მომუშავეს. ამიერკავკასიის კომკავშირის საოლქო გაზეთმა „მოლოდოი რაბოჩი“ სიგნალი მისცა და წაიყვანა თავისი გზით ამიერკავკასიის დანარჩენი კომკავშირული გაზეთები. მე არაფერი არ შემიძლია ვთქვა „განჯი-ში“-ზე და „ავანგარდ“-ზე. — მათ შესახებ ცნობები არა მაქვს, „ახალგაზრდა კომუნისტი“ კი წავიდა ლომინაძის ხაზით და „მოლოდოი რაბოჩი“-სთან ერთად დაიწყო თავდასხმები საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაზე. საკითხი შემდეგში მდგომარეობს: „მოლოდოი რაბოჩი“-მ ფართოდ დაუთმო თავისი ფურცლები ტატულოვის გამოსვლებს, ხოლო მათ, ვინც კი პარტიის სწორ ხაზს იცავდა, ავიწროებდა და დევნიდა.

„ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს ხაზი შემდეგში მდგომარეობს:

ის ერთი მხრივ აშკარად იბრძოდა ლომინაძის ხაზისათვის, ამიერკავკასიის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობის რეზოლუციისათვის (რომელიც ლომინაძის დოკუმენტი იყო). მეორე მხრივ — ასრულებდა, თავისი რედაქტორის ვოლსკის საშუალებებით, ლიტერატურის ფრონტზე მემარჯვენე ლოლობერიძის მემარჯვენე დაკვეთებს. ბ. ლომინაძის „მემარჯვენე“ ხაზი და საქარ. კომპარტიის ცეკას ყოფილი მდივნის ლ. ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზი ორგანიზულად შეუღებულა ერთმანეთს, და ეს შედეგება სიგნალი იყო იმისათვის, რომ დაეწყო შეტევა საქარ. პროლეტმწერალთა ასოციაციაზე. ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზი მწერლობაში იმაში გამოიხატებოდა, რომ ის იცავდა ქართული მწერლობის ბურჟუაზიულ ელემენტებს და მფარველობდა მემარჯვენეებს პროლეტარულ მწერლობაში. ვაზ. „ახალგაზრდა კომუნისტი“, რომელიც ამ პერიოდში, ვოლსკის რედაქტორობის დროს აშკარად ატარებდა ლ. ლოლობერიძის მემარჯვენე ხაზს, პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის წინააღმდეგ გამოვიდა გამწვავებული ბრძოლის დროს. „ახალგაზრდა კომუნისტი“ გამოვიდა ვითომცდა თვითკრიტიკით, მაგრამ ეს ლოლობერიძე-ვოლსკისებური თვითკრიტიკა მიზნად ისახავდა საქარ. პროლეტმწერალთა ასოციაციის აქტივის დაქსაქსვას, ნაპოსტოველოზის დარბევას, პარტიის სწორი ხაზის ლიკვიდაციას და ლომინაძე-ლოლობერიძის ხაზის პოპულიარიზაციასა და გატარებას.

საქართველოს კომკავშირის მე-10 ყრილობაზე აშხ. ბუჯიაშვილმა სწორად დახასიათა (ერთ ნაწილში) ვაზ. „ახ. კომუნისტი“-ს დია-

კუსია. მან სთქვა, „ახალგაზრდა კომუნისტი“-მა ნიადაგი მოამზადა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის მონაწილეებისთვის, მან შეექმნა პროლეტარული მწერლობისათვის დაუდევარი დამოკიდებულება. ამხ. ბუჯიაშვილის ამ შეფასებაზე მე აღარაფერი აღარ მაქვს დასამატებელი, მხოლოდ ვწუხვარ, რომ ბუჯიაშვილის მიერ ყრილობაზე „ახ. კომუნისტი“-ს და ვოლსკის შეფასებამ ადგილი ვერ იპოვა კომკავშირის ცეკას ბიუროს დადგენილებაში. თუ კომკავშირის ამიერკავკასიის საოლქო კომიტეტის ბიურომ სათანადოდ შეაფასა „მოლოდინი რაბოჩი“-ს გამოსვლები (ამ შეფასებას მე სავსებით ვეთანხმები), საქართველოს კომკავშირის ცეკას ბიურომ ვერ შესძლო „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს და ვოლსკის გამოსვლების სათანადო შეფასება. კომკავშირის ცეკას ბიურო პარტიის ცეკას ბიუროს დადგენილების შერბილების ხაზით წავიდა. კომკავშირის ცეკას ბიურომ მიჩქმალა ვოლსკის შეცდომები და „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს გამოსვლა ძირითადად სწორად სცნო. ამ დადგენილების ნიადაგზე მდგომი ამხ. ბუჯიაშვილი ყრილობაზე აშკარა წინააღმდეგობაში ვარდება. ერთის მხრივ, სწორად ამბობს, რომ „ახალგაზრდა კომუნისტი“-მა ნიადაგი მოამზადა პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის მოსახსნელადო, თავადებული დამოკიდებულება შექმნა პროლეტარული მწერლობისადმიო, მეორეს მხრივ კი აცხადებს, „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს გამოსვლა ძირითადად სწორი იყო. აქ ორში ერთი უნდა იყოს. ან სწორად უნდა იჩნეს მიჩნეული ლ. ლობჯერიძის ხაზი (აქედან ვოლსკის და „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს), ასოციაციის ხელმძღვანელობის მოხსნა, მისი დარბევა, პროლეტარული მწერლობისადმი თავადებული დამოკიდებულება, ანდა სწორი არ არის ვოლსკისა და „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს გამოსვლა.

მე საქართველოს კომკავშირის ყრილობაზე მეკითხებოდენ, თუ როგორ ვაფასებ საქართველოს კომკავშირის ცეკას ბიუროს დადგენილებას ლიტერატურის საკითხებზე, „ახალგაზრდა კომუნისტი“-სა და ვოლსკის ბრძოლაზე პრ. მწერალთა ასოციაციის წინააღმდეგ. შევამბობდი და ვამბობ: ამ დადგენილებას არ ვეთანხმები, ვინაიდან ის არ ამბობს აშკარად, რომ ვოლსკის გამოსვლა ლობჯერიძის შემარჯვენე ხაზის რეალიზაცია იყო, რომ ვოლსკის გალაშქრება პრ. მწერალთა ასოციაციის წინააღმდეგ შემარჯვენე გამოსვლა იყო. ამ გამოსვლას თვითკრიტიკა კი არ ჰქონდა მიზნით, არამედ პრ. მწერალთა ასოციაციის სწორი ხელმძღვანელობის დარბევა და მოხსნა.

ფაქტები: ვოლსკი — „ახალგაზრდა კომუნისტ“ — შექმნილია

„არ იქნება გადაჭარბებული, თუ ვიტყვით, რომ ასოციაციის ხელმძღვანელობა ჩამორჩენილია“.

ვისია ეს აზრები? ცხადია, ლოლობერიძის, როგორც 30 ნოემბრის საქართვე. ცეკას ბიუროს დადგენილება ამბობს, ვოლსკის მიხედვის ეს „არასაღი და ჩამორჩენილი ხელმძღვანელობა“.

„წინააღმდეგობას უწყევდა ლომინაძის მის ანტიპარტიულ მოღვაწეობაში — პროლეტარული ლიტერატურის გასახრწნელად“.

ამიტომ მიაჩნდათ ეს ხელმძღვანელობა ლოლობერიძეს და ვოლსკის არასაღად და ჩამორჩენილად.

ვოლსკი სწერდა:

„საქარ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას... სწორი პოლიტიკურ-ლიტერატურული ხაზი ჰქონდა აღებული, მხოლოდ მის განადგობაზე ნაკლებად ფიქრობდა“.

პარტიის ცეკას ბიუროს დადგენილება კი ამბობს, რომ საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის რეზოლუცია:

„დროულად ანიშნებდა პარტიული ხაზის დამახინჯებას ამიერკავკასიის ლიტერატურული პოლიტიკის დარგში“.

ამ „გაუნადღებელ“ ხაზის ხელმძღვანელობით ასოციაცია ებრძოდა მწერლობის რეაქციონურ ფრონტს და ათმობინებდა მათ პოზიციებს. ამ ხაზით ასოციაცია ებრძოდა მემარჯვენე-„მემარცხენე“ გადამახინჯებებს. საქართველოს პრ. მწერალთა ასოციაცია სწორ პარტიულ ხაზს იცავდა და ატარებდა იმ დროსაც, როდესაც ამ ხაზს ებრძოდა ლოლობერიძე.

მაგრამ ვოლსკის ხომ საქმედ არ მიაჩნია ეს ბრძოლა მარჯვნივ-„მარცხნივ“ და რეაქციის წინააღმდეგ, მისთვის ეს კინკლაობაა. ის კიდევაც ამას შავით თეთრზე სწერს ჩვენს შესახებ:

„ოი, სანამდე შეიძლება თურმე დავიდეს კინკლაობაზე დასვეცებული ადამიანების აზროვნება“.

მთელი ეს ამბები კინკლაობამდე „წვრილდება“ ვოლსკის შეგნებაში. ასეთია კომკავშირული გაზეთის ამ რედაქტორის პოლიტიკური ჰორიზონტი.

კიდევ მეტი: ლოლობერიძის და ლომინაძის თვალებით შემფასებელს, მას ეს ბრძოლები შეცდომად მიაჩნია. ის მოითხოვს ამ შეცდომების აღიარებას, ის ბოზოქრობს და იმუქრება.

ვოლსკი სწერს:

„თუ შეცდომები არ იქნა აღიარებული, ჩვენ აშკარად ვაცხადებთ, რომ ასეთი ხელმძღვანელობა არაფრად არ ვარვა, ის ორვა-

ნიზაციას ვერ გაუძლევა და ბრძოლას ასეთი ხელმძღვანელების წინააღმდეგ ჩვენ შემდეგშიც განვაგრძობთ“.

ესაღია, რომ „ასეთი“ ხელმძღვანელობა არ ვარგოდა მათთვის, ვისთვისაც სურდა ესამოგენებინა ვოლსკის. მათ კიდევაც განაგრძეს ბრძოლა.

ვოლსკიმ ალბათ იმავე „თვითკრიტიკის“ წესით (რომელიც დღესაც საქ. კომკავშირის ცეკას ბიუროს სწორად მიაჩნია) „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს ფურცლებიდან შოიბხოვა: „საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის არსებული ხელმძღვანელობის სისტემის საფუძვლიანი გარდაქმნა“.

ხელმძღვანელობის „სისტემა“ გარდაქმნეს. ვოლსკის ბრძოლა და „თვითკრიტიკა“ ლოღობერიძემ სათანადოდ დააფასა: საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობა ლოღობერიძემ მოხსნა და პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელად, მეთაურად ვოლსკი დანიშნა.

ართმეტიკა უბრალო და პრიმიტიულია. ამის გაგება დღეს მაინც ადვილია. არასოდეს არ ყოფილა ასეთი მოვლენა, რომ კომკავშირული გაზეთის რედაქტორი, რომელიც დიდხანს და გააფთრებით იბრძოდა ვითომცდა თვითკრიტიკის ხაზით პრ. მწერალთა ასოციაციის ნაკლის, სუსტი მხარეების, შეცდომების აღნიშვნისა და გამოსწორებისათვის თვით დაეყენებოდას პრ. მწერალთა ასოციაციის მდივნად, მეთაურად. ჩვენ იმთავითვე ვიცოდით ლოღობერიძის და ვოლსკის „თვითკრიტიკის“ ფასი, ამიტომ ვხვდებოდით ამ კრტიკას და დამუშავებას ისეთი სასტიკი ბრძოლით, დღეს მოვიტხოთ, როდესაც ამის შესაძლებლობაც არის და ვალდებულებაც ჯეროვანად და პირდაპირ შეფასებულ იქნება ასეთი ხასიათის „თვითკრიტიკა“.

საქარ. კომკავშირის ცეკას ბიუროს დადგენილებას არ ვეთანხმები, იმიტომ, რომ მას „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს შეცდომად მიაჩნია ის, რომ მან:

„ვერ გამოაშკარავა და ვერ ამხილა „ზაპის“ რეზოლუცია“.

საქმე „ვერ ამხილა“ კი არ არის, არამედ ისაა, რომ „ახ. კომუნისტი“ აქტიურად იცავდა და იბრძოდა ამ რეზოლიუციისათვის.

„ახალგაზრდა კომუნისტი სწერს:

„ზაპის რეზოლუციამ მოგვცა შემარჯვენე გადახრების ძირითადად სწორი კრიტიკა და დასახა მთელი რაგი შესაძლებელი პირობები პროლეტარული მწერლობის ძალთა კონსოლიდაციისათვის. გარდა ამისა, „ზაპის“ მიერ აღებული შეზღუდვებითი მეთოდი სწორი და მარქსისტულია, ამიტომ იგი ძირითადად სწორია“.

აქ, მგონი, დაცვასთან და შეცდომების გაღრმავებების გეგმვას საქმე, და არა „ვერ გამოაშკარავენასთან და ვერ ამხილვასთან“ კომკავშირის ცეკას ბიუროს დადგენილება სწერს, რომ:

„ახალგაზრდა კომუნისტი“ ვერ დაცვა საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის არსებითად სწორი რეზოლუცია (2 სექტემბრის თარიღით), რომელიც მიმართული იყო „ლომინაძეშინის“ წინააღმდეგ ლიტერატურაში“.

მეგრამ საქმე „ვერ დაცვა“ კი არ იყო, არამედ ის, რომ „ახალგაზრდა კომუნისტი“ აქტიურად ებრძოდა მას.

„ახალგაზრდა კომუნისტი“ სწერდა:

„საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა რეზოლუციაში, მოცემულია რა სწორი და საფუძვლიანი კრიტიკა ბლოკის „მემარცხენე“ შეცდომებისა, სრულიად არავაბედულად არის მემარჯვენეთა კრიტიკა, რაც ყოველად გაუმართლებელია, რადგან მემარჯვენე ვადასრა, როგორც აღენიშნეთ, ეხლა მთავარ საშიშროებას წარმოადგენს ამასთან ერთად ამ უკანასკნელ რეზოლუციაში სრულიადაც არ არის ცდა საკუთარ ძალთა კონსოლიდაციისა“.

ეს „ვერ დაცვა“ თუ ბრძოლა?

საქარ, პროლ. მწერ. ასოციაციის რეზოლიუცია უმთავრესად მემარჯვენე საფრთხის და მემარჯვენე-„მემარცხენე“ საშიშროებათა შეკავშირებული სახის წინააღმდეგაა მიმართული. „ზაპის“ რეზოლუციის საფუძველზე დამდგარმა პირებმა მასში საკუთარ ძალთა კონსოლიდაციის ნასახიცი კი ვერ დაინახეს. და ეს იმიტომ, რომ ეს რეზოლუცია ამჟღავნებდა ლომინაძეშინას, ებრძოდა ტატულოვს და სასტიკი წინააღმდეგი იყო მემარჯვენე-„მემარცხენე“ ოპორტუნისტებთან უპრინციპო შეკავშირების, მათთან კონსოლიდაციის.

ასე აფასებდა „ახალგაზრდა კომუნისტი“ ამ რეზოლუციას. საქართველოს კომპარტიის ცეკას ბიურომ შემდეგნაირად შეაფასა იგი:

„ლომინაძის მოღვაწეობა, რომელიც მიმართული იყო იქეთ, რომ საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია გადაეჭია ორპირული ბლოკის ერთ-ერთ დასაყრდენ ზახად კულტურულ ფრონტზე, სასტიკ წინააღმდეგობას შეხვდა, საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის ორი სექტემბრის რეზოლუცია, შირითადად სწორი, დროულად აღნიშნავდა პარტიული ხაზის დამახინჯებას ლიტერატურული პოლიტიკის დარგში. საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის უმრავლესობის ღონისძიებათა წყალობით, პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია მთლიანად არ აღმოჩნდა იარაღად სირცოვ-ლომინაძის ბლოკის ხელში, და ლომინაძის ლიტერატურულ აგენტურის — ტატულოვშინას — წინააღმდეგობა გაუწიეს“.

როდესაც ჩვენ ლომინაძის ხაზს ვებრძოდით, ვოლსკი და მისი პატარა ჯგუფი ტატულოვშინის მთავარი დასაყრდენი და „მოწინავე

რაზმი“ იყო საქართველოში. ის მასთან ერთად ჩვენ გვებრძოდა. ამ შეცდომა მარტო ხმის მიცემა კი არ არის.

როდესაც ჩვენ ლ. ლოლობერიძის ხაზს ვებრძოდით, ვოლსკი ამ ხაზს ანხორციელებდა. ვოლსკის შესახებ ჩვენი ლაპარაკის მთავარი აზრი მასში მდგომარეობს, რომ ის კომკავშირის სახელით გველაპარაკებოდა და გველაპარაკება.

ჩვენ მას შეურყეველი საბუთებით დავდეთ ბრალი მემარჯვენეობაში. მან ეს მთელ კომკავშირზე გადაიტანა და მორთო ყვირილი. საზიზღარი ბრალდება უნდა მოხსნან კომკავშირისო. ვოლსკი თავის თავს კომკავშირთან აიგივეებს. ცხადია, ამ მოვლენების უმსგავსოება, ცხადია ისიც, რომ ამგვარ გარემოებას არ შეეუბრძოდებით. ვოლსკი შეცდომების აღიარების მაგიერ აღრმავებს მათ. ის გაიძახის: ჩემი შეცდომა მხოლოდ „ზაპი“-ს რეზოლუციისათვის ხმის მიცემააო, დანარჩენი ხაზით ის დღესაც განაგრძობს ბრძოლას. შეცდომის აღიარების მაგიერ ჩვენ საქმე გვაქვს ძველებურ, ვოლსკისათვის ჩვეულებრივ, თვალმაქცობასთან.

დასასრულ მინდა აღვნიშნო „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს ერთი პოლიტიკური შეცდომა. ვაჭეთის ფურცლებზე ყოველგვარი შენიშვნის გარეშე ეწერა შემდეგი:

„შეუძლებელია არსებობდეს გლეხური თემატკა, რადგან ტერმინი „გლეხური“ თავისი სოციალური ბუნებით ანტაგონისტურადაა განწყობილი თანამედროეობის მიმართ“ და სხვ.

ყრილობაზე მონაწილეობენ პოლიტიკურად მცოდნე ამხანაგები, კომკავშირის აქტივი, რომელთაც დაწვრილებითი კრიტიკის გარეშე შეუძლიათ დაასკვნან, რომ აქ არის დაშვებული პირდაპირ პოლიტიკური შეცდომა, აშკარა ტროცკისტული ხასიათისა, მენშევიზმამდე დასული. აქ უარყოფილია საერთოდ ღარიბი და საშუალო გლეხობის როლი რევოლუციაში, მათ გლეხობა წარმოდგენილი აქვთ ერთსახოვან მასად. არსად ჩანს დიფერენციული მიდგომა გლეხობისადმი. ამ ციტატის ავტორებს ვერ გაუგიათ, რომ შიმდინარე პერიოდში, როდესაც გლეხობაზე, ვლაპარაკობთ, მხედველობაში გვაქვს გლეხობის ის ფენები, რომელნიც პროლეტარიატის მოკავშირენი არიან. ჩვენ მიეუთითეთ ამ შეცდომას, მაგრამ რედაქციის მიერ ეს შეცდომა არსად არ ყოფილა აღნიშნულ-აღიარებული. ასეთ შეცდომებს სასტიკად უნდა ვებრძოლოთ. ჩვენი ამოცანაა დავიცვათ იდეოლოგიური ხაზის სისწორე. ამ შემცდარი და მავნე დებულებასთან დაკავშირებით მე მინდა დავსვა საკითხი, რომ ამიერკავკასიაში უკვე დროა შეიქმნეს

კოლმეურნეობის, საბჭოთა მეურნეობის და გლეხური მეურნეობის მწერლობა.

ჩვენ ვცხოვრობთ ისეთ მხარეში, სადაც მოსახლეობის უმეტესობა ლოვანი პროცენტი გლეხობას შეადგენს და გლეხური მწერლობის არსებობა დიდი დეფექტია. აუცილებელია შეიქმნას კოლმეურნეობიდან საბჭოთა მეურნეობიდან მწერლობა, რომელიც, პროლეტარული მწერლობის ხელშეწყობით და მისი გავლენით მომუშავე, მისი უახლოესი მოკავშირე იქნება. კომკავშირმა უნდა დაამუშაოს ეს საკითხი და მიიღოს მის განხორციელებაში აქტიური მონაწილეობა. მე მინდა მივუთითო იმ გარემოებას, რომ ამხ. ბუჯიაშვილმა საქართველოს კომკავშირის ყრილობაზე ამ საკითხში შეცდომა დაუშვა და გაურკვეველობა შექმნა. მან უარყო გლეხური მწერლობა. ის ამტკიცებდა, რომ გლეხობა წვრილბურჟუაზიულია. რატომ უნდა აღვზარდოთ წვრილბურჟუაზიული მწერლები, როდესაც სჯობია მათგან პირდაპირ პროლეტარული მწერლები აღვზარდოთ. მან ვერ გაითვალისწინა გლეხობის გარდაქმნის ამოცანა და ის, რომ გლეხური მწერლობა, პროლეტარული იდეოლოგიის ნიშნის ქვეშ აღზრდილი, თანდათანობით გადაიქცევა პროლეტარულ მწერლობად, და არა უეცრად. მე ამ შეცდომას არ ვუკავშირებ „ახალგაზრდა კომუნისტი“-ს უხეშ შეცდომას. მე მგონია, რომ ამხ. ბუჯიაშვილმა ასეთი დებულება ნაუცბათევად წამოაყენა და არა იმიტომ, თითქოს ის სათანადოდ არ აფასებდეს გლეხობის როლს რევოლიუციაში.

ვამთავრებ ჩემ სიტყვას იმ რწმენით, რომ კომკავშირი კიდევ მეტად გაამახვილებს თავის ყურადღებას იდეოლოგიური ფრონტის, და კერძოდ ლიტერატურის. საკითხებისადმი.

ამხ. ალიო მაზაუზილის სიტყვა *)

ამხანაგებო! პროლეტარული მწერლობა პარტიული და კომკავშირული მწერლობაა.

გასაკვირი არაა, როდესაც თეთრგვარდიელები და ყოველი ჯურის რეაქციონერები, მავნებლები და თაღლითები ჩვენი პარტიისა და კომკავშირის მებრძოლ პოეტს ბენიამინის „ლიტერატურულ ჩეისტს“ და „სტალინის პოეტს“ ეძახიან.

დიახ, ყოველი პროლეტარული მწერალი უნდა ცდილობდეს ეს საპატიო და სამაყო სახელი მოიპოვოს. ამის გარეშე, ესე იგი, პროლეტმწერლობის ბოლშევიზაციის გარეშე ჩვენი მწერლობა ვერ შესძლებს ემსახუროს პარტიისა და მუშათა კლასის ისტორიული მნიშვნელობის პრაქტიკულ ამოცანებს.

დღეს, როდესაც კლასიური ბრძოლა ძალზე გამახვილებულია, როდესაც ძირფესვიანად ვაგდებთ კაპიტალიზმის ნარჩენებს, როდესაც პროლეტარიატი სოფლის უღარიბეს და საშუალო გლეხობასთან ერთად გამირული ენტუზიაზმით აშენებს სოციალიზმს, პროლეტარული მწერალიც ამის უშუალო და აქტიური მონაწილე უნდა იყოს, პროლეტარული მწერალიც დამცველი უნდა იყოს ამ დიად საქმეში.

ვიმეორებ, პროლეტარული მწერალი ჩვენი პოლიტიკურ-სამეურნეო ამოცანების მხატვრული აგიტატორია და პროპაგანდისტი. ის პირველ ყოვლისა ბოლშევიკია. პროლეტარული მწერლისათვის პარტიული მწერლის სახელის მოპოება მოქალაქეობრივი სიამაყეა; რასაკვირველია, ეს სახელი უნდა იყოს პრაქტიკული, პოეტურ საქმიანობათა ხარისხის მაჩვენებელი.

ჩვენი იდეოლოგიური მტრები მწერლობისა და მწერლის დანიშნულების საკითხში რეაქციონურ პლატფორმაზე დგანან. ცნობილი მერყევი, მემარჯვენე მწერალი მიწიშვილი ირონიით და გესლით თავს ესხმის პროლეტარულ მწერლობას და მას „სახელმწიფო მუზის“ მწერლობად ნათლავს, თითქოს ეს სამარცხვინო მოვლენა იყოს. დიახ, მოქალაქე მიწიშვილო, ჩვენ სახელმწიფოს „მუზემი“ ვართ. ჩვენ ვმუშაობთ იმისთვის, რომ პროლეტარული რესპუბლიკის და ლენინური პარტიის „მუზემი“ ვიყოთ. თუმცა მე მუზეა არ მშავს, მაგრამ... აი რას ამბობს პატივცემული მიწიშვილის დამბლა დაცემული მუზეა:

„რიტორიულია ჯერ პროლეტარული მწერლობა, ვარჯიშობაა, სწორად სიყალბე და ჰემშარიტი შემოქმედების მიბაძვა; ჩემის ფიქრით, ჰემშარიტი მარქსიზმი და მარქსიზმის გზით თანამედროვეობასთან მისვლა ხრულიად არ ნიშნავს ხელოვნების პუბლიცისტიკად გადაქცევას, ეს არ ნიშნავს კერპთთაყვანისმცემლობას და არც იმას გულისხმობს, რომ ყოველი მწერლის მუზეა უხათუოდ სახელმწიფო მუზეად გადაიქცეს“.

აი, ამხანაგებო, სანამდე მიდის „ნეიტრალური“ ობიექტლური „ფილოსოფია“ მწერლობის დანიშნულების საკითხში, კომენტარიები ზედმეტია, პონერმაც კი იცის დღეს მწერლობის კლასიურობა, პიონერიც კი ერკვევა პროლე-

ტარული მწერლობის იდეოლოგიურ — შემოქმედებით თანდათანობით ზრდაში და პროლეტარული მწერლობის სოციალურ დანიშნულებაში.

მაგრამ მიწიშვილი არ დარჩენილა მარტო, მას გამოესარჩლა მწველი პარტიის უკანასკნელი ნამსხვრევების „ბელადი“ სვით დევდარიანის, ვითომდა თავისი მარქსისტული მკოდნეობით, უფრო შორს მიდის და მამლაყინულ აკადემიზმით თავს ესხმის საქარ. პროლეტარულ ლიტერატურულ მოძრაობას და მას „პრივილეგიურ მწერლობას“ უწოდებს! რა იყო ამ თავდასხმის მიზეზი? მე და ანხ. ვ. ლუარსაშიძემ ამ რამდენიმე თვის წინად გაზეთის ფურცლებზე სასტიკად გავილაშქრეთ საბჭოთა მწერლობის დედერაციის უმოქმედობის წინააღმდეგ და მოვითხოვეთ დევდარიანისებურ, გამსახურდაისებურ და ეროვნული მთლიანობის სხვა იდეოლოგიების დედერაციის რიგებიდან გამორიცხვა. ამაზე დობლმორეულმა და გაცოდებულმა დევდარიანმა დაიწყო ჩვენზე „დემოკრატიული“ ლაშქრობა. ის, უარყოფს რა პროლეტმწერლობას, უარყოფს აგრეთვე მწერლობის კლასიურობასაც. აი რას ამბობს მოქალაქე სვით დევდარიანი: „მარქსის დედაბერი არ არის, რომ კლასთა ურთიერთობა ბუნებრივ ზეგავლენას ახდენს მხატვრულ შემოქმედებაზე“. ესე იგი: მწერლობის კლასიურობა შეუძლებელი და არაბუნებრივი მოვლენა ყოფილა. აი, სანამდე მიდის დეკლასიურობის გაზე დამდგარი ადამიანის მსჯელობა?! რად დასჭირდა სვით დევდარიანს მარქსის ასე გაყალბება მწერლობის საკითხში?

მარქსიზმი ყოველ ფეხის ნაბიჯზე ამსხვრევს სვით დევდარიანის, — ისტორიის მიერ განწირული კლასის უკანასკნელი მოკეტულის, — მენშევიკურ ბოდვას: „კლასი, რომელიც საზოგადოების გაბატონებულ მატერიალურ ძალას წარმოადგენს, ამავე დროს მისი გაბატონებული სულიერი ძალაა“.

მაგრამ სვით დევდარიანისათვის ყველაფერი ეს გაუგებარია. და როდესაც ლაპარაკია კერძოდ ქართულ მწერლობაში კლასიური ბრძოლის შესახებ, მას ეს ბენ. ბუაჩიძის ან ვალიკო ლუარსაშიძის მოგონილი ამბავი ჰგონია და მზადაა თავს დაესხას მათ. „ჩვენ მარქსისტული კრიტიკის მაგივრად გვაქვს ბენიტო ბუაჩიძის კრიტიკა, ეს უკანასკნელი კი ვერ შეასრულებს იმ პირობას, რომელიც საჭიროა პროლეტარული მწერლობის საბოლოო გამარჯვებისათვის“.

რასაკვირველია, დევდარიანი ვერ დარჩება კმაყოფილი ბენ. ბუაჩიძის მარქსისტული კრიტიკით. მოწინააღმდეგის ასეთი შეფასება მოწმობს მას, თუ რამდენად სწორად ვუშაობთ ჩვენ და როგორ შეუძლიებელ ბრძოლას ვაწარმოებთ დედარაიანისებური „მარქსისტების“ წინააღმდეგ.

ჩვენ არ ვიღებთ დევდარიანის რეცეპტს კლასიურ ზავის შესახებ მწერლობაში, და ვუბალსებთ, რომ პროლეტარული მწერლობა არის და იქნება პროლეტარიატის იდეების გამტარი. პროლეტარული მწერლობა კომუნისტური მოწოდების ზარია, და ვინც ამ ზარის ხმას ვერ იტანს, ვურჩევთ მთაწმინდის მუზეუმს შეადაროს თავი.

ჩვენ დაუნდობლად ვიბრძოდებთ პროლეტარული მწერლობის პოლიტიკური როლის მიჩქმალვის წინააღმდეგ. ამ ბრძოლაში ჩვენ მარტონი არა ვართ, ჩვენთან ერთად დარახმულია მუშური ახალგაზრდობის ავანგარდი — საქართველოს ლენინური კომკავშირი. ჩვენთვის, უპირველეს ყოვლისა, არსებობს პარტიულობა და ვიბრძვით პროლეტარული რესპუბლიკის ყველა ფრონტზე, როგორც „პოეტი — ბოლშევიკი და მოქალაქე“.

მოცემულ ეტაპში პრ. მწერლობა ძლიერ ლიტერატურულ ძალას წარმოადგენს, იგი თანდათან იპყრობს ლიტერატურულ მადლობებს არ გამართლდა

ტროცკისა და მისი მიმდევრების აზრი, თითქოს პროლეტარიატი თავისი არსებობის მოკლე პერიოდში ვერ შექმნის თავის კულტურას. დღეს, პროლეტარულ მწერლობაზე დაეყვებულა მხოლოდ ის, ვინც საერთოდ პროლეტარულ მწერლობაზე დაეყვებოდა. უნარიანობაშია დაეყვებულა.

საუბედუროდ, ზოგიერთი ჩვენი ხელმძღვანელი ამხანაგთაგანი ინდიფერენტულად უყურებს პროლეტარულ მწერლობას, არ აფასებს მის მნიშვნელობას და მზად არის იზოლაცია გაუკეთოს მას შემარჯვენე პოზიციებიდან. ასეთი იყო ამხ. ლ. ლობჯინაძის პოლიტიკა პროლეტარული მწერლობის მიმართ. ლობჯინაძეს „ყანწვლებზე“ ზრუნვით თავდავიწყებულს, სრულიად გამოეპარა მესხიერებიდან პროლეტარული მწერლობის როლი დღევანდელ გამაფრებულ კლასიური ბრძოლის პირობებში და საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბოლშევიკების) შევიდევ ყრილობაზე სიტყვაც არ დაუძრავს საქართველოში პროლეტარული მწერლობის არსებობაზედაც კი.

ეს ერთ-ერთი დამახასიათებელი მაგალითია ლ. ლობჯინაძის შემარჯვენე ოპორტუნისტობისა. უკანასკნელ ხანებში კი ლ. ლობჯინაძის შემარჯვენე პოლიტიკამ გააჩქარა მისი პოლიტიკა პროლეტარული მწერლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ლობჯინაძემ, პროლეტარული მწერლობის ფართო მასაში დეზორიენტაციისა და ავტორიტეტის დაცემის მიზნით, გაილაშქრა ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის დასანგრევად. ამ ბრძოლაში ვოლსკის სითანადო „დამსახურება“ მიუძღვის.

კომკავშირი ჩვენი სამშობლოა, მასთან ვართ შეზრდილი, მასთან ვართ ყოველთვის და ყოველ გადაწყვეტ მომენტში. მაგრამ ვოლსკიმ მაინც სცადა კომკავშირისა და პროლეტარული მწერლების ერთმანეთთან დაპირისპირება. ჩვენ ვლაპარაკობთ ფაქტებით. აი, რას სწერენ ამხ. ვოლსკი და სხვანი „ახ. კომუნისტის“ ფურცლებზე:

„გარდა ჩვენი წერილისა, კომკავშირის ცეკას ექვსი პრაქტიკული მუშაკი გამოვიდა „ახ. კომუნისტის“ ფურცლებზე ერთგვარი საბრალდებლო ოქმით, სადაც იხიონ მებრძოლ მნიშვნელოვანი ფაქტებით ამტკიცებდნენ იმას, რომ „ასოციაცია მოკლებულია ხალხმძღვანელობას; იგი ჩამორჩენილია“ და სხვ.

თურმე ასოციაციას ჩაუდენია რალაც დიდი პოლიტიკური დანაშაული და კომკავშირის ცეკას ექვს ამხანაგს საბრალდებლო სკამზე დაუსვამნ იგი.

ორგანიზაციული ბრძოლით გატაცებულმა ვოლსკიმ უფრო შორს გაიწია და შემოქმედებით საკითხებსაც წაუპოტინა ხელი. მან „ახ. კომუნისტის“ საშუალებით დიდი პათოსით დაიკვა „ზაპპის“ ანტიპარტიული რეზოლუცია. სამაგიეროდ საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის რეზოლუციის შესახებ აი რას ამბობდა ვოლსკი და მისი კამპანია:

„საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის რეზოლუცია ასოციაციის შიგნით საკულთარ ძალთა კონსოლიდაციას ხრულიადაც არ ცდილობს“. ნუთუ ეს არის თვითკრიტიკა? საქართველოს პრ. მწერ. ასოციაციის პრეზიდიუმის რეზოლუცია სწორად იქნა ცნობილი საქართველოს კომ. პარტიის (ბ) ბიუროს მიერ, რომელმაც ანტიპარტიულ მოვლენად სცნო ასოციაციის ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ ბრძოლა და ამ ნიადაგზე მოხსნილ იქნა, როგორც „ზაპპი“-დან, ისე საქ. პრ. მწერ. ასოციაციიდან, ბესო ლომინაძისა და ლევან ლობჯინაძის მიერ დანიშნული „დროებითი მთავრობა“ ტატულოვ-ვოლსკის მეთაურობით და დაბრუნებულ იქნა ისევე ძველი ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა. რა მიზანი ჰქონდა ამხ. ვოლსკის, როდესაც იბრძოდა ასოციაციის ხელ-

მძღვანელობის წინააღმდეგ? აი, რა: მოიხსნა ასოციაციის პ/მგ. მდივანი ან. ბუაჩიძე და მის მაგიერ დაინიშნა პ/მგ. მდივანად ან. ვოლსკი.

ამხანაგო ვოლსკი, როდის იბრძოდა კომკავშირი ასოციაციის მდგენელთა წინააღმდეგ თვის? თქვენ ხომ პარტიისა და კომკავშირის სახელით გეგებობდით მაშინ?

მაგრამ საქართველოს პრ. მწერ, ასოციაციის აქტივმა, ან. მამულიას თქმის ირ იყოს, ლომინაძესა და მის აგენტურასთან ბრძოლაში პოლიტიკური გამოცდები ჩააბარა პარტიას.

დროს უჭონლობის გამო შეუძლებელია გახსენებაც კი იმ ტენდენციურად გამოსვლებისა და კინკლაობისა, რასაც სწალიოდენ ამხანაგები გახეთ „ახ. კომუნისტ“-ში და ეურ. „ახალგაზრდა ბოლშევიკ“-ში (იხ. ვილაც „მკითხველის“ წერილი — „ახ. ბოლშევიკ“, № 9), მხოლოდ არ შემოძლია არ აღენიშნო ის გამოსვლა, რომელიც წამოიწყო „ახ. კომუნისტმა“ ჩემი პოემის „აი ადამიანის“ შესახებ. ეს პოემა კლასისა და პარტიის სამტრო ირონიად იყო გამოცხადებული. ამაზე უფრო შორს განა წავა ტენდენციურობა და ნაწარმოების ვულგარულად გაგება? თუ ამავე წერილის ერთ-ერთი ავტორი ამავე პოემას „აი ადამიანს“ უწოდებდა „პროლეტარულ მწერლობა“-ში ამ რამდენიმე თვის წინად აქებდა, როგორც იდეოლოგიურად და მხატვრულად გამართულ პოემას, ახლა რამ აიძულა ეს ამხანაგი, ჩემი პოემა „აი ადამიანი“ კლასისა და პარტიის სამტრო ირონიად რომ გამოაცხადა? მე მგონია, აქ ახალგაზრდა რეკენზენტი შეცდა.

„აი ადამიანი“ კლასიური ირონიაა, მხოლოდ არა ჩვენი კლასისა და პარტიის სამტრო, არამედ ჩვენს პარტიაში ფარულად შემოპარული ზოგიერთი ელემენტების წინააღმდეგ მიმართული. აი რას ვამბობ მე „აი ადამიანის“ შესახებ:

„მას ერთი მაინც მისებრ უსაქმო
სადმე ნაცნობი ხომ ეყოლება?“

ე. ი. „აი ადამიანის“ მსგავსი ტიპები ჩვენს პარტიაში ერთეულები ყოფილა. ამ მიზანს ემსახურება ჩემი პოემა. და თუ ვინმემ თავისი თავი დაინახა მასში, ეს ჩემი ბრალი არ არის.

ამხანაგებო, მე ვამთავრებ სიტყვას და ვიტყვი, რომ პროლეტარული მწერლობა, როგორც დღემდე, ისე მომავალშიაც მედგრად იბრძოლებს პარტიის გენერალური ხაზისათვის. ეხლა კი წაევიკითხავ ლექსს „დამცველ ბრიგადებს“, და ვუძღვნი ან. აკაკი მახათაძეს, რომელიც ჩვენთან ერთად იბრძოდა და იბრძვის ნაპოსტოველური ხაზისათვის (ტაში).

დამცველი ბრიგადები

1

თქვენ დამცველი ხართ,
დაზგებს ამღერებთ,
ტემბიც მატულობს ყოველ-დღიურად,
დასცხეთ, დაჰკარით მარცხებს, გარღვევებს,
დასცხეთ, დაჰკარით კოლექტიურად!
ჰა, გრაგანებენ კვლავ მანქანები,
ჩარხზე დგებიან, გოივალდებიან.

ტემპს რომ ხედებიან მძლავრ-გაქანებით
კომკავშირული ბრიგადებია!

თითქოს მანქანაც
დაზგებს დაჭხარის,
ჩარხზე დამდგარი
ბორგავს გმირულად:
დასცხეთ, დაჰკარით,
დასცხეთ, დაჰკარით,
დასცხეთ, დაჰკარით
კომკავშირულად!

აწვირთებულა ტალღა შეჯიბრის,
ტემპის გარეშე არ დგას არცერთი,
დეე, ხუთწლედის გამარჯვებისთვის
ვიყოთ დამკვრელი და გადამწყვეტი!
მაშ, როგორ გინდათ,
როგორ გავასწროთ
კაპიტალიზმის
ტემპს და ევროპას?
დასცხეთ, დაჰკარით,
როგორც არასდროს
რყევას, გარღვევას,
დაუღვერობას!

2

აღფრთოვანებულ მკერდით მოვდივართ,
რომ დამკვრელობის გავყვეთ მაგალითს,
თურმე: ჩვენ-შორის ტემპი ყოფილა
შრომის პირველი დამკვრელთაგანი!
ის ჭარხანაა,

შავი, მტერიანი,
კვამლის კრიალით
მთებს რომ ედება:
ჰქმნის მანქანათა
ჩქარი ტრიალით
ინდუსტრიალურ
შემოქმედებას!
ფორდს ეჯიბრება პუტილოველი,
(გახლავთ საბჭოთა ხელობის)

ქართული
საბჭოთაობა

უნდა გაკეთდეს ნივთი ყოველი
 ბოლშევიკური მსოფლმხედველობის!
 და გრაგანებენ კვლავ მანქანები,
 ჩარხზე დგებიან, გრიგალდებიან,
 ტემპს რომ ხვდებიან მძლავრ-გაქანებით
 კომკავშირული ბრიგადებია!
 ენტუზიასტთა
 მღერის რკინის ხმა,
 თუმც ჩაეარდნები
 გვაქვს ჯერ-ჯერობით:
 დროა გაუსწროს
 ბერლინს ტფილისმაც
 შრომით, კულტურით
 და მრეწველობით!

3
 ვხედავთ მტრის მიერ განვლილ ნაბიჯებს,
 ჩვენზედ სისხლიან ომს რომ აჩაღებს,
 რისხვა, პროტესტი რამზინს, ლარიჩევს
 ინტერვენციის მომწყობ ყაჩაღებს!
 განა:

ოდესმე დასანდობია
 ვინც რესპუბლიკის
 ნგრევას გვიმზადებს?
 კლასთა ბრძოლის და
 ომის ფრონტია
 დიქტატურიდან
 კომუნიზმამდე!
 მაშ, როგორ გინდათ,
 როგორ დავაცხრობთ
 კაპიტალიზმით
 მძვინვარ ევროპას?
 დასცხეთ, დაჰკარით, როგორც არასდროს
 მტრობას,
 ომსა და
 წინააღმდეგობას!

4
 მაინც მანქანა ბოროტად ჩქარჩქარი,
 თითქოს ტემპები დასძვრებია.

დაზგის გულდაგულ რომ დგას ლაშქარი
კომკავშირული დამკვრელებია!

მეც დამკვრელი ვარ, საქმეს ვამზადებ,
ტემპს გრიგალივით ცეცხლი მოვსტაცე
და ვეჯიბრები საწერ დაზგაზე
ინდუსტრიალურ ლექსის ოსტატებს!

მეც გეგმაში მაქვს,

კალმით გავღარო
მთების კლდე-გული
და წყაროები,

ფიქრთა გვირაბი — არის მღალარო,

ლექსი — ფოლადის ნაწარმოები!

აგრიგალებულ

შრომის დაზგაზე

დამკვრელ სტრიქონებს

ვაწყობ რკინებად:

რომ სხვა იარაღთ შორის დამზადდეს

ბოლშევიკური განწყობილება!

ჩვენ კომუნისზმის

ვაგებთ ნიადაგს,

გულს — სიხარულიც

აქცევს ვულკანად:

წიგნი-შრომის დროს აგურია-და

ბრძოლის დროს — ტყვიით სავსე ყუმბარა!

ასე: მანქანა

იბრძვის, ტრიალებს,

არის შეჯიბრი

წარმოებების:

ჰქმნიან საბჭოთა

ინდუსტრიალიზმს

ჩემი ლექსებიც

და პოემებიც!

თუ გვიბრძოლია

თოფით, სხეულით,

დღესაც მედგარი

ბრძოლა გვეჭირია:

შრომის ფრონტიდან

გამოჭეული

იგივე ბრძოლის
 დეზერტირია!
 მაშ, იგრაგანეთ კვლავ მანქანებო,
 გრიგალივით რომ
 დაგზებს დაჰხარით:
 დასცხეთ, დაჰკარით, ამხანაგებო,
 დასცხეთ, დაჰკარით!
 დასცხეთ, დაჰკარით!... (ხანგრძლივი ტაში)

თეატრალური
 ზეპირი

დ ლ ე ნ ი დ ა წ ლ ე ბ ი *)

წიგნი პირველი

XIV

წლიდან წლობამდე ჩვენი ოჯახის საქმე უკან-უკან მიდიოდა. შემოსავალი არსაიდან სჩანდა, ოჯახს კი შენახვა უნდოდა.

— ბაზრის აღგილას ვცხოვრობთ, ყველაფერი საყიდელი გვაქვს, — კრუსუნობდა დედაჩემი. — ამდენი სული სარჩენი ვართ, ჭამა გვინდა, სმა გვინდა. ტანი და ფეხი. ორიოდვე ქცევა მიწა გვჭონდა და მამითქვენმა ის ქუთაისელი ვიგინდარა-გადამთიელი იყო ვილაც, იმას გადაატანა. რა გვეშეელება, რამ უნდა გვარჩინოს? ბათმანი დაფქული სამი აბაზი ღირს, მარტო ქადის ამარა რომ ვიქნეთ, იმასაც ფული უნდა, საიდან რა უნდა მოახერხოს ადამიანმა? — ქუჭყუნობდა ის სალამ-სალამობით, როცა ჩვენ ყველა, დიდი და პატარა, სახლში მოვიყრიდით თავს და საქმელს ვითხოვდით ყველა.

— რა გაკამოთ, თქვე დასაწყევლებო! ღმერთო, ნუ მიწყენ, შენი სახელის ჭირიმე, კუნთებს ხომ ვერ გამოვითლი, რომ არაფერი მოუტანია მამაშენს? დღეს დილაზე რომ გაიარა კარი, ეხლა ამ დაღამებულს შემოძვრა სახლში. თვითონ ქე გამობრუნდა, ალბათ, ჩვენი დარდი კი იმას არ აწუხებს.

მამაჩემი ასეთს შემთხვევაში ჩუმათ მიჯდებოდა ხოლმე კუთხეში სკამ-ლოგინზე და ხმას არ იღებდა.

ამ სალამოს ჩვენ, ბავშვებმა, მაინც ნამეტნავად შევაწუხეთ დედა. სადილად დედამ ამოქნილი ლობიო გვაჭამა. ვახშმისათვის აღარაფერი მოგვრჩენია, სალამოზე კი ჭამა ყველას გვინდოდა.

მამაჩემმა ერთ ხანს ყური აავლო დედის ჩივილსა და წუწუნს, მაგრამ შემდეგ ამოიღო ჯიბიდან სამშაურიანი ვერცხლის ფული და თორნის პურის საყიდლად გააგზავნა ვალიკო ბაზარში.

*) დასაწყისი იხ. „პროლ. მწერლობა“-ს № 10-11-ში.

— გეშველათ, ეხლა პური მოგივათ და ის ჭამეთ. ხვალ რძის ფაფას მოგიდღებთ, ჩვენი საზიარო ძროხა უნდა ჩამოგვივიტოს სოფლიდან.

დედაჩემს ერთი ძროხა ჰყავდა სანახევროდ ერთი ჩვენი სოფელი ნათესავის საზიაროდ ნაყიდი. ორ კვირას ეს ძროხა ჩვენსას იწველებოდა, ორ კვირას ჩვენი მონახევრისას.

შეორე დღეს ძროხა მართლა ჩამოიყვანეს სოფლიდან და მის ჩამომდენს სოგრატას, დედაჩემის გვერდზე მცხოვრებ მეზობლის ბიჭს, მე სოფლად წაგყვევი.

— პატარა ხანი მოიცადე, რა მოგარბენიებს ამ სახლში, რა გეგულება, რომ არ ვიცი. დედაშენს ძალიან გეხარდება შენი ნახვა. ხაჭაპურებს გამოგიცხობს. მე დეიდასთან წასვლა სტუმრათ არაფრათ მიყვარდა. აღმართი იყო დიდი ასავლეელი, მეზარებოდა ამ გაუთავებელი აღმართის ავლა.

დედაჩემის ოჯახს ერთი საჯალაბო სახლი ედგა.

ზამთარ-ზაფხულს ამ სახლში ცხოვრობდენ. ჩვენი სახლი იმასთან შედარებით ნამდვილი სასახლე იყო. ვინ იცის, როდინდელი ძელები ისე იყო შექმული ჯერ სიძველით და მერე წვიმით, რომ სიციხესა და სიცივეს ვერ იმაგრებდა.

ზაფხულში სახლში მაინცა და მაინც არავინ იცდიდა, ეზოში ჩრდილი ბევრი იყო. რამდენიმე ძირი კაკალი იდგა, მის სიგრილეში დაჯდომას არაფერი სჯობდა.

ზამთარი კი ნამდვილი ჯოჯოხეთი იყო: ადამიანი და საქონელი ყველა ერთად იყო თავმოყრილი ამ ძველის-ძველ კედლებ-დახრულსა და დარკილულს ქოხში.

დედაჩემი რომ მისტუმრებდა სოფლად, შემოდგომა იდგა. სასწავლებელში წასვლა არ მჭირდებოდა — დათხოვნილი ვიყავით. დაბაში ყვავილი იყო მოდებული და ამიტომ დროებით შეწყვიტეს სწავლა.

მე ეხლაც ვერ ვიტყვი, უხაროდა, თუ სწყინდა დედაჩემს ჩვენი მისვლა სტუმრად.

მოგვატანდა თუ არა თვალს მოდიანო, დიდის ამბითა და ჭაჭანით შემოგვეგებებოდა, მაგრამ შევდგამდით თუ არა ფეხს სახლში, მაშინათვე კედელ-კუთხეში შეიქნებოდა პუტუნი და ფუჩუნი, გახმობა და გამოხმობა.

ამის გამო მე არაფრად მიმეჩქარებოდა დეიდასას, სამაგიეროდ. თუ მაინცა და მაინც გამომისტუმრებდენ სახლიდან, ერთი ღამის მეტის გამოთევი მე იქ არ ვიყავი.

— აგრე უნდა დეიდაშვილობას, როგორ გავვიძვირე შენი ნახევარი რატომ არ ნახულობ ხოლმე ამ საწყალ დეიდაშენს, — შემომეცება დეიდა თითქოს დიდის სიხარულით.

ეს სიხარული მე რალაც არაჩვეულებრივად გადამეტებული მეჩვენებოდა და ამიტომ ყოველთვის მორცხვად ვგრძნობდი თავს და ამ მოძალებული ჩანჩქერივით გადმოხეთქილ სიტყვების ნიაღვარი ყოველთვის გლახა გუნებაზე მაყენებდა.

— შეილო, თურმე კლასში დეიარები, გენაცვალა დეიდა! ისწავლე, დეიდა, ისწავლე, იქნება ნასწავლი კაცი გამოხვიდე და რამეს შეეფარო შენს მშობლებსა და შენს ლარიზ ნათესაებს! — მეხვეოდა და მკოცნიდა დეიდა.

— დედაშენი ხომ კარგად არის?

— კი, კარგად არის!

— რა კარგი უქნია, რომ გამოუგზავნიხარ. ის არის კიდევ, რომ ვახსოვარ, თორემ თქვენ ან ერთი გამიხსენებდით რომელიმე? — ამბობდა დეიდაჩემი.

აღრე დაღამდა.

საჯალაბო სახლში შუაღამის ანთია.

შუაღამეზე ერთი გრძელად გათილილი საშენებელი ქვა იყო, სანახევროდ მიწაში ჩაფლული, ამ ქვაზე ჰქონდა თავი დადებული რამდენიმე მოგრაძო კუნძს, რომელსაც ძალიან ზანტად ჰკიდებდა ცეცხლი პირს. გარედან შემოსული ქარი ხან იქით მიდენიდა კვამლს, ხან აქეთ.

ცეცხლის გარშემო რამოდენიმე მეზობლის ქალი და კაცი იჯდა. ყველას თვალები ჰქონდა დასივებული კვამლისაგან.

— რაღა გაქვს, ნიფადორე, საქმე? — ეკითხებოდა დეიდაჩემს ხანში შესული წელში მოხრილი ივლიანე.

ეს ივლიანე დეიდაჩემს მაზლად ერგებოდა, ივლიანე მისი ქმრის, გარეშე ბიძაშვილს რომ ეტყვიან, ის იყო.

— ის შენი ვაჟი მართლა გადარჩა სალდათობას?

— რაი, ჩემო ძმაო საყვარელო, ვაი მაგისთანა გადარჩენას. ჯერ რამდენი ფული დამიჯდა მაგ საქმე, მერე მთელი ერთი წელიწადი თითქმის მომიცდა. სამსახურში ვეღარ გამოცხადდა თავის დროზე, ეხლა წვევიდა, მაგრამ წერილს იწერება, რომ აღარ მღებულობენ, ჩემს მაგივრად სხვა მიუღიათ და ეხლა სანამ ახალი ალაგი არ გეიხსნება, უაღვილოდ უნდა ვიყო აქო.

— საყვედური მაინც არ გეთქმის, ჩემო ნიფადორე, თორემ რამდენი მე ვიცი, ფულიც ბევრი გადააყოლეს და სალონთობა მაინც ვერ გადაიძვინეს თავიდან.

— დავგებთ თვალები, სწორედ, ამ ცეცხლმა, — სთქვა სპირიდონმა, მეზობლის ვაჟმა, რომელიც სახლიდან გამოეგზავნათ დეიდაჩემისას საჩიჩელის სათხოვებლად.

დეიდას საჩიჩელი გამოუტანა, მაგრამ სპირიდონი არ იჩქაროდა, ცეცხლის პირად იჯდა ლაპარაკში იყო ვართული.

— რას შევები, სპირიდონა, ბიჭო, ქალის თხოვას აღარ აპირობ? — ჰკითხა მას ივლიანემ.

— რა მექალება, ბატონო ივლიანე, ორი და სახლში გვიზის გაუთხოვარი, სანამ იმათ არ ვავისტუმრებ სახლიდან, მანამ ქალს როგორ მოვიყვან. რძალ-მულის ჩხუბს ჩემმა მტერმა უყურა სახლში, — მიუგო სპირიდონამ, ზოგი ხუმრობაში ჩააყოლა, მაგრამ ჩანდა, რომ ამ ხუმრობაში ანგარიშის გასაწევი ვარემოებაც იყო ვარეული.

— ბატონო ივლიანე, სულ არ გადამავიწყდა, რა საცოდაობა დატრიალებულა იმ საწყალი კალენიკე ტიბურჯანიძის თავზე, საწყალი რა წვრილი ცოლშვილის პატრონია. რაღა ეშველება მის ქვრივსა და მის ობლებს? — შეეკითხა დეიდა ივლიანეს.

— მართალია, საცოდაობა დატრიალდა! მერე ნეტავი ჩემი თვალით არ შეყურებია. რაღაცა უბედურად იმ დღეს დილა-ადრინად ხარები შევები, ერთი ტვირთი წკნელი მინდოდა მომეტანა ლობის გასარავად. იქით წავლისას არაფერი, იქედან რომ მოვდიოდი, მარილიანი წყაროს ახლოს გავაჩერე ურემი, ხარებისათვის წყალი მინდოდა დამელევინებია: ასე ამბობენ, საქონელს ეს წყალი უხდებო.

ურემი გავაჩერე, ხარები გამოუშვი, წყალი დავალევიე და ჩალო დაუყარე.

მეც ჩამოვჯექი იქვე ქვაზე. დასვენება მინდოდა.

კარგი ადრეული საუზმობის დრო იყო.

ეს წყარო დაბლობშია, აქეთ ჩვენსკენ რომ მოდიხარ, მარჯვნივ მაღალი სერი მიუდის, საცალფებო გზა შეყვება ამ სერს. აი სწორედ ამ სერის კედაროდან მომესმა ერთი ყვირილი და ხმამაღალი ლაპარაკი.

ჯერ ყურადღება არ მიმიქცევია, მაგრამ ხმამ თანდათან იმატა. ვიფიქრე ფარსავი რამე არ არის მეთქი და დავაპირე სერზე გადავმღარიყავი, შემეტყო რაში იყო საქმე.

ხარებს თავი დავუმავრე ბაწრით, ხეს გამოვაბი, რომ ყანაში არ გადასულიყვენ და სერზე გადავდექი.

დევინახე, მაგრამ იმისთანა დევინახოს ჩემმა მტერმა!

ხომ იცი, კალენიკე ტიბურჯანიძეს და მის მესაზღვრე გლეხებს დიდი ხანია დაეა აქვთ საზღვრების თაობაზე.

ჩვენში მოსავლიანი მიწა თუ რამე მოიძებნება, — ესაა ეს დობილო, საუცხოვოდ მოდის სიმინდი და ფერდობებზე თუ გადაბრუნებული მიწა ექნა, თვალი ვერაფერს ნახავს მის უკეთესს, რაც იქ ნამყენი ვენახი ხეირობს.

ეს დობილო ჯერ კიდევ კალენიკეს მამას მიუყილია პერანიძეებისათვის, შვიდი მოსახლე გლეხია, ერთად უყიდიათ საზიაროდ და შემდეგ ერთმანეთში დაუნაწილებიათ.

ეხლა — რომელი ეხლა, აგერ სამი-ოთხი წელიწადია კალენიკესა და იმ გლეხებს ჩხუბი და დავიდარაბა აქვთ ერთმანეთში ატეხილი. მერევეანია რომ ჩამოვიდა, კალენიკემ ეს აღგილი დაუსპორა გლეხებს: კანონით ეს მიწა მე მეკუთვნის. მართალია, გლეხები ფლობენ, მაგრამ მაგათ უკანონოდ დაიფლეს ჩემი მამა-პაპისეული მიწაო. საქმე სულში წვეიდა და როდის რა განაჩენს გამოიტანენ, ვინ იცის.

ეს კიდევ არაფერი. მაგრამ მაგ საწყალი კალენიკე ნამეტანი აიტანა ბედის წერამ. სულ აღარ მისცა მოსვენება იმ გლეხებს.

გლახუნა პერანიძემ მოინდომა ნამყენი ვენახის ჩაყრა ერთ ნაიბ მიწაზე, ასე ფერდობია და მზიგული ადგია. ერთხელ გაავლო ამ გლახუნამ ლობე, მივიდა მაგ საწყალი კალენიკე და მთელი ეს ლობე მორტიტა და, რაც რამე ნაკეთები ჰქონდა, მოუსრისა, გაუპარტახა.

— ბოროტ ადამიანს რომ ბოროტი ბოლო მოყვება ყოველთვის! ქე რალას ემართლებოდა იმ საცოდავს, თუ კი მიყიდული და მიკუთვნებული ჰქონდა, — სთქვა დეიდამ.

— არა, მე თავიდანვე ვიცოდი, რომ მაგ საქმეს კეთილი ბოლო არ მოჰყვებოდა. მაინც ნამეტანი უქნა, ნამეტანი იძულება მიაყენა იმ გლახუნას მაგ ჩვენმა კალენიკემ. კი არ უნდა დაეძრახოთ, რაც უნდა იყოს, ჩვენი სისხლი და ხორცია, კეთილშობილი ადამიანია, მერე ნათესავიც ქეა ჩვენი, მაგრამ აქ ჩვენიანები ვართ და სიმართლე მაინც უნდა ვთქვა — ნამეტნავად შეავიწროვა ის გლეხები.

ათასჯერ მოუგზავნეს მოციქულები და შუაქაცები.

ერთხელ მეც კი ვიყავი მათ საქმეში მოციქულად, მაგრამ კალენიკემ ქვა ააგდო, თავი შოუშვირა.

აძლევდნ ფულს. ოც თუმანს მოგცემთ, ოღონდაც მოგვეშვიო, ამ ჩვენი ნაწევად-ნადაგით სარგებლობა ნუ ჩაგვამწარეო.

— ის თქვი, შე კაცო, იქ რა მოხდა ამ დილაზე, რა ამბავი შეეწნათ, ამ უბედურს სიცოცხლე რომ დაატოვებდეს?

— ოჰ, იმას არ ვამბობდი!..

გადავდექი სერზე და ის ადგილი ხელიგულივით აჩვენებდა მის გულს. ისე მოჩანს. არის ერთი სარების ტრიალი და ყვირილი. მოვუჩქარე ნაბიჯს. ტანმა მიგრძნო, რომ რაღაც უბედური საქმე მოხდება მეთქვი. უნდა მოვრიდებოდი, მაგრამ შენიანის გაჭირვება ბევრს რამეს გაგაბედვიებს, თურმე აღამიანს.

მივრბივარ, მინდა ჩავეარდე შუაში, გავაზავო რამენაირად.

მივრბივარ, ფეხები აღარ მიმყვება, გული ამომასკდა სირბილით. ვხმაურობ ამ გზაში; იქნება ხმაზე მიცნონ, ცოტაოდენი მორიდება დაიკაონ მეთქვი, მაგრამ არ შეგქამოს მის მეტად მიწამ!

მივედი, როგორც იქნა, მაგრამ რაღა მივედი: კალენიკე ძირს ეგდო და თავი გაპობილი ჰქონდა. თბილი იყო კიდეე, მაგრამ მოსაბრუნებელი და სასიცოცხლო პირი აღარ ჰქონდა.

— ვაი საწყალი მისი ქვრივისა და ობლების დღეს! — ამოიკენესა დეიღამ.

— ვიყვირე, ვითავცემე, ხელში შევაფრინდი: კიდეე უპირობდენ დაკვრას ამ ცოცხალმკვდარ აღამიანს.

ნამეტანი გაბრაზებული იყვენ ის გლეხები, მეც კინალამ მომხვდა. იცით, თურმე რა უქნია იმ საცოდავს?

— ოჰ, მართლა, დასტურ, რა ჰქნა ამისთანა, რომ ასე აღარ დინდევს? შეეკითხა დეიღამ.

— იმას არ ვამბობ, თურმე იმ საწყალს აუღია და ნალია რომ ჰქონდა ეზოში, ჩუმად მოუშლია, ჩუმად მიუზიდავს და ერთ ღამეს დაუდგამს ამ საღაო ადგილას. ხომ იცი, თუ რაიმე ნაშენის ჩადგმა მოასწარი, მერე სუდით თუ გადაგატანიებს, თორემ ხელს ვერ ახლებ...

შემოთენებია ხელში საწყალს და ამ დროს ჩაუსწრიათ გლეხებს. ჯერ ის გლახუნა მისულა, მერე სხვებისათვის შეუტყობინებია. ვიღაცა ცოლოურიდან ჩამოყვანილი ღურგალი ყოლებია მოხმარებული, ის ქე ვოუშვია კალენიკეს და თვითონ დარჩენილა იქ.

— წასულიყო ის უბედური, ქე მაინც დროით მოფარებოდა.

— კი წასულიყო, შენ მომიკვდე, მაგრამ ბედისწერა რომ აიტანს აღამიანს, ის არის. რავა იფიქრებდა, პერანიძეები რამეს გამიბედავენო.

მისულან ეს გლეხები, ნალია წია-წია წაულიათ. იქვე დამხვდა, სულ იქით-აქეთ გადაყრილი ხეები, ფიცრები.

— მერე, მერე? — ეკითხებოდა დეიღამ.

— მერე და... ეგლო ის უბედური იქ იმ ადგილას, ^{ქვეყნის ქვეყნი} ლიდან ხალხი არ გადმოვიშველე და, სულს რომ ^{დავუვლა, ირისე} მდგომარეობაში არ მივიტანეთ სახლში.

— ვაი საწყალი სურობულა, რა დასაანახავს დეინახავდა მისი დასაფსები თვალები, — ჩაიკრუსუნა დეიდა.

— სიტყვა აღარ ამოუღია, ოღონდ სახლში რომ შეიტანეს და ლოგინზე დააწვინეს, თვალი გაახილა და ერთი კურცხალი გადმოვარდა თვალიდან.

— ვაი მის უბედურ დღეს, — ამბობდა დეიდა და თვალებიდან ცრემლებს იწმენდა.

— იმას რა უჭირს, ვინც მოკვდება. მოკვდა და მოისვენა, მას აღარაფრის დარდი არ აწუხებს, მისმა ობლებმა და ქვრივმა იჯაე-როს. ბავშვები იმხელა ჰყავს, ერთი რომ წაიქცეს, მეორე ვერ ააყენებს.

— ახლა ასე შერჩებათ პერანიძეებს აღამიანის სიკვდილი?

— კი არ შერჩებათ, ვინ შეარჩენს, მაგრამ მის უბედურ ცოლსა და ობლებს რას წაადგება, რომ ვინმე გააცამბირონ კიდევაც.

— პოლიცია მოვიდა, გამოიძია მაგ საქმე?

პოლიციაც იყო და გამოძიებელიც. გლახუნა და ორი კიდეც სხვა პერანიძეები დააკავეს და დაბაში წაიყვანეს. ნაობაში ჩაჰყარეს.

— ნეტა, რა სასჯელს მისცემს ეხლა მაგათ სული?

— არ ვიცი, შენ არ მომიკვდე!

— აბა, ტყვილა უნდა შერჩეს ყაზახებს ჩვენი სისხლი? აღარ ყოფილა ქვეყნად სამართალი და ეგ არის!

— ტყვილა ვინ შეარჩენს, მაგრამ მის ოჯახს რას მომატებს, კიდევაც რომ დაკარგონ. — გააციმბირონ?

— ნუ იტყვი, თუ კაცი ხარ; სხვებს მაინც თუ ცოტა მაგალითი არ მიეცათ, თავზე წამოგვაჯდებიან მაგ ყაზახები, — კაპასობდა დეიდა.

— თავზე დიდი ხანია გვაჯიან და ეს არის, ამაზე მეტი რაღა იქნება. ადგილ-მამული რაც გაგვანა, მაგათ ხელშია ყველაფერი. რისი იმედით ვცხოვრობთ, მეც აღარ ვიცი, მე და ჩემმა ღმერთმა.

— რას ლეპარაკობ, ბეჩა ივლიანი, აბა ტყულა გვაქვს ჩვენ კეთილშობილობა ბოძებული, ტყულა გვიძახიან აზნოუშვილს?

— გინდა აზნოუშვილი დამიძახე, ჩემო ბატონო, და გინდა გლეხი, ოღონდ გამაძლე, ნუ მომამშვევ და ნუ მომამწყურებ, ტანს ნუ მომაკლებ და ფეხს! წლიდან წლობამდე რომ კაცი ერთ გარეთ გამოსასვლელ ჩოხა-ახალოხს ვერ შეიკვრავს, რაღათ ღირს მისი აზნოუშვილობა და კეთილშობილობა, რიღასი მაქნისი ვართ?

წვიმიანი ამინდი იდგა.

საჯალაბო სახლის კარები ღიაა. კარის დაკეტა შემოქმედებულია, კვამლი ახრჩობს ცეცხლის პირად მჯდომებს. ნედლი ხის შორს ხანტად ეკიდება ცეცხლი.

კარებთან ახლოს ორღობე მიდის, კარების სწორა ამ ორღობეში დატანებულია გადმოსაბიჯებელი.

მეზობლებს ასეთს ამინდში უყვართ ერთიმეორეში სიარული, ამბების გადატან-გადმოტანა.

— აქა მშვიდობა, — შემოვმატა ცეცხლის პირას მჯდომებს ერთი შუახანზე გადასული მამაკაცი, რომელსაც ზურგზე გადაკიდებული ჰქონდა ნახევრად სვეს ფქვილის ტომარა.

ტომარას თავი ჰქონდა მოკრული და ეს ტვირთი ხურჯინივით ჰქონდა მხარზე გადადებული შემოსულს.

— მობძანდი, ბატონო ნიკიფორე.

ეს ნიკიფორე გადაღმა სოფლელი აზნაური იყო. ხალხისათვის რომ გეკითხა, ფულის პატრონიაო, — ამბობდენ. თვითონ კი მუღამ დახეული და დაკონკილი დაიარებოდა.

• — კრიყანგია, ისეთი, ისეთი, რომ ხუმლას კაკალი არ გავარდება ხელიდან, — ამბობდენ მის შესახებ.

ნიკიფორე შემოვიდა. ტვირთი მოიხსნა და კარებთან დადვა კედლის პირას, თვითონ ცეცხლს მიუჯდა და წვივებამდე დაკაპიწებულნი შიშველა ფეხები კერიას მიუშვირა.

— დაებურდი, დაებურდი, ჩემო რძალო, მაგრამ მაინც არ მინდა შევეურიგდე ამ ჩემს მდგომარეობას. ფეხის სიშიშველე მაინც ნამეტნავად მწყენს, მეტადრე ავდარში.

— წისქვილში ბძანებულხარ, ბატონო ნიკიფორე? — შეეკითხვნ მოსულს.

— ვიყავი, პატარა საქბავი მქონდა, ზურგით გადავათრიე. ხარი და ურემი უფროს ბიჭს გავატანე, ჭიათურისაკენ გავისტუმრე, იქნება ორიოდ გროში იშოვოს, ოჯახს შემოვმატება, თორემ გროში-კაპეიკის პატრონი არა ვარ.

— დაბძანდით, ბატონო ნიკიფორე, აქეთ მოიწიეთ, აქეთკენ უფრო კარგად უკიდია ამ საოხრეს, — შეეპატიჟა დეიდა.

ნიკიფორეს ჩოხას საკერველი საკერველზე აქვს დაკერებული. ახალუხის საყელო წვირისაგანაა შექმული, შარვლის მაგივრად ხამის ნიფხავი აცვია, ისიც კანჭებამდე შემოკაპიწებული.

— რა საშინელი ტალახი იცის მაინც ამ ოხერზე, ვეფხე ველაო ამოვადქრე ისეთი მორევი დგას ამ თქვენ გადაღმა რომ დობილოთ დაიწყო ნიკიფორემ.

— ცეცხლი ვერ გივარგათ, ნამდვილი აზნაურის კერიაა, სითბო რომ არ მოეკიდება, — თითქოს ხუმრობაში გააყოლა ნიკიფორემ საყვედური.

— გავთბე და, ერთი კარგი ამბავი გავიგონე წისქვილში, მოგიყვებით.

ცეცხლას გარშემო თავმოყრილმა ხალხმა ყურები დაცქიბა.

ნიკიფორე კარგა ხანს ეფიცებოდა ცეცხლს, ეტყობოდა სიცივისაგან იყო შეწუხებული.

— წისქვილზე უმოწყალო ხალხია, — დაიწყო ბოლოს ნიკიფორემ. მთელი ხუთი სოფელი იქაა მგონია თავმოყრილი. ან კი რა გასაკვირალაია, ამ ერთი პატარა წისქვილის ამარა არის მთელი ამდენი ხალხი.

ჰო, იმას არ ვამბობდი: — გადაღმაურები იყვნენ ფარჩხიეთიდან. თურმე რა ამბავი მომხდარა, დაგელოცა ღმერთო სამართალი, რას არ მოესწრება ცოცხალი ადამიანი.

იმ სოფელში, ხომ იცით, ის ქალი ცხოვრობს, ქვსიაშვილის ქვრივი, საყმაწვილოს წამლის კეთება რომ იცის.

იმას ერთი შვილი ჰყავდა დაკარგული, გაციმბირებული იყო კაცის მოკვლისთვის. კარგად არც კი ვიცი, მგონია კაცი შემოაკვდა თემობაზე... არა, არა! ჩალანდრებს დახვდა და ფული წართვა, მგონი ასე იყო...

ეს კარგი ხნის ამბავია. მე კარგა მოზრდილა ბიჭი ვიყავი, ეს ამბავი რომ მოხდა, ჩემი კბილა იქნებოდა ის ბიჭიც. ქუთაისში ჰქონდა სული და იქედან მისი ლანდი აღარავის უნახავს.

მაშინ ის კაციც ცოცხალი იყო.

მერე ის ქე მოკვდა. დედა — ეს, ეხლა რომ წამლობს საყმაწვილოს — ერთ ხანს შავებში იყო ჩამჯდარი, ცოცხლად გამოიტირა ის დაკარგული შვილი — რა კვდარი და რა სახში მოუსვლელი.

ახლა, თურმე ეს დაკარგული კაცი არ გამოჩენილა!

მარა რანაირად გამოჩენილა, არა იკითხავთ?!

ფარჩხიეთის ბოლოში ერთი პატარა ღელე ჩაუდის, ეს ღელე ზაფხულობით ისე ამოშრება ხოლმე, რომ ქათმის დასაღევი წყალი აღარ ამოვა შიგ, მაგრამ გამოზაფხულზე იცის ხოლმე გადარევა.

მერე სოფლის მოშორებით ტევრია, იმ ტევრში გადადის, მაგრამ აქ ვაგლახად კაცი არ ემტოვება, ნაძრახი ალაგია და ღელეც

ნაძრახია. ვინ იცის, ტყულია, თუ მართალი, მაგრამ ათას რაიმეს ლარაკობენ, ქაჯებია, კუდიანებია, ჭინკებია.

— რა არ იცი, ჭინკა არ იყო, ჩვენი ივანეს ქალიშვილი რომ გადარია შარშანწინ? ეხლაც კეუაზეა შერყეული ის საწყალი! — შეაწია ახალგაზრდამ ცეცხლის პირას.

— არ ვიცი, რაც გამიგონია, მეც იმას ვამბობ! ამ ნაძრახ დღეს საცალფეხო გზა ჩაუღის. დღე კიდე დეიარება ამ გზაზე ხალხი, მაგრამ შებინდდება თუ არა, იქეთ გამვლელი არავინაა. ვის აქვს თავი მოძულებული?

პო და, თურმე, ერთს საღამოს, ეს ამ გადღმა კვირის სწორს ყოფილა, თურმე ამ გზაზე გამოუვლია ვიღაც შორებელ კაცს.

სწორედ ამ ადგილას შემოღამებია.

არ იცოდა, ალბათ, ამ ადგილის ამბავი, თორემ იქ როგორ გამოვიღიდა ისე უდროო-დროს.

თურმე, ამ გამომვლელს, ამ მგზავრს დახვედრია წინ ერთი შუახნის კაცი, დახეული, დაგლეჯილი, თმააბუძგნული, და შეეხვეწა, თურმე, ამა და ამ ალაგას ამ სოფელში ესა და ეს ადამიანი ცხოვრობს და იქ მიდი და უთხარი, რომ უსათუოდ აქ გამოვიდეს და მინახულოს, დიდი საიდუმლო საქმე მაქვს მისთვის სათქმელიო.

ამ მგზავრს, სიცოცხლე გაქვს, შიში უქამია, გამობრუნებულა მაინც და დაეალება რაც მიუცია იმ ტყეში დახვედრილ კაცს, შეუსრულებია.

— ვისთან დაუბარებია, რატომ არ იტყვი, ბეჩა ნიკიფორე? შეეკითხნენ მოლაპარაკეს.

— ვისთან და ამ საყმაწვილოს წამალს რომ აკეთებს ქვესიაშვილის ქვრივი.

ეს კიდევ არაფერი, მაგრამ, არ ვიცი იმ ქალიდან, თუ თვითონ მგზავრისაგან, სხვებსაც გაუგიათ ეს ამბავი.

შეიქნა, თურმე, სოფლად მითქმა-მოთქმა და ლაპარაკი.

შემდეგ გაუბედიათ და ორი ახალგაზრდა ყმაწვილი წასულა იმ ალაგას.

ერთ ხანს, თურმე, არავინ არ გამოჩენილა, მაგრამ შემდეგ კარგად რომ შებინდებულა, იმათაც გამოჩენიათ იგივე კაცი.

გამოლაპარაკებიათ, გამოუკითხავთ და იმას უთქვამს, მე ამა და ამ კაცის შვილი ვარ, ამა და ამ დროს გაკიშბირებული და ეხლა იქედან გამოვიქეცი, მაგრამ პოლიციის მეშინია, თუ ვინმემ მნახა და პოლიციის ყურამდი მივიდა ეს ამბავი, დამიჭირავენ და ისევ ციმბირში გამაგზავნიანო.

შეხვეწნია, თურმე, ამ ყმაწვილებს, დედაჩემი მომგვარეთ, ერთი უნდა ვნახო.

წასულა ეს ქალი, იმავე ყმაწვილებს წაყოლია. ვერ უცნია დედას.

ან რაღას იცნობდა, მაგრამ მერე იმას უჩვენებია მარცხენა მკერდის თავში ხალფ. გაახსენა, ხომ გახსოვს, ბავშობისას ასეთი ხალი რომ მქონდაო. ამის შემდეგ უცნია დედას, მაგრამ ვაი იმ ცნობას.

დაკარგული და გამოტირებული შვილის დაბრუნება და ისიც ისე, რომ ნადიროვით ტყეში უნდა იქნეს დამალული. დღე კაცს ვერ გამოუჩნდება.

ეს კიდევ არაფერი.

გაუვლია ერთ კვირას, და ეს დედაბერი უნახავთ თავის სახლში თავმოკრილი და მთელი სახლი გადმოქოთებული. ამბობდენ, ფული მქონდა შენახულიო.

ამ დედაბრის სიკვდილი და იმ უცნაური კაცის იმ ადგილიდან გაქრობა, თურმე, ერთი იყო. პოლიციამაც გეიგო, თურმე, დაბოლოს ეს ამბავი, ბევრი ეძიეს, მაგრამ ვერც ამ დედაბრის მკვლელსა და ვერც იმ ტყეში რომ იმალებოდა, ველარ მიაგნეს თურმე.

სხვა იმ დედაბრის ნიადაგზე არავინ დაარჩენილა.

სადღაც ქვემოთში ერთი და ჰყოლია გათხოული, მაგრამ სად არის, საგულდაგულოდ არავინ იცის. დაადგეს თურმე ამ სახლს ბოქლომი, დაბეჭდეს და დატოვეს, მაგრამ ორი დღის შემდეგ, ღამე, ამ სახლს თურმე ცეცხლი წაეკიდა და ისე დეიწვა, თურმე, რომ ერთი ფინჩა არაფერი გადარჩენილა. ახლაო, ამბობენ, მის ნამოსახზე ყოველ ღამე შუალამე რომ შეიქნება და მამლები ყივილს მოუხშირებენ — ცეცხლის სვეტი გამოჩნდება ხოლმეო და ამ ცეცხლის სვეტიდან საშინელი საცოდავი კივილი ისმისო. ასეთი ამბავი თქვეს ფარჩხეთიდან ჩამოსულმა გლეხებმა.

— დაგელოცა, ღმერთო, სამართალი, ალბათ კუდიანი ყოფილა ის სულწაწყმენდილი! — თქვა დეიდა.

— კუდიანი იყო, თუ რაღაცა, რა მოგახსენო და ასეთ ამბავს კი ამბობენ.

ნიკიტორეს დიდხანს აღარ მოუცდია. ფენის წვივებზე შემხმარი ტალახი შემოიძრო, ერთი კიდევ მიეფიცა ცეცხლს, თითქოს საგძლად უნდა გაიყოლიოს სითბოო, დაემშვიდობა ყველას და გზას გაუდგა.

— რა უთაებლო ამბავის მოყოლა იცის, რავე დევიჯერო ასეთი ამბავი გეიგონა ახლა მაგან, — თქვა დეიღამ, როცა სიციველი კარგა მანძილზე მოეჭარა.

— რატომაც არა, — შეედავენ სხვები.

— ნიკიფორე ახირებული ადამიანია. მაგის ამბავი არ გაგიგონიათ, — ჩაერიო ლაპარაკში ივლიანე. — ხომ იცით, მაგას ერთი წყება ცოლშვილი მთლად გაუწყდა. რალაც საშინელი გადამდები ავადმყოფობა ჭირდათ და ყველა ამოწყდა მაგისას, ყველა ერთბირად.

მაგეც სასიკვდილოდ იყო გადადებული, მარა, თურმე, მაგან სიზმარი ნახა, გამოეცხადა ღამე ქალი, ხელში, თურმე, ნამგალი ეკავა და უთხრა, თუ გინდა, რომ თავი გადაიჩინო სიკვდილს, შენი უფროსი შვილის ნაღველი უნდა დალიო.

ეს შვილი მაშინ ჯერ კიდე ცოცხალი იყო, თურმე. შემდეგ, როცა მოკვდა, თურმე მაგ სულძაღლმა გაჭრა, თურმე, იმ ნამგლით — სახლში ეჭნებოდა, ალბათ, გაფატრა, თურმე, გვამი, ამოართვა მიცვალებულს ნაღველი დალია და კიდევაც მორჩა.

მაგის გულისათვის მაგ კინალამ გააციმბირეს.

ეხლა არის მაგრე გამოჩერჩეტებულივით. ეს ცოლშვილი, ეხლა რომ ყავს, მეორე წყებაა. ქონება ბევრი აქვს, მაგრამ შეელმა შეუქამა, თუ რამე აქვს: არც თავით არგია და არც სხვას, ასე დადის მათხოვარვით.

იმ ღამეს მე თითქმის არ დაძინებია. ქარი უბერავდა კედლებში. სიცივე თავისუფლად დასეირნობდა საჯალაბო სახლის მიდამოში. საცოდავად ყმუოდა ეზოში აშვებული ძაღლი. ბნელაში გაბვეული კედლები თითქოს ერთიმეორეს დაუახლოვდნენ. მე თვალის გახელის მეშინოდა. ვუცდიდი და მოუთმენლად მოველოდი გათენებას.

დილაზე პუტუნი შემომესმა.

— შენ ნუ იცი ჩაცივება, თუ თქვას იმ ბოვშმა სახლში წასვლა, ნულარ დაუწყებ ხვეწნას, წვეიდეს, — ეუბნებოდა დეიდა თავის უფროს ვაჟს.

— აბა, ეხლა მაგის ხვეწნის თავი მაქვს, — შემომესმა მისი პასუხი.

მე იმ დღესვე გამოვბრუნდი სახლისაკენ.

XV

ჩვენი სკოლის ახლოს მეორე სასწავლებელი იყო. ამ სასწავლებელს „დიდ კლასს“ ვეძახდიო.

ეს დიდი კლასი ჩვენ, — სამრევლო სკოლის მოწაფეებს, საქართველო და საოცნებო რამეთ გვქონდა გადაქცეული. სიმართლე ეს ჩვეულებრივი ორკლასიანი „ნორმალური“ სკოლა იყო, მაგრამ ეს სახელი ჩვენთვის სრულებით უცხო და უცნაური იყო, ამიტომ სხვანაირად ამ სასწავლებელს არავინ იხსენიებდა, ყველა „დიდ კლასს“ უძახოდა.

დიდი კლასი, ჩვენ სკოლის დაფუძვნილ ფიცრულ ქობთან შედარებით, მართლაც, რომ დიდი და ბუმბერაზი იყო.

ორი სართული სქელი ქვიტკირის შენობა, დიდი ეზო, წინ გვირიანი მოზრდილა ბაღი.

დიდი კლასის მოწაფეები ჩვენთან გავლას არც კი კადრულობდნენ. მათ ფორმის ქუდეები ეხურათ, კოზირის შუაგულზე, ზევით, ქუდის რკალზე, ამოჭრილი იყო სამი რუსული ასო. ეს სამი ასო კოზირიან ქუდზე სამრევლო სკოლის მოწაფეებს ცხადად და სიზმრად გველანდებოდა ხოლმე.

— ნეტავი იმას მევესწრებოდე, რომ ამ ჩემ ბიქს იმ დიდ კლასს გავათავებებდო, — გამიგონია ხოლმე დედაჩემისაგან.

ჩვენს ახლო მეზობლებში ერთი სოფლელი მოწაფე ცხოვრობდა. მისი მშობლები შორეულ სოფელში იდგნენ, ამიტომ მშობლებმა ის მალაქია მეპურისას დააყენეს. სოფლიდან სარჩოდ ფქვილსა და ლობიოს უზიდავდნენ. იჯრას მალაქიას ცოლი უმზადებდა და ქირად სამ მანეთს იხდიდა თვეში.

კვირა-უქმე ღღეს ეს ბავში სოფლად დაიარებოდა ხოლმე და კვირიდან-კვირემდე სამყოფი საგძალი თავისი ზურგით ჩამოჰქონდა.

დიდი კლასის მოწაფე ჩვენი კბილა როდი იყო, ის ჩვენზე სამიოთხი წლით უფროსი მაინც იქნებოდა. მახსოვს, ერთხელ დიდის მოწიწებით გადმოიპატიჟა დედაჩემმა ის ჩვენსას და დიდი კლასის ამბები გამოკითხა.

— შვილო, ნიტიფო, ერთი, შენ გაზღას, მომიყევი, რას გასწავლიან მაგ დიდ კლასში, — შეეხვეწა დედა. — მაგ კლასს ვინც ათავენს, მერე რა ხელობაში, რა საქმეში შეუძლია ჩადგეს?

— მწერლათ სუდში, ან და ვეზნი პრავლენიაში, ტელეგრაფისტათ, კანტორჩიკად რკინის გზაში, — სხაპა-სხუპით ჩამოთვალა ნიტიფომ ყველა თანამდებობა.

ამ თანამდებობების ხალხი დაბაშიაც იყო და ყველას დიდი დაფასება და მოწონება ჰქონდა.

მეტადრე მომწონდა ტელეგრაფისტის თანამდებობა: ჯერ ერთი, ნამეტანი ბჭყვიალა ფორმის ტანისამოსი ეცვათ. მარტო ქუდი ერთ

რამედ ღირდა, სამ ადგილზე მაინც ჰქონდა ყვეთილე ზოლები მე მოვლებული გარშემო.

— ტელეგრაფისტი, დედა ტელეგრაფისტი, რა კარგია! — აღტაცებით ვამბობდი და სიხარულით ციბრუტივით ეტრიალობდი ჩვენი სტუმრის გარშემო.

— მერე, რა გახტუნებს, დაჯექი, ნუ ეშმაკობ! — დამტუქსა დედამ და ისევ სტუმარს მიუბრუნდა.

— ძნელი სწავლა გაქვთ, ალბათ, ყველას კი არ გამოყვება გულისყური...

— ძნელია, ნამეტანი ძნელი. ყველაფერს რუსული უნდა. სულ რუსულად გვასწავლიან. მერე ტელეგრაფისტობას ცოტა მზადება და სწავლა კი არ უნდა, — მომიბრუნდა მე ნიტიფო, — ტელეგრაფისტობას ისე კი არ მოგცემენ, თუ ეგზამენი არ დეიჭირე. დიკტანტს დაგაწერიებენ მთელ ერთ ფურცელს. თუ ამბიკები გექნა შიგ, კი არ მიგიღებენ.

— რა ძნელი ყოფილა, — სთქვა დედამ.

— ძნელია, ბატონო, ნამეტანი ძნელია. ერთი ლაბაძე იყო, დიდი კლასი გაათავა შარშან; მასუკან სულ ემზადება, სამჯერ იყო ეგზამენზე. მაგრამ ყოველთვის ჩაჭრეს. ეხლა კიდევ ემზადება.

— რაც არის, მაგ არის და მაგ; ნეტავი მაგას მაინც გავათავებებდე და აღარ დევებდე, მერე თვითონ მონახოს და გაიკვლიოს თავისი გზა, — თავისთვის ჩაილაპარა დედაჩემმა.

მე უკვე მესამე წელიწადი სრულდებოდა, რაც კოხონჯელიძესთან ვსწავლობდი.

სკოლის გამგე ურჩევდა მამაჩემს:

— მაგ ბოვშს კარგი გულისყური აქვს გამოყოლილი და ცოდვია, უსწავლელს ნუ დატოვებო.

მამაჩემს ქუთაისში გასაბარებლად საღსარი და საშუალება არ მოეძებებოდა.

ბევრი ითათბირეს ამ საქმის თაობაზე ჩვენსას, მაგრამ ბოლოს გადაწყვიტეს, ჯერ დიდ კლასში შევიყვანოთ, ის გაათავოს და შემდეგ, თუ რამე საშუალება აღმოჩნდა, ქუთაისში მივცეთ, თუ არა ამას დაჯერდესო.

დიდ კლასში შესვლა არც ისე ადვილი საქმე იყო.

მთხოვნელი ბევრი აწვებოდა, ადგილი კი მუდამ ცოტა იყო. იმასაც ამბობდენ, მაგ სკოლა გლეხების შვილებისთვის არის საგულდაგულოდ აშენებული, აზნაუშვილის ბავშვებს იქ არ ღებულობენო. არ ვიცი, მართალი იყო ეს ამბავი თუ ტყვილი, ვიცი მხოლოდ ის,

რომ იქ აზნაურიშვილის ბავშვებს 15 მანეთს ახდევინებდნენ წლიურად სასწავლო ჭირას, გლეხებს კი სამ მანეთს.

— რა უცნაური ამბავია, მე და ჩემმა ღმერთმა! — ლაპარაკობდა ამის თაობაზე დედაჩემი.

— უცნაური კი არა, კარგი ამბავია შავ დიდი კლასი რომ ააშენეს, მარტო გლეხებზე იყო ფული შეწერილი. აღარ გახსოვს, მაგ სკოლის აშენების ფული ჩვენ ერთი კაპიკი არ გადაგვიხდია, — ეუბნებოდა მამაჩემი.

— კი, მაგრამ როგორი სამართალია, რომ გლეხის შვილმა ისწავლოს და ჩვენი შვილები კი დარჩენ პირდაღებული?

— არა, მაგრე როდია, ჩვენთვის არის აშენებული გემნაზიები, თუ უნებავს შეიყვანო და ასწავლო; ვინ გიშლის?

— კი არ მიშლის, შენ მომიკვდე, მაგრამ მავას ფული არ უნდა? უფულოდ იქ ვინ ასწავლის?

— აბა, რა გითხრა, იცი, უფულოდ ახლა კატა აღარ გაგიცინებს, ის კი არა!

დიდ კლასს „სმატიტელი“ ჰყავდა. ეს სიტყვა მეც და სხვებმაც, ვინც სამრევლო სკოლაში ვსწავლობდით, უფრო ადრე გავიგონეთ, ვიდრე მის მნიშვნელობას გავიგებდით. „სმატიტელი“ შუატანის კაცი იყო, რუსულად გამოწყობილი, მთლად ქალარა, მაგრამ ერთობ ტანჩატე და მკვირცხლი ხასიათის პატრონი.

მის შესახებ ჩვენ მოწაფეებში გამოიგონია:

— ყველაზე ნასწავლი მაგაა — სმატიტელი, 13 კლასი აქვს გათავებული, — ამბობდენ ბავშვები.

— ცოლიც რომ ნასწავლი ჰყავს, შენ ეს თქვი და! — უმატებდენ ზოგიერთები.

— ნასწავლია, მაგრამ არც იმდენი!

შეიქნებოდა ხოლმე ამის შესახებ დავა და კამათი. ზოგი ამტკიცებდა ცოლს მარტო 12 კლასი აქვს გათავებულიო, ზოგი 11-ს ამბობდა.

ერთი სიტყვით, ყველა თანახმა იყო, რომ სმატიტელისა და მის ცოლისთანა ნასწავლი ჩვენს დაბაში სხვა არავინ მოიპოვებოდა.

ამ ყველაზე უფრო ნასწავლ კაცთან უნდა მივსულიყავი და ჩემი სწავლა უნდა გამომეჩინა.

კობონჯელიძეს არაფარად მოსწონდა დიდი კლასის არსებობა.

რაც არ უნდა ყოფილიყო, მის სკოლას მოწაფეები აკლდებოდა, მაგრამ მუშტარი მაინც საკმაო იყო, ამიტომ, ვითომც, შეურიგდა

დიდი კლასის არსებობას, მაგრამ ხანდახან მაინც წამოეკეცლებოდნენ მე ხელს.

— ბიჭო, მე შენთვის რამდენჯერ მითქვამს, ნუ ზარმაცობ მე-
თქი, — ეტყოდა ხოლმე რომელიმე ზარმაც მოწაფეს, — არ გინდა
სწავლა, აქ რას იცდი, წადი, იმ დიდ კლასში შედი და იზარმაცე,
რამდენიც გერჩიოს, იქ არავინ არაფერს არ მოგკითხავს.

ასეთი სიტყვები რომ გვესმოდა ჩვენ, ბავშვებს, სხვათა შორის,
ამიტომაც ასე გვენატრებოდა დიდ კლასში შესვლა. ჩვენი მასწავ-
ლებლები გაკვეთილს სასტიკად გვკითხავდნენ, ვისაც გაკვეთილი ბე-
ჯითად არ ეცოდინებოდა, უსაშველოდ ურტყამდნენ და ბეზაბედა-
ლად ტოვებდნენ ხოლმე.

დიდ კლასში არც ბეზაბედად დატოვება იცოდნენ და არც მო-
წაფეების რტყმევა.

ერთს დილას მამაჩემი წამიძღვა და დიდის შიშითა და მოკრძა-
ლებით გამოვცხადდით სმატიტელთან.

მე შიშის ქარები მივლიდა.

ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, იმ დიდ ქვის შენობაში ფე-
ხის შებიჯება ჩემთვის დიდი განცდა და განსაცდელი იყო.

— მაჩვენე შენი წიგნები, — მითხრა სმატიტელმა.

ამოვალაგე ჩემი ჩანთიდან, რაც წიგნები მქონდა შიგ.

— ეს რა წიგნებია? — მკითხა მან.

— ევტუშევსკი, ბატონო, — მივუგე მე. ეს იყო ანგარიშის წიგ-
ნი, ოთხი მოქმედების სახელმძღვანელო.

— ევტუშევსკის დაწერილია, მარა რა წიგნია, რას სწავლობთ
მაგით?

— ზადაჩნიკია, ბატონო!

ამ ზადაჩნიკის მე ნამეტანი მეშინოდა. ანგარიშის სწავლა ჩემ-
თვის ჯოჯოხეთი იყო.

არ მიყვარდა ეს საგანი და ჩემი სიძულვილი წიგნზე გამოვიჩინე.
სულ ერთთავად დაკორტნილი მქონდა ეს წიგნი.

— აბა, მითხარი, რამდენი იქნება, — დაიწყო სმატიტელმა, —
და მეც დამცეცხლა ქოჩორში.

— აბა მითხარი, ვააბძელა მან სიტყვა, რამდენი იქნება შვიდს
რომ თერთმეტი მიუმატო?

— შვიდს რომ თერთმეტი მიუმატო... იქნება, იქნება...

— თმ, რამდენი იქნება?!

— შეიძლება რომ თორმეტი მიუმართო იქნება...

— თორმეტი კი არა, თერთმეტი. შეიძლება და თერთმეტი, — გა-
მისწორა სმატიტელმა.

თავჩალუნული ვიდექი და სრულებით ვერ მოვისაზრე, რა მეთქვა.
სამრევლო სკოლაში ჩვენ ასე როდი გვასწავლიდნენ. იქ ჩვენ და-
თლილი გექონდა ჯოხის მოკლე-მოკლე ჩხირები, სათვალავით 20 თუ
30. როცა მიმატება ან გამოკლება იყო საჭირო, ამ ჯოხებს ვუმა-
ტებდით და ვაკლებდით ხოლმე ერთმანეთს. ასე ზებირად კი მე ვერც
მიმატებას მოვახერხებდი და ვერც გამოკლებას.

— აბა, ეს მითხარი, რამდენი იქნება ათი რომ გავამრავ-
ლოთ ათზე?

მე ვერც ეს ვუთხარი.

— აბა რუსულში რა იცი?

— „როდნოი სლოვო“-ს ვსწავლობთ. ბატონო!

— მაინც რა იცი? იცი რომელიმე ლექსი?

— ვიცი, ბატონო!

— რომელი ლექსი იცი, აბა მითხარი!

— „ვილ-ბილ უ ბაბუშკი სერენკი კოზლიკ“.

— აბა მითხარი!

მე ეს ლექსი მართლაც კარგად ვიცოდი და სულ სხაპა-სხუბით
ჩაებაბულბულე ბოლომდი.

— გკოდნია, მაღადეც, — მომიწონა სმატიტელმა, — მაგრამ
შენ ერთი ეს მითხარი, რა არის „სეროე ვოლკი“?, რას ჰქვია „სეროე
ვოლკი“?

— ვოლკი, ბატონო, მგელს ჰქვია!

— კეთილი, მაგრამ ეს სეროე რაღას ნიშნავს?

ჩვენ ლექსებს რუსულად გვასწავლიდნენ, მაგრამ ეს სწავლა და
კატკაქის ლაპარაკი ერთი და იგივე იყო. ზებირად მოყოლა შეგვე-
ძლო, მაგრამ აზრისა და შინაარსის არაფერი გავგვეგებოდა.

სმატიტელმა თავზე ხელი გადამისვა და მითხრა, რომ წიგნები
ისევ ჩამელაგებია ჩანთაში.

ამის შემდეგ მე სახლში გამომიშვეს, მამაჩემი კი იქ დარჩა.

გაჩქარებით გავეშურე სახლისაკენ.

აღარაფრად მომიწონა ეს დიდი კლასი, მომენტრა ისევ ჩემს ნა-
ცნობ ბავშვებში გარევა და იქ თამაში. ეს, რაც არ უნდა ყოფილიყო,
მაინც „შეჩვეული ქირი“ იყო.

— რა ჭენი. დეიჭირე ეგზამენია? — მკითხა დედამ.

— არ ვიცი, მე სახლში გამომიშვეს და არაფერი არ უთქვამთ ჩემთვის!

— მაინც, როგორ უპასუხე?

— ზოგი ქე ვუპასუხე, ზოგი ვერა. რაც არ უსწავლებიათ ჩემთვის, იმას რანაირად ვუპასუხებდი?

— მაინც რა ვერ უპასუხე?

— ზადანჩიკიდან მკითხა ისეთი რამეები, რაც ჩვენ არ გვისწავლია.

— რავე დიდებულვართ, ვაი, თუ ტყულა ცდები იმ ოჯახქორთან. ამის მეტი არაფერი გასწავლა იმ კეტარძალმა, ტყულა მიაქვს ყოველთვე სამ-სამი მანეთი?

სალამოზე მამაჩემი მოვიდა სახლში და გამომიცხადა, რომ ისევე კობონჯელიძესთან წავსულიყავი.

— დაგესხა თავს ლაფი, ვერაფერი ვერ უთხარი. გაჩუმდა და იდგა ხესავით! — ამბობდა მამაჩემი.

— ლმერთმანი, მამა, ის, რაც იმან მკითხა, ჩვენთვის არ უსწავლებიათ, თორემ კითხე უჩიტელს, ის თვითონ გეტყვის!

— კარგი, კარგი, მოვალ ხვალ შენ უჩიტელთან და ვეტყვი მის საკადრისებს.

— აგრე ჰქენი. აგრე, აქნამდისაც ნეტავი მისულიყავი და გაგეგო, ტყულა არ გაგვიცდინოს ეს ბავში. ამდენი ხანია გაბუცებულია იმ ოჯახქორისას და ის ვერ ასწავლა, რაც საჭირო იყო? — კაპასობდა დედაჩემი და ავულიანებდა მამას. არ ვიცი, მივიდა და უთხრა თუ არა რაიმე მამაჩემმა ჩვენს მასწავლებელს, მე კი მეორე დღეს, შემომხედა თუ არა მასწავლებელმა, მაშინვე ამომილო ნიშანში.

— სად ეგლე გუშინ?

— არსად, ბატონო!

— რავე არსად, კლასში რატომ არ მოდი?

— სმატრიტელთან წამიყვანა მამაჩემმა.

— რაზე წაგიყვანა სმატრიტელთან?

— ეგ ზამენისათვის, ბატონო!

— მერე, მერე. აქ რალაზე მოდი, იქ ვერ წადი დღეს, თუ გზა დაგებნა?

— ეგ ზამენია ვერ დევიჭირე, ბატონო!

— დოყლაპია ხარ და მიტომაც ვერ დაიჭირე. ან და რა მიგარბენიებათ იმ დიდ კლასში. რას ასწავლიან იქ ამაზე მეტს?

ამის შემდეგ კარგახანს მასწავლებელი მოსვენებას აღარ მძლევდა.

— შენ აქ რა გინდა, წადი მამაშენს უთხარი სმატიტელთან წაგიყვანოს, დიდი კლასი არ გირჩევნია? იქ მეტს იზამს, უკეთეს ტყოდა ხოლმე მასწავლებელი, როცა სწორ პასუხს გერქმევს რომელიმე კითხვაზე.

ბოლოს, როგორც იქნა, მაინც მეღირსა დიდ კლასში შესვლა. ეგზამენი დევიტირე და პირდაპირ მეოთხე განყოფილებაში მიმიღეს. დიდი კლასი ორ ნაწილად იყოფოდა და ხუთი განყოფილება ჰქონდა.

კლასი ორი იყო, განყოფილება კი ხუთი.

პირველ კლასში სამი განყოფილება იყო, მეორეში — ორი. პირველ სამ განყოფილებას მეორე მასწავლებელი უძღოდა, უკანასკნელ ორს თვითონ სმატიტელი ასწავლიდა.

დიდ კლასში ჩემი შესვლა სწორედ იმ დროს მოხდა, როდესაც ლევიცკის მუწჯური მეთოდი შემოდიოდა ხმარებაში.

მეოთხე განყოფილებს მოწაფეებმა, ცოტა იყო თუ ბევრი, მაინც ვიცოდით რუსული, ამიტომ მე ამ მეთოდის სიმწარე არ გამომივლია.

ყველა საგანს თვითონ სმატიტელი გვასწავლიდა. საღვთო წერილის მასწავლებელი იყო მახლობელი სოფლის მღვდელი.

სამრევლო სკოლასთან შედარებით დიდი კლასი მართლაც დიდი იყო და დიდებულიც.

აქაც იცოდნენ დეეტურნობა, მაგრამ დეეტურნი კლასის ოთახებს არ ხვეტდა, საამისოდ ერთი მაქსიმე სტოროჟი იყო დაჭირავებული. რომელიც კლასსაც ასუფთავებდა და სმატიტელის ჯორსაც უვლიდა. ყავდა მას ერთი დაუბერებელი ჯორი.

შენობა ქვის იყო.

სასწავლებლის ოთახები მეორე სართულზე იყო გამართული. ზამთარში ეს ოთახები ჩინებულად იყო მოთბუნებული. კედელზე სურათები ეკიდა, საღვთო წერილისა და რუსეთის ისტორიის დამახასიათებელი.

ეზოში მოწყობილი იყო საეარჯიშო და სათამაშო ვასართობები.

ამაყად მომქონდა თავი გუშინდელ ჩემს ამხანაგებთან, როდესაც ჩვენ ფიცრულ სკოლის შენობას გვერდი ავუხვიე და დიდი კლასის მეორე ხართულისაკენ დავიკაფე გზა.

— ხაბარადა, დიდი კლასის უჩენიკი მოდის! — ხმამალა გადაულაპარაკეს, ჩემს გასაგონებლად, სამრევლო სკოლის მოწაფეებმა.

რომლებსაც მე ამპარტავნად ავუარე გვერდი და, თითქოს არც კი გამიგონიაო, გვერდზე დავიწყე ყურება.

დედაჩემმა ახალი ჩანთა შემიკერა წიგნებისათვის სწავლების წესიც სხვანაირი იყო დიდ კლასში.

კოხონჯელიძეს სხვა სიკეთესთან ერთად ასეთი საძაგელი ჩვეულებაც ჰქონდა:

რტყმევა და წვალევა იცოდა მოწაფეების.

ეს კიდევ არაფერი.

როცა თვითონ მოეყიოჩებოდა ბავშვების ცემა, მაშინ ერთს რომელიმე ბავშს ამოირჩევდა და იმას აცემინებდა სხვებისათვის.

ბავშვების შორის ეს გაუთავებელი მტრობისა და შურისძიების მეტს არაფერს იწვევდა.

სმატიტელმა არ იცოდა ბავშვების ცემა.

სამაგიეროდ მას ენა ჰქონდა მეტად პილწი და მყრალი.

— შე წუწუკიშვილო, გაკვეთილი რატომ არ იცი? როგორ გგონია, შენ მაგივრად მე უნდა ვისწავლო გაკვეთილი?

— შე მამაძღალო, რას ცელქობ?

ასეთი სიტყვების მეტი არაფერი ამოდიოდა მისი პირიდან.

ხანში შესული კაცი იყო, ხანდახან სიბერის დავრდომილობის ნიშნებიც ეტყობოდა.

ზანტი და უსიციოცხლო იყო ხშირათ მისი გაკვეთილები; მაგრამ როცა გაკვეთილების ახსნას დაიზარებდა, იცოდა ხოლმე არაკებისა და ზღაპრების მოყოლა.

ქართულს იშვიათად ხმარობდა ლაპარაკის დროს, ოღონდ ლანძღვა უფრო ქართულად ემარჯვებოდა.

დიდ კლასს ერთი სხვა თვისებაც ჰქონდა.

აქაური მოწაფეების უმრავლესობა თითქმის საცოლშვილო ვაჟ-კაცები იყო. როცა დიდი კლასის მოწაფეები გაერეოდნენ ბურთის თამაშში, მათ ვერავინ უმაგრდებოდა წინ.

სწავლაში ეს დაღერებული ყმაწვილები მაინცა და მაინც დიდ ყუათს არ იჩენდნენ.

ერთს დღეს სმატიტელმა გამოგვიცხადა, ამ კვირაში ინსპექტორი ჩამოვა და მარჯვედ უნდა დავხვდეთო.

დავიწყეთ შზადება.

სმატიტელმა მოწაფეები ისე გადააჯინ-გადმოაჯინა, რომ კარგი და შესმენილი მოწაფეები უფრო თვალსაჩინო ადგილზე ყოფილიყვნენ, სუსტი მოწაფეები კი უფრო მოფარებულ ალაგებზე დაფანტა.

ეს მზადება არც კი დაგვცლია, ყველა დარიგების მოცემა ვერც კი მოასწრო მასწავლებელმა, როდესაც ინსპექტორი უკვე გაშვებული ცხადა.

ეს იყო შედარებით ახალგაზრდა კაცი, ყოველ შემთხვევაში სმატიტელზე ბევრად უფრო ჯეელი.

მას ამ განსაკუთრებული სახელის გარდა ყვითლად მოვარაყებული ფოლაქებით დაშვენებული ტანისამოსი ეცვა. მხრებზედაც ჰქონდა ბტყელი ყვითელი სირმებით ამოქარგული ნიშნები.

ინსპექტორს თვალეზე შავი სათვალეები ჰქონდა მარტო ცხვირის კეხზე დამაგრებული.

— დედა ნუ მამიკვდება, მამის სული ნუ წამიწყდება, თუ რამე ვიცი, სულ დამავიწყდა, ვერ გავბედავ იმასთან სიტყვის თქმას, — ამბობდა სწავლის დაწყებამდე პარმენა პერანძიძე, რომელსაც მეტს სახელს „ჩონტრო“-ს ეძახოდნენ.

პარმენა ხნით თითქმის ყველაზე უფროსი იყო.

შეხუთე განყოფილებამდე ისე მოაღწია, რომ ყოველ განყოფილებაში ორ-ორი წელიწადი იჯდა.

სწავლას არაფრად უჩქაროდა.

გათავეების შემდეგ რკინის გზის დეპოში აპირებდა შესვლას.

— პატარას წვეიშუშავებ და შემდეგ მაშინისტობას ვიშოვიო, — ამბობდა ხოლმე პარმენა.

მანქანის შესახებ როცა დაიწყებდა ლაპარაკს, ასე გეგონებოდათ შეყვარებული ავთანდილი ან ტარიელი თავისი მიჯნურის ამბავს ჰყვებო.

— რაზე ევითებო გულის ტრიალი, დღეს მე სულ არ გამოვჩნდები კლასში, — გვითხრა პარმენამ და, მართლაც, სანამ სწავლა დაიწყებოდა, ის სადღაც გაძვრა და სკოლაში აღარ გამოჩენილა.

მოსვლის დღეს ინსპექტორი ჩვენ არ გვინახავს, — პირველ კლასში იყო.

„პერემენაზე“ გამოვკითხეთ პირველი კლასის მოწაფეებს ინსპექტორის ამბავი. ჰკითხა, თურმე, ერთს მოწაფეს:

— ჩტო ტაკოე კურიცა?

მოწაფემ პასუხის მაგივრად, თურმე, მამალივით მხრები აიჩეჩა, ნიდაყვში მოხრილი ხელები გვერდებს შემოკრა ერთი-ორჯერ და ხმამალა დაიყვილა. არ მოეწონაო, — ამბობდნენ მოწაფეები და ამის შემდეგ სულ რუსულად ელაპარაკა უჩიტელსო.

მეორე დღეს ინსპექტორი ჩვენ გვეწვია.

მე თითქმის ყველაზე უმცროსი ვიყავი და ამიტომ წინ ვიჯექი, ამიტომ პირველი კითხვა მე მერგო. რაც მძულდა და მიჭირდა, ის შემხვდა.

ანგარიშის მოყვარული თავიდანვე არ ვიყავი, მაგრამ ინსპექტორი ადვილ კითხვებს იძლეოდა და მეც არ გამჭირვებია პასუხის მიცემა.

შემდეგ ინსპექტორმა რამდენიმე კითხვა სხვა მოწაფეებსაც მისცა და გაკვეთილის გათავებამდე აღარ გაჩერებულა, გარეთ გავიდა, მასწავლებელიც თან გაჰყვა და იმ დღეს ჩვენ მეტი სწავლა აღარ გვქონია.

ინსპექტორის მოსვლა დიდხანს დაგვრჩა სალაპარაკოდ.

ამბობდენ, პირველი კლასის მასწავლებელს უსათუოდ დაიფიქვენ, მისმა მოწაფეებმა ვერაფერი ვერ უპასუხეს ინსპექტორსო.

ინსპექტორი იმავე დღეს გაუდგა გზას, საით არ ვიცი; ალბათ სხვა სკოლების დასათვალისწინებლად და სხვებისთვისაც, ისე, როგორც ჩვენთვის, „ანგელოზების დასაფრთხობად“.

— შე წუწკიშვილო, პარმენა, სად იყავი გუშინ? — ეკითხებოდა მეორე დღეს სმატიტელი პერანიძეს.

— ავათ ვიყავი, ბატონო!

— რით იყავი ავათ?

— ლიხარადკა მქონდა, ლმერთმანი!

— მე შენ მოგცემ ლიხარადკას, შე გაფუჭებულო! დაგტოვებ წრეულს მეორე წელიწადს, ან და სულ გამოგრიცხავ და მაშინ დაინახავ ლიხარადკას! — ცხარობდა სმატიტელი.

მასწავლებელის მუქარას არაფრად დაუშინებია პარმენა.

— ისე, ყასიტად ლაპარაკობს, — გვეუბნებოდა ის „პერემენის“ დროს. რომ ვყოფილიყავი და ვერაფერი მეთხრობია, მაგისთვის უფრო ვარესი არ იყო?

— რომ მართლა დაგტოვოს?

— ვერ დამტოვებს. მესხეთე განყოფილებაში მაგალითი არ ყოფილა, რომ ვინმე დეეტოვებოთ!

— გამოგრიცხავს, მაშინ რალას შეები?

— გამოგრიცხავს და თავი სასიკვდილოდ ხომ არ ემეტება, მიტომ მოვცდი ამდენ ხანს, რომ ახლა გამოგრიცხოს? ვერ მივართვი. რალაი მესხეთე განყოფილებამდე მოვალწიე, ახლა, რაც უნდა ქნას,

გულზე რომ გასკდეს, ეს დიდი კლასი უნდა გამათავებოთ და ატესტატი უნდა მომცეს. რა ჯანი აქვს, რომ არ მომცეს? *ქაქუცუნე*

ინსპექტორის წასვლის შემდეგ სმატიტელმა ახალსწავლებელს თხოვა: *წესი-ხეობი*
 ლო. ხშირად თვითონ დადიოდა ხოლმე პირველ კლასში, სამაგიეროდ პირველი კლასის მასწავლებელს თავის მაგივრად ჩვენთან აგზავნიდა.

ეს მასწავლებელი ახალი კურსდამთავრებული იყო და ჩვენ დაბაში მასწავლებლობა პირველი და ახალი საქმე იყო მისთვის.

(გაგრძელება შემდეგ №-ში)

1 9 3 1

გავცქერი ხარბად
ქარხნებს, სადგურებს, —
გაოცებასაც ვერ ასწრებს თვალი.
მე ერთი ჩარხიც ვერ დავაბრუნე
ხუთტაებიან ლირიკის შალით; —
ათმარცვლიანი ჩემი სიმღერა
ასეულების ყურს ვერ იზიდავს...
და ჩემს ლექსებზე უფრო ძლიერად
ყვირის ქრონიკა „კომუნისტიდან“.

ამხ. სტალინის სახელობის ორთქლმავლებისა და რონოდების
შემკეთებელი ქარხანა განსაკუთრებულად ეგებება ახალ წელს.

31 დეკემბრის ღამის 12 საათი გამოცხადებულია ახალი სამე-
ურნო წლის შეხვედრის დროდ. \

მახსოვს, მრავალი ახალი წელი
რომ იწყებოდა ჭიქის წყარუნით,
როგორც ხარმაცი და მავნებელი,
შრომის დღეებში შემოპარული.
მახსოვს, ბიჭები ამქარს ელოდენ:
შესვან მომავალ ბედნიერების...
სარდაფში ძმურად ჩაიმღეროდენ,
ამოდიოდენ დედის გინებით...
და სადაც მაგრად ფეხს წამოჰკრავდენ,
იქ იყო მათი საწოლი ბინა.
... აგერ მეორემ ალიონამდე
ყველა დუქანი ჩამოიბრინა,

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ცეკვით, სიმღერით სახლში ბრუნდება,
შნოსა და ღვინოს უჭებს მიკიტანს;
მან ეს უაზრო მხიარულება
დაზგის ღალატის ფასად იყიდა.
გაბრუებული ხვალ წამოდგება,
სამუშაოზე დაიწყებს თვლემას.
ტაბელს გაცდენა მოემატება,
და ერთი ციფრი აკლდება გეგმას.
დაზგების ნაცვლად — დახლებთან იდგენ,
ღვინო და მუშტი,
შფოთი და კოცნა,
და ვაეკაცობის ნიმუშად თვლიდენ
სულმოუთქმელად კვარტის გამოკლას.
ახალი წელი ასე დგებოდა,
იყო ლოთობის გამჩაღებელი.
რამზინის ხელებს ეხმარებოდა
მისი მთვრალი და ბინძური ხელი.

ღამის 12 საათზე საყვირი ამცნობს ყველას, რომ სტალინელები მზად ხვდებიან ახალ სამეურნეო წელს. საყვირის ხმა 5 წუთს გაგრძელდება. პირველი იანვარი გამოცხადებულია დამკვრელი მუშების მეორე დღედ.

გესმით ძახილი სტალინელების, —
ვინ არის მომზრე,
ხელი ასწიეთ!
როგორც რომანოვს, ბოლო მოუვლოთ
ზნე-ჩვეულების ძველ დინასტიებს.
დავკრათ ლოთობას,
დავკრათ ზარმაცებს,
დავკრათ მგლეჯელთა გრძონობებს და ფიჭრებს.
ვინც ერთი წუთით დაზგას გააცდენს,
ის ხუთწლედიდან იპარავს ციფრებს.

ამხანაგებო! ეგ ხუთი წუთი
იყოს პირობა, იყოს შეფიცვა, —
მ ე ს ა მ ე ს
თქვენი ყოველი კუნთი
შეხვდება, როგორც დამკვრელ წელიწადს.

ქართული
საბჭოთაო

გადაქცეულა დღეს ნანგრევებად
ბნელი, ველური შრომის კედლები.
იქ; სადაც იყო ძალდატანება,
გუგუნებს ცეცხლი შემოქმედების.
სტალინელებო!

როგორც დამკვრელი,
ხართ მოწინავე რიგში გასული.
არ არის ჩვენთვის სხვა რამ სახელი
უფრო მაღალი და ვაჟაკური!
ჯარისკაცივით თოფის ქვეშ დადგა
ჩვენი სიცოცხლის ყველა წუთები.
თოფად იქცევა ყოველი დაზგა,
რომ შეაფერხოს მტერმა ხუთწლელი.
მას აგინებდენ
მას დასცინოდენ,
სურდათ ნაბიჯი მისი დაებათ:
და მის შინაარს ბევრნი ცდილობდენ,
ლუქნის რიგებზე დახურდავენას.
მაშ გაიგონეთ!
პატაკს გვაბარებს
გადამეტებულ ციფრების რაზმი,
ხუთწლიან გეგმას, როგორც ლენინი,
წინ მიუძღვება ენტუზიაზმი!

სტალინელები ახალ წელს შენახვედრი გეგმით ხედებიან, თითქმის ყველა ძირითადი მაჩვენებელი გადამეტებულია შემხვედრის მიხედვით.

	გეგმის მიხედვით	შენახვედრის მიხედვით
საშუალო შეკეთების ორთქლმაცლები	237	240
კაპიტარული შეკეთების რონოდები	187	194
წლიური შემოწმების რონოდები	517	575
საკონვენციო შეკეთების რონოდები	3.700	4.070
თუჯის ჩამოსხმა	2.920	2.950
სპილენძის ჩამოსხმა	460	365

ნაკედი გადიდდება 480 ტონით ახალი ნაკედი — 300 ტონით.

ქართული
განათლების

ახალი წელი — ჯერ არყოფილი!
დაუსწოთ ცეხებს თუჯი და რკინა!
თქვენ, ორთქლმავლებო, ავადმყოფივით
ჩიხების მკლავზე ახლა რომ გძინავთ,
სემაფორს იქით აღარ გიშვებენ,
დაბერებულხართ,
დაკარგეთ ნღობა!
გულს ნუ გაიტეხთ,
თქვენ ეს ციფრები
კვლავ დაგიბრუნებს ახალგაზრდობას.
ხვალ
რესპუბლიკა
თქვენ რიგებშიაც
გაიხმაურებს მოკლე ბრძანებით:
— გასწით, გეძახით სურახანიდან
ნავთის, მაზუთის ავაზანები!
თქვენც დაგიძახებს სვანეთის ტყიდან
დაცურებული სოჭის მორები,
თქვენც დაგიძახებს ჭიათურიდან
ჩაშავებული მალაროები.
თქვენ ეს ციფრები
კვლავ დაგიბრუნებს
ძალას სიმარდის, ძალას შეტევის,
გასწით, გაფრინდით, დაიმორჩილეთ
ურჩი ლაშქარი კილომეტრების!

მეზობელ პარტიულ-პროლეტარული ლიტერატურისათვის ფრამციული თვალთმაქცაობისა და ოპორტუნიზმის წინააღმდეგ

ჩვენს ქვეყანაში მუშათა კლასის სოციალისტურ შეტევაზე გადასვლას ძლევამოსილი სოციალისტური მშენებლობის ყველა ფრონტზე, კლასიური მტრის სასტიკი მოწინააღმდეგეობა ხვდება. ლენინური პარტიის პოლიტიკა, კაპიტალიზმის ფესვების აღმოფხვრისაკენ მიმართული, მთლიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პრაქტიკულად გატარება კიდევ უფრო ამწვავებს არსებულ კლასიურ წინააღმდეგობებს.

განადგურების გზაზე დამდგარი კლასიური მტერი უკანასკნელ ძალებს იკრებს და ყოველგვარი საშუალებით ცდილობს თავისი წინააღმდეგობებით მოახდინოს გავლენა კომუნისტური პარტიის ბრძოლაში გამოუბრძმედელ ზოგიერთ რგოლზე, რაც გამოხატულებას ნახულობს მემარჯვენე ოპორტუნიზმში, რომელიც კულაკურ აგენტურას წარმოადგენს პარტიის შიგნით, და „მემარცხენე“-ობაში, რომელიც თავისი მოქმედებით მხოლოდ მემარჯვენე ბოზიციებს ამაგრებს. პარტიის შერყევ რგოლებზე ამ კლასიური მტრის წნევის აუცილებელ გავლენას წარმოადგენს სირცოვ-ლომინაძის მემარჯვენე და „მემარცხენე“ ბლოკი, რომლის უბრინციბო, თვალთმაქცი და კაპიტულიანტური სულისკვეთებით გაჟღენთილი წევრები თავისი საქმიანობით პარტიის დაღატაკ და პროლეტარული დიქტატურის ძირის გამოთხრის გზას დაადგენ.

ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკური მდგომარეობა პარტიის ყოველ წევრს, და მათ შორის ლიტერატურაში მომუშავეებსაც, უდიდეს ვალდებულებებს და პასუხისმგებლობას აკისრებს. გამოვდივართ რა ამ მოსაზრებებიდან, საჭიროდ მიგვაჩნია აღვნიშნოთ ის მდგომარეობა, რომელიც შეიქმნა პროლეტარულ მწერალთა ფრონტზე, როგორც საქართველოში, ისე საერთოდ ამიერკავკასიაში.

მთელი რიგი წლების განმავლობაში საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია და მისი ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა ძირითადად სწორ ბოლშევიკურ ხაზს ატარებდა, რაც თავის დროზე იყო აღნიშნული პარტიის ხელმძღვანელი ორგანოების მიერ. ამავე დროს უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია ყოველთვის შეთანხმებულად მოქმედებდა მოძმე რესპუბლიკანურ ასოციაციასთან (სომხეთი, აზერბაიჯანი და სხვა) და მათთან ერთად ატარებდა პარტიის სამხატვრო ლიტერატურულ ხაზს.

უკანასკნელად კი, როდესაც ა-კ პარტიულ ხელმძღვანელობას სათავეში ლომინაძე ჩაუდგა, ა-კ. პროლეტარულ მწერალთა ორგანიზაციებში განეფდა ერთგვარი არევე-დარევა და არაპარტიულ მოსაზრებების დაპირდაპირება სწორი ლიტერატურული პოლიტიკური ხაზისადმი. ეს მოვლენა აი რომ გამოიწვია: ლომინაძე იზიარებდა რუსეთის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის შიგნით ჩამოყალიბებულ უპრინციპო მემარჯვენე-„მემარცხენე“, ბლოკის (ლიტფრონტი) ხაზს. ბლოკის უპრინციპობა იმაში გამოიხატა, რომ მასში მექანიკურად გაერთიანდნენ, ერთის მხრივ, მენშევიკ პროფესორ პერევერზევის ყოფილი მოწაფეები (ბესპალოვი, გელფანდი, ზონინი, კინი) და, მეორეს მხრივ, ძველი „მემარცხენე“ ტროცკისტული ოპოზიციის ნაშთები ვარდინ-ლელევიჩის ჯგუფიდან. ბლოკი თავისი უპრინციპო დებულებებით დაუპირისპირდა რუს. პროლეტ-მწერალთა ასოციაციის (რაპპის) სწორ პოლიტიკურ ლიტერატურულ ხაზს.

ლიტერატურულ ბლოკს თავი შეაფარა სირცოვ-ლომინაძის ფრაქციის ზოგიერთმა ელემენტმა, რომლებიც ცდილობდნენ ლიტორგანიზაცია თავიანთი ანტიპარტიულ მიზნებისათვის გამოეყენებინათ. ბლოკის (ლიტფრონტი) შემადგენლობაში შედიოდნენ ეხლახან პარტიიდან გამორიცხული თვალთმაქცი და პარტიის გამცემი ვალპერინი, ზონინი და სხვ.

საქარ. და ა-კ. ყველა ორგანიზაცია ძირითადში იზიარებდნენ და ადგენ რუს. პროლ. მწერალთა ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის ხაზს. ლომინაძემ ა-კავკასიაში ჩამოსვლის დროს მოინდომა გამოეყენებია ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაცია თავისი ფრაქციული მიზნებისათვის. ამისათვის მან შემოიკრიბა თავის გარშემო რამდენიმე უპრინციპო და დაბნეული ამხანაგი და მათი საშუალებით ატარებდა თავის ანტიპარტიულ ხაზს ლიტერატურაში. ლომინაძის მთავარ აგენტს წარმოადგენდნენ ლიტორგანიზაციებში ტატულოვი და მისი ანკოლ-დამყოლნი. ლომინაძე თვითონაც აქტიურ მონაწილეობას

იღებდა 14 აგვისტოს ა-კ. პრ. მწერ. ასოც. სამდივნოს სხდომაზე და გარკვეული ზეგავლენა მოახდინა ფრაქციის წევრებზეც, ბლოკის წევრ სარგებლოდ. ამის შედეგი ის იყო, რომ ა-კ. პროლ. მწერალთა კავშირის განიზაცებმა აშკარად შემცდარი რეზოლუცია მიიღეს.

ზაპის 14 აგვისტოს რეზოლუციამ მიჩქმალა „მემარცხენე“ საფრთხე, რომელიც რეზოლუციაში წარმოდგენილ იქნა, როგორც არასაშიშარი მოვლენა; მიუხედავად იმისა, რომ მიუთითებდა ბლოკის ზოგიერთ შეცდომაზე, მას „მემარცხენე“-ს არ უწოდებდა და ამრიგად ორ ფროტზე ბრძოლის საკითხს ჩქმალავდა და ამახინჯებდა რითაც დიდ პოლიტიკურ შეცდომას ჰქმნიდა. მაგრამ მისი აქტიური დამცველი გ. ტატულოვი ა-კ. პროლეტმწერალთა სამდივნოს ამ შემცდარ რეზოლუციას სწორ პარტიულ შეხედულებად აცხადებდა, როცა სწერდა „ზაპის რეზოლუცია დგას პარტიის გენერალურ ხაზზე და არავინ არ იქნება წინააღმდეგი ამ კონკრეტული „მემარჯვენე“ შეცდომების კრიტიკისა, რომელიც მითითებულ იქნება ბლოკის მოქმედებაში“ (იხ. „მოლ. რაბოჩი“). ეს ის ჩვეულებრივი არგუმენტაცია იყო, რომლითაც ეს ამხანაგები იცავდნენ ა-კ. პროლეტმწერალთა სამდივნოს უმრავლესობის რეზოლუციას. ასეთივე პოზიცია ეჭირა ამ საკითხში თვით ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაციის რეზოლუციას, რომელშიაც ეწერა, თითქოს რუს. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციას სამდივნოს მიმართვა ხელს უშლიდა კონსოლიდაციას, ამასთანავე თითქოს მას ბოლშევიკ მწერალთა დევენისა და დასჯის კურსი ჰქონდა აღებული, რომელნიც იდგნენ ძირითად სწორ შემოქმედებით პოზიციაზე (იხ. რეზოლუციის გვ. 16, „ნა რუბეჟე ვოსტოკა“, № 7-8).

ეს, გარდა იმისა, რომ ბლოკის პოზიციებზე გადასვლას ნიშნავდა, ნიშნავდა აგრეთვე მის ცნობასაც, ბლოკური შემოქმედების კონკრეტულად გამზიარებელი ამხანაგების დაცვასაც, ნაშინ, როცა რეზოლუცია საესე იყო მთელი რიგი ნაპოსტოველი ამხანაგების (ლიბედინსკის, სუტირინის და სხვების) ყოვლად მიუღებელი ლანძღვა-გინებით. „ზაპის რეზოლუცია მიუთითებს უმცირესობათა შორის „მემარცხენე“ ელემენტების არსებობაზე, მაგრამ ეს მაინც არ იძლევა უფლებას მას „მემარცხენე“ ვუწოდოთ“ (იხ. „მოლოდ. რაბოჩი“),—სწერდა ტატულოვი.

მართალია, ბლოკის შემადგენლობა და მისი მეთოდოლოგიურ-თეორიული შეხედულებები მარტო „მემარცხენეობას“ არ წარმოადგენდა, არამედ მემარჯვენეობასაც, რისთვისაც იგი „მემარცხენე“-მემარჯვენე ბლოკი იყო, მაგრამ მისი წვრილ ბურჟუაზიული რადიკალობის ის ტენდენცია, რომლის უკან ოპორტუნიზმი იმალებოდა,

მისი ავტორების და დამცველების მიერ ფრიად მოხერხებულად იქმნა-
ლებოდა.

ახლა ყველასათვის აშკარაა, რომ ის, რაც ჩვენს ლიტერატურულ სინამდვილეში მოხდა, ლომინაძის ფრაქციულ მუშაობასთანაა დაკავშირებული. საჭირო იყო წყლის ამღვრევა, ა-კ. პროლ. მწერალთა ორგანიზაციების იმგვარად „გამემარცხნება“, რომ ის, როგორც მძლავრი ლიტერატურული ორგანიზაცია, საკავშირო პრ. მწერალთა მოძრაობაში დაპირდაპირებოდა რაპსს და მის ხელმძღვანელ ნაპოსტოველობას.

ეს საჭირო იყო მისთვის, რომ რაპსის წინააღმდეგ ბრძოლა, ფაქტიურად პარტიის გენერალური ხაზის წინააღმდეგ ბრძოლას ნიშნავდა ლიტერატურაში.

ამ გარემოებას ხელი შეუწყო ერთი მხრივ იმანაც, რომ რაპსმა გამოუშვა მიმართვა, სადაც აღნიშნა მთელი რიგი თავისი შეცდომები, რომლის სპეკულიაციას შემდეგ ხელი მოჰკიდა ბლოკმა, დაიწყო მის წინააღმდეგ დეზორგანიზაციული მოქმედება. ბრძოლის დასაწყისში ისინი თითქოს სიტყვით სცნობენ რაპსის ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის სისწორეს, მაგრამ საქმით ნამდვილად იბრძოდნენ მის წინააღმდეგ. იმის წინააღმდეგ, რასაც პროლეტარული მწერლობის გენერალური ხაზი ეწოდება. სიტყვით ისინი თითქოს ორ ფრონტზე ბრძოლას აწარმოებდნენ, მაგრამ საქმით ნამდვილად ამახინჯებდნენ რაპსის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის ხაზს. პროლეტარულ მწერალთა გენერალური ხაზის შემოქმედებით პოზიციას იდეალიზმად და გადაგვარებად აცხადებდნენ.

ნაპოსტოველობა პროლეტარული მწერლობის ნაწარმოებში „ნერგავს თავადურ-ბურჟუაზიული ლიტერატურის უცუდეს ელემენტებს“ (იხ. „ლიტ. გაზეთი“ „Против чего мы боремся“) — სწერდნენ ისინი ნაპოსტოველური ლოზუნგებისა და პრაქტიკის შესახებ. და თითქმის ისეთივე ხასიათის ბრალდებებს აყენებდნენ, რაც ძლიერ გავს ლომინაძის ანტიპარტიულ ბრალდებას „მუშათა და გლეხთა ინტერესებისადმი ბატონურ ფეოდალური დამოკიდებულების“ შესახებ.

ბრძოლა ფრიად გამძაფრდა, დავამ მახინჯი ხასიათი მიიღო, სანამ საბოლოოდ არ გამოაშკარავდა, რომ ბლოკის ფრაქციულ ბრძოლას პროლეტარული გენერალური ხაზის წინააღმდეგ სწორედ ანტიპარტიული ზრახვები ამოძრავებდა, რითაც აშკარაა ბრძოლაში ობიექტურად გამარჯვებული გამოვიდა რაპსი, რომელიც იმთავითვე მიუთითებდა ბლოკის უპრინციპობას, ეკლექტიზმს და ფრაქციულობას.

ბლოკი აღმოჩნდა არა თუ მართო ფრაქციული ჯაშუხის მიმართ პრ. მწერალთა შემოქმედებითი საკითხებში, არამედ ტატულოვი-გენერალური ხაზის მიმართაც. იგი აღმოჩნდა იმ ბლოკად, რომელსაც თავს აფარებდნენ ანტიპარტიული მოქმედებისთვის ყოველი ჯურის „მემარცხენე“ და მემარჯვენე პარტიული ფრაქციონერები (გალპერინი, ზონინი, სოლიანოვი და სხვ.).

ჩვენში ამ ბრძოლას პრ. მწერალთა გენერალური ხაზის წინააღმდეგ უშუალოდ ხელმძღვანელობდა ლომინაძე, მაგრამ მას ანხორციელებდნენ მთელი რიგი ამხანაგები, რომლებიც ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს ბლოკური რეზოლუციის ნიადაგზე გაერთიანდნენ. ამ ამხანაგებს შორის განსაკუთრებით გამოირჩევა თავისი უპრინციპობით და ოპორტუნიზმით ამხ. ტატულოვი და კომკავშირული გაზეთი „მოლოდოი რაბოჩი“-ს მთელი რიგი თანამშრომლები (კრეიტანი, გოლუბევი და სხვები), რომლებმაც ტატულოვთან ერთად ეს კომკავშირული გაზეთი ფრაქციული ბლოკის რუპორად გადააქციეს, სწერდნენ მასში ყოველგვარი უპასუხისმგებლობით, მემარჯვენეობის წინააღმდეგ ბრძოლის საჭიროებას ხსნიდნენ, როგორც რაპინის წინააღმდეგ ბრძოლას, სამაგიეროდ ჩქმალავდნენ და ივიწყებდნენ „მემარცხენეობას“, ამხინჯებდნენ ორ ფრონტზე ბრძოლას. არა ნაკლები ფრაქციული ბრძოლა აწარმოვა საქართ. პროლეტ. მწერალთა ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ მეორე კომკავშირულმა ორგანომ „ახ. კომუნისტმა“, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც მას ხელმძღვანელად ჩაუდგა ამხ. დ. ვოლსკი.

ორგანიზაციულ საკითხებზე გამართულ დისკუსიაში, მართალია, „ახ. კომუნისტი“ თითქოს მხოლოდ შეცდომების კრიტიკით დაინტერესებული, უსათუოდ სწორად მიუთითებდა ასოციაციის მუშაობის ზოგიერთ ნაკლოვანებას, მაგრამ ბრძოლის ის მეთოდები, რომელსაც მიმართა მან, ხელს უშლიდა ამ საკითხების შეთანხმებულად გადაწყვეტას, მით უმეტეს, რომ ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა არასდროს არ მალავდა თავის ნაკლოვანებებს, არ მალავდა იგი იმას, რომ ბრძოლა ორ ფრონტზე არა საკმარისად სწარმოებდა, რომ მუშაობაში მთელი რიგი შეცდომები იყო, რომ სუსტად, სწარმოებდა გაბუშურება და სხვა, რაც არსებითად არ უარყოფდა ასოციაციის ლიტერატურულ-პოლიტიკური ხაზის სისწორეს.

რაც შეეხება შემოქმედებითი უთანხმოების საკითხებს, ამ გაზეთმა აშკარად მიჩქმალა თავისი პოზიცია, თუ შეხედველობაში არ მივიღებთ იმას, რომ ვოლსკი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა. ა-კ. პრ.

მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობის რეზოლუციის დაცვაში, მანამ, სანამ აშკარა არ გახდა რეზოლუციის ფრაქციულობა და სხვა თვალთმაქც ამხანაგებთან ერთად თვალთმაქცურად არ შეუდგა თავისი შეცდომების მიჩქმალვას.

ფრიად დამახასიათებელია ის გარემოებაც, რომ ტატულოვი, რომელიც ბლოკური ფრაქციულობის საუკეთესო გამტარებელი შეიქნა, ლომინაძის ჩამოსვლამდე ბლოკს უპრინციპოს და „მემარცხენე“-ს უწოდებდა, მაგრამ დამახასიათებელი უპრინციპობით და თვალთმაქცობით, მალე ლომინაძის მხარეზე დადგა, რაკი გაიგო, რომ ლომინაძე ბლოკის შეხედულებებს იცავდა. მან სწრაფად უარყო ის შეხედულება, რომლითაც იგი მანამდე ნაპოსტოველობას იცავდა. „ბლოკი წარმოადგენს“, — ამბობდა იგი მაშინ, — „შეუზრებელი ელემენტების შეერთებას, რადგან ბესპალოვი ის კაცია, რომელიც ცოტა ხნის წინ მენშევიკ პერევერზევის თეორიულ შეხედულებებს იზიარებდა, გორბაჩევი კი ფორმალისტია თეორიის დარგში“ (იხ. გაზ. „ზარია ვოსტოკა“, № 162).

იგი ეთანხმებოდა მაშინ ამხ. ბუაჩიძეს ორ ფრონტზე ბრძოლის სწორად დაყენების საკითხებში, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ფორმალისტ გორბაჩევს მიემხრო, რომელმაც იმ ხანებში ბლოკის დავალებით მოხსენება წაიკითხა ტფილისში; „კამათში გამოვიდა ამხანაგი ტატულოვი, რომელმაც აღნიშნა თავისი სოლიდარობა, მომხსენებლის ძირითად დებულებებთან“ (იხ. გაზ. „ზარია ვოსტოკა“, № 211).

მომხსენების ძირითადი მოსაზრებები ბლოკის შემოქმედებით დებულებებს შეიცავდა, უკანასკნელმა კი ის შედეგი გამოიღო, რომ ა.კ. პროლ. მწერალთა სამდივნოს უმრავლესობის რეზოლუციაში გარკვეულად იქნა აღნიშნული: „მიუხედავად ბლოკის ცალკეული ამხანაგების შეცდომებისა, შემოქმედებითი უმცირესობის შემოქმედებითი პოზიცია ძირითადად სწორია“ (იხ. ეურ. „ნა რუბეეე ვოსტოკა“, გვ. 16). ეს იყო, ასე ვთქვათ, ლომინაძესა და გორბაჩევთან „სოლიდარობის“ გარკვეული შედეგი, მაგრამ ტატულოვის უპრინციპობა და საზიზღარი კაპიტულიაცია, ერთხელ კიდევ „ბრწყინვალედ“ გამოჩვენდა, როდესაც „ლიტ. გაზეტაში 23 მარტის თარიღით დაიბეჭდა ტატულოვის წერილი (იხ. წერილი „ლიტ. გაზეტა“-ში: „За геремонию классового сознания“), სადაც ტატულოვი ბლოკს უპრინციპოს და „მემარცხენე“-ს უწოდებდა. მას ეს წერილი გაეგზავნა რედაქციაში მაშინ, როცა ჯერ კიდევ ბლოკს ებრძოდა, მაგრამ იგი შხოლოდ მაშინ დაიბეჭდა, როცა ის უკვე ბლოკის მხარეზე იდგა. გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად ტატულოვის მიერ გაგზავნილ იქნა

ყოვლად სამარცხენო წერილი რედაქციისადმი, სადაც იგი შემდეგ სწერდა: „ამა წლის მანში მე ვახასიათებდი შემოქმედებებს, უმცირეს სობას, როგორც უპრინციპო ბლოკს, რაც გამოწვეულა უმცირეს მცირეს შემოქმედებითი უმცირესობის არასაკმაო ცოდნით“ (იხ. „Письмо в редакцию“).

აშკარაა ეს ცოდნა ტატულოვმა მას შემდეგ მიიღო, რაც ლომინაძესა და გორბაჩევს შეხვდა, მაგრამ ორპიროვნებისა და კაპიტულიაციის ფაქტი მაინც ფაქტად დარჩა. არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ აქვე ის გარემოება, რომ ტატულოვი არა თუ მართო ამ ორპირობის წარმომადგენელია, არამედ მას მთელი რიგი მემარჯვენე ოპორტუნისტული შეცდომები აქვს, ბლოკის ზოგიერთ წევრებთან ერთად ყოფილი პერევერზეველი, ის ერთ დროს პერევერზევის ლიტერატურათმეტყველების მენშევიკურ კონცეპციას მარქსისტული ლიტერატურათმეტყველების ახალ ეტაპად ასაღებდა (იხ. „ნა რუბეჟე ვოსტოკა“, № 4, 1929 წ.), თანამგზავრობის საკითხში ტატულოვი ვორონსკისებურ ლიკვიდატორულ შეხედულებებს ანვითარებდა (იხ. „ნა რუბეჟე ვოსტოკა“, № 11-12, 1929 წ.) (წერილი „Ковалерийская методология“, გვ. 106).

ეს კიდევ არაფერია. ის აშკარად უარყოფდა პროლეტარულ მწერალთა შიგნით მემარჯვენე ან „მემარცხენე“ საფრთხის შესაძლებლობას, მწერლის წვრილბურჟუაზიულ გადახრას — არ სთვლიდა მემარჯვენე ან „მემარცხენე“ გადახრად. „თავის ლექსში, — სწერდა იგი კ. ლორთქიფანიძის შესახებ, — ობიექტურად წვრილბურჟუაზიული ფსიხოლოგიის გავლენა განიცადა და ამრიგად ამ ლექსში გამოამჟღავნა წვრილბურჟუაზიული გადახრა, მაგრამ რომ ამისათვის ლორთქიფანიძეს მემარჯვენე ეწოდოს, ეს იმას ნიშნავს, რომ გავუთანასწორდეს იგი ლიტერატურულ პოლიტიკაში მემარჯვენეს. უცხო კლასიური გავლენის გამოხატულებას პროლეტარული მწერლობის მოქმედებაში, არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება მემარჯვენე გადახრა ეწოდოს. ეს იქნება საქმის დიდი ვულგარიზაცია და დაწვრილმანება“ (იხ. „ნა რუბეჟე ვოსტოკა“, № 11-12, გვ. 108). თითქმის არ დაიჯერებთ, რომ ამ მოსაზრებების ავტორი ტატულოვია, რომელიც ამ ბოლო დროს ვასპეცდა რაპპისა და მისი მემარჯვენე შეცდომების წინააღმდეგ ბრძოლაში, მაგრამ თავისი შეცდომები თითქოს იმით გამოისყიდა, რომ სხვა ამხანაგებთან ერთად შეთითხნა კაპიტულიანტური „მემარცხენე“ დოკუმენტი და ის ლომინაძესთან ერთად ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობას მოახვია თავზე, როგორც პარტიულად გამართლებული პარტიის გენერალურ ხაზზე

მდგომი დოკუმენტი. მას მხარს უჭერდა ამ საქმეში ამავე სხდომაზე აშხ. დ. ვოლსკი.

ა-კ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს წევრთა ლესობის რეზოლუცია დაიწერა იმ პირობებში, როცა რუსეთში ბლოკი შეტევაზე გადავიდა რაპპის წინააღმდეგ, გაემიჯნა მას ცალკე „ლიტფრონტად“ და სხვა. მაგრამ ა-კ. პროლ. მწერალთა ასოციაციები მხოლოდ ეს იყო იწყებდენ შემოქმედებითი უთანხმოების საკითხებში გარკვევას. მაშინ, როცა რაპპის ცნობილი მიმართვა არ იყო ჯერ კიდევ ცალკე ნაციონალურ ასოციაციებში სათანადოდ დამუშავებული, ლომინაძე-ტატულოვმა მათ თავზე მოახვიეს ეს ბლოკური რეზოლუცია, „მენარცხენე“ ფრაქციული დოკუმენტი. ეს საქირო იყო უმთავრესად არა შემოქმედებითი დისკუსიის გაღრმავების მიზნით, არამედ ბლოკის ფრაქციული ბრძოლის გასაძლიერებლად, რომ ა-კ. პრ. მწერალთა ორგანიზაციები რაპპის წინააღმდეგ ბრძოლაში ჩაებათ. სინამდვილეში კი მოხდა ის, რომ აქედან დაიწყო ფაქტიურად ჩვენში შემოქმედებითი დისკუსიის დამახინჯება და ის უთანხმოებაც, რომელიც დაიბადა ა-კ. პრ. მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობასა და საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ორგანიზაციების შორის.

საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის უმრავლესობა, რომელიც რამდენიმე წლის განმავლობაში იზრდებოდა ნაპოსტოველური მოძრაობის საუკეთესო მებრძოლ ტრადიციებზე, ა-კ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს უმრავლესობის რეზოლუციის წინააღმდეგ წავიდა, გამოიტანა პრინციპულად მისი საწინააღმდეგო რეზოლუცია, რომლითაც იგი ნაპოსტოველობისა და რაპპის მხარეზე დადგა, აღიარა ორ ფრონტზე ბრძოლის აუცილებლობა, პროლეტარულ მწერალთა გენერალური ხაზისათვის დაიწყო ბრძოლა (იხ. გაზ. „კომუნისტი“, 20 სექტემბერი, № 220). ამ ბრძოლაში, როგორც ცნობილია, საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმი მართლდ არ იყო, მას მხარი დაუჭირეს ჩრდილოეთ და სამხრეთ-ოსეთის გაერთიანებულ პრ. მწერალთა პირველმა ყრილობამ, აფხაზეთისა და აჭარისტანის პრ. მწერალთა ასოციაციამ, საქარ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სომხურმა სექციამ, ქუთაისის პრ. მწერალთა განყოფილებამ, კომკავშირულ მწერალთა წრემ, მუშა მწერალთა წრემ და სხვა.

ყველასათვის ნათელია ახლა, რომ შემოქმედებით უთანხმოებაში საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაცია, მისი ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა, რომელმაც 1 ნოემბერს დიდი უმრავლესობით (მეთხუთმეტე უმრავლესობით) ნაპოსტოველური რეზოლუცია მიიღო, პრინციპულად გა-

მართლებული გამოვიდა ამ სადგომო საქმეში. ამ შემთხვევაში საქარ. პრ. მწერალთა ასოციაციის ნაპოსტოველურმა უმრავლესობამ გამოთქმულ ისეთივე კლასიური სიტყვიერება და გამძლეობა ფრაქციული მტრის წინააღმდეგ ბრძოლაში. როგორც ბაქოს პარტოროგანიზაციებმა სიროცოვ-ლომინაძის ანტიპარტიული მუშაობის გამომჟღავნებაში და მის წინააღმდეგ ბრძოლაში. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ასოციაციიდან მოხსნილ იქნა სწორედ ის ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა (ბუაჩიძე და სხ.), რომელიც ასე სწორად და პრინციპულად აწარმოებდა ბრძოლას, და მას ბლოკური კაპიტულიანტური ხელმძღვანელობა აურჩიეს. ისმება საკითხი: რატომ მოხდა ეს? რასაკვირველია, იმის გამო, რომ პროლ. მწერალთა ნაპოსტოველური ბოლშევიკური პრინციპები ფეხქვეშ იქნა გათელილი სხვადასხვა ჯურის თვალთმაქცობისა და ოპორტუნისტების მიერ, რომელთა შორის ყურადღებას იპყრობს ერთი მხრივ გ. ტატულოვი და დ. ვოლსკი, მეორე მხრივ — პ. ჩხიკვაძე და ს. ეული და სხვ. აქ გამოყენებულ იქნა ბრძოლისა და შემოქმედების ყოველგვარი საშუალება: თვალთმაქცობა, ადმინისტრაციული, აპარატული საშუალებები.

როცა საქარ. პროლეტარულ მწერალთა ნაპოსტოველურმა უმრავლესობამ შეაფასა ა-კავკასიის სამდივნოს რეზოლუცია, როგორც ბლოკური, „მემარცხენე“ დოკუმენტი, მას ბრძოლა გამოუცხადა ტატულოვმა და ის პარტიის გენერალურ ხაზზე მდგომ დოკუმენტად გამოაცხადა. დაიწყო ბლოკის „მემარცხენეობის“ უარყოფა, ბლოკის შემოქმედებითი პოზიციების გამართლება. ზოგი ამხანაგი ისეთ თავბრუდამხვევ წარმატებამდღაც კი მივიდა, რომ ა-კ. პროლ. მწერალთა რეზოლუცია პარტიულ დოკუმენტად აღიარა, რითაც შეზღუდა მისი კრიტიკის უფლება. მაშინ, როცა ვიცით, რომ ადმინისტრაციული წესით პარტია არ ერევა პრ. მწერალთა შემოქმედებითი მეთოდის საკითხებში, ჩვენს სინამდვილეში ეს პრინციპი დაიარღვა.

რით შეიძლება ავხსნათ ის გარემოება, რომ საქარ. პროლ. მწერ. მეთოთხე პლენუმში ნაპოსტოველურ რეზოლუციას იღებს, მაგრამ ხელმძღვანელობა ბლოკური რჩება. ამის უკეთ დამამტკიცებელია ის პასუხი, რომელიც ამხანაგებმა მიიღეს შეკითხვაზე ა-კ. პლენუმზე: „ხელმძღვანელობა“ იხსნება ა-კ. საოლქო კომიტეტის დადგენილების თანახმად და იმისათვის, რომ ეს ამხანაგები (ბუაჩიძე და სხვები) არ იზიარებენ ა-კ. პრ. მწერ. ასოც. რეზოლუციის ხაზს“ (იხ. ა-კ. პრ. მწ. მესამე პლენუმის სტენოგრაფია). ფრიად გაბედულად იყო ეს ნათქვამი, მაგრამ თუ ამას მივუმატებთ ამხ. ნაზარლის განცხადებას („ჩვენ რაპი ხელს გვიშლის“), კიდევ უფრო ადვილი გასაგებია, თუ რისთვის და

რა ბოროტებად იქნა გამოყენებული საერთოდ შემოქმედებითი დისკუსია.

აქედან აშკარაა, ტყვილად არ ეწერა ა.-გ. პროლეტარულ მწერებს ლთა ასოციაციის რეზოლუციაში: „სრულიად დაუსაბუთებლად ბრალსა სდებს ამ შემოქმედებით უმცირესობას უპრინციპობაში და აგრეთვე მემარჯვენე და „მემარცხენე“ ოპორტუნისტთა მექანიკურ გაერთიანებაში, რაც სრულს გაუგებრობას იწვევს“ (იხ. რეზოლუცია). აქ იმ ფაქტის უარყოფას ქონდა ადგილი, რაც ეხლა ყველაასოციის ნათელია. ბლოკში აღმოჩნდნენ პარტიული ფრაქციონერებიც (გალპერინი, ზონინი და სხვ.), მაგრამ ახლა ამას ხომ თვით ბლოკელებიც აღიარებენ, რომელნიც გუშინ ტატულოვთან ერთად ა.-გ. პრ. მწერალთა ასოც. სამდივნოს რეზოლუციას ტაშს უკრავდნენ. ამას აღიარებენ ალბათ ის ამხანაგებიც, რომელნიც ამ რეზოლუციას პარტიულ დოკუმენტად ასაღებენ.

ეხლა, როცა ბლოკი — ლიტფრონტი უკვე ოფიციალურად დაყენებულია რაპპის გარეშე, მისი გუშინდელი დამცველები ალბათ არ განაცხადებენ, რომ ბლოკი არ იყო „მემარცხენე“, რომ ბლოკი არ იყო ფრაქციული. არ იტყვის ახლა ამას არც „დილექტიური მატერიალიზმის მეთოდისათვის პროლეტარულ ლიტერატურაში“ წერილის ავტორიც, რომელიც პროლეტარულ მწერალთა უმრავლესობას სასტიკი კრიტიკით დაესხა თავს და მისი სამართლიანი ბრძოლა „ფრაქციულ კრეტინიზმად“ მონათლა.

მაგრამ ისმება კითხვა: რატომ მაინც და მაინც ნაპოსტოველური ამხანაგების ბრძოლაში დაინახა ამ ამხანაგებმა ფრაქციული კრეტინიზმი და ვერ შენიშნა იგი იმ ბრძოლაში, რომელსაც გაზეთ „მოლოდონი რაბოჩი“-ს საშუალებით აწარმოებდა ერთი მხრივ ტატულოვი და მეორე მხრივ „ახ. კომუნისტი“ და სხვა.

რატომ არ იქნა აღნიშნული, ამ ბრძოლაში ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობის წინააღმდეგ თუ რად აღმოჩნდა ტატულოვის გვერდით პროლეტარულ მწერალთა ე. წ. მემარჯვენე ჯგუფი (ლისაშვილი, ზომღეთელი და სხვა), რად მივიდნენ მემარჯვენეები „მემარცხენეებთან“, რად გაერთიანდა ულტრაფრაზიორების საქმე და სიტყვა რეაქციონური მწერლების დამცველებთან და სხვა.

აშკარაა, აქ მოხდა ის, რაც ერთხელ კიდევ ფარდას ხდის იმას, რასაც წერილბურჟუაზიული ოპორტუნისმის სხვადასხვაობა ეწოდება. ნილაბიანთა და უნილაბო კაპიტულიანტების ბლოკი.

რატომ იქნა მხედველობიდან გაშვებული ვიღაც ნევეროვიჩის უპასუხისმგებლო გამოსვლა (იხ. წერ. „По поводу горячего при-

ნეტა“ „მოლ. რაბოჩი“). რუსეთის და უცხოეთის საუკეთესო პარლამენტარული მწერლობის (ავერბახის, ფადეევის, პანფეროვის, გიდაშის, ილეშის და სხვ.) წინააღმდეგ, იმის გამო, რომ ისინი „მწუვრვალე ნაპოსტოველური საღამით“ მიესალმენ საქართველოს იმ ნაპოსტოველურ ამხანაგებს, რომელნიც ასე პრინციპულად იბრძოდნენ ლომინაძისა და უბრინციბო ტატულოვშჩინის წინააღმდეგ. მაგრამ აშკარაა, როცა ლაშქრობა ნაპოსტოველობის წინააღმდეგ გაშლილი ფრონტით სწარმოებდა, ბრძოლის ყოველგვარი საშუალება გამოიყენეს.

ამით აიხსნება, უთუოდ, ისიც, რომ იერიში მიტანილ იქნა არა თუ ცალკეულ ამხანაგების მიმართ, არამედ იმ რეზოლუციის მიმართაც, რომელიც ნაპოსტოველობის პრინციპულ საკითხებს შეიცავდა. საჭირო იყო, აშკარაა, ამ რეზოლუციის დისკრეტიზაცია და, აი, აღმოჩნდნენ ისეთი კრიტიკოსებიც, რომლებმაც მის ობიექტიურობაში ეჭვი შეიტანეს, არ მოისურვეს შეემჩნიათ ის ნამდვილი განსხვავება, რომელიც ა-კ. პრ. მწერალთა სამდივნოსა და საქარ. პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის პრეზიდიუმის რეზოლუციებს შორის არსებობდა. რომელთა შორის უკანასკნელი ესლა იმ უპირატესობით სარგებლობს, რომ ის უკვე ყველასათვის ცნობილია, როგორც ბოლშევიკურად გამართლებული დოკუმენტი.

არ იქნება ზედმეტი, თუ გავიხსენებთ იმასაც, თუ როგორ ებრძოდნენ ზოგიერთები ამ დოკუმენტს. „ჩვენ ვამბობთ რომ, — ამტყიცებდა მაშინ, ამხ. ვოლსკი — საქარ. პროლეტარულ მწერალთა რეზოლუცია წარმოადგენს მახინჯ მოვლენას, — წარმოადგენს მემარჯვენე დამოკიდებულების დოკუმენტს“ (იხ. მეოთხე პლენუმის კომფრაქციის სტენოგრაფია).

ამხ. ვოლსკი მაშინ შეიძლება ტატულოვთან და სხვებთან ერთად მართლა დაბრმავებული იყო ფრაქციული ბრძოლის უნით და ვერ ამჩნევდა ამ დოკუმენტის ობიექტურ შინაარსს, მაგრამ რა შეიძლება ეწოდოს იმ საქციელს, რომლითაც მან შემდეგ მიაქცია ყურადღება, როცა მოისურვა ამ რეზოლუციის საფუძველის ნიადაგზე დადგომა. მაგრამ იმგვარად, რომ მიჩქმალა მისდამი მტრული დამოკიდებულება და ეს მაშინ, უკვე როცა გამოაშკარავდა ბლოკის ფრაქციული ზრახვები მისი მთელი რიგი წევრების ანტიპარტიული მუშაობა. ამიტომ ამას არ შეიძლება არ ეწოდოს თვალთმაქცაობა, რასაც მან, სხვა ამხანაგებთან ერთად, სწორედ იმისათვის მიმართა, რომ შეენარჩუნებია ფრაქციული ბრძოლით მოპოებული მდგომარეობა. მაგრამ რამდენადაც მას არადროს არავითარი კავშირი არ ქონდა ნაპოსტოველობასთან და მხოლოდ ამით მანევრს აკეთებდა, იმდენად ეს მისი ადგილობრივი

მასშტაბის ოპორტუნისტული მანევრიც მორიგი დამარცხებული ფაქტი მთავრდა.

ხსოვნად დარჩა მხოლოდ თვალთმაქცობის რამდენიმე დოკუმენტი, რომლითაც მან, სხვა ამხანაგებთან ერთად, მოისურვა გამიჯვნოდა ტატულოვს და ა-კ. რეზოლუციას. აი რას სწერდენ და თხოულობდენ ეს ამხანაგები (ვოლსკი, ეული, პ. ჩხიკვაძე და სხვ.) ამ დოკუმენტებში: „ებლა, როცა გამოაშკარავდა „ლიტფრონტი“ ჯგუფის ფრაქციული ოპორტუნისტული მუშაობის ახალი ფაქტები და როდესაც ხსენებულმა ჯგუფმა რუს, პრ. მწერალთა ასოციაციის რიგებს გარეშე დააყენა თავისი თავი, ა-კავკასიის პრ. მწერალთა სამდივნოს რეზოლუცია უეჭველად არასწორად უნდა ჩაითვალოს“ (იხ. გაზ. „კომუნისტი“, წერ. „რაპპის გენერალური ხაზისათვის“). რას ნიშნავდა სიტყვები „ებლა, როცა გამოაშკარავდა ახალი ფაქტები“?

ვთქვათ, ბლოკის ფრაქციული ბრძოლის „ახალი ფაქტები“ არ გამოაშკარავებულიყო, რას შვებოდენ მაშინ ეს ამხანაგები, ხომ ტატულოვთან ერთად აპირებდენ მშვიდობიან თანამშრომლობას ა-კ რეზოლუციის ხაზის ნიადაგზე?

რად აპირებდენ ეს ამხანაგები ასე ადვილად თავისი შეცდომების მიჩქმალვას და სხვისი შეცდომებით სპეკულიაციას? რით გავდა ყველაფერი ეს იმას, რასაც მებრძოლი ნაპოსტოველობა ეწოდება? უსათუოდ სამართლიანად მოიქცა ამ შემთხვევაში მეხუთე საგანგებო პლენუმი, რომ ეს მოვლენა, ამ მოვლენის კონკრეტული ბოროტების შემცველი ამხანაგები სათანადოდ შეაფასა საქ. კ. პ. (ბ) ც. კ. რეზოლუციასთან ერთად.

ყველაფერი ეს საერთოდ ისეთი დეტალებია, რომელიც საუკეთესოდ იძლევა მომხდარი ამბების დახასიათებას, იმ ფრაქციული ბრძოლის ისტორიას პროლეტარული მწერალთა გენერალური ხაზის მიმართ, რომელიც ერთხელ კიდევ ზედმეტად ამტკიცებს ყოველგვარი ფრაქციული ბრძოლის მავნებლობას. ეს ისეთი გაცხეითლება ჩვენ პროლეტლიტერატურულ მოძრაობაში, რომელიც ყოველ პრ. მწერალს ავალდებულებს მეტ პოლიტიკურ სიფხიზლეს და სიმტკიცეს.

შეიძლება ვინმეს დღესაც გონია თითქოს ნაპოსტოველური უმრავლესობა თავს ესხმოდა შემოქმედებითს უმცირესობას მისი გუშინდელი შეცდომებისათვის. განა შემოქმედებითი უმცირესობის დღევანდელი პარტიული ფრაქციონერების ელემენტები, ძველი შეცდომებია? რასაკვირველია. არა! და ახალი „ფაქტების“ სინამდვილეც მისი პოლიტიკური შეცდომების ფაქტებია, რაც ერთხელ კიდევ პროლეტლიტერატურულ მოძრაობაში ნაპოსტოველობის ღირსება ამა-

დღეს, რომელიც არა თუ მარტო იცავდა ამ ბრძოლებში თავის სწორ ლიტერატურულ-პოლიტიკურ პოზიციებს, არამედ გადადგოდა უფრო უზედის, აწარმოებდა თავდასხმას.

უკანასკნელი დროის მსგავსად, პროლეტლიტერატურაში ლიტერატურული ბრძოლა ყოველთვის იყო. ამ ბრძოლებში გაიზარდა და დავაეკცა პროლეტარული ლიტერატურა, მისი ნაპოსტოველური ხელმძღვანელობა, მაგრამ იმას, რაც უკანასკნელად ხდებოდა გაცილებით უფრო რთული და მძიმე ბრძოლის სახე ჰქონდა. ამ ბრძოლებში მრავალმა ამხანაგმა ვერ დაიჭირა გამოცდა — მოექცა ოპორტუნიზმის ქაობში, მრავალი დაიბნა — გაყვა თვალთმაქცობისა და ორქოფობის ტალღას, მაგრამ პრინციპულად სწორი და გამარჯვებული დარჩა მაინც უმრავლესობა. ბრძოლა, რასაკვირველია, ამით არ გათავებულა.

პროლეტარული ლიტერატურის წინაშე ამჟამად კიდევ დიდი და გადაუდებელი ამოცანები დგას. შემოქმედებითი მეთოდის საკითხები ჯერ კიდევ გადაუჭრელია, დისკუსიამ ამ ბრძოლებში ბევრი რამ მოიგო, მაგრამ ბევრი რამ დამახინჯდა. ამ დამახინჯებისა და მავნე ტენდენციების წინააღმდეგ კიდევ საჭიროა ბრძოლა, მაგრამ პროლეტარული ლიტერატურა ვერ წაიწვეს წინ, თუ მან არ გადასჭრა რეკონსტრუქციული პერიოდის კიდევ სხვა რამდენიმე ამოცანა — ბოლშევიზაცია, კომუნისტურ ძალთა კონსოლიდაცია, ორ ფრონტზე ბრძოლის წესიერი წარმოება და, რაც მთავარია, თავისი რიგების გამუშურება. უკანასკნელი დამოკიდებულია დამკვრელი მუშების ლიტერატურაში გაწვევის ნამდვილ რეალიზაციაზე.

დამკვრელი მუშა უნდა გახდეს, და კიდევ გახდება, პროლეტარული ლიტერატურის ცენტრალური ფიგურა. შრომასა და ბრძოლაში გამობრძმედილი საუკეთესო დამკვრელი მუშათა კადრების გაწვევა ლიტერატურაში, — აი საუკეთესო პირობა პროლეტარული მწერლობის სიმძლავრისა.

საჭიროა, რომ არა თუ მარტო მწერლები მიდიოდნ მასისაკენ, წარმოებისაკენ, დამკვრელობისაკენ, არამედ მასებიც წარმოებიდან, ჭიბნებიდან, დამკვრელობიდან მოდიოდნ ლიტერატურაში. ამით უნდა მოისპოს საუკუნოებით შემუშავებული ტრადიციები და ობივაციელური რუტინა. შეიქმნას ნამდვილი და მებრძოლი პარტიული პროლეტარული ლიტერატურა.

ესაა ჩვენი ახალი პერსპექტივა, ესაა ჩვენი განვითარების დღევანდელი დამკვრელი ამოცანა.

დამკვრელი ბრიგადების მარში

დამკვრელი ბრიგადა უძღვევი,
სიმტკიცე მებრძოლი კლასისა!
ოთხ წელში — ხუთწლედ
მოაქვს და შენენი გასრისა.

დამკვრელი ბრიგადირი
გამრჯეა და მარდი,
მოაქვს ბრძოლა განცდილი,
მიჭრის ავანგარდი.

ბრიგადელო, სჭედდე გზებს,
ზიზლი ლოთებს, სარდაფებს;
დაკარ მაგრად ყოფის გრდემლს,
დაკარ და გარდაქმენ!

დეკადები საქმის,
ზედნადები ცოდნის.
ბრიგადები დაჭრის,
ბრიგადები მოდის.

ზარმაცების გონებაში წვიმს.
წინ გასწიე, ბრიგადელო, წინ!
ორთქლამავი იკვრის, ქურა აღნობს რკინას,
დაიძვრება ორთქლი. ამუშავდა დგუში,
და ლითონში ალტაცებით გრგვინავს
მძლე ძარღვები მუშის.

დისციპლინავ, შრომისა და გეგმის
სამეურნო წელს გაუძებ წინ;
შენ, მფრინავო არაფერი გეთქმის,
შენს გონების სიღრმეებში წვიმს.
დამკვრელი ბრიგადელი
გამრჯეა და მარდი.

მოკვდა მშორმელთ დარდები,
 მოჰქრის ავანგარდი!
 რკინამ იცის კვენესა,
     იცის რკინამ დარდი,
 როცა იგი ეხმარება
     ჩვენს მტერსა და ვერაგს;
 მას არ უყვარს ფიქრი,
     სიყვარულის ვარდი;
 ჩვენს მკერდს ხეხავს თეთრად,
     გვიკრავს რკინის პერანგს.
 სოცშეჯიბრს და საწარმოო თათბირს
 ფოლადი აქვს ნება, ბრძოლები აქვს ფიცხი.
 მადნეულო, შენც მიწიდან ამოდი და გათბი
 და ქარხნებში გადაღულდი სიცხით.
 მოვიტანოთ დეკადები საქმის,
     ზედნადები ცოდნის,
     ბრიგადები დაქრის,
     ბრიგადები მოდის.
 ბრიგადელო, ამოცანა ჩვენ წინ გვიდევს ბევრი.
 საუკუნე ჩვენი შენგან შევლას ითხოვს.
 და სოფელში კოლექტივის წევრიც
 ელის ჩვენგან მტკიცე მანქანას და სითბოს.
 დამკვრელო ბრიგადავ უძლეეო,
 სიმტკიცე მებრძოლი კლასისა;
 ოთხ წელში ხუთწლედი!
 გასწი და მავნენი გასრისე.

ქართული
 ბიბლიოთეკა

შენიშვნები ლიტერატურული თანამგზავრობის შესახებ

წავიდა დეკლარაციების დრო. დღეს საჭიროა პრაქტიკულად აკეთო მილიონებისათვის საჭირო საქმე და ეს იქნება ნადვილი სიტყვა და ნამდვილი საქმეც, დღევანდელობისათვის გამოსადეგი.

დღეს ყოველი დაჯგუფების მწერალი უნდა ცდილობდეს რაც შეიძლება ცოტა ილაპარაკოს და ბევრი აკეთოს, რაც შეიძლება ერთდღის დეკლარაციებს; საჭიროა ამ დეკლარაციების გაკონკრეტულება და დამკვრელ ტემპებში დამკვრელად გადაქცევა, მაგრამ ამ მხრივ ჩვენს მწერლობაში ცოტა რამ კეთდება. დღეს არავისათვის სადაოს არ წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ ჩვენი მწერლობა საგრძნობლად ჩამორჩა სოციალისტური რეკონსტრუქციის ტემპებს.

სოც-რეკონსტრუქციის დღევანდელმა ტემპებმა სრულიად შესცვალა მწერლობის საქმიანობა და მის წინაშე მეტად მნიშვნელოვანი ამოცანები დააყენა.

მწერლობამ დღეს მთლიანად უნდა იბრუნოს პირი ფაბრიკა-ქარხნებისაგან და შეიხედოს იმ ლაბორატორიაში, სადაც კეთდება სოციალისტური საზოგადოების პრაქტიკული საქმეები. დღეს მწერლობის წინაშე მდგარი ამოცანები განსხვავდება წარსული ეტაპის ამოცანებისაგან.

სოციალისტური რეკონსტრუქციის პერიოდმა რადიკალური გარდატეხა მოახდინა ჩვენი ცხოვრების ყველა სფეროში. გარდატეხა შეეხო, როგორც ეკონომიურ, ისე კულტურულ ფრონტს. მოხდა ძირეული გადაფასება ჩვენი მუშაობის მეთოდებისა, და ჩვენი დღევანდელი საქმიანობა დაეუყავშირეთ რაკონსტრუქციის და გაშლილი სოციალისტური შეტევის პერიოდის სადღეისო ამოცანებს.

აქედან გამომდინარე, ყოვლად შეუძლებელია არ მომხდარიყო გარდატეხა ლიტერატურულ ფრონტზე, რადგან ლიტერატურა ორგანიზულად დაკავშირებულია ეკონომიური ცხოვრების სვლასთან; აქედან სრულიად ბუნებრივია ის მდგომარეობა, რომ ეკონომიურ ცხოვ-

რებაში მიმდინარე პროცესებმა თავისებური გამოძახილი უნდა ჰპოვოს ხელოვნებაში.

რეკონსტრუქციის მაღალმა ტემპებმა თავისებური დანერგვებიც კი მოახდინა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

ასეთივე სახის დიფერენციაცია მოხდა მწერლობაშიც, დღეს ჩვენ საბჭოთა მწერალს (თუ ის მართლა საბჭოთა მწერალია) არ ვუყენებთ იმ სახის ამოცანებს, როგორც ამ რამდენიმე წლის წინ. დაკვირვითი ტემპები მოითხოვს მწერლობის აქტიურ ჩაბმას სოციალისტურ მშენებლობაში.

დღეს ჩვენ მწერლობის წინაშე რევოლუციის მიღების საკითხს კი არ ვაყენებთ, არამედ რევოლუციის საქმეში პრაქტიკული მონაწილეობის მიღებას. დღეს მწერალი აქტიური და ორგანიზებული მონაწილე უნდა იყოს სოცმშენებლობის, საბჭოთა მწერალი დღეს ტერიტორიალურ-ადმინისტრაციული ცნება როდია, როგორც ერთ-ერთი ამხანაგი სრულიად სამართლიანად შენიშნავდა, არამედ საბჭოთა მწერალი მხოლოდ ისაა, ვინც აკეთებს საბჭოთა საქმეს ყოველგვარი ეჭვისა და ყოველგვარი ბორძიკის გარეშე.

დღეს ყოველი საბჭოთა მწერლის წინაშე ვაყენებთ კითხვას: „ან ჩვენ თან, ან იქ, სადაც ამზადებენ ჯოჯოხეთის მანქანებს პროლეტარიატის დიქტატურის წინააღმდეგ“; მესამე გზა მათთვის, გზა „ნეიტრალიზისა“, არ უნდა არსებობდეს, რადგან ეს გზა ყველაზე მეწინააღმდეგე და დამლუპველია მწერლისათვის. საბჭოთა მწერალი უნდა გადაიჭყვეს საუკეთესო დამკვერღად და მილიონიან მასებთან ერთად, შრომის ენტუზიასტებთან ერთად უნდა აკეთოს სოციალიზმის საქმე. ამის შემდეგ ჩვენ გვინდა მოკლედ შევებოთ „თანამგზავრობის“ საკითხს.

როგორც ზემოდ აღვნიშნეთ, რეკონსტრუქციის პერიოდმა ძირითადი გარდატეხა მოახდინა ჩვენს ცხოვრებაში, გარდატეხა შეეხო იდეოლოგიურ ფრონტსაც და მასთან ერთად ლიტერატურას, ტერმინის „თანამგზავრი“ მნიშვნელობა დღეს მთლიანად შეიცვალა. თანამგზავრობა დღეს ჩვენ არ გვესმის ისე, როგორც ეს ამ რამდენიმე წლის წინ გვესმოდა, თუმცა თანამგზავრობის საკითხს მაშინაც აღმოუჩნდა მოწინააღმდეგენი მწერალთა ფენებში, მაგრამ აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ თვით ჩვენი ამხანაგების ნაწილმა ტერმინი „თანამგზავრობა“ ყალბად გაიგო, და ვახშორდა თანამგზავრობის მანდატების ბოძება ყოველგვარი კონტროლის გარეშე; საკმაო იყო მწე-

რალს დაეწერა ერთი ან ორი ლექსი, ეხსენებია შიგ რევოლიუციას, იგი უკვე თანამგზავრი იყო, და შესაფერისი მანდატიც მზად იყო.

აი, ასე ხელმისაწვდომი იყო რამდენიმე წლის წინ თანამგზავრობის სახელწოდება, დღეს მდგომარეობა შეიცვალა, თანამგზავრობის საკითხი სულ სხვა მხრივ ისმება. დღეს ჩვენ ვერ დავკმაყოფილდებით თანამგზავრობის ისე განსაზღვრით, როგორც იგი დღემდე ესმოდათ.

რაში მდგომარეობს კონკრეტულად დღემდე თანამგზავრობის განმარტების და მისი ტერმინის სოციალური ბუნება?

ტროცკის ცნობილი ფორმულა თანამგზავრობის შესახებ გულისხმობდა „რომელ სადგურამდე?“, ე. ი. თანამგზავრის მიმართ დაუსრულებელი იქვით ვიყავით შეპყრობილი და ვფიქრობდით: „თანამგზავრი რომელიც ჩვენს მატარებელს მოყვება, ხომ არ გადაგვიხტება იმ მატარებელში, რომელიც რომელიმე სადგურში შეგხვდება მოპირდაპირე მხრიდან მომავალი?“. თანამგზავრს ჩვენ ვუწოდებდით მას, ვინც ლებულობდა რევოლიუციას, ვინც რევოლიუციას მოყვებოდა შორი-ახლო. ამიტომ სრულიად ბუნებრივად და დასმული საკითხი იმის შესახებ, რომ მოვადინოთ თანამგზავრობის გაგების ძირითადი რევიზია.

თანამგზავრობის საკითხთან დაკავშირებით ძალზე გახშირდა „წითელი ხალტურა“, და ხშირად ეს ხალტურშიკები თანამგზავრებად საღდებიან. ამიტომ ჩვენ როდესაც რომელიმე მწერალს ვაკუთნებთ თანამგზავრის სახელწოდებას, დიდი სიფრხილე გვმართებს, რომ წინააღმდეგობაში არ ჩავარდეთ.

დღეს თანამგზავრის სახელწოდებისათვის არ კმარა მწერალმა სწეროს ლექსი ქარხანაზე ან და ზაპესზე, საქიროა განიცდიდეს მას, რასაც აკეთებს მილიონიანი მასა თავისი ფოლადისებური ხელებით.

დღეს მწერალმა, რომელსაც სურს გახდეს ჩვენი ეპოქის ნამდვილი და ღირსეული თანამგზავრი, უნდა დასწვას უკან დასახვევი ხიდეები, მან თავი უნდა ანებოს უკან მალ-მალ ხედვას, იგი უნდა იხედებოდეს წინ და ჩვენთან ერთად ზვერაუდეს ხვალინდელ დღეს.

თანამგზავრს დღეს არ ეუყენებთ საკითხად „რომელ სადგურამდე“, არამედ გარკვევით ვსვამთ კითხვას: „ან იმგზავრეთ ჩვენთან ჩვენი მატარებლით, ან გადაჯექით მოპირდაპირე მხრიდან მომავალ მატარებელში“.

რაც ნიშნავს იმას, რომ საბოლოოდ გამოარკვეით მწერლის მსოფლმხედველობა.

თანამგზავრობის ცნობილი ფორმულა, „რომელიც“ „სადაც“ „რომელიც“ „რომელიც“ დღეს უნდა მოიხსნას, როგორც დღევანდელ დღესთან ყოვლად შეუსაბამო.

თანამგზავრად არ შეგვიძლია მივიღოთ ის, ვინც ერთ-ორ ლექსს დასწერს რევოლიუციასზე ან ტემპებზე. ამისთან დაკავშირებით ჩვენ გადამწყვეტი და დაუნდობელი ბრძოლა უნდა ვაწარმოოთ ისეთი მწერლების წინააღმდეგ, რომლებიც ცდილობენ „წითელი ხალტურა“ თანამგზავრულ ფაქტებად გაასაღონ.

ქართულ სინამდვილეში რევოლიუციონური ეპოქის ნამდვილი და გულწრფელი ენტუზიასტი თანამგზავრი ძალიან ცოტა გვყავს, ჩვენი თანამგზავრების საგრძნობი ნაწილი ისევ ოცნებობს კომპარებზე და რევოლიუციონურ ეპოქას მერყევი წვრილი ბურჟუას თვალსაზრისით ითვისებს. თანამგზავრების მნიშვნელოვანი ნაწილი ჯერ კიდევ განიცდის რყევას და საბოლოოდ არაა გამოარკვეული მისი პოზიციები.

ზოგიერთი ჩვენი კრიტიკოსი იმდენად გულუხვი აღმოჩნდა, რომ, ცოტა დააკლდათ, თორემ ტ. ტაბიძეს თანამგზავრად აღიარებდნენ.

ცდებოდნენ თუ არა მაშინ ის ამხანაგები? თუ დაკვირვებით შევხედავთ საქმეს, ეს ამხანაგები ცდებოდნენ. მართლაც, ერთი შეხედვით აღამიანს ტ. ტაბიძის „რიონ-პორტი“ და „გულდაგულ“ მისი თანამგზავრული ტენდენციების შესახებ გაფიქრებინებს. „რიონ-პორტი“ ტ. ტაბიძე პათოსით სწერდა:

„ჩვენი ბავშობის ოცნება ახლა:
ვხედავთ ორპირში ორთქლმავალ გემებს,
ახლოს გაგვიარს ეზო და სახლთან
და საბჭოების შზეს მიგვაგებებს.“

დღეს ჩემი გული ქალაქიდაია.
გულში ზღვა გული გემად დაცურავს.
დღეს ძველი ქვეყნის პანაშვიდია,
მიწა ქალამნად, ცა ქუდად მხურავს“.

მაგრამ ეგ პათოსი ყალბი იყო, და რამდენიმე ხნის შემდეგ იგივე ტ. ტაბიძე უფროსად „ქართულ მწერლობა“-ს ფურცლებზე ბეჭდავს რეაქციონურ ლექსს „ოქროყანა“-ს, სადაც ლექსის უკანასკნელ სტრიქონებში სწერს:

„მაშ შევადელოთ ლექსის მაწონი,
 ოქროყანიდან ჩამოყვეთ ვირებს,
 იქნებ არ იყოს ეს მოსაწონი,
 მაგრამ არავინ არც გაიკვირვებს“. და სხვა.

ეროვნული
 ბიბლიოთეკა

შეუძლებელია ამაზე შორს წავიდეს მწერლის ცინიზმი ჩვენი ეპოქის მიმართ და, თუ გნებავთ, ყოველივე იმის მიმართ, რის შესახებაც ზემოთ ბევრი ვილაპარაკეთ. ყოველივე ეს იმას ნიშნავს, რომ მწერალი ლექსით თავს ირთობს და ლექსობიას თამაშობს.

ყველა ამხანაგი თანამგზავრობის საკითხს ძალზე ფრთხილად უნდა ეპყრობოდეს. ტ. ტაბიძემ ერთ ლექსში ვითომდა თანამგზავრობის ტენდენციები გამოამჟღავნა, მეორე ლექსში კი ყოველივეს გადაუსვა ხაზი. მაგრამ ეს მწერლები ტყვილა ცდებიან, თავს იტყვილებენ: ჩვენთვის ძალზე ადვილად გასარჩევია თეთრი შავისაგან.

რაც შეეხება ქართველ მემარცხენე თანამგზავრებს, კერძოდ გალაკტიონ ტაბიძეს, იგი უკვე თავისი რევოლუციონური ლექსებით ჩვენი ეპოქის საუკეთესო ენტუზიასტი ხდება. მისი ძახილი, მისი პოეტური ხმა არის ხმა იმ ადამიანის, რომელიც ორგანიულად განიცდის ჩვენი მშენებლობის ყოველ დეტალს. გ. ტაბიძეს ღრმად აქვს შეგნებული თავისი ვალდებულება და იგი მწერლებს მოუწოდებს!

„ვედოთ რკინად, ვვედოთ რკინად
 გული ჩვენი ზიარული,
 აღარ ვარგა როგორც წინად,
 ძველი გულით სიარული.

ან და:

დაშკა წერაქვი, დაშკა წერაქვი,
 ჰეი, დაშკარ!
 ვადმოანგრიე მძიმე ლოდები
 ნიადაგარი!
 აგურს აგური, ფიცარს ფიცარი,
 მკლავი მაგარი, —
 ვერას დააკლებს ახალ შენობას
 წვიმა და ქარი!“

ვის შეუძლია იმღეროს ასე გატაცებით და გულწრფელად, თუ არა რევოლუციონური ეპოქის უდიდეს ენტუზიასტი! გ. ტაბიძემ იცის, რომ დღეს ძველი გულით და ძველი გზით სიარული არ არავის, და „ნეიტრალურ“ პოეტებს მოუწოდებს:

„გართმევთ პოეტობას,
 გირჩევთ, შენანებით, —

მიეთ-მოეთობას
თავი დაანებოთ“.

ე. ბ. ბ. ბ. ბ. ბ.

ყოველმა მწერალმა დღეს მართლაც თავი უნდა დაანებოს „მიეთ-მოეთობას“, მან უნდა ილაპარაკოს გარკვევით და გაბედულად იმის შესახებ, თუ რის თქმა სურს. გარეშე ამისა არ შეიძლება, რომ მწერალი თანამგზავრი გახდეს, გ. ტ ა ბ ი ძ ე ს აუცილებლად ღრმად აქვს ეს შეგნებული.

დღეს თანამგზავრი მწერლების მიმართ ჩვენ ნდობა არ უნდა გვქონდეს დაკარგული, არ უნდა არსებობდეს მუდმივი ეჭვი ჩვენსა და მათ შორის. ისინი ხელი-ხელ ჩაკიდებულნი მილიონიან მასებთან ერთად უნდა აკეთებდნენ სოციალიზმის საქმეს. ჩვენ ცოტა გვყავს ასეთი მწერლები, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მთლიანად ყველაფერს ხაზი გადაუსვათ. ჩვენ გვყავს გულწრფელი თანამგზავრების წყება, მათ შორის ა. მ. ხ. ს. ჩ ი ქ ო ვ ა ნ ი, რომელიც გულწრფელად ცდილობს წარსულთან შემაერთებელი ხიდების აფეთქებას და ძველი გრძნობების და ტრადიციების მოსპობას, ძველი განცდების განადგურებას და აქტიურად ჩაბმას სოციალისტურ მშენებლობაში.

დღეს თანამგზავრმა მწერალმა უნდა დაამსხვრიოს ის წვრილბურჟუაზიული ნაქუჭი, რომელშიაც იგი ამდენხანს იყო, და უნდა გადაიქცეს შრომის ენტუზიასტების მოწოდების ზარად.

ს. ჩ ი ქ ო ვ ა ნ ი მ ა დეკლარაციებით ლაპარაკი და დაპირებანი უკვე რამდენიმედ დაამთავრა და დღეს საქმით ცდილობს კავშირის გაწყვეტას წარსულთან:

✓ ქუხლი დავადგი სიყვარულის ხატს,
კლასიკურ გმირებს, ეპიურ ტილოს,
მე თვით დავაზრჩობ
ბულბულიანის ნაქლეტებ ხმას:
და ჩემს ძველ ტყვიოს
მე თვით ვავხდი დღეს სასაცილოს.
ჩემო გონებავ,
ჩემო ბგერავ,
არ ვამბობ უცხოვს,
შენი სიმძიმე მე თვით ტვირთივით ზურგზე მიკიდა“.

ს. ჩ ი ქ ო ვ ა ნ ი ს ასეთი განცხადება მოწმობს, რომ მან ძველი გზით სიარული სრულიად უარყო და ახალი გზით მიჰყვება მილიონიან მასებს.

ს. ჩ ი ქ ო ვ ა ნ ი არ მალავს იმ მდგომარეობას, რომ მასაც გამოუვლია გზა — გზა ქაობის, გზა დაბნეულობის. მაგრამ მან ყოვე-

ლივე ეს დღეს უარყო, მას თავისი საქმე დღეს ინდუსტრიის ვარყვენიერ წარმოუდგენია, რადგან:

„ეხლა ოცნება ჩამოგხსენით ფეოდალ ოდებს და ინდუსტრიის ლიანდაგზე სტრიქონიც მიჭრის. მე ჩემი სიტყვა, ჩემი ლექსი ვისთვის მიწოდებს, პოეტის საქმე სად ვეძიო თქვენს საქმის იქით!“.

გარდა ამისა, ს. ჩიქოვანს აქვს მებრძოლი პათოსით დაწერილი მთელი რიგი ლექსები. მაგალითად, მისი ლექსი „უშგული სკომკავშირი“, უსათუოდ მნიშვნელოვანი ფაქტია თანამგზავრულ ლიტერატურაში, დღეს სიმონ ჩიქოვანი ჩვენ შეგვიძლია ერთ-ერთ ნამდვილ თანამგზავრად ვალიაროთ.

ჩვენში ბევრია თანამგზავრული ტენდენციების მწერალი (რ. გვეტაძე, ვ. გორგაძე, ს. კლდიაშვილი, დ. შენგელაია და სხვ.), და არა თანამგზავრები; რყევა თანამგზავრული ტენდენციების მწერლების ერთ ნაწილში საგრძნობია. კერძოდ დ. შენგელაია განუწყვეტლივი რყევით ხასიათდება.

ჩვენ არაფერს არ ვლაპარაკობთ ს. შანშიაშვილის, როგორც თანამგზავრის შესახებ, რადგან მისი თანამგზავრობა უმთავრესად მხოლოდ გადმოკეთებულ პიესებში გამოიხატება.

საერთოდ უნდა აღვნიშნოთ, რომ დღეს თანამგზავრობის ფორმულა „რომელ სადგურამდე“ საკიროა მოიხსნას დღის წესრიგიდან. დღეს თანამგზავრი არ შეიძლება ეუწოდოთ მას, ვინც განუწყვეტლივ მერყეობს, ვინც შორიანლო მოყვება რევოლიუციის მატარებელს, ვისი სოციალური ბუნებაც ძალზე საეჭვოა და საშიშია არ გადაჯდეს მოპირდაპირე მხრიდან მომავალ მატარებელში; ასეთს ჯერ კიდევ არ გაუწყვეტია საბოლოოდ ყოველგვარი კავშირი წარსულთან, ეჭვობს ჩვენ მიღწევებზე და მზადაა დაიხიოს უკან სიძნელების წინაშე.

თანამგზავრი შეგვიძლია ეუწოდოთ მხოლოდ მას, ვინც ჩვენთან არის ყოველ წუთს, ვინც გაწყვიტა ყოველგვარი კავშირი წარსულთან, ვინც ჩვენს მატარებელს მოყვება უკანასკნელ სადგურამდე, ვინც საუკეთესო დამკვრელია, საუკეთესო ენტუზიასტი და მილიონიან მასებთან მებრძოლი ხუთწლედის ოთხ წელში შესასრულებლად. — აი, ვინ შეიძლება ჩაითვალოს ნამდვილ თანამგზავრად.

რეკონსტრუქციის პერიოდმა სრულიად ბუნებრივად დააყენა თანამგზავრობის ძირითადი რევიზიის საკითხი.

თანამგზავრობის ფორმულის „რომელ სადგურამდე“ ნაცვლად ვაყენებთ „ბოლო სადგურამდე, ჩვენს საერთო მიზნამდე“. საბჭოთა მწერალი, თანამგზავრი, რომელიმე სადგურით, კი არ უნდა იყოს დაინტერესებული, არამედ იმ ბოლო სადგურით, რომლისკენაც მივდივართ, რომლისკენაც მიგვაქანებს რევოლუციონური ეპოქის ორთქლმავალი.

ს ა ო შ ტ ო მ ბ რ ო ვ ა ტ ა კ ი

ამხ. სტალინის სახ. ქარხნიდან ოქტომ-
ბრის საიუბილეო ორთქლმავლის № 441
გამოშვების გამო.

გაცნობებთ:

გრაფიკმა გვანახვა

ნიშანი საგმირო მიღწევის,

რომ შტაბის ბრძანების თანახმად

ორთქლმავალს შვიდისთვის ვიძლევი.

ექვსი დღე

ვაჰქონდა ზანზარი

დამკვრელთა ჩაქუჩთან ქიდილში

მზად არი,

მზად არი,

მზად არი,

ღიადი ნოემბრის შვიდისთვის.

ექვსი დღე,

ნამცეცა დრო არი

ექვსი თვეც გვიჭირდა შეგვეძრა

დახედეთ,

ხუთწლედის ალგებრამ

რარიგად გვასწავლა შეკვეცა.

გვარ-ტომებს ახალი შევმატეთ

ტემპის და სიჩქარის მოდგმა ვართ

ექვსი დღე ჰკიოდა პნევმატი

შვიდისთვის ვიძლევი ორთქლმავალს.

ბრალია
ფოლადი მიჰყანგდეს
ორთქლმავლის დანაკლისს ვებრძვით
დე,
მანაც შეჰკივლოს ნიშან-სვეტს
ტრიალით გახურდეს ღერძი

რომ,
მასაც რონოდა მიჰქონდეს
ველებში გავიდეს ქშენით
რომ იგიც მიჰქროდეს, მიჰქროდეს
როგორც საბჭოეთი ჩვენი.

გაცნობებთ:
გრაფიკმა გვანახვა
ნიშანი საგმირო მიღწევის
რომ,
შტაბის ბრძანების თანახმად
ორთქლმავალს შვიდისთვის ვიძლევი.

დამკვერელნო,
ხუთწლედის გარშემო;
დავძლიოთ გეგმები ძნელი
და ორქლმავალივით ვაშენოთ,
ვაშენოთ მესამე წელი.

ი ს ე ვ კ ო მ ე ზ ი ი ს შ ე ს ა ხ ე მ

პროლეტარული მწერლობის განვითარების ეხლანდელ საფეხურზე ერთ-ერთ აქტუალურ ამოცანას წარმოადგენს დიალექტიურ მატერიალიზმის საფუძველზე აგებული შემოქმედებითი მეთოდის ყოველმხრივი დამუშავება. მხატვრულ ფაქტში დიალექტიკის მთელი რიგი არსებით მომენტების კონკრეტიზაცია თავის მხრივ მოითხოვს მწერლის კლასობრივ გამობრძმედილობას, მის თეორიულ დონის ამაღლებას, პოლიტიკურ აქტივიზაციას. შემოქმედებითი მეთოდის გარკვევენ არსებითად დამოკიდებულია მსოფლმხედველობის პრინციპებზე, ერთი სიტყვით მეთოდი თვით წარმოადგენს გარკვეულ მსოფლმხედველობას. ჟანრი მეთოდის ფუნქციაა. ეპიური, ლირიკული, ფილოსოფიური, პუბლიცისტური და პოეზიის სხვა ჟანრები მჭიდროდ დაკავშირებულია ზემოხსენებულ პრობლემასთან. ჟანრების საკითხი პროლეტარულ კრიტიკაში ჯერ კიდევ არაა საბოლოოდ გამოვლენილი. აქ აღვივებთ აქვს მრავალ შეცდომებს. ზოგიერთი აზრანაგები საკითხის წმინდა ფორმალისტურ გადაჭრას იძლევიან, როდესაც ფიქრობენ რომ ჟანრი განსაზღვრავს მეთოდს. ასეთი შეცდომა დაუშვა ანტ. გ. გორბაჩევი, რომლის აზრით პროლეტარულ მწერლობის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს „აღრიცხვა ჟანრებისა და მისი ტრადიციებისა“.

აზრთა ამ გვარი მსვლელობის საბოლოო ლოგიკური შედეგი ფორმალისტიკაში უნდა იყოს. გორბაჩევის ფორმალისტური გადახრები შემდგომ ბლოკის (ე. წ. „ლიტფრონტის“) შემოქმედებითი მეთოდის დასაყრდენათ გადაიქცა. ბლოკის პლატფორმა გულისხმობდა, რომ მიმდინარე პერიოდში პროლეტარულ ლიტერატურის მთავარ მიზანს შეადგენს სატირის, პუბლიცისტური პოეზიის, ფილოსოფიური რომანის და სხვა ჟანრების წამოწევა. აქ არსებითად ბლოკის მექანიკური და ლეფისტური შემოქმედებითი მეთოდის გვერდით წამოყენებულია წმინდა წყლის ფორმალისტური შეხედულებები. ბლოკის თეორეტიკოსებს არ ესმოდათ ის გარემოება, რომ ჟანრი როდი გან-

საზღვრავს მეთოდს, არამედ სინამდვილეში შექცეულ მოქმედებას ვხედავთ. არავინ არ უარყოფს სატირის როლს, პოეზიის პუბლიცისტურ განხრას, მაგრამ ეს მოვლენები არ განსაზღვრავს პროლეტარულ მწერლობის პრინციპულ იდეურ შემოქმედებითი ბუნებას. პირიქით პროლეტარულ მწერლობის შემოქმედებითი მეთოდი არეგულირებს ყველა ეანრს: საბოლოო ანგარიშში მხატვრული ფაქტის იდეა ფორმალური მომენტების მიმართ პრიმატის როლს ასრულებს. მხატვრული ფაქტი წარმოადგენს ფორმის და შინაარსის დიალექტიურ მთლიანობას. ასეთია ამ საკითხის მარქსისტული გადაჭრა.

პროლეტარული პოეზია სავსებით ჩამორჩა რეკონსტრუქციის დამკვირვებელ ტემპებს. ეს პროცესი მოითხოვს სათანადო ყურადღებას. პროლეტარული პოეზიის ჩამორჩენა მშრომელ მასების აზვირთებულ მოთხოვნილებებისაგან შესაძლებელია დაძლეური იქნას მხოლოდ ხანგრძლივი შემოქმედებითი მუშაობით. მწერალი ჩამორჩა მკითხველს. ამ მხრივ, როგორც რუსეთში ისე საქართველოში დაწყებულია სათანადო შემოქმედებითი მუშაობა იმისთვის, რომ მიღწეული იქნეს დანაკლისის სრული ლიკვიდაცია ლიტერატურის ფრონტზე. როგორ უნდა დავსძლიოთ ეს ჩამორჩენილობა? მთავარი ღონისძიება პროლეტარულ მწერლობის გადემიანურებაა, თვით ლირიკაშიც პუბლიცისტური განხრა აუცილებელია მით უმეტეს „რამდენადაც მნიშვნელოვანია ნაწარმოების იდეა მით უფრო მაღალ მხატვრულ სიმაღლეზე დგას მხატვრული პროდუქცია“. („На Лит. посту“ № 17 — 1930 წ.).

ამასთანავე ერთად აუცილებლად უნდა აღინიშნოს კლასობრივი ორიენტაციის თემებზე მუშაობის აუცილებლობა. დღეს ზოგადი ამბები, „ნეიტრალური“ იდეები ვერ დააკმაყოფილებს მოწინავე დამკვირვებელ მუშის მხატვრულ გემოვნებას. ამავე დროს პოლიტიკურ აქტივიზაციის გზით სიარული არ უნდა გადაიქცეს პრიმიტიულ დიდაქტიკოსობათ: პოლიტიკური აქტივობა არ ნიშნავს ყოფის პრობლემებზე მუშაობის სრულ იგნორაციას.

პროლეტარულ პოეზიის ვითარებაზე გავლენას ახდენს ის ფაქტი, რომ როგორც საბჭოთა ისე პროლეტარულ ლიტერატურაში ვხვდებით პოეტების მძლავრ მიდრეკილებას პროზისაკენ. ტიხონოვი, საიანოვი, სვეტლოვი, ასევეი და სხვა პოეტები უკვე გადადიან პროზაზე. ეს ფაქტი პოეზიის კრიზისით აიხსნება, ამ გარემოებას განსაკუთრებით ხაზი გაუსვა ამხ. ა. სელივანოვსკიმ თავის მოხსენებაში — რაპსის პლენუმზე. უდიდეს ზეგავლენას ახდენს პოეზიის შემდგომ ზრდაზე ჩვენს ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ იდეოლოგიური მოვლენები,

პროლეტარულ პოეზიას უხდება არსებობა გამწვანებულ კლასობრივი ბრძოლისა და ძლევამოსილ სოციალისტურ შეტევის პირობებში. მემარჯვენე გადახრები, „მემარცხენე“ გადახვევები, მცოცხვი გადახრები და მათთან შემარიგებელი განწყობილებანი სათანადო წინააღმდეგობას მოითხოვენ. საჭიროა ამ გადახრებთან სისტემატიური ბრძოლა. „პერეველის პოეზიას“ აქვს თავისი ზეგავლენა პროლეტარულ მწერლობის ერთ ფენაზე, ისინი „სალიერიზმთან“ ბრძოლის დროშით აცოცხლებენ მკვდარი რეაქციის პოეზიას. მემარჯვენე გადახრა პროლეტარულ პოეზიაში აშკარად უახლოვდება პერეველის და კლასობრივი მტრის იდეოლოგიას. მეორე მხრივ აუცილებელია ბრძოლა მეორე უკიდურესობასთან, რომელიც წამოაყენა „ბლოკმა“ და რომელიც გადაჭარბებულ „პუბლიცისტურობის“ ნიღაბ ქვეშ აპარებს ლეფის მექანიკურ და ანტი-ფსიქოლოგიკურ პოეზიას. აუცილებელია ბრძოლა ამ ორივე საშიშროების წინააღმდეგ.

მიმდინარე შემოქმედებითი დისკუსიის პროცესში განსაკუთრებით მძაფრად წამოიჭრა მიაკოვსკის პოეტურ მემკვიდრეობასთან დამოკიდებულების საკითხი. ბლოკი რომელიც ძირითადად დაუპირისპირდა ნაპოსტოველების შემოქმედებითი ლოზუნგებს, ამავე დროს ლეფისტური თეორიების კუდში მოექცა. ბლოკის თეორეტიკოსები შეეცადნენ აღედგინათ მიაკოვსკის რევოლუციის წინააღმდეგული პოეზიის მეთოდები — „პროლეტარული მწერლობა უნდა იბრძოდეს მიაკოვსკის მეთოდისთვის“ — ასეთი იყო ბლოკის ძირითადი ლოზუნგი. ეს რასაკვირველია აშკარა შეცდომაა.

მიაკოვსკის მემკვიდრეობა ფრიად საინტერესო პრობლემაა, ეს პრობლემა დაკავშირებულია გადემიანურების საკითხთან. მიაკოვსკიმ პოეტურ შემოქმედების გრძელი გზა გაიარა „ვიდრე ბოჰემურ ნილილიზმიდან პროლეტარულ რევოლუციონიზმამდე დაექანებოდა“. ამ ხნის განმავლობაში იგი ნელი-ნელ უახლოვდებოდა პროლეტარულ მწერლობას. უკანასკნელ ხანებში მიაკოვსკიმ საგრძნობლად დასძლია თავის შემოქმედებაში ინდივიდუალიზმის ყოველგვარი ელემენტი და შეუერთდა პროლეტარულ მწერლობის მასიურ მოძრაობას.

მიაკოვსკი გაიზარდა, როგორც დიადი რევოლიუციის დიდი პოეტი, მისი პოემები: „ლენინ“ „ას ორმოცდა ათი მილიონი“ „სასიამოვნოა“ „მისტერია ბუფ“ „ომი და ზავი“ და სხვები ნათლად ააშკარავებს პოეტის შემოქმედებითი სიმძლავრეს. საკითხის მთელი აქ

ტულობა იმაში მდგომარეობს, რომ მიაიკოვსკი უკანასკნელ წელში გარდაიქცა პროლეტარულ რევოლუციის მოწინავე პოეტად. „სავსებით გამართლებულია მიაიკოვსკი, როგორც ავტორი საკრებულო ლექსების, პოეტი ავტორი და გაზეთის მომუშავე. აქ ის უღავთ მისაბაძი მოვლენაა. იგი გადაიქცა აქტიურ მებრძოლად გადამიანურებისათვის ბატონ-კაცური ცრუმორწმუნეობის წინააღმდეგ. აქ ის ბრწყინვალე მაგალითია მილიონებისათვის გასაგები ფორმების ძიებაში“ (ლ. ავერბახი).

არ რას ამბობს თვით მიაიკოვსკი ამის შესახებ კრასნო-პრესნის კომკავშირელების წინაშე:

„ძველი მკითხველი და ძველი მსმენელი, რომელიც სალონებში იყო ერთხელ და სამუდამოთ მოკვდა და მხოლოდ მუშათა აუდიტორია, მხოლოდ პროლეტარულ-გლეხური მასები, ისინი, რომელნიც აშენებენ ჩვენს ახალ ცხოვრებას უნდა შეიქმნენ ნამდვილ მკითხველებათ და ამ ხალხის პოეტი უნდა ვიქნე მე“.

აქ სავსებით სწორად აქვს ხაზი გასმული იმ ობიექტურ ჭეშმარიტებას, რომ პროლეტარულ მწერლისათვის უცხოა ზეკაცობრივი განდეგილობა. მას უნდა კონკრეტულად წარმოდგენილი ჰქონდეს ვისთვის სწერს თავის ლექსებს. როგორია მისი შემოქმედების გამოხმაურება მშრომელ მასებში. ამისთვის საჭიროა უშუალოდ მკვიდროდ დაკავშირება მშენებლობის ტემპებთან. ამისათვის საჭიროა შემოქმედებით მეთოდის საბოლოო შემუშავება. პროლეტარული პოეზიის პირველ დამახასიათებელ თვისებას შეადგენს მისი მასიურობა ბურჟუაზიულ ეგოცენტრიზმის განწყობილებების წინააღმდეგ. ამ მხრივ უთუოდ მისაბაძია დემიან ბედნი და უკანასკნელ ხანების მიაიკოვსკი.

„ჩემი შესვლა რაბკში, პრ. მწერ. ორგანიზაციაში მაჩვენებელია იმისა, რომ მაქვს სერიოზული მტკიცე სურვილი გადავიდე ბევრს რამეში მასიურ მუშაობაზე“, ამბობდა მიაიკოვსკი. ამ სიტყვებში მან მართლაც გამოხატა მტკიცე სურვილი ეკეთებინა ის საქმე, რომელზედაც მანამდე მხოლოდ ლაპარაკობდა. დღემდე ბევრმა ვერ შეიგნო ის ფაქტი რომ პრ. მწერლისათვის არ არის სავალდებულო „წმინდა“ ლირიკულ ჰანგზე სიმღერა. იგივე მიაიკოვსკი ამის შესახებ ამბობდა:

„რატომ უნდა ვსწერო მე მანიას და პეტრის სიყვარულზე და არ უყურო ჩემ თავს, როგორც ნაწილს იმ სახელმწიფოებრივ ორგანოსი, რომელიც ეწევა ცხოვრების მშენებლობას. პოეტი ის კი არ არის ვინც დადის დახუჭუჭებულ ბატკანივით და პეტელობს ლირიკულ

სასიყვარულო თემებზე, არამედ პოეტია ის ვინც ჩვენი გამწვანებული კლასიური ბრძოლის დროს ემსახურება პროლეტარიატის საქმეს. ვინც არ გაურობის არავითარ შავ სამუშაოს, არავითარ მძვინვარეობას, არავითარ ლიუტიაზე, სანალხო შეურნეობის აღმშენებლობაზე და სწერს აგიტკებს ყოველგვარ სამეურნეო საკითხებზე“.

უნდა ითქვას, რომ ასეთი ჯერ კიდევ ვერ არის პროლეტარული მწერლობა. პოეტი მტკიცედ უნდა იყოს შეზრდილი საკუთარ კლასთან. ასეთი პოეტი არის დემიან ბენდი, რაპპმა საცესბით სამართლიანად წამოაყენა პროლეტარულ მწერლობის გადემიანურების საკითხი, რაც არსებითად ნიშნავს პროლეტარულ მწერლობის ბოლშევიზაციას. ქართულ პროლეტარულ პოეზიაში ჯერ არ მოსჩანს გაშლილი მუშაობა „აგიტკების“ შესაქმნელად. პოეტები ჯერ კიდევ ვერ მისდევენ ფებ და ფებ გაზეთის ტემს, არ არის ე. წ. „შავი“ მუშაობის ტრადიცია. ახალი პოეტის ეს დანიშნულება კარგად განსაზღვრა მაიაკოვსკიმ:

„დაე, დიდება,
სევდიან ჭკრივად,
შიაცილებდე გენიოსებს
მგლოვიარე მარშის ხმაურში.
შენ ჩემო ლექსო
ისე მოკვდი ვით ჯარის კაცი
როგორც კვდებოდენ
უსახელო ჩვენი გმირები
როს შეტევაზე გადადიოდენ“.

როგორი უნდა იყოს პროლეტარული პოეზიის დამოკიდებულება მაიაკოვსკის პოეტურ მიმკვიდრეობასთან? ზემო ნათქვამიდან ნათლად სჩანს რომ მაიაკოვსკიმ მნიშვნელოვანი საქმე გააკეთა პროლეტ-მწერლობის პეგემონიისათვის წინსვლის გზაზე. მან დიდი ბრძოლა გადაიხადა სანტიმენტალურ პოეზიის წინააღმდეგ.

ბლოკის მიერ წამოყენებული საკითხი ფილოსოფიური პოეზიის შექმნის შესახებ არაა სწორი.

მაიაკოვსკი თავის ლექსებში ხშირად ამტკიცებდა განყენებულ მოტივებზე წერის უაზრობას. ამავე ხაზზე მუშაობს პროლეტარული მწერლობის შემოქმედებითი აქტივი.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ „ყოველდღიურობის“ პოეზიის განმტკიცებას ჩვენ ლიტერატურაში წინ ეღობება სხვა პირობასთან ერთად ძველი პოეზიის ტრადიციები, რომელთა მიხედვით მწერლო-

ბაში ღირებულა მხოლოდ ის მომენტები, რომელნიც „უძლებენ დროს“ და „არ კვდებიან ავტორზე აღრე“. ასეთ რუტინულ მშენებლობას ჩვენ უნდა ვებრძოლოთ ყოველ ნაბიჯზე ყველ კლასს აქვს თავის საზომი ლიტერატურის მიმართ, ეს არის პრაქტიკის საზომი, მისი უტილიტარობა. ლიტერატურა როგორც კლასობრივ ბრძოლის მკვეთრი იარაღი ყოველ ნაბიჯზე იბრძვის სოციალისტური მშენებლობათვის — ეს არის ძირითადი მოტივი, რომლიდანაც უნდა გამოვიდეს ყოველი მწერალი თავის შემოქმედებითი მუშაობის დროს.

რაც შეეხება თანამედროვე ქართულ პროლეტარულ პოეზიას იგი ამ უამდ უკვე ახალ საფეხურზე გადადის, მემარჯვენე მწერლობა განიცდის სასტიკ მხატვრულ კრიზისს, იდეურ გაკოტრებასთან ერთად მათმა პოეზიამ დაჰკარგა ყოველგვარი „მხატვრობის“ ელფერი. ეს სავესებით ბუნებრივია. სამაგიეროთ იზრდება და თან და თან უახლოვდება პროლეტარულ საზოგადოებრივობას ინტელიგენციის მემარცხენე ფრთა (გ. ტაბიძე, ს. ჩიქოვანი, გრ. ცეცხლაძე, ვ. გორგაძე, ვ. გაფრინდაშვილი და სხვები), მათი პოეზია უკვე მაჩვენებელია იმ ფაქტისა რომ ლიტერატურული ინტელიგენციის ფრიად მნიშვნელოვან ნაწილში მოხდა საბოლოო გარდატეხა რევოლუციასთან თანამშრომლობის ხაზით.

მემარჯვენე პოეზიის შესახებ შეიძლება ითქვას, რომ მისთვის 1930 წელი უკვე ერთგვარი საზღვარი იყო, რომლის შემდეგ მათ სათქმელი აღარაფერი რჩებათ, ცხადია მიმავალი კლასის სიკვდილთან ერთად უნდა მოკვდეს მისი პოეზიაც, ვის სჭირდება დღეს გრიშაშვილის ყარაჩოლული სიმღერები? სჭირდება მხოლოდ მის ავტორს და ყოფილი ადამიანების იმ ვიწრო ფენას ვისაც პოეზიისადმი საბოლოო ინტერესი ჯერ კიდევ არ დაუკარგავს. კრიზისისაგან თავის დაღწევის მიზნით ზოგიერთმა პოეტმა სცადა პროზისათვის შეეფარებინა თავი. ამ მხრივ შეიძლება დასახელებული იქნეს აბაშელი („ქალი სარკეში“), რომელმაც გაბზარული სარკის იდილია „ზეცაში“ გადაიტანა. ეს რასაკვირველია ვერ იხსნის პოეზიის ამ რეაქციონურ ფრთას. გასულ წელს მათი დუმილი — ეს არის დასაწყისი მათი ლიტერატურულ თვითლიკვიდაციისა.

პროლეტარულ პოეზიას ემატება ახალი ძალები, რომელიც მოდიან კომკავშირული მუშური ახალგაზრდობის ფენებიდან. ეს იმას ნიშნავს, რომ მასები უკვე იღებენ აქტიურ მონაწილეობას პროლეტარული მწერლობის ზრდის საქმეში. ეს ზრდა წარმოებული უნდა იქნეს ყოველგვარი გადახრების წინააღმდეგ ბრძოლის ხაზით, რაც გასულ წელს საკმარისად იჩინდა თავს. როგორც ცნობილია გადახრა პოე-

ზიაში თავს იჩენს უმთავრესად „ტკბილი“ ლირიკის, ნაციონალიზმის, პესიმიზმის და თანამედროვეობიდან დაცილების სახით.

„მემარცხენე“ გადახრებისათვის ნიადაგს ამზადებდა „ბლოკი“, რომელიც აყენებდა ლეფის მექანიკურ პოეზიის პრინციპების დაკანონების აუცილებლობას. ყველა ეს გადახრები აღმოცენებულია წვრილ-ბურჟუაზიულ საფუძველზე და მოითხოვს საფუძვლიან უარყოფას — განადგურებას.

უ ე ც ა რ ი ბ რ ი ბ ა ლ ი

ბოლავს ცეცხლი და ქშინავს მიღები,
 მიაქვს გონება გრიგალს უეცარს...
 ბევრს მაყურებლის განცდის მიღევით
 ცეცხლზე შემტევი გრძნობა მიეცა...
 და გააზრებაც ელუპებათ იმათ პირადი.
 აქ რესპუბლიკის ტკივილს ხედავენ, —
 მიაქვთ გრიგალზე ბრძოლა პირდაპირ,
 მიაქვთ გრიგალზე ბრძოლა ხელდახელ...
 მაგრამ, მაინც როს ფრონტი ინგრევა
 და ცა იხსნება შემდეგ დილისთვის,
 ბრძოლა, რისთვისაც ირგეს გმირებმა, —
 ქალაქს აკლია გზნება მისი ხმის.

ხვედრი ნალმევით იყო მგრგვინავი,
 თითქოს გვინგრევედა მკერდებს შხუილით...
 დღეს — დახეთქილი მხრები გოგანტის
 ყრია მიწაზე ქვანახშირით.

ჩვენ დაგველუბა ბრძოლა გმირული,
 ჩვენო ქარხანავ, რა არ ვიღონეთ...
 მაინც კრილობად დაგვრჩა გრიგალი
 მაინც სირცხვილად — შენი ქვა-ყორე.

როგორ მოგვაკლდი! გული არ მითმენს,
 დილით არ მესმის შენი საყვირი.
 გოგო-ბიჭები დარდით დაგვითვრენ,
 შინ რომ არიან უქმად დაყრილნი.

შენი მარჯვენი რა სამარცხვინოდ
ფალავანობის წრიდან გავიდა.
იყავ დოღში და ნეტავ რას ცდილობ
რომ ფეიქრობის ტემპი დაგიდგა!

რა გაეწუბა! ჩაქრა სიმარდე...
ამ ჭრილობასაც აღბათ ავიტანთ;
დავდგამთ უთუოდ ახალ გიგანტებს,
შენც აგაზვირთებთ ისევ თავიდან.

მაგრამ ეგ ზიზღი და აღმფოთება
იმას დარჩება, როგორც სიკვდილი.
ვინცა ვერ დაგიჩა დროზე შშველელად,
ვინც ვერ გაგიგო დროზე ტკივილი.

იცი უთუოდ. — ან რა დავფაროთ,
დღეს ყველასათვის არის აშკარა,
რომ, დამკვრელობის ერთი სამყარო,
დაუღვევარის ხელმა დაგშალა.

იგი გეწვია სავარძელიდან,
კმაყოფილივით დღეთა მორჩილი...
ტემპში გასარდლობდა მსგავსად ბრძენისა
და ქალაქებში იჯდა ჩონჩხივით.

და შესაძლოა, გზებს უჭრიდა ბევრგან სიკუდეს,
მაგრამ „გამორჩა“ ერთი „წვრილმანი“:
სახანძრო რგოლში ადგილობრივ ჰქონდა სისუსტე,
გაწყდა იგი და დაგვატეხა თავზე გრივალის.

ჩვენ მას დავუწერთ სასტიკ გაკიცხვას,
ჩვენ მას ვაკუთნებთ მძიმე განაჩენს;
რომ რესპუბლიკის შრომა დავიცვათ,
რომ რესპუბლიკა ზარალს გადაარჩეს.

სამწუხაროა, ამ დროს მოღუნდი,
ასე დუმილმა დაგიმეგობრა.

ისევ მასებში მოგვაქვს ლოზუნგი:
— ისევ ბრძოლები დაუდევრობას!

ეროვნული
ზიზლიძის

როგორ ვაგზარდეთ! მუხლი არ გაჩნდა,
შენთვის სიცოცხლე — გვქონდა ულვევი,
შენზე დავხარჯეთ ჩვენ გარჯასთანვე
საშვალეებათა მილიონები.

ეხლა რა დაგვრჩა? ჩაქრა სიმბრდე...
ამ კრილობასაც ალბათ ავიტანთ;
დავდგამთ უთუოდ ახალ გიგანტებს,
შენც ავაზვიროთებთ ისევ თავიდან.

და ეგ ზიზლი და ეს აღშფოთება —
იმას დარჩება, როგორც სიკვდილი,
ვინც ვერ დაგიორჩა დროზე მშველელად;
ვინც ვერ გაგიგო დროზე ტკივილი!

პროლეტარული მწერლობის

ბოლშევიზაციისათვის

„... Партийность обязывает нас при всякой оценке событий прямо и открыто становиться на точку зрения определенной общественной группы“.

ლენინი

მთელი ფრონტის გასწვრივ სოციალისტურ შეტევაზე გადასვლა კაპიტალისტური წინააღმდეგ, — ასეთია მე-16 პარტიული ყრილობის დირექტივა; პროლეტარული მხატვრული მწერლობის მიერ ისტორიულად მინიმალურ დროში პეგემონიის მოპოება — ასეთია ლიტერატურის ფრონტზე ბოლშევიკური შეტევის მიზანი. ჩვენი ისტორიული განვითარების ახალ ეტაპში პეგემონიის საზღვრებს იპყრობს პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობა ზრდის, განვითარების და წინსვლის ხიძნელების დიალექტიური დაძლევის გზით.

„ხელოვნების სასახლიდან“ უკვე დაიძრა დამკვერელი, ბრიგადელი — პროლეტარული მწერალი, რომლის საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ინტერესების ძირითადი რგოლი ჩვენს საერთო კომუნისტურ დაკვირვებას ამოცანებს თანდათანობით ორგანიზულად უფრთხვდება, რასაც საგრძნობლად დააჩქარებს დამკვერელი მეშვების პროლეტარულ მწერლობაში გაწვევა.

მეორეს მხრივ მიმდინარეობს ლიტერატურული თანამგზავრების დიფერენციაციის რთული პროცესი; უდავოა, რომ ჩვენი სახალხო მეურნეობის სოციალისტური რეკონსტრუქციის პერიოდის ლიტერატურული თანამგზავრობა მოკავშირეობას უნდა ნიშნავდეს. ძველი, თანამგზავრული ტენდენციების მტარებელთა უმნიშვნელო ნაწილი ლიტერატურული რეაქციის ბანაკში საბოლოოდ გადაბარდა, მემარცხენე თანამგზავრები კი პროლეტარიატის იდეოლოგიურ პოზიციებს თანდათანობით უახლოვდებიან (ლიტერატურა იდეოლოგიის ნაწილია, როგორც შეგენების სპეციფიური სახე), ანტიპარტიული, ვორონსკისებური დებულება ლიტერატურული თანამგზავრობის ზრდის შესახებ, ლიტერატურის დღის წესრიგიდან უკვე დიალექტიურად მოხსნილია, რაც იმას არ ნიშნავს, რომ კონკრეტულ ისტორიულ პირობებში თანამგზავრობას აბსოლუტურად უარეყოფთ.

მოცემულ ეტაპში პროლეტარული მწერლობა საბჭოთა ლიტერატურის სისტემაში წამყვან როლს ასრულებს, როგორც არსებული საზოგადოებრივ-ეკონომიური ფორმაციის მხატვრულ მწერლობა. მიუხედავად აღნიშნულისა, უდავო დაქტია, რომ პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობის ტემპები საზოგადოებრივი ცხოვრების ტემპებს საგრძნობლად ჩამორჩა; პროლეტარული მწერლობის დიზარდენილ მოთხოვნებსა და შეზღუდვებებს მონაცემებს შორის დიხპროპორცია

არსებობს. ქართულმა მხატვრულმა პროლეტარულმა მწერლობამ შემოქმედებით ვერ მონახა ფაბრიკა-ქარხნებში სოციალისტური შრომის ფორმებიცა და მხატვრული პროლეტარულმა მწერლობამ სათანადოდ ვერ გვიჩვენა თანამედროვე ქვეყნის ქვეყნის სოციალისტური წარმოების და საზოგადოების შენების პროცესში კლასიკური ადამიანები როგორ სცვლიან რადიკალურად ქვეყანას და ამით საკუთარ თავსაც. გამოიკვლიოს შედეგება ჩაითვალოს კ. ლორთქიფანიძის ნარკვევი: „ახალი გლეხები“ და პ. ჩხიკვაძის საწარმოო რომანი „სართულბი“). წარმოებს მასალის ე. წ. „разроманивание“. თანამედროვე ნარკვევი გარკვეულად ერთ-ერთ მოწინავე როლს ასრულებს, როგორც გარდამავალი სალიტერატურო ენარი. ნარკვევში ზუსტად უნდა გაიხსნას კლასიური პირობის კონკრეტულობა, კლასიურად მომქმედი მდგომარეობანი და ადამიანები — მათი სოციალური როლის მახვილად გამოვლინებით, ნარკვევმა უნდა გახსნას არა მარტო დღევანდელი დღე, არამედ ჩვენი ისტორიული განვითარების ტენდენციებიც. სწორედ ამ მხრივია უმთავრესად საყურადღებო კ. ლორთქიფანიძის „ახალი გლეხები“. წიგნი მუბლიცისტურ მასალას შეიცავს, ზოგიერთი ფაქტი და დეტალი სტილისტურ ხარისხშია აყვანილი. ლიტერატურული სტილის ღირებულება იმაშია მდგომარეობს, რომ „Доставить возможно большее количество мыслей в возможно меньшем количестве слов“ (ა. ვესელოვსკი). აღნიშნული თვისებას შეიცავს „ახალი გლეხები“ — სალიტერატურო სტილი. „ახალ გლეხებ“ — ში კ. ლორთქიფანიძე არჩევს კლასიურად დანაწილებულ გლეხობას და დიალექტიურად ცვალებად მოვლენებს. ყველა ეს მთავარი დადებითი თვისება ხდის „ახალ გლეხებს“ აქტუალურ და საყურადღებო ნაწარმოებად თანამედროვე ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში.

ნიშნულია, რომ მოვლენების სოციალ-პოლიტიკური შეფასების შეგვირად მასალისადმი რამდენიმედ აბსტრაქტულ-გუმანისტური მიდგომა და ამკვიდრებული, რაც პროლეტარულ მწერლობას მუშათა კლასის გადაუღებელ და აქტუალურ ამოცანებს აშორებს. მაგ., როდესაც პარტიის ერთერთი ამოცანაა ობიექტულების, რომელნიც მაღალი და გაშლილი ტემპების გამო ბნელ კუნძულებსა და სოროებში არიან შემჭვრალნი, ამ კუნძულებიდან ამოყრა. პროლეტარული მწერლის საბელის მატარებელი ელ. პოლუმორდვინოვი ობიექტულში, ზედმეტ ადამიანში. „სუბიექტურ პატიოსნებას“ ეძებს მოთხოვნაში „ქვეყანა მიდის“. მთავარია ყოველი დროულად საჭირო და გადაუღებელი თემისადმი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, ე. ი. პარტიული მიდგომა; ძირითადია, ვიმეორებთ, მოვლენების ტექნიკური გარდაქმნის პროცესების, როგორც კლასიური პრობლემების, ტრაქტოვება. პროლეტარული მწერალი მარქსისტული ფილოსოფიის ძირითად დებულებებს უნდა იცნობდეს, ვინაიდან დიალექტიური მატერიალიზმი ძირითადად მოვლენების მეცნიერული შემეცნების მეთოდოლოგიაა.

* პ. ჩხიკვაძის რომანი „სართულბი“ ერთადერთი საწარმოო რომანია ქართულ ლიტერატურულ სინამდვილეში და გარკვეულად აქტუალური და მნიშვნელოვანი ბელეტრისტული ნაწარმოები. სოციალისტური მშენებლობის ზრდა, ადგილობრივ მასშტაბის რამზინშინი, ოჯახის პრობლემა, კომუნისტური ეთიკის საკითხები, სოციალ-გამკემლების ნაშთები საქართველოში, ირონიული დამოკიდებულება ბურჟუაზიული კულტურის ადგილობრივი კერპებისადმი და სხვ. — აი რას იტევს ხსენებული რომანი — ვ. ლ.

პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობა უდიდეს შესაძლებლობებს იძლევა (პეგეზონია). „მაგრამ შესაძლებლობა ჯერ კიდევ სინამდვილეში არ არის, იმისათვის, რომ შესაძლებლობა სინამდვილედ გადაიქცეს, ნაჭურვლ-ნაჭურველნი რაღი პირობა, რომელთა შორის პარტიის ხაზი და ამ ხაზის სწორად გატარება უკანასკნელ როლს არ თამაშობს... იმისათვის, რომ შესაძლებლობა სინამდვილედ გადაეკციოს, უწინარეს ყოვლისა საჭიროა უკუგადგომთ თვითდინების, თავის-თავადობის თეორია“ (სტალინი). რაც საგრძნობლად ახასიათებს ქართულ პროლეტარულ ლიტერატურულ მოძრაობას და უკან ეყრდნობა მისი ბოლშევიზაციის მიმდინარე პროცესს.

„შომაცვდავი კლასების წინააღმდეგობის გამოხატულებას წარმოადგენს ყოველგვარი გადახრა ლენინური ხაზიდან. რასაც ადგილი აქვს ჩვენი პარტიის რიგებში. შეიძლება კლასიურ მტრებთან წარმატებით ბრძოლა, თუ ამავე დროს არ ვებრძობოდით გადახრებს ჩვენს პარტიაში, თუ არ დავსძლიეთ ეს გადახრები? არა, არ შეიძლება. არ შეიძლება, რადგან შეუძლებელია ნამდვილი ბრძოლის გაშლა კლასიური მტრების წინააღმდეგ, თუ ზურგს უკან მათი გამოხატულება გვყავს პარტიაში, თუ ზურგში დავტოვებთ ხალხს, რომელსაც არ სწამს ჩვენი საქმე და ყოველმხრივ ცდილობს ჩვენი წინსვლა შეაფერხოს, ამოცანა ის არის, რომ შომავალშიც განვაგრძოთ შეურაგებელი ბრძოლა ორ ფრონტზე. როგორც „მემარცხენეებთან“, რომელნიც წვრილბურჟუაზიულ რადიკალიზმს წარმოადგენენ“, ისე მემარჯვენეებთან, რომელნიც წვრილბურჟუაზიულ ლიბერალიზმს წარმოადგენენ“ (სტალინი). ოპორტუნიზმისადმი შემარიგებელი ელემენტების და მცოცავი გადახრების წინააღმდეგ, რაც დღევანდელ ეტაპში იმდენად შემტვევი არაა, თუმცა თანდათანობით იზრდება.

ლიტერატურის მარქსისტული მეცნიერება, სოციოლოგიური პოეტიკა და განსაკუთრებით მარქსისტული პუბლიცისტური კრიტიკა ვადაძურელ ბრძოლას უნდა აწარმოებდეს კონკრეტულად პროლეტარულ მწერლობაში გენერალური ნაოსტოვური ხაზიდან ყოველგვარი ოპორტუნიისტული გადახრის და მისდამი ლიბერალური მომთმენობის წინააღმდეგ; მხოლოდ ორ ფრონტზე მედგარი ბრძოლით მიაღწევს პროლეტარული მწერლობა იდეოლოგიურ მხატვრულ სისრულეს და ისტორიულად აუცილებელ პეგეზონიას. ამიტომ ზოგიერთი „ორტოდოქსალური“ პროლეტარული კრიტიკოსის (ე. ი. ტატულოვების) „მტკიცება“, რომ პროლეტარული მწერლების „კონკრეტულ მხატვრულ ფაქტებში მემარჯვენე ან „მემარცხენე“ გადახრების ძებნა პარტიული ტერმინოლოგიის მხატვრული შემოქმედების სფეროში შექანიკურად გადაატანს უდრის“ და ა. შ. პროლეტარულ ლიტერატურულ მოძრაობაში ყოველგვარი ოპორტუნიზმის და რევიზიონიზმის და მასთან შემარიგებლობის თეორიულად გამამართლებელი „უპარტიო“ ფორმულაა.

გადაუდებელია ბოლშევიკური პირდაპირობით ორ ფრონტზე ბრძოლა, მემარჯვენე გადახრის, როგორც მოცემულ კონკრეტულ პირობებში მთავარი საშიშროების, „მემარცხენე“ გადახვევების და გადახრებისადმი შემარიგებლობის მეოთხეოლოგიური საფუძვლების გარკვევა პარტიის გენერალური ხაზისათვის მხატვრულ მწერლობაში; პროლეტარული მწერლის დიალექტიური მატერიალიზმის მეთოდით და მწყობრი ლენინური მსოფლმხედველობით შეიარაღება, რის გარეშეც პროლეტარული მწერლობის ბოლშევიზაციის ლოზუნგის რეალიზაცია შეუძლებელია: „ლიტფრონტის“ ლიტერატურულ-პოლიტიკური და შემოქმედებით-მეთოდოლოგიური კონცეპცია ლიტერატურაში პარტიის გენერალური ხაზისადმი

საწინააღმდეგოდ იყო განწყობილი, რის გამოც, როგორც ცნობილია, მკვლევარმა „რამბ“-ის შიგნით შემარჯვენე და „შემარცხენე“ გადახრების ეკლექტიკურ თეორიულ-მაქტურ ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ფრაქციად ჩამოყალიბდა და პროლეტარული თეატრისათვის სამარცხენო არსებობის შემდეგ დაიშალა. ვიმეორებთ, ბრძოლა პროლეტარულ მწერლობაში არსებული ოპორტუნისტული გადახრების და გაუახლებების წინააღმდეგ მოუხერხებელია გადახრების მეთოდოლოგიური საფუძვლების გამოარკვევის გარეშე, მეთოდოლოგიური საფუძვლების გახსნა კი გვაჯერებს, რომ გადახრების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი ჩვენი თეორიული მოუშადებლობაა, რომ პროლეტარული მწერლების ნაწილს დიალექტიური ლოგიკის მაგივრად მეტაფიზიკური მეთოდი აქვს მომარჯვენებული. გადახრების წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში ჩვენი მუშაობა გადახრების მეთოდოლოგიური ძირების გამოარკვევის და თეორიული ცოდნით შევიარაღების ხაზითაც უნდა წარიმართოს!

მოცემულ წერილში ჩვენ მიზანია მოკლედ შევეხეთ პროლეტარული ლიტერატურული ბოძაობის წინსვლის სიძნელეებს მხატვრული მწერლობის კონკრეტულ მავალითებზე, რათა სიძნელეთა და ნაკლთა მხილებით, პროლეტარული თეატრისათვის პროლეტარული მწერლობის განვითარების ტემპები დავაჩქაროთ და ხელი შევუწყვათ მის საზოგადოებრივ-ლიტერატურულ აქტივიზაციას. პროლეტარული მწერლების იდეოლოგიურად მერყევი ნაწილი კი ობივტელურად ფიქრობს, მარქსისტული სალიტერატურო კრიტიკის დანიშნულებას მიმდინარე ეტაპში „გულუბრყვილო“ — ოპორტუნისტული „რეალიზმის“ კრიტიკიზმით უდგება, მომხმარებლის თეატრისათვის, რაც დაგმობილ უნდა იქნეს, მეორეს მხრივ, სალიტერატურო კრიტიკის თვითმყოფ ღირებულებას აკუთვნებს ან თეორია, პრაქტიკისთან შედარებით, მხოლოდ „აუცილებელ ბოროტებად“ (ფეიერბახი) მიიჩნევა. მართალია მარქსისტულ გნოსეოლოგიას საფუძვლად ადამიანის პრაქტიკის ერთობლიობა უდევს. რაც იმას არ ნიშნავს, რომ თეორია „აუცილებელი ბოროტებაა“. ჩვენ ვდგავართ თეორიის და პრაქტიკის, სალიტერატურო კრიტიკის და მხატვრულ-ლიტერატურული პრაქტიკის დიალექტიური მთლიანობის თეატრისათვის. იმ ხალხისათვის, რომელიც არსებითად ვერ გარკვეულა, რომ პროლეტარული მწერალი რევოლუციონურად მოაზროვნეა, რომლის მიზანი არა მარტო მთლიანობის შემეცნებაა, არამედ მისი რევოლუციონური მართებნაც, რომელიც არ სცნობს მოვლენათა ერთობლივობას, მოვლენათა შინაგან კავშირს და კანონზღონილობას, რომლისთვისაც გაუგებარია, რომ დიალექტიკისისათვის „აბსოლუტური კეშმარიტება რეალტივ კეშმარიტებათა ჯამია“ და შემეცნების პროცესზე მხოლოდ დიალექტიური შეხედულებანი უნდა არსებობდეს და სხვა, ცხადია, პარტიული, პუბლიცისტური კრიტიკა „ჩამორჩენილობა“ და მცირე ჯანრი იქნება, ვერ გარკვეულა რა იმ ელემენტარულ მკოდნობაში, რომ სალიტერატურო კრიტიკა კი არ ქმნის მხატვრულ მწერლობას, არამედ ხელს უწყობს მას, აჩქარებს მწერლობის განვითარების ტემპებს და მისი რეკონსტრუქციის პროცესს.

ჩვენ დოქტრინერები არა ვართ. ჩვენი მოძღვრება მარქსიზმის შესახებ დოგმა არ არის, არამედ სამოღვაწეო სახელმძღვანელოა. ჩვენ იმაზე პრეტენზიებს არ ვაცხადებთ. თითქოს მარქსმა ან მარქსისტებმა სოციალიზმისაკენ მიმავალი კონკრეტი გზები იცოდნენ: ეს სისულელეა. ჩვენ ვიცით ამ გზის მიმართულება, ჩვენ

ვით, თუ რა კლასიური ძალები მიგვიყვანს სოციალიზმამდე. მჭიდროდ კონკრეტულად, პრაქტიკის ხედვით ჩვენ ამას იმ მილიონთა ცდა გვიჩვენებს, როდესაც ამ საქმის განხორციელებას შეუდგებიან *) (კურსივი ჩვენის — შ.ლ.). — დღე ბორინისა არ იყოს, მოცემულ ამონაწერში თვალსაჩინოდაა მოხაზული ლენინის, როგორც „თეორიული“, აგრეთვე „პრაქტიკული“ ფილოსოფიის მთელი „შინაარსი“. სწორედ აღნიშნულ დებულებიდან გამოვდივართ სალიტერატურო კრიტიკის დანიშნულების საკითხში და ნურას უკაცრავად იმ მოზობივარელო მწერლისადმი, რომელიც მოლოდინშია და ეგოისტურად გაიძახის: „აჲ, ციდაე ვაშლი როდის ჩამოვარდება, რომ პირველი მე მივევარდე და მოვკბიო!“ (ილ. ჭავჭავაძე). რომ ჩვენ მარქსისტულ სალიტერატურო კრიტიკაში „ნაპოსტოვურ“ ტრადიციებს არ ვღალატობთ და უფრო ვამტკიცებთ ამ ბოლშევიკურ ტრადიციებს ლიტერატურულ პრაქტიკაში.

1927 წელს, უფრ. „პროლეტარულ მწერლობაში“ (№ 11-12) კონკრეტულად აღენიშნავდი, რომ პროლეტარული მოწოდების და ორატორული ენის ხაუკეთესო ოსტატი ალიო მაშაშვილი ყოველდღიურ მშენებლობის უმნიშვნელო უარყოფით მზარეებს დიდი პლანით იძლევა და ატიპიურებს. ყოველდღიური სამეურნეო, სოციალისტური მშენებლობა „ლუხის დაშვებად“ ეჩვენება. მისი უკანასკნელი პოეტური ფაქტები ულტრარევოლიუციონურია. მის მხატვრულ განწყობილებათა მთლიანობაში გარკვეულად ოპოზიციონურ განცდათა სექტორი მოჩანს („ძველი მაზარა“ **) „გემზე“. ეს უკვე საშიშროებაა, ვინაიდან ასეთი შედეგების განწყობილებიდან იდეური ჭანიარალებისაკენ დიდი მანძილი როდია. მართალია, საოქტომბრო ფაქტით: „შზად ვართ ვიბრძოლოთ ოქტომბრიდან უკანასკნელ გამარჯვებამდე“ ოპოზიციონური ნოტები დაძლეულია. მაგრამ ტექსტის განსწვრივ კვლავ ყრულ გაისმის პანიკური მოტივები*.

1927 წლიდან მოყოლებული, მაშაშვილი პოეტური ფაქტების მოცემის ხებით ძალზე ძუნწობს, თუმცა ძუნწად მოცემულ ნაწილშიც წინა პლანზე ყვლავ საგრძნობლად წამოწეულია პანიკური და „მომარცხენე“ მოტივები. რაც ობიექტურად წვრილი ბურჟუას ისტერიზმის და ანარქიზმის პოეტური გამოქვადენებაა.

*) ლენინი, ტ. XIV, II ნაწ. გვ. 83 — 84.

**) რა ვუყოთ. ზოგჯერ

ქარიშხალნი

თუ ჩადგებიან:

მძიმე ყინვის დროს

ზოგჯერ ცეცხლიც გაიყინება;

დარეკავს ფაში,

ბრძოლის ხმები

აფეთქდებიან.

და ეს მაზარაც

სისხლის ფასად გაიყიდება (იხ. „ძველი მაზარა“).

ან:

და, როგორც ასეთი,

იქნება მრავალი

სოფლიდან ქალაქში

ყრულ „შეპოპარული“ (იხ. „ინციდენტი უჯრედის კრებაზე“)

მაშაშვილი ზოგიერთ პოეტურ ნაწარმოებში არსებულ საზოგადოებრივ თეორიულ თეორიულ რევოლუციონურ გარდაქმნაში მონაწილე საზოგადოებრივ ცენტრ (სიურ) ადამიანს კი არ იძლევა, არამედ სტენის ადამიანს და ემპირიკოსს (ქვემოთ) შაშვილი პროლეტარული მოძრაობაში მოწინავე პოეტია, თუმცა რამდენიმედ ცნობილი „მომარცხენე“ ოპორტუნისტული გადახრების ხაზით.

ჩვენ გვჯერა, რომ ალიო მაშაშვილზე, საერთოდ მტკიცე რევოლუციონური მოტივების პოეტი, თავის თავზე კონკრეტული თეორიული მუშაობის და დიალექტიური ლოგიკით შეიარაღების შემდეგ თავს დააღწევს პერმანენტულ „მომარცხენე“ მოტივებს და განწყობილებებს და საბოლოოდ ჩამოყალიბდება, როგორც ბოლშევიკი პოეტი. პრაქტიკული მუშაობის დიალექტიკა სოციალისტური ტრანსფორმაციის ორგანიზული მესიტყვეობისაგან ეზიდება მას (პიესა „კანვაზი“, „დამკვეთი ბრიგადების მარში“).

მაშაშვილის მართებს ზოგადისა და კერძოს ერთიანობაში განხილვა. დიალექტურად დიფერენციული მიდგომა მოვლენებისა და საგნებისადმი, ძირითადად რეკონსტრუქციის პერიოდის თემატურ მასალაზე დაყრდნობა, ენაიდან ამას მოითხოვს პროლეტარობის განვითარების შინაგანი ლოგიკაც; მაშაშვილს მართებს მტკიცედ გაერკვეს იმ ფაქტში, რომ საზოგადოებრივი ფორმები წარმოიშობა არა გარეგანი მიზეზების ზეგავლენით (მექანიზმი), არამედ, როგორც შინაგან წინააღმდეგობათა შედეგი.

პრობლემის დიალექტიური, რევოლუციონური გადაჭრის გარდა, არსებობს მოვლენის ოპორტუნისტული „გახსნა“, ფორმალ ლოგიკაზე დაყრდნობილი (ემპირიზმი, ეკლეტიზმი, მექანიზმი) მოვლენებისადმი მექანიკური დამოკიდებულება. წინააღმდეგობათა ბრძოლის (რაც სოციალისტურ ფორმებს იწვევს) გაუთვალისწინებლობა ოპორტუნისტული გადახრების საფუძველია (მაგალითები: „პირველი დედა“, „ძველი მაზრა“, „რეკომის თავმჯდომარე იყო შოფერი“, ს. თალაკვაძის რომანში „ბრძოლის დიდ გზაზე“ სისხლის შერევის პრობლემა და სხვ.). მართალია, ემპირიზმი მოვლენების განზოგადოებას ცდილობს, მაგრამ შინაგანი კავშირის გამოკვლევის მაგივრად ფაქტების გარეგან დაჯგუფებას აწარმოებს. ფაქტებს ერთგვარობის მონახვის საზომით აღწერს; ემპირიზმი ემპირიულ ფაქტებზე მალა ვერ დგება. კვლევისა და მასალისადმი მიდგომის მეტაფიზიკური მეთოდი ჩვენი გენერალური ხაზიდან დაშორების ტენდენციებს იწვევს.

კონსტანტინე ლორთქიფანიძე ერთ-ერთი მოწინავე პროლეტარული მწერალია, რომელმაც ქართულ მხატვრულ ლიტერატურას საზოგადოებრივ ლიტერატურულად საკმარის ბელეტრისტული და პოეტური ფაქტები მისცა. მაგრამ მოცემული დებულება სრულიადაც არ უარყოფს იმ მომენტს, რომ კ. ლორთქიფანიძის მხატვრულ ლიტერატურულ პრაქტიკას ოპორტუნისტული შეცდომები და კომპრომიზიები ბუნდოვანება ახასიათებს. ჩვენი სალიტერატურო კრიტიკა აკრძარებით ნაკლებადაა კონკრეტული, კონკრეტულად არც ერთი მწერლის შემოქმედება არ არის დაშლილი და შესწავლილი, არაა გახსნილი ამა თუ იმ პროლეტარულ მწერალში ოპორტუნისტული გადახრების მეთოდოლოგიური საფუძველები, რაც საგრძნობლად აფერხებს პროლეტარული მოძრაობის და მის ბოლშევიზაციის პროცესს. მაგალითად, კონკრეტულად არ არის გაკრიტიკებული ასოციაციის „შინათანამგზავრების“ (ელ. პოლუმორდინოვი, კ. კალაძე) შემოქმედებითი მონაცემები, კონკრეტულად არაა გაკრიტიკებული მე-ბრძოლი პოეტის ა. მაშაშვილის ზოგიერთი „მომარცხენე“ — ანარქისტული ლექსი,

კ. ლორთქიფანიძის შემარჯვენე და „მომარცხენე“ ოპორტუნისტული ხეყვენიერებას მხატვრული ნაწარმოები, რითაც მათ საზოგადოებრივ-შემოქმედებით ნაკლებად ვადვრებთ.

თავის დროზე რომ მიგვეთითებინა იმ ფაქტზე, რომ კ. ლორთქიფანიძის ლექსი „საჩივარი“*) ობიექტურად კულაკური იდეოლოგიის (სოფლად კერძო კაპიტალისტურ ურთიერთობათა შენარჩუნების აუცილებლობის მოთხოვნა) შემცველი პოეტური ნაწარმოებია, კონკრეტულ პირობებში კლასიური მტრის მიმართ პუშკინისტური დამოკიდებულების (ხეკლასიური ობიექტივიზმის) საჭიროების პრობლემა და საერთოდ კლასიური ზავის „უპარტიო“ განწყობილებია. თავის დროზე რომ გამოგვემუღავნებია კ. ლორთქიფანიძის აღნიშნული პოეტიკის პოლიტიკური მოტივები, „უკეთეს“ შემთხვევაში — ინდიფერენტული დამოკიდებულება ისტორიული მნიშვნელობის საზოგადოებრივ-სამეურნეო პროცესებისადმი ჩვენი განკითხვების დღევანდელ ეტაპში, სოფლად რომ მიმდინარეობს, — მწერალი გადახრების მრუდს რამდენიმედ დასძლევდა და არ დაუშვებდა ისეთ უხეშ პოლიტიკურ შეცდომას, როგორიცაა: „ათასი ჯურის მგზავრის“ ე. ი. „უწებებელი“ ობიექტივიზმის, აქტიური სვეც-შავნებულების და სხვ. მოცემულ ეტაპში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური საჭიროების მტკიცება, არ დაუშვებდა მენშევიკურ ლედენას „წითელი იმპერიალიზმის“ შესახებ, როდესაც ყველასათვის ნათელია, რომ საქართველოს გასაბჭოება ისტორიულად და დიალექტიკურად მომზადდა; საქართველოს გასაბჭოების ასეთ გაგებას არაფერი არა აქვს საერთო მოვლენების დიალექტიკასთან და, მაშასადამე, მებრძოლ პროლეტარულ მწერლობასთან:

უცებ ხიდზე ორპირის გზიდან
შემოაჭენა ყაზახმა ცხენი.
ხათის შემდეგ მწყობრი რიგებით
შემო-

დო-

დენ

ბოლშევიკები“ (იხ. „ერთი მათგანი“)

თავის დროზე აღვნიშნეთ, რომ პეტრე საშლინიძე თავისი ლექსების ახალი კრებულით მონღოლებით აგრძელებს „ცეცხლის ხმების“ ვიწრო ფრონტოვიკულ ტრადიციებს; რომ „ახალი სიტყვა“ მიმდინარე პერიოდის პრაქტიკული ამოცანებისაგან საგრძნობლად დაშორებულია და რამდენიმედ წვირილბურთაზიულ განწყობილებათა შემცველია:

„დღეს მე ისე მსურს ასომღერება,
როგორც არასდროს, როგორც არასდროს.

*) რას მერჩის! მიწა და ლექვა ბური აქვს!
უწინდელივით ხომ აღარ მათხოვრობს,
რით არ მისვენებს მაგ მართლა ურია,
თვითონაც იცხოვროს და შეც მაცხოვროს
მამაშვილურად, როგორც ახალგაზრდას
გთხოვთ ჩამორთმეული ყანა ივეროთ,
და მე თუ არა — ათად და ათასად
ღმერთი გადაგიხდის საშავიეროს“ (იხ. ლექსის წიგნი: „ახალი“)

რომ ჩემმა ლექსმა, ჩემმა ადგენებამ
ტკბილ შარბათივით გული დაათროს.

სდევ. პოეტი რატომ ვარ,
თუ არა შოლოდ იმიტომ,
ყველას რომ განვუმარტო
დროს სიმწარე და სიტკბოა და სხვ.

მეჩვენე
ნიგელირისე

ესაა ტიპური წერილ-ბურჟუაზიული გადახრა. წერილ-ბურჟუაზიული ესთეტიზმი. „ტკბილი ლირიკის“ პროპაგანდა და პროლეტარული პოეზიის კლასიური როლის, მეზობლი, სოციალური დანიშნულების მივიწყება. როდის იყო, რომ პროლეტარული პოეზია „ტკბილ შარბათივით გულს ათრობდა“ და ყველას უმარტავდა დროს სიმწარესა (?!) ვ. ლ.) და სიტკბოს? ასეთი „სტილის“ ლირიკულ შეტოპვებს სასტიკი იდეოლოგიური ბრძოლა უნდა გამოეცუცხადოთ და ვამხილოთ „ლირიკული შეტოპვების“ არსებითად რეაქციონური ბუნება.

ნოე ზომლეთელი; როგორც პროზაიკოსი, თემატიურად და ფორმალურად უმთავრესად რევოლუციის წინაღობინდელი „დემოკრატიული“ ბელეტრისტიკის ლიტერატურული ტრადიციების გამგრძელებელია. შართალია, დაუშვებელია პროლეტარული მწერლობის თემატიკის შეზღუდვა, მაგრამ ძირითადი რგოლი, რასაც მოცემულ ეტაპში პროლეტარულმა მწერალმა ხელი უნდა ჩაჰკიდოს, სახალხო მეურნეობის და საზოგადოებრივი ცხოვრების სოციალისტური რეკონსტრუქციის საკითხებია. ზომლეთელის, პ. მ. საყვარელიძის, ს. თალაკვაძის და სხვთა ბელეტრისტული პრაქტიკა ხსენებულ რგოლს რამოდენიმედ დაშორებულია და უმთავრესად 1905 წლის და მომდევნო პირველი წლების თემატიური მასალის ფარგლებში ტრიალებს.

მოცემულ წერილში კონკრეტულად მხედველობაში გვაქვს ნოე ზომლეთელის მოზრდილი მოთხოვნა და არა რომანი „უგულო ღამეები“ („იქელი“). მოთხოვნა იტევს 1905 წლის მასალას და თავდება აგვისტოს ავანტიურით. მასალა საზოგადოებრივ ინტერესს როდია მოკლებული, მაგრამ დამუშავებულია სუსტად, კომპოზიციურად შეუცვრელია, ტექსტი ანდაზებითაა დამძიმებული, სიტყვიერი მასალა — ნაწილობრივ გაწარსულებული, მოშქმედი პირების გვარები და სიტუაცია არაქაული — „ტრადიციული“ პროზის ერთ-ერთი სტილისტური ხერხი. ყოველივე ეს გამოწვეულია იმით, რომ ზომლეთელი კრიტიკულად არ უდგება იმ შემოქმედებით მეტროს, რასაც ჩვეულებრივად ნატურალისტური მეტოფი ქვია. შეცდომაა, როდესაც მოსწავლურად ასე სჯიან: „ნატურალიზმი უფრო დეტალურია, ნატურალიზმი ჩნდება იქ, სადაც ბევრი დეტალია; ნატურალიზმი რეალიზმისაგან „წვირლანების“ რაოდენობით, ფიზიოლოგიური და სოციალური მომენტების გადაწონვით არ გამოირჩევა; ნატურალიზმი რეალიზმისაგან მით განიზივნება, რომ ნატურალიზმი სტატიურია, ვერ ერკვევა ზრდის ტენდენციებში, ვერ იჭრება მოვლენების ზრდასა და გაენითარებაში, ნატურალიზმი თავს იჩენს იქ, როცა მწერალს არ ძალუბს დასამუშავებელი მასალის დაძლევა თავისი მხატვრული სისუსტისა ან გამაერთიანებელი იდეის უქონლობის გამო“ (ივერბანი). ზომლეთელის „უგულო ღამეები“ ნატურალისტური მოთხოვნაა, დებულების საილუსტრაციოდ „უგულო ღამეებიდან“ რამოდენიმე ამონაწერს მოვიყვანთ:

„თოვლის წვრილი ბლარდნები ამ სინათლზე, როგორც დახოცილი პეპლები, რაღაც ზღაპრული ელვარებით მოცივიან დაბლა და ჰაერს მოჯადოებუ-

ლის სილამაზითა ჰქარგავენ. ჩადრწამოსხმული ახლობელი ტყე ისეთი თეთრი ხუტუტებით არის გადახედილი, რომ გვეგონებათ ხალაშქროდ გაჩქარდნის დროს ქართველ დარბაზებელთა რაზმებს დაუქვეითებოთ ქვეყნის ამ მხარეში. კანცელარიის ბუხრიდან ქალების კულულებიანი დაღვლებივით დაწნული შიშის ნაცრისფერი ნისლივით ამოჰწირებებდა და დასავლეთის მიმართულებით ისე რიგად წებობდა ჰაერში, თითქოს ეს კანცელარია კი არა, კენტი ორთქლმავალია. რომელიც დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ უსაზღვრო სისწრაფით მიჰქრისო“.

ან:

„ჩვეულებრივ რომანებს არაფრით არ ჰგავდა ეს სიყვარული. (მაშასობა და ახალიშვილის — ვ. ლ.), იგი მაისის მზეხაც კი სქარბობდა სითბო-სილამაზით, ხოლო ზამთრის პირველ თველზედაც კი უფრო დაფუკი და სუფთა იყო. ამავე დროს არც ნესტან დარეჯანის და ტარიელის სამარისებური გზნებით ანთებულს და არც თინათინისა და ავთანდილის ხინაზე ჩაუშრეტლამოდებულს ტრფხალს ჰგავდა ეს სოფლურის გულუბრველობითა და ვნაღვკრიტის მოუსყიდველობით მოქარგული ურთიერთობა“.

ან:

„იღმა მაისი. ამ წიელს მუშათა ხაერთაშორისო დღესასწაული და ჭველი ქრისტაწაწული კულტურის გამარჯვების ემბლემა აღდგომის უქმე — ერთხა და იმავე დღეს გათენდა.

იყო რაღაც მისტიური ამ სხვადასხვა ხახიათის უქმეთა ერთ დღეს შეხვედრასში...“

ხალხი სდგას და ზოგი სოლომ-გომორის ცეცხლის სეტყეასავით, ხოლო ზოგიც, როგორც მამადმერთის შვექარე, მაგრამ იმედის ცეცხლით მოვიზგიზე ხინას მთიდან ზღაპრულ ლაღებს, ისმენს ამ ძლიერ ხმას“, (ე. ი. ორატორის ლაპარაკს — ვ. ლ.) და ა. შ.

ჩვენ ლიტერატურულად სამართლიანად შევედევით გრიგოლ რომაძისძეს, როცა მან ბაქოს საქსოვ ფაბრიკის მოძრაობა „მოცარტის ფრთებს“ შეადარა და ნავთის ქარხანა კი „თუჯის დემონის გახელებას“. მაგრამ ჩოდესაც დამსახურებული პროლეტარული მწერალი ზომლეთელიც ანალოგიურ მისტიურ ეპიტეტებს, შედარებებს და მხატვრულ დეტალებს შემოქმედებითი მეთოდით იხდის, ეს უკვლად გაუმართლებელი მოვლენაა, რასაც მწერალი პასიურობისა და შემოქმედებითი დაკნინებისაკენ მიყავს. კლასიური იდეოლოგია უკარნახებს მწერალს თემების, ეპიტეტების და სხვ. ამორჩევას; პროლეტარული, მწერლის სიტყვიერი კონსტრუქცია, — ლექსიკონი, ეპიტეტები — მოწინავე პროლეტარული მხატვრული აზროვნების და კლასიური გემოვნების სიმალღვზე უნდა იდგეს, ზომლეთელს მართებს აღნიშნულზე დაფიქრება და სათანადო შემობრუნება ნატურალიზმისაკენ პროლეტარული რეალიზმისაკენ.

ქართული მწერლობის მემარჯვენე ნაწილის მხატვრული პრაქტიკა, ერთის მხრივ, სექსუალურ-ეროტიულია და „უიდგო“, დეკადენტური, მეორეს მხრივ — შოენისტიურია და ახალი სოციალ-პოლიტიკური მდგომარეობისადმი მტრულად განწყობილი და რევოლუციამდე არსებულ „ეროვნულ მწერლობასთან“ იდუარის და ხერხობრივი კავშირი აქვს. ქართული ლიტერატურის ამ „კორიფეებს“ პოლიტიკური კონცეპცია „თებერლის ნაციონალიზაცია“-ა, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთი მათგანი ფსევდორევოლუციონურ ლექსიკონს მოხერხებულად ეფარება; ფეოდალურ ბურჟუაზიული და „დემოკრატიული“ საქართველოს ამ იდუარ-

ლოგიურ აგენტებს ორიენტაცია, ძირითადად, საზოგადოებრივი და რევოლუციონური ცხოვრების მიღმა მყოფ სოციალურ ჯგუფებზე აქვთ აღებული. პროლეტარული საზოგადოებრივი წყობის წინააღმდეგ აქტიურ ბრძოლაში მონაღდგენს (მაგ., ჯავახიშვილი: „გვი შადური“), ან მენშევიკურად აფასებენ 1905 წ. რევოლუციას, რაც მათი გაგებით ძირეული სოციალური გარდატეხა არ იყო (ს. თავაძე), ობიექტურად იდეურად ამართლებენ ინტელიგენციის რეაქციონური ნაწილის ეკონომიურ-პოლიტიკურ მანებლობას და ზეკლასურად უდგებიან ჭარბელი ინტელიგენციის კლასიურობის და კლასიური დიფერენციაციის საკითხს: „ვიტყვი პირდაპირ, რომ ძალა-უტღლება შემცდარია ჭარბელი ინტელიგენციის დაფასებაში: ეს უკანასკნელი არ ეკუთვნის, რა თქმა უნდა, თავისი იდეოლოგიით არც თავდა-აზნაურობას, არც ბურჟუაზიას“ (ს. დედოძიანი) და სხვ. აეთი ლიტერატურული ატმოსფერა იდეოლოგიურ წნევას ახდენს ზოგიერთ პროლეტარულ მწერალზე, და რამდენიმედ ეს მომშობიკ იწვევს პროლეტარული მწერლობის შიგნით მემარჯვენე ოპორტუნისტულ გადახრებს.

პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობა უშავრო სივრცეში როდია გამოკიდებული, წინააღმდეგობათა დიალექტიური დაძლვეის გზით მოძრაობს, იზრდება, ვითარდება. პროლეტარული მწერალი ექცევა იმ საზოგადოებრივი წრის გავლენაში, რომელიც მის გარშემოა, ხოლო ეს წრე კი ჩვენში სხვადასხვა კლასისა და სოციალური ჯგუფებისაგან შედგება. მომაკვდავი კლასების და გარდამავალი ზოციალური ჯგუფების კლასიური წინააღმდეგობის გამოხაზულებას წარმოადგენს უკველგვარი ოპორტუნისტული გადახრა და გადახვევა და გადახრებისადმი მოთმინებითი დამოკიდებულება პროლეტარულ ლიტერატურულ მოძრაობაში.

პორნოგრაფიულად, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით, ითვლება ის თანამედროვე ნაწარმოები, რომელიც ჩვენს ნებისყოფას და შეგნებას რევოლუციონური (პროგრესული) მიმართებით არ რაზმავს და რომელსაც მკითხველებში სქესობრივი ემოციების ხელოვნური გაღიზიანების გამოწვევა აქვს დასახული“ (მაიზელ). პორნოგრაფიული და პათოლოგიური ერთიული სალიტერატურო ფაქტები გარკვეული კლასიური ფენების და ჯგუფების სოციალური დაკვეთითაა გამოწვეული და მიმდინარე მხატვრულ მწერლობაში ბურჟუაზიული (და განსაკუთრებით წვრილბურჟუაზიული) იდეოლოგიის გამოვლინების ერთ-ერთ მთავარ ფორმას წარმოადგენს. მაგრამ მხატვრული პროდუქციის თანამედროვე მომხმარებელს ხშირად ისეთი ხარისხის ლიტერატურულ ნაწარმოებს აწვდიან, რომელიც თავისი გენერალური თემით პორნოგრაფიული არაა, ხოლო სუფეტერ შტოგში პორნოგრაფიულობით ხასიათდება. პროზაიკოსი ელ. პოლუმორდინოვი უმთავრესად ისეთი „სექტორული პორნოგრაფიულობით“ ხასიათდება: კომპოზიციის კანონზომიერების თვალსაზრისით ხელოვნურად ჩართული პორნოგრაფიული „ნომრებით“ და ერთიული მომენტის ზომიერებადაკარგული დეტალიზაციით (იხ. „რკინის ძმები“).

საკვირველი და სახარბიელო როდია, რომ მის. ჯავახიშვილი „პოპულარული“ პროზაიკოსია, ვინაიდან ამისი ფოკუსი „ოქროს კბილში“ იხსნება. სამწუხაროა მხოლოდ, რომ „პატარა დედაკაცის“ კანკების დემონსტრაციით იაფად შე-

მენილი „სახელი“ მოსვენებას არ აძლევს უნარიან პროლეტარულ მწერალსაც კი და მონდომებით ცდილობს დაეწიოს და გაუსწროს „მუსუსი“ ქაღალტის უკუქაღალტებში ბრივი აქტების შიშველ ფიქსაციაში. რასაკვირველია, ელ. პოლუმორდენინოვი პორნოგრაფი არაა, მაგრამ სქესის და ოჯახის „პრობლემით“ განუწყვეტელი ლიტერატურული დაინტერესება პორნოგრაფიულობისაგან, წვრილ-ბურჟუაზიულ ლიტერატურაში შეზღუდისაგან მიეზიდება მას. პროლეტარული მწერალი არ უნდა ეწეოდეს მხოლოდ „საინტერესო“ თემების და „პრობლემების“ დაუშვებელ ექსპლუატაციას; სად ოხრობაშია სოციალურად გადაუდებელი და მნიშვნელოვანი თემები, რეალური პრობლემატიკა, სოციალისტური რევოლუციური პერიოდის ინტერესების ძირითადი რგოლი? რატომ გვაფიქვდება, რომ მიმდინარე პერიოდში პროლეტარული მწერლობისათვის თემატიკა საზოგადოებრივად განსაზღვრულია პერიოდის ინტერესებებს ძირითადი რგოლის თვალსაზრისით? ქართული მწერლობის შემარჯვენე სექტორი ზდიდარია პორნოგრაფიულ და პათოლოგიური შიტივებით. მოპროლეტარულ მწერლის დახმარებას არ საჭიროებს! ჯერ კიდევ 1875 წელს სალტიკოვ-შჩედრინი სწერდა პ. ანენკოვს, რომ საშინელება იდებო, კიდევ არსებობს შესაძლებლობა რომანი მხოლოდ სქესობრივი ვადიზიანება — ნდომანზე ააგო. ჩვენ დაევბატებთ: ზოგიერთმა პროლეტარულმა მწერალმა სქესობრივი „პრობლემა“ სტიქიად თუ ანა, კოველ შემთხვევაში პროზაულ მართლად მაინც გაიხადა.

ელ. პოლუმორდენინოვს აქვს დაღმთაერებელი მოთხრობა „გადანერგილი“, იგივე „მოავრისა“, რომელიც „საწარმოო“ ფონზე იშლება მხოლოდ იმიტომ, რომ ხასიყვარულო-ყოფითი პლანი „იდეოლოგიურად“ გაამატოს; „საწარმოო“ ფონი აქ დეკორაციის როლს ასრულებს, რომ ვიწრო სასოყვარულო-ყოფითი დეტალების დაუსრულებელი გათამაშება ლიტერატურული გემუტმანებრობის კომინიციებით განმართოს. ფოკუსი იმაში მდგომარეობს, რომ „გადანერგილი“ — ში სრულებით არა ჩანს საზოგადოებრივ-საწარმოო პლანი, არის მხოლოდ „საწარმოო“ დეკორატიული ფონი, რაც ვიწრო ყოფითი „პრობლემისათვისა“ გამოყენებული „გადანერგილი“ ერთიანი განაწესისადმი უხიტყო მორჩილებაა: მოთხრობაში ერთიანი აშლილობით დაავადებული გიმნაზიელების მეტი არაფერია მოცემული და გათამაშებული, მიუხედავად იმისა, რომ ნიღბით მოქმენდი საქარზნოსადამრიკო სკოლის მოსწავლენი არიან; ელ. პოლუმორდენინოვმა კომპეზირის უჯრედი, სკოლა და სხვ. მხოლოდ ფონად და საექსპლუატაციო საშუალებებად გამოიყენა, რომ გათამაშებინა ორი „მღელვარე გულის“ და მესამის — „აიდენილის“ — ხასიყვარულო დრამა. ასე, რომ ზელეტრისტმა ზოგიერთ პროზაულ ფაქტში პროლეტარული იდეოლოგია „ნანდოლოგია“-დ აქცია, მაგრამ ჩვენ ამდენი დრო სადა გვაქვს, რომ იდეოლოგიური ბრძოლა წამოვიწყოთ „ღამის ფეიების“ წინააღმდეგ: უკანასკნელი ფაქტებით პოლუმორდენინოვი პროლეტარული პროზაიკოსი კი არაა, არამედ ასოციაციის „შინაური თანამგზავი“.

პოლუმორდენინოვის იდეოლოგიური გადაგვარების ერთ-ერთი მოავარი მიზეზია — კლასიური შეგნებისა და ალლოს (და აქედან შხატურული ზომიერების გრწობის) უჭონლობა. პროლეტარული შხატურული შემოქმედებითი მეთოდის უჭონლობა, რის გამოც მწერალი ლიტერატურულად ვერ ფლობს თემატიკურ მასალას, ვერ იძლევა იდეოლოგიურ ლიტერატურულად გამართულ მასალას. პოლუმორდენინოვის, ვაკელისა და სხვათა კონკრეტულ მავალითებზედაც მტკიცდება, რომ მწერლის „სტილის“ დაცემა. ბანალური ლექსიკონი უმრავლეს შემთხვევაში

მეორე მნიშვნელია, რომელიც არკვევს „სექტორული პორნოგრაფიკლობის“ მე-
ოლით გაკეთებულ ნაწარმოებს.

ასე რომ ზოგიერთი პროლეტარული მწერალი, უკანასკნელ ხანებში თავის
ანტიდანებს, როგორც მეშინური ანდა მეშინური გადახვევის შემოქმედის თვალ-
მორღვენი (და სხვ.), უკანასკნელი ბელეტრისტული ფაქტებით კომფორტაბე-
ლურად განწყობილი მანდილოსნების გაპრთობი შეიქნა, მაგრამ ეს ხომ უკან და-
ხვება. ცნება უკან „დახვევა“, რომ არითმეტკული შინააჩსით შევეცხოთ, ჩვენი
კლასიური მტრების ბანაკში შემოქმედებით გადაბარგებას უდრის.

შართალია, პოლუმორდინოვმა დასძლია ფეოდალურ-ყარაჩოდული კულ-
ტურა („ვერცხლის ქმარი“, „ლურჯი სუფრა“ და სხვა, ფეოდალურ-ყარაჩოდული
კულტურის დასრულებული პროდუქტია), მოგვეცა ზოგიერთი მისაღები ბელე-
ტრისტული ნაწარმოები, მაგრამ ისევე გაიტაცა ჯავახიშვილის იაფად შექმნილმა
„სახელმა“. ასეთი ორიენტაცია მოვლენების დინამიკაში ელ. პოლუმორდინოვს
პროლეტარულ მწერლობას ჩამოაკიდებს და მეშინური სიყვარულის ჩვეულებ-
ბრივი მერიგე გადამწერლად გადაიქცევა.

რაც შეეხება იონა ვაკელის „პრობლემას“, პროლეტარულ მწერლობაში ის
უკვე კონკრეტულად გადაჭრილია: ვაკელი კომუნისტური სალიტერატურო კრი-
ტიკის მითითებებს შეგნებული დუმილით შეხვდა და გადაბრებით მარჯვნივ გან-
ვითარება დაიწყო, გადაბრები სისტემად აქცია, რითაც თავისი თავი პროლეტარ-
ული მწერლობის გარედ დააყენა, როგორც წვრილ-ბურჟუაზიული ლიბერა-
ლიზმის ტიპობა წარმომადგენელმა. ვაკელმა ეროვნული ელგეები თანამედ-
ვრობით განვიითარა და შედგად მის შემოქმედებაში ქართული სმენოვებოვური,
პესიმიტური, ეროტული და, საერთოდ, დაცემულობის მოტივები მივიღეთ.
სხენებული იდეოლოგიური გადაგვარება ერთის მხრივ იმითაც აიხსნება, რომ
ჩვენი მარქსისტული სალიტერატურო კრიტიკა ბრძოლას ორ ფრონტზე თანა-
მომდევრობით ვერ აწარმოებდა.

კარლო კალაძე ცნობილია, როგორც ნაციონალისტური გადაბრების პოეტი
წარსულში; მართალია, თავის დრამატურგიულ პროდუქციაში („როგორ“ და
„ხატოჯე“) თავი დაადწია ეროვნული მთლიანობის იდეოლოგიას, მაგრამ განდ-
ვნილი ნაციონალისტური გადაბრები ჯაზის და ფოქის „კულტურით“ შესცვალა.
თუმცა ხშირია ის, რომ რევისორულ-აქტიორული ინტერპრეტაცია ძირითადად
ამახინჯებს დრამატურგის მოფიქრებას და იდეოლოგიურად მისაღები პიესიდან
პოლიტიკურად საეკვო სპექტაკლს ვიღებთ. მაგ., კ. კალაძის „ხატოჯე“-ს მარჯა-
ნიშვილიხებური ინტერპრეტაცია მემარჯვენე სცენიურ-დრამატურგიული მო-
ვლენაა.

ქალის მიმართ ისეთ დამოკიდებულებაში, როდესაც ის წარმოადგენს ნადავლს
და საზოგადოებრივი ვინის დაკმაყოფილების ობიექტს. გამოიხატება ადამიანის
დაუსრულებელი დეგრადაცია, როდესაც ის არსებობს მხოლოდ თავის თავისა-
თვის, ვინაიდან ადამიანსა და ადამიანს შორის დამოკიდებულების საიდუმლოება
თვის არაოპრაზროვან, გადამწვეტ, აშკარა და ნათელ გამოხატულებას ქპოვებს
შამაკაცსა და დედაკაცს შორის დამოკიდებულებაში და ამ ბუნებრივ, უშუალო
გვაროვნული დამოკიდებულების-დმი მიდგომაში... მაშასადამე, ამ დამოკიდებუ-
ლებაში იხატება მგრძობებლობითი, თვალსაჩინო ფაქტორი სახით ის, თუ რამდენ-
ნად იქცა ადამიანისათვის ბუნებად ადამიანის რაობა. ანდა ბუნება რამდენად იქცა
ადამიანის ადამიანურ რაობად. ამიტომ ამ დამოკიდებულების მიხედვით საერთოდ

შეიძლება ვისაჯგლოთ, თუ რამდენად განვითარებულია ადამიანი... მამაკაცის დამოკიდებულება ქალისადმი, უზუნუნებრივში დამოკიდებულება ადამიანისა ადამიანისადმი. მაშასადამე მასში მულაენდება ადამიანის ბუნებრივი საჭიკეღონადღებად ვახდა ადამიანური, ანდა ადამიანური რაობა მისთვის რამდენად უკეთესად ბრძო რაობად, მისი ადამიანური ბუნება მისთვის რამდენად იქცა ბუნებად. ამ დამოკიდებულებაში მულაენდება აგრეთვე, რამდენად იქცა ადამიანის მოთხოვნილება ადამიანურ მოთხოვნილებად, ე. ი. მეორე ადამიანი მისთვის რამდენად იქცა, როგორც ადამიანი, მოთხოვნილებად; მასში მულაენდება — ადამიანი თავის ინდივიდუალურ ყოფაში ამავე დროს რამდენად წარმოადგენს საზოგადოებრივ არსებას⁶⁾.

ოჯახის პრობლემის გაშუქების დროს პროლეტარული მწერალი მარქსის მიერ მოცემული დებულებებიდან უნდა გამოდიოდეს. კომკავშირის ყოფა-ცხოვრებაში შემოქმედებითი ჩარევის დროს პროლეტარული მწერალი საზოგადოებრივი ფაქტორებიდან უნდა გამოდიოდეს უპირველეს ყოვლისა, და არა მხოლოდ ბიოლოგიური მოტივებიდან, რაც მწერალს წვრილ-ბურჟუაზიული „ბიტოვიზმისაკენ“ მიეზიდება; ასეთი მარცხი განიცადა კ. ლორთქიფანიძემ „პირველ დედა“-ში.

მოვეუსმინოთ ავტორს, ზედმეტი ადამიანების („ხავსი“, „მესამე გზა“, „ფოტოგრაფი“ და სხვ.) პრობლემებით დაინტერესებულ კ. ლორთქიფანიძეს, თუ როგორი ხაზებით იძლევა კომკავშირელი ქალის ყოფით ფიზიონომიას და ქცევებს:

„გაიანე არავის მიაკუთვნებს ბრალდების წარმოყენების უფლებას. თავისუფალია და ყოველგვარი პირობის გარეშე ეძლევა მამაკაცებს... მიდიან დღეები და მიაკვთ გაიანეს ცხოვრება, დაუდგინებელი და საქმეებით დატვირთული. გზა და გზა ხედებიან მამაკაცები გაიანეს. პირველ დღეს სიყვარულს ეფიცებიან, მეორე დღეს ვნებით ეხვევიან. მესამე დღეს იკვიანობენ, დაჩივებით და საყვედურით მოიხსნიან ბავებს; მეოთხე დღეს... მეოთხე დღეს გაიანე შორდება მათ, ყოველგვარ შეგვარებას და შეჩვევას გაუბრძის. სქესობრივი საკითხი მისთვის ისეთივე მოთხოვნილებათაგანია, როგორც პური, როგორც ჰაერი. ახალი და ნოყიერი იყოს პური, სუფთა და ჯანსაღი იყოს ჰაერი, ყველგან გაძლება, ყველგან ისუნთქავს. და არ ესმის გაიანეს, რატომ აძაღებს ყოველივე მამაკაცი მისთან, მხოლოდ ერთთან ცხოვრებას, არ ესმის გაიანეს მათი საყვედურები და არც სცალია რომ შეისმინოს“. როგორც ვხედავთ, გაიანე — აქტიური კომკავშირელი ქალი, ცნობილი „ქიჭა წყლის“ თეორიის პრაქტიკოსია, „წყვეილურ“ ცხოვრებას „შეზღუდვის ახალ ფორმად“ სთვლის, აქედან კი მოკლე მანძილია „პორიზონტალური პროდესისაკენ“.

„კომკავშირელ ქალში, — მიმართავს თითოთაური გაიანეს, — დედა არ უნდა ჩაქვას მარტოულობამ. ამორტებით მუცელგამოგლეჯილი ქალი არ ნიშნავს კარგ კომკავშირელობას. ჩვენ არ გვინდა ასეთი მსხვერპლი“. სრული სიმართლეა, ვახაგებია გაიანეს სურვილიც: „მე მინდა ვიყო დედაც და მოწინავე საზოგადოებრივი მუშაკიც“, მაგრამ საზოგადოებრივად გაუგებარია ჩვენთვის „ობიექტური პირობების“ ამორტუნისტული თეორიის გაიანეს მიერ ზედში მომარჯვება საკუთარი სქესობრივი ანარქიზმის თეორიული და მორალური გამართლებისათვის. კ. ლორთ-

⁶⁾ Архив К. Маркса и Энгельса, кн. III. Подготовительные работы для „святого семейства“.

ქივანიძის ორიგინალური მოთხრობის „პირველი დედა“-ს ნაკლი იმაში მდგომარეობს, რომ კომკავშირული ყოფის უარყოფითი მხარეები გაათიპურა და დღე-პლანით მოგვცა, წინსვლის სიძნელეების დიალექტიური დაძლევის ტენდენციები და პერსპექტივა არა ჩანს, და მოთხრობა მკოცავ ემპირიზმში იხრობა. კომკავშირითავე ახლის ვიწრო ყოფის „პრობლემას“ და „პრობლემის“ გადაუჭრელობაში იძირება. კ. ლორთქიფანიძე სათანადოთ არ იცნობს კომკავშირის მოძრაობას და ამიტომაც, რომ მის „პირველ დედა“-ში ლენინური კომკავშირი ცალმხრივად გამოიყურება, რასაკვირველია, კომკავშირში არიან მერზლიაკოვები და „აბორტებით მუცელგამოგლეჯილი“ უსაქმურები, მაგრამ კომკავშირში ასეთი ელემენტი როდის იყო ძირითადი ბირთვი?

გაუგებარია შემდეგი ეპიზოდური მომენტი: „კომკავშირელების“ (უკეთ — საბჭოთა წარმოშობის გინეზისტების) მიერ გაიანეს დაცინვა და გათახსირება:

- დაგტყობია აქტივისტობა.
- გამეშჩანებულხარ.
- მაგერ აქტიურად რატომ უჯრედში არ მუშაობ?

გადასახებდენ გაიანეს და გამობერილ მუცელზე მიუთითებდენ. ტანში გამზრინავ ხარხარს შეახეთქებდენ სახეზე. როცა გაიანეს ორსულობას უმზებდენ, ისეთი გრძნობა ეპარებოდა, თითქო ათასი კაცის წინაშე უბირებდენ გაშიშვლებას. დანის ქვეშ დავარდნილ ხბოსავით თრთოდა აუტანელი შეურაცხყოფით გავსებული დედის გული“. ან: „შე კაი ქალო, მაგას მეც გაგიბრავდი, რაღას მირბოდი ჩემგან“. ვიმეორებთ, ლორთქიფანიძის მთავარი შეცდომა იმაში მდგომარეობს, რომ გიდონები ვითომ „მრავლობენ იმ ბანაკებში, რომელთა საერთო სახელი კომკავშირია“.

„პირველი დედა“ ვიწრო ყოფით პრობლემას არ ხსნის, პრობლემას აყენებს და ისიც ცალმხრივად (სწორად დაყენებული პრობლემა კი საკითხის ნახევრად გადაჭრას უდრის). ავტორს მართებს მოთხრობის დაპირებული გაგრძელება იდეოლოგიურად მტკიცედ შეკრას, წინააღმდეგ შემთხვევაში „პირველი დედა“-ს პირველი ნაწილის გეგმით გაგრძელება მალაშკინის ჩიხს უდრის. კომუნისტური მსოფლმხედველობა, მოვლენებსა და ფაქტებში დიალექტური გარკვევა — ლიტერატურული წარმატების მთავარი პირობაა. დიალექტიკა კი, „ყოველ შექმნილ ფორმას განიხილავს მოძრაობაში, ე. ი. მისი წარმავლობის მხრივ, არავის წინაშე ქედს არ იხრის და არსებითად კრიტიკულია და რევოლიუციონური“*). მატერიალისტური დიალექტიკა არა მართა არსებულის მეცნიერული შემეცნების მეთოდოლოგიაა, არამედ მატერიალური სინამდვილის რევოლიუციონურად გარდაქმნის ძლიერი იარაღიც.

„პირველი დედა“-ს უპერსპექტივობა გამოწვეულია იმიტაც, რომ მემარჯვენე ტენდენციების მოთხრობის ავტორი ემპირიკოსია, და არა მატერიალისტი — დიალექტიკოსი.

მარქსიზმის თვალსაზრისით, მთელი ჩვენი ცოდნა ფაქტური ემპირული მასალის საფუძველზეა აგებული, მაგრამ ამავ დროს მარქსიზმი საეხებით დაშორებულია შემოფარგლულობას ემპირიზმისა, რომელიც ფაქტებზე, ერთეულ შემთხვევებზე ჩერდება და არა აქვს იმის უნარი, რომ ერთეულ შემთხვევაში დაინა-

*) მარქსი — „კაპიტალი“, 1 ტომის მეორე გამოცემის ბოლოსიტყვაობა, გვ. LXIV (ქართულდ თარგმანი).

ხოს საყოველთაო, არა აქვს იმის უნარი, რომ ფაქტების მიხედვით მოგვეცეს თეორია. როგორც ამხ. პოდვოლოცკი წერს: „დიალექტიური მატერიალიზმი მოვლენებში ხედავს არა მხოლოდ ერთეულ შემთხვევას, არამედ აგრეთვე საყოველთაოსაც — საყოველთაო კავშირს, ამ კავშირის კანონებს. თითოეულმა მოვლენამ ვალდუნა შეიძლება არსებობდეს მხოლოდ როგორც საყოველთაო კავშირის გამოხატულება და, მაშასადამე, საყოველთაო კანონებს შეიცავს; თავის მხრივ საყოველთაო კანონები არსებობს მხოლოდ როგორც ერთეულ მოვლენათა კანონები. საყოველთაო და ერთეული შემთხვევა, კანონი და მოვლენა განუყოფელია — ესაა წინააღმდეგობათა მთლიანობის დიალექტიური კანონის ერთ-ერთი ძირითადი გამოვლინება, „ცალკეული, — ამბობს ლენინი, — არსებობს მხოლოდ ისეთ კავშირში, რომელსაც საერთოსკენ მიყვებით, საერთო არსებობს მხოლოდ ცალკეულში და ცალკეულის მეშვეობით“.

ერთეულ მოვლენათა და საყოველთაო კანონზომიერებათა, ერთეული მოვლენისა და საერთოს სწორედ ეს მთლიანობაა აუცილებელი ობიექტური საფუძველი იმისა, რომ შესაძლოა გადავიდეთ მგრანობელობიდან აზროვნებაზე, ფაქტებიდან — თეორიულ განზოგადობაზე, პრაქტიკიდან — მეცნიერებაზე. სხვადასხვა მეცნიერება ფაქტების შესწავლაზე აღმოცენდება. ვინაიდან ფაქტებში პირობებს საყოველთაო კავშირს, კანონზომიერებას. დიალექტიკაც აგრეთვე შეისწავლის მოძრაობის საყოველთაო კანონებს, ხოლო ეს კანონები სინამდვილის ყველა ემპირიულ მოვლენაში გვხვდება. ამიტომ შეუძლებელია მეცნიერება დიალექტიკა ემპირიულ ფაქტებს დავუპირდაპიროთ. მეცნიერება დიალექტიკას, როგორც უველ მეცნიერებას, უკანასკნელ საფუძველად პრაქტიკის ფაქტური მასალა აქვს. მაგრამ მექანიკების მიერ ფაქტების დიალექტიკისათვის დაპირისპირება საესეებით ბუნებრივია. მათ არ ესმით საყოველთაო ობიექტიურობა და ერთეული მოვლენისა და საყოველთაოს მთლიანობა, ამიტომაც ფიქრობენ, რომ რაც უფრო ზოგადია განზოგადობა, მით უფრო ნაკლებ შეეფერება იგი რეალობას. აქედან წარმოდგება დიალექტიკის თეორიის, სინამდვილის ყველაზე უფრო ზოგადი კანონების, ისეთი დახასიათება, თითქოს ის იყოს კრებული სუბექტურ აბსტრაქციათა, სქოლასტიკა, პეგელიანური სოფისტიკა, ეს არის მარქსიზმის კრიტიკა ემპირიზმის თვალსაზრისით“.

ყოველი პროლეტარული მწერალი უნდა გაუბოდდეს მცოცავ ემპირიზმს და თავის შემოქმედებაში შიშველი ფაქტების დიქტატურას, წინააღმდეგ შემთხვევაში მისი მხატვრული ლიტერატურული პრაქტიკა მექანიკური იქნება და ჩვენს კლასურ ინტერესებს დაშორებული; ამის გაუთვალისწინებლობის შედეგად მიიღო კ. ლორთქიფანიძემ „პირველი დედა“, მოთხრობა მოფიქრებით, აქტუალური, არსებითად უპერსპექტივო, მემარჯვენე ტენდენციების შემცველი და „უკეთეს“ შემთხვევაში „ნეიტრალური“ ნაწარმოები; დეე, ეს იუოს გაკეთილი და გაფრთხილება ყოველი პროლეტარული მწერლისათვის!

კითხულობ საერთოდ „ქართულ მხატვრულ ლიტერატურას“, გსურს შეიგრძნო ახალი, თუ რამდენად კომუნისტურია ეს ახალი, რასაც სოციალისტური აღმშენებლობის დღეები, საათები და წუთები ზრდის, ვინდა მხატვრულ მწერლობაში შეიმცნო ბოლშევიკური გაზაფხული, მაგრამ, მცირე გამოწავლისა:

გარდა; მხოლოდ მკვეთრი წუთები, შემთხვევები, პირადი განწყობილებანი, ანუ გდოტები, — მთლიანობა არაა, ისტორიული მნიშვნელობის მოგდენებზე უკმაყოფილოა, ეპოქის კლასიური ადამიანები უკანა პლანზეა. მთავარი პიროვნებები თემატიურად დაუახლოვდე დღევანდელობას, არამედ ხარეკონსტრუქციო პერიოდის იდეურ დონეზე დგომაა ხაჭირო.

ჩვენ გვესაპირობება სოციალური, საწარმოო ლიტერატურა და არა „უშუალო შთაბეჭდილებათა“ მაკულატურა, რამაც ზოგიერთი პროლეტარული მწერალიც კი აკვარულივით გაახუნა, ვინაიდან ფსიქოლოგიზმის მეთოდი „ნავთის ლამფების“ და ქალის საცვლების რომანტიკის გარდასული ეპოქის მწერლობის ძირეული სალიტერატურო ხერხიკაა. რასაკვირველია, ჩვენ „კომუნისტი მედავიონები“ (ლენინი) არა ვართ, რომ ლიტერატურული სათნოება და სიკეთე ვიჭადაგოთ, ჩვენ გზა უნდა გავუყავოთ შეცდომებისა და გადახრების მატარებელ მწერლებს მათი სიძნელეების გადალახვაში.

როგორც ამხ. სტალინმა განაცხადა პარტიის მე-16 ყრილობაზე, მხოლოდ ბრძეები ვერ ხედავენ, რომ ფართო მასების ფსიქოლოგიაში შრომისადმი მათ დამოკიდებულებაში უდიდესი გარდატეხა მოხდა, რამაც ძირიანად შესცვალა ჩვენი ქაზნების და ფაბრიკების სახე; ყველაზე უფრო ღირსშესანიშნავი სოციალისტურ შეჯიბრებაში ისაა, რომ იგი ძირულ გარდატეხას ახდენს ხალხის შეხედულებაში შრომაზე. ვინაიდან ის შრომას ახლა სთვლის არა სამარცხენო და მძიმე ტვირთად, როგორც ის სთვლიდა წინად, არამედ სასახელო, სადიდებელ, ქველურ და საგმირო საქმედ. ამ უდიდეს, ისტორიული მნიშვნელობის გარდატეხას უნდა გაუხწორდეს პროლეტარული მწერლობა და ამ გასწორებით დასძლიოს წინსვლის სიძნელეები; პირველი, ნაბიჯები უკვე გადადგმულია (მაგ., ა. მაშაშვილის პიესა „განგაში“, კ. ლორთქიფანიძის „ახალი გლეხები“, ფ. ნაროუშვილის პოეტურ ეპოსში ემპირიული ფაქტების დიქტატურის შესუსტება, პ. ჩხიკვაძის „სართულები“ და სხ.). მთავარია ამ ნაბიჯების დამაგრება და ისტორიულ გარდატეხასთან გასწორების ხაზით განვითარება; ამის უტყუარი ტენდენციები მოკეპულია პანტელეიმონ ჩხიკვაძის თემატიურად უსათუოდ აქტუალურ საწარმოო რომანში „სართულები“, რომელიც, მეორეს მხრივ, დაზღვეული არაა ზოგიერთი პოლიტიკური ხასიათის შეცდომებისაგან: ჩვენი განვითარების დროებითი და გარდამავალი სიძნელეებისადმი ჭარბი ოპტიმისტური დამოკიდებულება და „ნეპ“-ის პრობლემისადმი მექანისტური, გარეგანი მიზეზების თვალსაზრისით მიდგომა, ჩვენი განვითარების ცოცხალი დიალექტიკის გაუთვალისწინებლობა, მაგ., რომანის ცენტრალური ფიგურა გიგაური — მოწინავე კლასიური ადამიანია, მაგრამ ზოგიერთ (მაგ., ახალი ეკონომიური პოლიტიკისადმი დამოკიდებულების) საკითხში „ომობრცხენე“ ტენდენციებს ამელავენებს: „...ნეპისა და ამასთანავე დროებით განმტკიცებული შესვენების ხანა... ჩაცმა-დახურვისა და გარეგნულად ბრწყინვალე მორთულობის პერიოდი“. (თავი VII) და სხვ.

1927 წელს ჟურ. „პრ. მწერლობა“-ში (№ 11-12) ეწერდით, რომ ყოველგვარი „ფსიქოლოგიზმი“ (როგორც მეთოდი — ვ. ლ.), — როგორც ჩუყაკი წერდა, — „Это — уходение в план внутренних переживаний“. ბურჟუაზიული ლიტერატურა „ფსიხოლოგიზმის“ ხაზით მიიმატება, რუსეთში დაიწყო წერა ლიტერატურაში „პიროვნების კოეფიციენტი“ უკონლობაზე, რამაც ისეთ ლირიკული ქაველი გამოიწვია, როგორცაა უტკინის ბოლო ხანების პოეტური ფაქტები, სემიონოვის „ნატალია ტარპოვა“ და სხ. ცხადია, ამით იმის თქმა როდი გვსურს,

თითქო წინააღმდეგი ვიყოთ მხატვრულ ლიტერატურაში ფსიქიური პროცესების ასახვის, პირიქით, ეს რამდენიმედ აუცილებელიცაა, ხოლო ეს ისტორიკამდე და მდარე სენტრიმენტალიზმამდე არ უნდა იქნეს დაყვანილი. ე. წ. „ფსიქოლოგიაში“ საფუძვლებში ბურჟუაზიული, დეკადენტური მოვლენა და ახალსაზოგადოებრივი მშენებელი კლასისთვის მიუღებელი. „უშუალო შთაბეჭდილებათა“ იდეალი-სტური თეორია მხატვრულ მწერლობას რევოლუციონური ტენდენციებისაგან ანთავისუფლებს და საბოლოოდ მასზე თვითჩიქვენა და ბიოლოგია ბატონდება.

კულტურული რევოლუცია ადამიანის მასალის გადაკეთების ეპოქაცაა, ვინაიდან „ადამიანის რაობა სრულებითაც არ არის აბსტრაქტი, რაც ცალკე პირს ახასიათებს. თავის სინამდვილეში ის არის ყველა საზოგადოებრივი ურთიერთობის ერთობლივობა“ (ე. მარქსი), რომელზედაც საზოგადოებრივი ფაქტორების გავლენა უფრო საგრძნობია, ვიდრე ბიოლოგიური ფაქტორების, ამიტომ საჭიროა მწერალმა გვიჩვენოს არა დინამომანქანა ან „მღელვარე გული“, არამედ წინააღმდეგობებით სავსე, რთული და მრავალმხრივი საზოგადოებრივი ადამიანი სოციალურ პრაქტიკაში. უკვე დაიწყო სოციალისტური შეგნების და გრძნობების პირველდაწყებითი დაგროვება, სოციალური ფსიქოლოგიის ჩვენებას გარკვეულად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. მცდარია ლიტერატურული პორტრეტის ენარის სფეროში მომუშავის ამხ. შ. რადიანის მეთოდოლოგიური პოზიცია. პოლემორდინოვს შეიძლება ბრალი დაედოთ მხოლოდ იმაში, რომ ის ღრმად არ აშუქებს სქესობრივ პრობლემას და სხვ. საკითხავია, როდის იყო პროლეტარული მწერლის მოვალეობა, რომ მას სქესის „პრობლემა“ ღრმად გაეშუქებია? აქედან მოდის ის „მოქმედი თვითანალიზი“, რამაც ზოგიერთი პროლეტარული მწერალი შემოქმედებითი სიძნელეების წინაშე დააყენა და რასაც ობიექტურად ხელს უწყობენ სქესის „პრობლემის“ ღრმად გაშუქების ფარმაცევტები; აქ პირველ პლანზე იჭრება ინტუიცია, ალოგიური („ზელოგიური“) დამოკიდებულება მოვლენებისადმი, რითაც საერთოდ მსოფლმხედველობის (მხატვრულ მწერლობაში იდეოლოგიის) აქტიური როლი ირღვევა; მსოფლმხედველობის პრობლემა კი არის მხატვრული შემოქმედების კლასიური, პოლიტიკური მიმართულების საკითხი.

* * *

„რა შეიტანა ახალი საბჭოთა კავშირის ნაციონალური საკითხის დასმაში რევონსტრუქციის პერიოდმა, გაშლილმა სოციალისტურმა შეტევამ მიერ ფორმ-ტზე, კოლექტივიზაციის გატარების და კულაკობის, როგორც კლასის ლიკვიდაციის პოლიტიკამ?“

კლასიური ბრძოლის გამწვავებას ჩვენში, და კულაკებისა და ბურჟუაზიული ინტელიგენციის მიერ ჩვენი სოციალისტური მშენებლობისათვის თავგამოდებული წინააღმდეგობის გაწევას არ შეიძლებოდა არ გამოეწვია ანტისაბჭოთა შოენიზმის გაძლიერება უწინარეს ყოვლისა ექსპლოატატორულ ელემენტებსა და მათ იდეოლოგიებს შორის.

განსაზღვრულ მომენტამდე რუსეთის ინტელიგენციის თვალსაჩინო ნაწილი იზიარებდა „სმენოვებურ“ იდეოლოგიას და იმედს ამყარებდა საბჭოთა კავშირის გადაგვარებაზე და შთლიანი განუყოფელი რუსეთის აღდგენაზე.

ჩვენმა უკანასკნელი წლების პოლიტიკამ გააცმტვერა „სმენოვებელთა“ იდეოლოგია და ამის წარმომადგენელთა თვალსაჩინო ნაწილი ანტისაბჭოთა ბანაკში

გდაისროლა, ვინაიდან ისინი აშკარად დარწმუნდნენ, რომ ძველ, ვეღვიან, რუსეთს — ხალხთა საპყრობილეს — არ აღადგენენ ბოლშევიკები, ხოლო რევოლუციის პერიოდი მისი აღდგენის ყოველგვარ იმედს ასამარებს.

სწორედ ეს ელემენტები უღვანან სათავეში აქტივიზაციის გზაზე დამდგარ დიდმპყრობელურ შოვინიზმს.

უკრაინის, ბელორუსის, საქართველოს, სომხეთის და სხვ. ინტელიგენციის ნაციონალისტურად განწყობილ ნაწილს შეეძლო თავი ენუგუმებია იმ იმედით, რომ საბჭოთა კავშირი დაიშლებოდა დამოუკიდებელ რესპუბლიკებად, რომელნიც ბურჟუაზიული დემოკრატიის გზას დაადგებოდნენ. ზოგიერთს ეჩვენებოდა, რომ ბოლშევიკების ნაციონალურ პოლიტიკას აქეთვე მიყვებოდა. ახლა სრული სიხალდით გამოირკვა, რომ რევოლუციის პერიოდი კი არ ასუსტებს, არამედ ამკარებს კავშირს საბჭოთა რესპუბლიკებს შორის და საბოლოოდ აცლის ნიადაგს კაპიტალისტურ რესტავრაციას არა თუ საბჭოთა კავშირის მასშტაბით, არამედ ცალკეული ნაციონალური რესპუბლიკების მასშტაბითაც. არაფერია საკვირველი, რომ ადგილობრივი ნაციონალიზმი აქტივდება და თავგამოდებული ეძებს დახმარებას საბჭოთა საზღვრებს გარეთ*).

შოვინიზმი მხატვრულ ლიტერატურაშიც თანდათანობით ძლიერდება და კონტრარევოლუციის სახეს იღებს. ლიტერატურული შოვინიზმის ტიპურ წარმომადგენლებზე არ შეეაჩერებთ მკითხველის ყურადღებას, ვინაიდან მათი გვარების ხშირი დემონსტრაციით მათ უკვე თავი მოვაბეზრეთ.

აღვნიშნავთ მხოლოდ მთავარს; ქართული მწერლობის მემარჯვენე სექტორი ცდილობს მონახოს საზოგადოებრივ მატერიალურ სინამდვილეში მხოლოდ ის ელემენტები, რასაც შეუძლია საბჭოთა კავშირის მოძმე ეროვნებათა ერთიმეორესაგან დაშორება.

ეროვნული წარსულის იდეალიზაცია მემარჯვენე მწერლების გამოსავალი პუნქტია, საიდანაც მოიპოვება თანადროულ მწერლობაში შოვინისტური ნაკადი, არსებითად პროლეტარული დიქტატურის საფუძვლების წინააღმდეგ მიმართული. მთავარი საშიშროება კი იმაში მდგომარეობს, როდესაც შოვინისტური ბაილა ჩვენს რიგების ერთ ნაწილში იჭრება, როცა ეროვნულ განსაზღვრულობა და შოვინისტურ სტიქიას ზოგიერთი თანამგზავრი და პროლეტარული მწერალიც მისდევს, მაგალითად, გასულ წლებში ყველაზე საგრძნობლად კ. კალაძე („ძახილი“ აღმოსავლეთს“ და სხვ.), ხოლო მიმდინარე წელს — იონა ვაკელი. დამახასიათებელია ერთი დეტალი: ზოგიერთი მემარჯვენე მწერალი, რასაკვირველია, „ეროვნული“ მოსაზრებით, ქართველი მესალინებიდან რუს ჯალზე გადავიდა და შეჰუშავდა შტამში: მესალინა მხოლოდ რუსი ჯალია. რასაკვირველია, ნაწილმა მტერი „იდურობა“ გამოიჩინა და თავისი ქედმაღლობით „შეაშინა“ საბჭოთა აღმშენებლობა, ბოლშევიკური ტემპები და შრომის რიტმები, მაგრამ ისინი ვერ გაერკვენ ამ რთულ საზოგადოებრივ-სამეურნეო პროცესების დიალექტიკაში, ვერ გარკვეს საბჭოთა აღმშენებლობის ზრდის ტენდენციებში, აღმშენებლობის სოციალისტურ ბუნებაში.

სახალხო მეურნეობის სოციალისტური რევოლუციის, სოციალისტური ტემპების და მუშათა ბრიგადების პერიოდმა არ გაამართლა ნაციონალისტური მოგვების კურსი — მხოლოდ ეროვნული ეკონომიური ალოკინება დაცლილი სო-

*) გაზ. „პრადა“.

ცილისტური შინაარსისაგან, რის გამოც უფრო მკვეთრად აჩენენ თავიანთი მხატვრული პროდუქციით რეაქციონურ დამოკიდებულებას მიმდინარე მშენებლობის სოციალისტური საფუძვლებისადმი. ქართველი „მშენოვებლები“ ქვეყნის მთელი ილიუზიები ქრება, და ამ ნიადაგზე ხდება მათი ეკონომიური (ქართული კონდრატივე შინის) და ლიტერატურული წარმომადგენლების აქტივიზაცია ანტი-საბჭოთა ხაზით, უკეთ — მათი საზოგადოებრივ ლიტერატურული ხრული გამოჩვენება. მდღეობა იდეოლოგიურ-ლიტერატურული, კლასიურად გამახვილებული ბრძოლა უნდა განეგრძობოთ ქართული ლიტერატურულ სინამდვილეში საერთაშორისო ფაშიზმის აგენტურის, „თეთრი გიორგის“ შემოქმედებითი წარმომადგენლების წინააღმდეგ. „ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრის რაობა მდგომარეობს მისწრაფებაში განთავისუფლებისაკენ, თავისი ნაციონალური ნაჭუქის ჩარჩოებში ჩაეკეტისაკენ, მისწრაფებაში თავისი ნაციის შიგნით კლასობრივ წინააღმდეგობათა მიჩქვალვისაკენ, მისწრაფებაში, რომ თავი დაიცვან დიდი რუსული შოვინიზმისაგან სოციალისტური მშენებლობის საერთო ნაკადიდან განდგომის გზით, მისწრაფებაში — არ იქნეს დანახული ის, რაც ახლოვებს, აერთიანებს საბჭოთა კავშირის ეროვნებათა მშრომელ მასებს და დანახულ იქნეს მხოლოდ ის, რასაც შეუძლია მათი ერთიშეორისაგან დაშორება. ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრა გამოხატავს წინად დაწაგრულ ეროვნებათა მომაცდელი კლასების უკმაყოფილებას პროლეტარიატის დიქტატურის რეჟიმით, მათ მისწრაფებას განცალკევდნ თავის ნაციონალურ სახელმწიფოში და იქ დაამყარონ თავისი კლასობრივი ბატონობა. ამ გადახრის საშიშროება ისაა, რომ ის ანეითარებს ბურჟუაზიულ ნაციონალიზმს, ასუსტებს საბჭოთა კავშირის მშრომელ ხალხთა მთლიანობას და ხელს უწყობს ინტერვენციონისტებს“ (სტალინი).

მეორეს მხრივ კი არ უნდა შევანელოთ ჩვენს რიგებში ბრძოლა იმ მკაცრად გადახრების (ნაციონალიზმის თანდათანობითი ზრდა) წინააღმდეგ, რაც აფერხებს სოციალიზმის ძლევამოსილ შეტევას ყველა ფრონტზე.

რასის პრობლემა ორტოლოქსალურ მარქსისტულ ლიტერატურაში თითქმის დაუმუშავებელია. ხსენებულ პრობლემას ჯერ კიდევ რეაქციონური და მოლიბერალ სწავლულები „ამუშავებენ“, რომელნიც საზოგადოებრივ ადამიანს უყურებენ, როგორც მხოლოდ ბიოლოგიურ კატეგორიას და თითქმის არ ამჩნევენ საერთოდ საზოგადოებრივ ადამიანს; მხოლოდ ზოგჯერ თუ მიუდგება მოლიბერალ სწავლული ფილისტერი ადამიანს გულუბრყვილო ორგანიული თეორიის პრიზმით.

რასა უმთავრესად სოციალური კატეგორიაა, სოციალური უთანასწორობის საკითხების რგოლში შედის და ნაკლებად ანტროპოლოგიური და ეთნოლოგიური კატეგორიაა; ამიტომ „რასებად“ ანტროპოლოგიურ დაყოფას ჩვენთვის აქტუალური მნიშვნელობა არა აქვს, რასობრივ ფაქტორს ისტორიული როლი არ ახასიათებს და „რომანტიული“ ქაველი „რასიული ინსტინქტების“, „რასიული ემოციების“, „რასიული ქედმაღლობის“ (გამსახურდია), „მზისფერი სისხლის“ (ი. ვაკელი) და სხვათა შესახებ ანტიმეცნიერული, იდეალისტური და რეაქციონური აღტყინებაა. მაგრამ დამაფიქრებელი ისაა, რომ ზოგიერთი პროლეტარული მწერალიც კი კლასიურად და პარტიულად, თუნდაც ელემენტარულად ვერ გარკვეულა რასის პრობლემაში, ქართველს ან რუსს უყურებს მხოლოდ როგორც ბიოლოგიურ კატეგორიას, თავისი ერის რასიულ უპირატესობაზე და ისტორიულ მოწოდებაზე პარტიოტულად ლილინებს, რითაც „რასიული ინსტინქტების“, ე. ი. არსებითად ჩვენი ეროვნული პოლიტიკისადმი მტრულად განწყობილ გაბორო-

ტებულ კალმოსენებს უსწორდება, იმ წვრილფეხა კალმოსენებს, რომელთა პოეტური კონცეპცია „ოქტომბრის ნაციონალიზაციაა“ და „რეზობი“ თორღი გიორგი“.

შეუბრებელი ბრძოლა უნდა გამოეცხადოს აგრეთვე ხალხთა ეროვნული თავისებურებისათვის ანგარიშის გაუწვევლობას და ასიმილაციის პოლიტიკაზე არადროული გადასვლის მოთხოვნას. ლენინი მიგვიჩივებდა, რომ ხალხებსა და ქვეყნებს შორის ნაციონალური და სახელმწიფოებრივი **გნსხვევება** ჯერ კიდევ **აღიბანს დარჩება მსოფლიო მასშტაბით**, პროლეტარიატის დიქტატურის განხორციელების შემდგომ კი (ტ. XVII, გვ. 178); რაც შეეხება ნაციონალური კულტურების და ნაციონალური ენების **უფრო შორეულ პერსპექტივას**, ცხადია, როგორც აშხ. სტალინი მე-16 პარტყრილობაზე აღნიშნავდა, სოციალიზმის მსოფლიო მასშტაბით გამარჯვების პერიოდში, როდესაც სოციალიზმი განმტკიცდება და შევა ყოფაცხოვრებაში, ნაციონალური ენები აუცილებლად გაერთიანდება ერთ საყოველთაო ენად, იწარმოებს ერების თანდათანობითი ასიმილაცია.

ჩვენი ყოველდღიური პრაქტიკული ამოცანების პოეტმა ფ. ნაროუშვილმა კი უთუოდ საყურადღებო პოეტურ დოკუმენტში: „**პოლიტიკური პოეტის დეკლარაცია**“ (იხ. „ახ. კომუნ.“, № 272) პოლიტიკური ხასიათის შეცდომა დაუშვა, იმდენად, რამდენადაც ეროვნული საკითხის კომუნისტურ განხსნაში ჩვენი ისტორიული განვითარების დღევანდელ ეტაპში **„წინგახსწრებულობა“** გამოამჟღავნა:

**„ხდება ერების გარდაცვალება,
კვდება რუსეთი, კვდება გრენადა,
მინდა იბილო შენ მუზეუმი
კაცობრიობის ურიცხვი ენის,
სადაც კიღია კასტუმი, ფარი
ყოველ კუთხიდან, ყოველი ერის,
სადაც კიღია თვით ნიკო მარი,
ვით პრეზიდენტი მკვდარი ენების“** და ა. შ.

გამოკერილი ნილილისტური მოტივი იმის მაჩვენებელია, რომ ნაროუშვილი თავისი „დეკლარაციით“ **ობიექტიურად** მთლიანად ვერ ურიგდება გარდამავალ ხანას და სოციალიზმში „ერთბაშად“ გადახტომას ცდილობს (აქედან — **ავანტიურნიზმი** და ისტერიკა პრაქტიკაში). თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ნაროუშვილის „წინგახსწრების ტენდენცია ასიმილაციის პოლიტიკაში დღევანდელ პირობებში იმდენად შემტვევი და ანტიკომუნისტური არაა, რამდენადაც **ეროვნული მთლიანობის იდეოლოგია და რასიული რიზინტიზმი**; „პოლიტიკური პოეტის დეკლარაცია“ (8) ისტორიული პლანით, ე. ი. შორეული პერსპექტივის თვალსაზრისით პოლიტიკურად გამართლებული პოეტური ნაწარმოებია.

ჩვენი სიძნელეები (ოპორტუნისტული გადახრები და სხვ.), დაცემის ან მოდუნების სიძნელეები კი არაა, არამედ ზრდის, განვითარების, წინსვლის სიძნელეებია: ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი სიძნელეები რადიკალურად განსხვავდებიან წვრილ-ბურჟუაზიული მწერლობის სიძნელეებისაგან. ბურჟუაზიულ და წვრილ-ბურჟუაზიულ მწერლობას დაცემის და მოდუნების სიძნელეები (კრიზისი *) ახა-

*) ჩვენს სალიტერატურო კრიტიკაში ბოლო ხანებში ხშირად გაისმის: „პროლეტარული ლირიკის კრიზისი“, „პროლეტარული დრამატურგიის კრიზისი“ და სხვ., რაც უსათუოდ პოლიტიკური შეცდომაა, ვინაიდან ისტორიულად პროგრე-

სიათებს, ჩვენ კი — ზრდის და წინსვლის სიძნელეები; ჩვენი სიძნელეები განსაკუთრებული ხასიათისაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ხსენებული სიძნელეები ოვითონ შეიცავენ გადაღახვის შესაძლებლობას, რომ ისინი თვითონ იძლევიან საფუძველს მათი გადაღახვისათვის. „მაგრამ იმისათვის, რომ გამოვიყენოთ ეს შესაძლებლობა და სინამდვილედ ვაქციოთ იგი, რომ დავსძლიოთ კლასიური მტრების წინააღმდეგობა და სიძნელეთა გადაღახვის მივალწიოთ, არსებობს მხოლოდ ერთი საშუალება — მოვაწყოთ შეტევა კაპიტალისტური ელემენტების წინააღმდეგ მთელ ფრონტზე და მოვახდინოთ ოპორტუნისტული ელემენტების იზოლიაცია ჩვენს ხაკუთარ რიგებში, — იმ ელემენტების, რომელნიც ხელს უშლიან შეტევას, შიშით მოცულნი აქეთ-იქით ეხეთქებიან“ (სტალინი) და აფერხებენ პროლეტარული ლიტერატურული მოძრაობის ბოლშევიზაციის ისტორიულ საქმეს.

სიული კლასის, საზოგადოებრივ-ეკონომიური ფორმაციის მხატვრული მწერლობა კრიზისს კი არ განიცდის, არამედ ზრდის, განვითარების და წინსვლის სიძნელეებს. — ვ. ლ.

დირიჟორი ყიფიანი. „მეშუარეები“, სიმონ ხუნდაძის რედაქციით, შენიშვნებით და წინასიტყვაობით. — 1930 წელი.

დ. ყიფიანის შესახებ თუმცა ბევრია დაწერილი, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ ცალმხრივი მიდგომათ. ურა კრიტიკოსების მიერ ის ზეცაშია აყვანილი, ის ამ ქვეყნიური ღმერთია, მას ეროვნული გმირის სახელწოდება აქვს რაკეტოვნებული და როგორც ასეთი, რასაკვირველია, ზეტლასიურ პიროვნებათაც არის მონათლული. სამშობლოს უებარი დამცველი, თავისი ქვეყნისათვის თავის გამწირველი, სამშობლოს დაცვის მაღალი იდეებით აღჭურვილი, უბადლო გმირი, რაინდი, — აი ჩვენი კრიტიკოსების საყვარელი ეპიტეტები დიმი. ყიფიანის შესაფასებლად. მხოლოდ არჩილ ჯორჯაძემ მცირედი დისონანსი შეიტანა და ამ ღმერთსა და ზეყაცში თვითმპყრობელობისადმი ლოიალობის ელემენტები აღმოაჩინა, თუმცა ეროვნული გმირის სახელწოდებიდან კი არ განუტარცვავს.

მართლაც ვინ იყო და რა საქმეს ეშახურებოდა დირიჟორი ყიფიანი. ამის შესახებ ვალაპარაკოთ მისივე მემუარები. ის მე-60 წლების მოღვაწეა, ამ წლების მოღვაწეთა თვალსაზიროვნებით. თავის წრეში და თავის დროს მოწინავე, განვითარებული, მეტი მოქალაქეობრივი გამბედაობის მქონე, თავდაზნაურობის წინამძღოლი, მეფის ტახტის ერთგული, მონარქიული წესწყობილების მომხრე, თავდაზნაურთა ინტერესების დამცველი და ცხოვრების ახალ პირობებში მისი ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესების მოსურნეა. დირიჟორი ყიფიანი არასოდეს და არც ერთ წუთს თავდაზნაურობის ინტერესებს ქართველი ერის ინტერესებიდან არ ჰყოფს. მას თავდაზნაურობის

კეთილდღეობა, ქართველი ერის კეთილდღეობად მიიჩნია. ქართველი ერი — ეს თავდაზნაურობაა. თავდაზნაურობა ერის პანაცეიაა, მისი თვალის ჩინია, მისი განსახიერებაა.

მაგრამ ყიფიანი თავდაზნაურობაში უძველესად ბევრზე მაღლა დგას, არა მარტო ცოდნით, გამბედაობით, განათლებით, არამედ თავისი კლასის ინტერესების შეგნებითაც. მან იცის, როგორ იხსნას თავდაზნაურობა, ის ზედავს ახალ ქართა ქოლგას, მის ყურადღებას არ ეპარება, რომ ამ ახალ ქართა ქოლგის პროცესში თავდაზნაურობის ცხოვრების გეში ირყევა და დაძირვის საფრთხეშია. ის ჩაფრენია ამ გემს და ცდილობს ნაპირზე მშვიდობიანად გაიყვანოს. ეს ძნელი საქმეა. ეს შეუძლებელიცაა. ისტორიისაგან განწირული და ჩამავალი კლასის შველა ამაოა. დიმი. ყიფიანი ამ ამაო საქმეს ჰკიდებს ხელს, შველის, მრავალ რეცეპტს სწერს, მაგრამ არაფერი გამოუდის: განწირული ვერ მოაბრუნა.

ის ჩვენს ქვეყანაში არა მარტო თავდაზნაურობის წინამძღოლი, არამედ უმაღლესი მოხელეა, სამეგრელოს მთავრის მეურვე. ეს არა ნაკლები თავგამოდებით იბრძოდა კარიერისათვის. აქ მას წინ ელობებოდენ ზოგიერთი ბობოლა რუსი მოხელეები. მათთან ბრძოლაში ბევრი სისხლი გაიწრა, წვირლ ბიუროკრატებს ებრძოდა, მსხვილს ემყარებოდა. ხათავე ყოველთვის წმინდათა წმინდად მიიჩნდა.

ახლა მივხედოთ, თუ როგორ უდგება და აფასებს დირიჟორი ყიფიანი მისი მემუარების რედაქტორი სიმონ ხუნდაძე.

მას ყოველთვის არ ყოფნის მარქსისტული მიდგომა. საერთოდ უნდა ითქვას, რომ ხუნდაძე გარკვეულ დიაგნოზს გაუტრბის, კიდევ უფრო მეტად: გარკვეულად და აშკარად არ ლაპარაკობს, საგანს თავის სახელს არ არქმევს. იტყვის ზოგჯერ მართალ დებულებას და შემდეგ მას თვითვე არღვევს, უარყოფს. წინასიტყვაობა მარქსისტული აქვს, წინასიტყვაობაში უძველვად მარქსისტულ საზომს მოიმარჯვებს. დროს, გარეთს, პირობებს მარქსისტულად შემოხაზავს, შემდეგ ნათქვამი ავიწყდება, საგანს პირობებთან ვერ აკავშირებს, წამოყენებულ დებულებას ლოგიურად ვერ ანვითარებს და წინააღმდეგობების მორევში ეფლობა. ბოლოს და ბოლოს ვერ გაგვიგია მის მიერ შეფასებული პიროვნება ვინ არის.

ხუნდაძემ ესევე განიმეორა დიმიტრი ყიფიანის შეფასებაშიც. სწორად მოხაზა მაშინდელი ცხოვრების პირობები. მაგრამ რათ გინდა, დიმიტრი თავისი კლასის რიგებში არ ჩააყენა, თავისი კლასის დროშა ხელში არ მისცა, ურა-კრიტიკოსებისაგან მიცემული მთელი ერისათვის თავდადებულის შარავანდედი არ მოხსნა, გმირობის იაღბუზიდან კოდეცილიან მიწახტ არ ჩამოიყვანა, პირიქით, ამ ურა-კრიტიკოსების წისკვილს წყალი დაასხა, მანაც საქართველოს პატრიოტიკის აღმსარებლის ორდენი უბოძა, მის თითქმის გმირობაშიც ეპვი არ შეიტანა და თუმცა დიდი მიკბ-მოკიბვის შემდეგ, თავადაზნაურობის მრევლში შეუშვა, წოდებრივობის ნიადაგზე დააყენა, მაგრამ ფეოდალიზმის და მსხვილ თავადაზნაურობის წინააღმდეგ მებრძოლად კი გამოიყვანა, ხოლო ეს უკანასკნელი დაასაბუთა მისი სოციალური წარმოშობით და მისადმი ბრწყინვალე და ბოზოლა თავადაზნაურობის დამოკიდებულებით.

აქ მეტი რომ არა ვსთქვათ, ანუ რბილად რომ ვსთქვათ, გაუტეპრობაა. საქმის კი არ არის, თუ როგორი დამოკიდებულება აქვთ მისადმი ვინმეს, არამედ ის,

თუ როგორია მისი რწმენა, მისი საქმე, მისი მოქმედება. მართალია, ჩუბუბუბუ თავადაზნაურობის წინააღმდეგ ჩუბუბუ დებობაზე დიმიტრი ყიფიანის კანდიდატურა წამოაყენეს, მსხვილი თავადაზნაურობა ამას ეწინააღმდეგა ფორმალური მოსაზრებით: რატომ დაბადებით არა ხარ ბრწყინვალე, კეთილ შენაძენი საკმაო არ არისო, მაგრამ როდესაც ყიფიანი მანც არჩეულ იქნა. მან განა სულ მცირედად შეცვალა თავად-აზნაურობის პოლიტიკა? მან არჩევნების შემდეგ წარმოთქმულ თავის საპროგრამო სიტყვაში დაყო თუ არა ფენებად თავად-აზნაურობა და თავისი თავი ჩასთვალა თუ არა განსაზღვრული ფენის დამცველად? არა, და ამას ვერც ხუნდაძე გვეუბნება.

ხუნდაძე მხოლოდ „წინა რიცხვით“ ამტკიცებს ფეოდალიზმის წინააღმდეგ ყიფიანის მებრძოლობას. ხუნდაძის მტკიცებით ამ დროის ყიფიანი პრინციპული მოწინააღმდეგე იყო ფეოდალური სისტემისა. ფაქტი, საბუთი? ერთ-ერთ ფაქტად და საბუთად მოყავს მისი ორი წერილი. ამ წერილებში ყიფიანი გვაროვნულ მამულთა მფლობელობას უარყოფს. ამას რა უარყოფა უნდოდა. ის ცხოვრებისაგან კარგე ხანია უარყოფილი იყო. დიმიტრი ყიფიანის დამსახურება აქ ისაა, რომ მომხდარ ფაქტს რეგისტრაციას უკეთებს, არც მეტი და არც ნაკლები.

ესეც არ იყოს, მე-60 წლებში გვაროვნულ მიწადაფლობელობის მომხრეებს ორბელიანებში იპოვიდა ავტორი. ამ ხანებისათვის მათმა კონსერვატიულმა ბუნებამაც კი ჩაყლაპა და მოინელა ხუნდაძის რადიკალიზმი.

ღარა ერთი მომენტი. ყიფიანი წერილ თავადაზნაურთა წრიდან იყო გამოსული. ეს მართალია. მერმე რა! პლიუს კეთილ შენაძენი, და გამოვა შეგნება მსხვილის, ერთი მთლიანის. ყიფიანი განა მთელი თავისი მოღვაწეობის მანძილზე ერთ მთლიან და გუნყოფელ თავადაზნაურობის იდეოლოგიას არ ქმნიდა, ყიფიანს

განა წერილი თავადაზნაურობის პოზიციებზე უნდოდა გამაგრება და მაღალ მბრძანებელ სიმაღლეების დაპყრობაზე არ ოცნებობდა? განა ყიფიანი ოდესმე თავადაზნაურობის რომელიმე ფენას დაუპირდაპირდა?

სიმ. ხუნდაძე მარქსისტულ საზოგადოებაში ვერ იმარჯვებს, როდესაც დიმი. ყიფიანს ეროვნულ პოლიტიკაზე მსჯელობს. აქ ავტორი თავადაზნაურულ და ეროვნულ პოლიტიკას შორის ყოველგვარი განსხვავების ნიშანწყალს აქარწყლებს, საზღვარს შლის. აქ ისჯორჯაძის და სხვების თანამოზიარე ხდება, მისი მოწაფის როლში გვევლინება, მისი აზრების გამაგრებლად გამოდის. გაბატონებული კლასები ყოველთვის ერის სახელით ლაპარაკობენ, ერის სახელით მოქმედებენ, მაგრამ თავისი კლასის ინტერესებიდან გამომდინარეობენ, თავისი კლასის ინტერესებს იცავენ, თავიანთი გაბატონებული მდგომარეობის ხელშეუხებლობისათვის იბრძვიან. სიმ. ხუნდაძე კი ამას ვერ ხედავს, ვერ არჩევს და მას არ უნდა ყიფიანი და სხვები მთელი ერისათვის თავდადებული ილაბუზიდან ჩამოიყვანოს და თავისი კლასის, თავის წოდების სადაზარაოზე დაეყნოს. ის ამ შემთხვევაში ეროვნულ პოლიტიკაზე პირწაყარდნილი ფედერალისტივით მსჯელობს და არ უნდა ეს პოლიტიკა კლასობრივი შინაარსით აავსოს.

ხუნდაძე თავისი წერილის დასაწყისში ყიფიანს მოლიან პიროვნებად სთვლის, მაგრამ შემდეგ აორებს და სწერს: „ყიფიანი უერთგულესი პატრიოტი იყო რუსეთის ტახტისა, მაგრამ ამვე დროს მისი საქართველოს პატრიოტიკაც უდავოა, მისი უაღრესი სიყვარული საშობლო-სადმი დადასტურებულია მრავალგვარი დოკუმენტით“. აქ ფედერალისტური მარტო აზრები კი არაა, სტილი და წინადადების კონსტრუქციაც არის. სიტყვა-სიტყვით, მხოლოდ რამდენიმედ უფრო უკეთ, უფრო გასაგებად ამას ამტკიცებდა

ურა-კრიტიკოსების მიტელი არმია, აბაშე-დიდან დაწყებული და კონსტანტინოპოლით გათავებული. ბიბლიოგრაფია

საერთოდ მარქსისტული მიდგომის საზომს ყოველთვის ვერ იმარჯვებს ავტორი. ერთ ადგილას სწერს: „ყიფიანი იბრძოდა, რომ თავადაზნაურობისთვის შეენარჩუნებია ძველი ეკონომიური უპირატესობა და საზოგადოებრივი პრივილეგიები“ (თუ მასთან ერთად). თავის თავად აქ გამოთქმული აზრები მართალია, თუმცა ყოველთვის არ იცავს მას ავტორი და თავისი პატარა წერილის მანძილზე მრავალჯერ უარყოფს, რაც ზოგიერთი ზემოთ დავინახეთ და ზოგიერთსაც ქვემოთ ვნახეთ. ჩვენ ამჟამად მოყვანილ წინადადებაში ხაზს ვუსვამთ, რომ ეკონომიური უპირატესობა და საზოგადოებრივი პრივილეგიები ავტორს მოყვანილი აქვს ორ თანასწორ მოვლენად და არა მეორე პირველის დამატებად. ავტორი არ გვეუბნება, რომ ეკონომიური პრივილეგია თავის თავად ქმნის მის შესაფერ ზედნაშენს — საზოგადოებრივ მდგომარეობას. „და“ ნიშანია ორი თანასწორი მოვლენის შეერთებისა და არა ერთის მეორისაგან გამომდინარეობის.

ხუნდაძის დებულება იმის შესახებ, რომ დიმიტრი ყიფიანი რუსეთის ტახტს მხარს უჭერდა, რადგანაც კარგად და მას პირველს ესმოდა რუსეთის თვითმპყრობელობის საქართველოში შემოჭრის პროგრესიულობაო, ჩვენის აზრით, არ არის საცხები მართალი. ეს რომ ასე ყოფილიყო, მაშინ ყიფიანი სავაჭრო კაპიტალის პოინერი უნდა ყოფილიყო, ბურჟუაზიული ურთიერთობის ნიადაგზე უნდა მდგარიყო და თავისი წოდებიდანაც ფეხი უნდა ამოედგა.

რუსეთის ტახტისადმი ყიფიანის ერთგულება კლასობრივი ინტერესებით ნაკარნახევი საქმეა. რუსეთის თვითმპყრობელობა დიდხანს ემყარებოდა (და ისე დაემხო, რომ ამაზე ხელიც არ აუღია) თავადაზნაურობას. დიმი. ყიფიანიც ერთ-

გული იყო ტანტის იმიტომ, რომ მას ეს ტანტი თავადაზნაურობის ინტერესების ერთად ერთ დამცველად მიაჩნდა. სადაც ეს ინტერესები ირღვეოდა, სადაც თავადაზნაურობის ეკონომიური მდგომარეობა ილახებოდა, სადაც მის პოლიტიკურ და საზოგადოებრივი „პოლოენიე“-ს საფრთხე მოელოდა, იქ ყიფიანი თვითმპყრობელობას ებრძოდა და ბოლოს ამ ბრძოლაში დაღია სული, ამ საქმეს შეეწირა მსხვერპლად. სხეანაირად რომ ყოფილიყო, ყიფიანს და თვითმპყრობელობას შორის კონფლიქტი არ იქნებოდა, ყიფიანს თვითმპყრობელობა სტაგროპოლში არ გადაასახლებდა, თავს გირით არ გაუხეთქავდა. თვითმპყრობელობა თავისი ინტერესების შეუგნებელი არ იყო, რომ თავისი ერთგულისა და მოსარჩლისათვის ასეთი საქმე შეეშობოდა.

ყიფიანს, რომელიც ხუნდაძის თქმით არ არის მოკლებული ლიბერალური აზროვნების ელემენტებს, რომელიც პრინციპული მოწინააღმდეგე იყო ფეოდალური სისტემისა, რომელიც არასოდეს არ დასტიროდა წარსულს, ეკუთვნის, ხუნდაძისავე თქმით, შემდეგი „ხელიხელ საგოგმანები“ აზრები:

„პროლეტარიატი პოლიტიკური სხეულის ავადმყოფობაა, სადაც ის აღმოჩნდება, მაშინვე საჭირო არის მის განკურნებაზე ზრუნვა, რომ არ განვითარდეს მთელი ორგანიზმის საზიანოდ. ჩვენს ქვეყანაში ჯერ არსად, ღვთის წყალობით, არ აღმოჩენილა ნიშნები მზგავის ავადმყოფობისა“.

„მოდი და ახლა ირწმუნე სხე შეუგნებელ რამე. ავტორი ამას აღაპირადვე ცდილანს 1863 წელს. იმ ნაწილში პროლეტარიატს ლიბერალურ ბურჟუაზიულ წრეებთანაც კი ეარსებოდნენ, და დიმიტრი ყიფიანი, თუ ხუნდაძეს დავუჯერებთ, რომლის აზროვნებაზე აუცილებლად დიდი გავლენა მოახდინა მაშინდელმა ეპოქამ, ხოლო შემდეგ ეკონომიურ-პრაქტიკულ ღონისძიებების საქმეში ევრონცივის მოწაფე გახდა, რომელსაც ესმოდა ვაჭრობისა და მრეწველობის განვითარების მნიშვნელობა, აფასებდა ევროპის ტექნიკასა და კულტურულ მიღწევებს. იბრძოდა სასოფლო მეურნეობის ახალ რაციონალურ საფუძვლებზე გადაყვანისათვის და საცხებით იზიარებდა ამ ეპოქის პროგრესიულ პროგრამას, ეიმეორებო, ეს ყიფიანი პროლეტარიატს სთვლის ორგანიზმის მავნე იარაღ. რაღაც აქ ერთმანეთს თავი და ბოლო არ ეთანხმება. ან ერთი უნდა იყოს, ან მეორე. რომელს, ხუნდაძეს უნდა ერწმუნო, — აღარ იცი.“

ასე ცუდია, როდესაც ადამიანი პირველად რასაც დასწერს, მას შემდეგომ დაივიწყებს. კიდევ უფრო ცუდია, როდესაც მემჩანური საზოგადოების მორიდება იმდენი გაქვს, რომ არ გინდა მიხი კერები დაამხვდრო, ვერ ზედავ მათ ხელი შეახო, კრიტიკულად მიუდგე, გსურს არც წვადისა და არც შამფურის დაწვის თეორია დაიცვა.

ხუნდაძეს სურს სიმართლეს ემსახუროს კერების ხელშეუხებლად, ეს კი შეუძლებელი საქმეა.

გ. მთაჯი

ს. ტალაპკაძე — „1905 წელი“ (რომანი) სახელგამი.

ჩვენ არ მოგვეპოება დღემდე არცერთი ხელშესახები ლიტერატურული ფაქტი, რომელიც შლიდეს მუშათა კლასის გმირული ბრძოლების ეპიზოდებს. ასევე შეიძლება ითქვას 1905 წლის რევოლუციის შესახებ, რომლის ასახვისათვის

ჩვენ მხატვრულ მწერლობაში ბევრი არაფერი გვაქვს მოცემული. მართალია ჭარბი მწერლების ნაწილმა (ქიჩინელი, თავაძე და სხვ.) სცადა მისი მხატვრულ ტილოებზე გადმოშლია, მაგრამ აღნიშნულ რომანებში 1905 წლის

რევოლუციის ისტორიული მნიშვნელობა სრულიად დაჩრდილულია და არაფერს არ ლაპარაკობს 1905 წ. ისტორიული მნიშვნელობის შესახებ.

ზემოაღნიშნულ რომანებს არა ჰვავს პროლეტარული მწერლის ს. თალაკვაძის ასლახან გამოქვეყნებული რომანი „1905 წელი“, რომელშიაც ისტორიული ფაქტები ბოლშევიკურადაა ათვისებული და მოვლენები გარდატეხილია კლასობრივ ასპექტში. ს. თალაკვაძის რომანი პირველია ქართულ სინამდვილეში, რომელიც გზადაგზა მიჰყვება ისტორიულ სინამდვილეს და კლასობრივი თვალსაზრისით აწუქებს მას. ცხადია, ეს გარემოება არ ნიშნავს იმას, ვითომ და ამ ნაწარმოებს არ ჰქონდეს რაიმე ნაკლი, პირიქით, მას ბევრი ნაკლი აქვს და არც ადვილია 320 გვერდიანი რომანის უნაკლოდ დაწერა. ზოგჯერ თალაკვაძე სრულიად სცილდება მხატვრობას და უბრალო, ოქმურ აღწერილობამდე მიდის; არის რომანში ადგილები ძალზე სუსტი, მაგრამ ეგ სრულიად არ ამცირებს აღნიშნული ნაწარმოების ისტორიულ მნიშვნელობას.

ჩვენ ვფიქრობთ, ისტორიულ რომანში აუცილებლად დიდი მნიშვნელობა აქვს მომენტის სწორედ გაგებას და მის ძალთა განწყობილების სწორად შეფასებას, ეს კი, რაც მთავარია უდავოდ ხასიათებს თალაკვაძის რომანს.

აუცილებლად პირველ ცდად უნდა ჩაითვალოს მხატვრულ ტილოებზე 1905 წლის რევოლუციის იმგვარად გადმოშლა, როგორც ეს თალაკვაძემ მოგვცა. ფაქტების რევისტრაციით არ შეიძლება მხატვრულ მწერლობაში გამოარჯევა. თალაკვაძე ამ მდგომარეობას ძალზე გაუბრძის. ფსიქოლოგიური მომენტების შეტანა ისტორიულ რომანში, ჩვენი ფიქრით, აუცილებელია. მაგალითად, გამოაკლით თალაკვაძის რომანს დაროს მიერ ჩადენილი ტერორისტული აქტის წინ ფსიქოლოგიური მომენტები, გამოაკე-

ლით გრიშასა და თეოს შორის მომხდარი დავა, — და თქვენ ხედავთ [ხედავთ] მშრალი ფაქტოლოგიუ, [ხედავთ] თალაკვაძის რომანი დატვირთულია 1905 წლის დამახასიათებელი სახეებით, თალაკვაძეს ძალიან ემარჯვება ადამიანის ფსიქოლოგიის გამოშვებება (ამის ნიშნები მან ჯერ კიდევ ადრე თავის რომანს „ოჯახში“ მოგვცა).

ჩვენი აზრით, შემცდარი არიან ის ამხანაგები, რომლებიც სრულიად უარყოფენ ფსიქოლოგიზმს: ფსიქოლოგიური მომენტების გარეშე ყოველი ნაწარმოები უხალისო და ზერელეა. მაგალითად, ამ რომანში ძალზე ძლიერდება ინტერესი დაროს მიერ ჩადენილი ტერორისტული აქტით, საინტერესოა ადამიანი იმ მომენტში, როდესაც მან ტერორისტული აქტი უნდა ჩაიდინოს. დაროც ამ მომენტში იყო სწორედ მაშინ, როდესაც მან მომრიგებელი მოსამართლის ივანეს მოკვლა განიზრახა.

რომანში კარგადაა მოცემული ბოლშევიკების როლი რევოლუციაში და მის მომზადებაში. ამ რომანით იწყება თითქმის ქართულ მხატვრულ მწერლობაში ბოლშევიკების ისტორიული როლის დანახვა 1905 წლის რევოლუციაში. ს. თალაკვაძის, ლ. ქიჩელის და სხვათა რომანებში არსად არ სჩანს მუშათა კლასი და მისი ევანგელური ბოლშევიკური პარტია, ის პარტია, რომელმაც სასტიკი პასუხი გაცა მენშევიკების ოპორტუნისტულ მოქმედებებს და სამუდამოდ აღიარა —

რევოლუციას სათავეში უნდა ჩაუდგეს მუშათა კლასი, გლეხობასთან შეკავშირებული, და არა ბურჟუაზია, რომელსაც მენშევიკები მთავარ როლს აქისრებდნენ. როგორც ვიცით, მენშევიკების ეს ტაქტიკა აუცილებლად შემცდარი იყო, რაც შემდეგ მთლიანად დადასტურა ისტორიულმა სინამდვილემ. შესრულდა ის, რასაც ფიქრობდნენ და ლაპარაკობდნენ ბოლშევიკები მენშევიკების შესახებ.

ამ ორი პარტიის — ბოლშევიკებისა და მენშევიკების — როლი 1905 წლის რევოლუციაში ის თალაკვაძის რომანში ობიექტურადაა მოცემული, და თუ ოდნავ მიინც ჩაუვირდებით საკითხს, დაინახავთ რომ ყოველი მძიმე მომენტების წინ მენშევიკები შემარიგებლობას იწყებდნენ და განზე უდგებოდნენ რევოლუციონურად განწყობილ მასებს.

რევოლუციონური აზვირთება დღითიდღე იზრდებოდა. კლასობრივ პრინციპზე მდგარი ბოლშევიკები, დაინტრესებულნი მუშათა კლასის კეთილდღეობით, მშრომელ მასებში რევოლუციონურ შეგნებას აღვივებდნენ. მენშევიკები კი, კუღში მიიანალებდნენ, ფეხდაფეხ ვერ მიჰყვებოდნენ მასებს, ისტორიულ სინამდვილეს და თავის ამკარა შემარიგებელი ტაქტიკით ბურჟუაზიის საქმეს აკეთებდნენ.

იფეთქა რევოლუციონურმა ამბოხებამ. ხალხი გამოვიდა ქუჩებში. ამოძრავდა გურიის მიყრუებული კუთხეები. მუხურა რევოლუციამ მოიკვა. შეირყა მეფის ტახტი, და მეფემ ხალხს უთავაზა „გამაბედნიერებელი“ ოქტომბრის მანიფესტი, რომელმაც მას „დაუბრუნა ბურჟუაზიის მთავარი და ხაგრძნობი ნაწილი, რყევა შეიტანა დაბლა მდგომ ფენებში — წვრილ ბურჟუაზულ ელემენტებში, შეუნელა რევოლუციის ცეცხლი ბევრ რევოლუციონერსა და ხოციალისებს“. — ასე ლაპარაკობს თალაკვაძე ამ მანიფესტზე თავის რომანში. ბოლშევიკები ამ მანიფესტის შესახებ ერთ ერთ საჯარო კრებაზე დაროს ერთი ლაპარაკობდნენ: „ამ მანიფესტმა პროლეტარიატს და გლეხობას არ უნდა აღუტრას იმედები, იგი მიუღებელია. მანიფესტს ხრულებით გვერდი უნდა აუხვიოთ და წავიდეთ ჩვენი რევოლუციონური გზით რეხპუბლიკიხაკენ“. — ეს მართალი იყო.

თვითმპყრობელობამ ერთი ხელით მანიფესტი გამოაცხადა, მეორე ხელით კი რევოლუციის წინააღმდეგ აამოქმედა

თავის მიერ დარაზმული მთელი კონტრ-რევოლუციონური ძალები და შეეცადა სისხლსა და „მეფრანგულ“ ფურცლებში. ეს იყო კონტრრევოლუციის კარგად მოფიქრებული ტაქტიკა და სწორედ ასე შეაფასეს იგი ლენინმა და საერთოდ ბოლშევიკებმა. მენშევიკები კი დაადგნენ ყოველად სამარცხენო შემარიგებლობის ვზას. ეს მომენტები თალაკვაძეს მოხდენილად აქვს ასახული.

1905 წლის რევოლუციის და შემდგომი წლების პროცესში ბოლშევიკებმა შესძლეს ამომწურავად ემხილათ მენშევიკების რპორტუნისტული ბუნება. დაეპყროთ მენშევიკურ ორგანიზაციებში მყოფი მუშები და თავიანთ რიგებში ჩაებათ მუშათა ახალი რეზერვები. და თალაკვაძემ შესძლო ბოლშევიკურად გადმოეტანა ყოველივე ეს მხატვრულ ტილოებზე და გვიჩვენა იდეოლოგიურად გაკატრებული მენშევიკების ოპორტუნისტული პორტრეტები 1905 წლის რევოლუციაში. მენშევიკებმა 1905 წლის რევოლუცია ვერ შეაფასეს. 1905 წელს ტყვილა არ ჩაუვლია, 1917 წელს იფეთქა ოქტომბრის რევოლუციამ და გაამარტოლა ის, რასაც ამბობდნენ ბოლშევიკები.

გარდა ამისა, რომანში კარგადაა მოცემული მენშევიკი ქმარის ზეგავლენით, ბოლშევიკი თეოს გამენშევიკების ამბავი. აგრეთვე კარგადაა მოცემული დამკმის მენშევიკი სილიბისტროს და ბოლშევიკი დაროს დავა პრინციპულ საკითხებზე.

რაც შეეხება რომანის მხატვრულ მხარეს, იგი ამ მხრივ უთუოდ სუსტია. მდიდარ ფაქტებზე, მდიდარი მხატვრული სახეები უნდა შექმნას მწერალმა. რამდენადაც შეიძლება მწერალი უნდა ერიდოს ასეთ ისტორიულ თემებზე მუშაობის დროს, ისეთი ისტორიკოსის როლში გამოსვლას, რომლის მეოიოს აღწერილობითი მეთოდი შეადგენს, და რომელიც მართო ფაქტების დაგროვებას უნდებდა. თალაკვაძეს ნაწილობრივ ეს ახასიათებს.

ჩვენთვის, და საერთოდ პროლეტარული მწერლისათვის არ არსებობს მეთოდი, გარდა დიალექტიური მატერიალიზმისა. ამ რომანში კი თალაკვაძეს ძალიან ბევრი აქვს ნასესხები აღწერითი მეთოდის სა-
ლაროდან.

არ არის კარგი აგრეთვე ასეთი „პეიზა-
ეები“, მით უფრო ისტორიულ რომანში. მავალითად საკმაოა მოციყვანოთ აღნიშ-
ნული რომანიდან რამდენიმე ადგილი, რომ დამტკიცდეს ჩვენს მიერ ზემოთქმუ-
ლა: „უსწორმასწორო, ფერდობიანი დი-
დი ხოფელი მუხური.“

სოფელ მუხურს შუაში ჰყოფს მაღალი მთიდან მოჩუხჩუხე პატარა მდინარე მუხური.

ებეთქება ებრძვის უზარმაზარ ქვებს, ხმაურით გადადის თავზე აღქაფებული მდინარე მუხური.

ბტუნავს, მირბის, მოხშუს მდიდარი ბუნების კალთებში ჩამალული ანკარა

მდინარე მუხური. გიჟმაგი მდინარე მუ-
ხური“ და სხვ.

ჩვენ ვფიქრობთ, ტექნიკურად კიანურება არ არის კარგი. შეიძლება და ყოველივე ზემოთქმულის სამ სტრი-
ქონში მოთავსება. ასეთი ლიაპუსი ძა-
ლიან ბევრია თალაკვაძის რომანში. ზო-
გჯერ რომანის ზოგიერთ თავებს შორის არ არის თანამიმდევრობა.

საერთოდ 1905 წელი დაწერილია ბოლშევიკური მსოფლმხედველობით. ს. თალაკვაძის რომანი ძირითადად უპირის-
პირდება ყველა იმ ხელოვნურად შექმ-
ნილ ნაწერებს 1905 წლის შესახებ, რომელნიც დღემდე გვაქვს მოცემული ქარ-
თულ მწერლობაში, და მისი მნიშვნელო-
ბაც სწორედ ესაა.

ს. თალაკვაძის რომანი 1917 წლის გე-
ნერალური რეპეტიციის ისტორიული ეპოპეიაა.

კ. მელაძე.

ლიტერატურული ქრონიკა

საქართველო
საზოგადოებრივი

◆ **ცვლილებანი საქ. პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელ ორგანოებში.** საქარ. პრ. მწ. ასოციაციის გამგეობის V პლენუმმა ასოციაციის ხელმძღვანელ ორგანოებში შემდეგი ამხანაგები აირჩია: **სამდივნოში:** ბენიტო ბუაჩიძე (პირველი მდივანი), შ. რადიანი, ს. წვერავა, ს. დოლიძე, აღ. სულავა, აღასი ვართანიანი, ვ. ლუარსაშიძე. **პრეზიდიუმში:** ბენ. ბუაჩიძე, შ. რადიანი, ს. წვერავა, ს. დოლიძე, ა. სულავა, აღასი ვართანიანი, ვ. ლუარსაშიძე, გ. დედუარიანი, ს. თოდრია, აღიო მამაშვილი, შ. ნავთლუღელი, კ. ლორთქიფანიძე, კოტე გორდელაძე, აკაკი მახათაძე, ს. ეული, ი. ვაშაყმაძე, ასლანიანი, პ. მ. ხაყვარელიძე, გრებენშიკოვი, გ. ბუხნიკაშვილი, იმედაძე ვ., პ. სამსონიძე. **კანდიდატებად:** ნ. ასლამაშაშვილი, ელ. პოლუმორდვინოვი და ი. ლიხაშვილი.

პლენუმმა ერთსულოვნად გამოირიცხა საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის რიგებიდან ლომინაძის აგენტი ლიტერატურაში — გ. ტაბუღოვი; გამგეობის შემადგენლობიდან გამოიყვანა: ნევეროვიჩი, კრეიტანი და ი. ვაკელი.

◆ **შპრ. „პროლეტარული მწერლობა“.** საქ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნოს გაფართოებულმა პლენუმმა აირჩია უფრ. „პროლეტარული მწერლობა“-ს სარედაქციო კოლეგია შემდეგი ამხანაგების შემადგენლობით: ბენიტო ბუაჩიძე, ვ. ლუარსაშიძე, კ. ლორთქიფანიძე, აღ. მამაშვილი, ს. ეული, შ. რადიანი, ა. სულავა. **პ/მგ. რედაქტორად** დამტკიცებულია ამხ. ვ. ლუარსაშიძე.

◆ **ა/კ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ახალი სამდივნო.** ა/კავკასიის პროლეტარული მწერალთა ასოციაციის სამდივნოს გაფართოებულმა პლენუმმა აირჩია ა/კ. პრ. მწ. ასოციაციის (ზაპკ) სამდივნო შემდეგი შემადგენლობით: ამხ. ბენიტო ბუაჩიძე (პირველი მდივანი), აღიხანოვი, აღაზანი, ზვინარიძე, რადიანი. უფრ. „**На Рубеже Востока**“-ს სარედაქციო კოლეგიაში არჩეული იქნა: აღაზანი, ლიფშიცი, იზმაილოვი, აღიხანოვი, ბ. ბუაჩიძე. **პ/მგ. რედაქტორად** დამტკიცებულია ამხ. ბენიტო ბუაჩიძე.

◆ **ფედერაციის ახალ სამდივნოში** არჩეულია შემდეგი ამხანაგები: შ. რადიანი (პირველი მდივანი), ა. მამაშვილი, ს. ჩიქოვანი, არ. ჭუმბაძე და ტ. ტაბიძე.

◆ **„ხალიბრატურო გაზეთი“.** მოკლე ხანში გამოვა საქართველოს საბჭოთა მწერლების გაერთიანებთა ფედერაციის ყოველ დეკადური გაზეთი — „ხალიბრატურო გაზეთი“. სარედაქციო კოლეგია: ბ. ბუაჩიძე, შ. რადიანი, ვ. ლუარსაშიძე, ს. ჩიქოვანი, ლ. ქიაჩელი, რ. გვეტაძე, ნ. მწიფილი, პ. მგ. რედაქტორად გამოყოფილია ამხ. ბენიტო ბუაჩიძე. გაზეთს სცემს სახელგამი.

საკრედიტო
კოლეგია

- ბ. ბუაჩიძე, ს. ეული,
- ვ. ლუარსაშიძე (პ/მგ. კრედიტორი),
- შ. რადიანი, აღ. სულავა,
- კ. ლორთქიფანიძე, ა. მამაშვილი.